

Studijní a vědecká knihovna v Hradci Králové 1949–2017

24 894 dnů
v životě
knihovny

*„Je málo českých měst, v nichž příslušníci
intelligence tvoří tak velkou část
obyvatelstva, jako v Hradci Králové;
je to přirozeným následkem velikého množství
škol, úřadů a veřejných podniků vůbec,
jež jsou tak značným počtem soustředěny
v našem městě... Aby se však tato intelligence
cítila v Hradci doma, a nebyla nucena hledět
ku Praze jako jedinému zdroji vzdělání,
poskytujícímu možnost hlubšího studia svými
knihovnami a jinými studijními prostředky,
je nutno umožnit jí, aby těchto prostředků,
jmenovitě velké studijní knihovny, zde
nepostrádala.“ (SCHILLER, Ottomar. Městská
studijní knihovna v Hradci Králové.
Královéhradecká ročenka. 1913, roč. 2, s. 84.)*

Studijní a vědecká knihovna v Hradci Králové 1949–2017

24 894 dnů v životě knihovny

Eva Svobodová a kolektiv

Studijní a vědecká
knihovna
v Hradci Králové

Vychází u příležitosti 70. výročí knihovny

Publikace vyšla s přispěním Královéhradeckého kraje

KATALOGIZACE V KNIZE - NÁRODNÍ KNIHOVNA ČR

Svobodová, Eva, 1959-

Studijní a vědecká knihovna v Hradci Králové 1949-2017 : 24 894 dnů v životě knihovny / Eva Svobodová a kolektiv. -- Vydání první. -- V Hradci Králové : Studijní a vědecká knihovna, 2019. -- 1 online zdroj

„Vychází u příležitosti 70. výročí knihovny“ -- Obálkový podnázev: kronika. -- Obsahuje bibliografii, bibliografické odkazy a rejstřík

ISBN 978-80-7052-138-0 (online ; pdf)

* 027.4/.5 * 026/027(091) * 02(091) * 021 * 024.5/.6 * 025 * 002+801.82 * (437.313) * (082) * (082.2)

- Studijní a vědecká knihovna (Hradec Králové, Česko)

- 1949-2017

- veřejné knihovny -- Česko -- 20.-21. století

- dějiny knihoven -- Česko -- 20.-21. století

- dějiny knihovnictví -- Česko -- 20.-21. století

- činnost knihoven -- Česko -- 20.-21. století

- knihovní služby -- Česko -- 20.-21. století

- knihovní fondy -- Česko -- 20.-21. století

- písemné prameny -- Česko -- 20.-21. století

- Hradec Králové (Česko)

- sborníky

- jubilejní publikace

026/027 - Knihovny [12]

Obsah

Na úvod.....	8
1. Od historie k dnešku	10
1.1 Jak šel čas.....	10
1.2 Budovy knihovny	46
1.3 Organizace a řízení knihovny, ekonomika a lidé	60
1.4 Spolupráce s knihovnami v zahraničí.....	69
1.5 Technika a technologie	72
1.6 Vzpomínky.....	96
1.6.1 Na PhDr. Josefa Peteru (1906–1998) vzpomíná JUDr. Zdeněk Bíl, CSc.....	96
1.6.2 Vzpomínky Emila Suchoradského na působení v čítárně vědecké knihovny v Hradci Králové.....	103
1.6.3 Vzpomínky Oldřicha Suchoradského na hradeckou vědeckou knihovnu	104
1.6.4 Vzpomínání (ne)pamětníka, Mgr. Miloslava Hromádky	106
1.6.5 Na PhDr. Vlastu Hamplovou (1941–2017) vzpomíná PhDr. Božena Klabalová.....	108
1.6.6 PhDr. Josef Vlček, CSc.: Vzpomínky zůstanou	110
2. Služby.....	113
2.1 Služby knihovny.....	113
2.2 Služby knihovnám.....	134
2.2.1 Regionální knihovnický zpravodaj.....	149
2.3 Vzdělávací a kulturní činnost knihovny	155
2.3.1 Občasník X	176
3. Fondy.....	178
3.1 Knihovní fond.....	178
3.2 Doplnění knihovního fondu	200
3.3 Bibliografie	207
3.4 Digitalizace.....	215
4. Přílohy.....	230
Literatura	293
Jmenný rejstřík	306
Seznam obrázků.....	310

Na úvod

Otevíráte knihu, ve které si jen tak lehce nepočtete. Je to podrobná kronika, plná faktů a strohých čísel s minimem fotografií. Důvody jejího vzniku jsou víc než prosté: zachytit historii necelých 70 let trvání Studijní a vědecké knihovny v Hradci Králové a vše, co jejímu vzniku předcházelo. Sedmdesát let v životě jakékoliv instituce, natož knihovny, není dlouhá doba, přesto dost dlouhá na to, aby některé události odešly tiše do zapomnění a další generace (pokud je to bude zajímat, a on se vždy někdo najde, v to pevně věřím) dlouze pátraly, jak to vlastně bylo. Proto tato kniha není věnována pamětníkům, ale právě budoucím generacím knihovnic a knihovníků a přátelům knihovny, kteří si její historii pamatovat nemohou. Archivní krabice v Oblastním archivu v Zámrsku jsme nejen prolistovali, ale důkladně prostudovali, zajímavé dokumenty ofotili a vše s úctou vrátili zpět. Bohužel ani důkladné studium archivního materiálu nevedlo někdy ke zdárnému konci. Zejména 50. léta 20. století mají v mnoha tématech bílá místa, a kupodivu také roky 1992 a 1994. Pamětníci ať laskavě prominou, pokud jsme některé informace pochopili jinak, než jak byly v dokumentech míněny.

Naším původním cílem bylo zmapovat dějiny knihovny do konce 20. století, její existenci v budovách na Eliščině nábřeží a v bývalé židovské synagoze tak, aby už nikdo nemusel pátrat v původních pramenech. Bylo nám však líto ponechat knihu bez prvních dvou dekád 21. století. V českém knihovnictví došlo v tomto období k velkým změnám, které spolu se stavbou nové budovy SVK podstatným způsobem ovlivnily její služby a pohled veřejnosti na knihovnictví v Královéhradeckém kraji a v Hradci Králové.

Zamyšlení nad literaturou, prameny a tvorbou jednotlivých statí

Tato kniha je, a to je třeba zdůraznit, kompilací dosud zveřejněných a nezveřejněných informací o dějinách naší knihovny. Jejím účelem bylo tyto informace sesbírat, utřídit a zaznamenat dle připravené struktury. Kniha vychází z dříve zpracovaných materiálů, především diplomových a bakalářských prací současných a bývalých zaměstnanců knihovny, sborníků vydaných u příležitosti 25., 40., 50. a 60. výročí založení knihovny, z ročních rozborů činnosti, z dochovaného archivního listinného materiálu v Oblastním archivu v Zámrsku a ve vlastním archivu knihovny. Autoři jednotlivých statí se dohodli, že v zájmu přehlednosti publikace nebudou citovat základní dokumenty knihovny, ať již byly publikovány, nebo jsou interní povahy,

a až na výjimky nebudou citovat sami sebe a sebe navzájem. Citace dokumentů, použitých fotografií a obrázků jsou uvedeny na konci knihy. Seznam publikací o knihovně je uveden v příloze. Knihovna v průběhu své historie několikrát změnila svůj název. Pokud autoři uvádějí celý název knihovny, používají oficiálně platný pro jednotlivá období, naopak pro všechna období je stanovena jednotná zkratka SVK. Název změnilo i Eliščino nábřeží na Protifašistických bojovníků, ale v 90. letech se k původnímu názvu vrátilo, proto je v celé publikaci jednotně používán název Eliščino nábřeží. Některé významné informace se v jednotlivých statích opakují, ale vždy s akcentem k danému tématu. Úvodní stať, Jak šel čas, pojednává o době před vznikem samotné knihovny, shrnuje její založení a pak dává chronologický přehled základních událostí. K jednotlivým činnostem knihovny se podrobně vrací tematicky zaměřené statě. Publikace je doplněna vzpomínkami pamětníků, statistikami a kopiemi dobových materiálů.

Eva Svobodová

1. Od historie k dnešku

1.1 Jak šel čas

Východní Čechy byly v rámci českých zemí vždy významným regionem, který zaujímal důležité místo v mnoha obdobích dějin našeho státu, ať již se jedná o vývoj v oblasti hospodářské, nebo společenské. To bylo také příčinou značné kulturní vyspělosti, která je pro tento kraj typická. Stačí vzpomenout dávnou tradici písmáků a národních buditelů, která pozitivně ovlivnila vznik četných veřejných a odborných knihoven a jejich úroveň.

Hradec Králové byl již v první polovině 13. století jmenován královským městem a o století později se stal sídlem českých královen. Život, soustředěný původně jen na mírném návrší při soutoku Labe s Orlicí, se rozšířil i do předměstí, takže ve 14. století je Hradec již městem, které se výstavbou, počtem obyvatel a rozlohou může srovnávat i s Prahou. V nastávajících sociálních bouřích, které daly vzniknout celonárodnímu husitskému hnutí, se Hradec Králové (nazývaný též „menší Tábor“) řadí mezi nejvěrnější stoupence revolučních snah. Později, v době vlády Jiřího z Poděbrad i v období následujícím, rozvíjí se Hradec Králové v jedno z nejbohatších měst v Čechách. Jeho občané stojí vždy v čele progresivních národních snah. S rozkvětem země sílí a mohutní město až do roku 1547, kdy bylo za spoluúčast při odboji českých královských měst potrestáno jak hospodářsky, tak i správně. Tímto rokem začíná smutná kapitola v historii Hradce Králové, do které patří i třicetiletá válka. Následná léta rekatolizace sice pro město znamenala na jedné straně obohacení, např. po stránce architektonické, na druhé straně však s sebou nesla násilí, za jehož představitele bývá označován Matěj Antonín Koniáš. Další těžká rána dopadla na dříve vzkvétající město v poválečných událostech v 18. století. Hradec Králové se stal na základě císařského rozhodnutí z roku 1765 obrannou pevností pro případ opětného vpádu pruských vojsk do Čech. Tímto zásahem se na více než 100 let k nepoznání změnila tvář města a celého okolí. Jen stálý styk hradeckých obyvatel s okolním českým venkovem uchránil město od úplné germanizace. V následujícím období, zejména po porážce revoluce v roce 1848 a po nastolení Bachova absolutismu, podléhalo město sice

stále více germanizačním tendencím a začalo zaostávat i hospodářsky (v rámci pevnosti nemohly vznikat žádné průmyslové podniky, které se proto soustředily do okolních obcí), ale od 60., a zejména 80. let 19. století se situace začala zlepšovat. V první polovině 90. let došlo postupně k dlouho očekávanému zboření pevnostních zdí svírajících město a cesta k všestrannému rozvoji byla otevřena.

V závislosti na hospodářském a sociálním vývoji Hradce Králové se rozvíjel i veškerý kulturní život. Díky působení královéhradecké vlastenecké družiny se stalo město v první třetině 19. století jedním ze středisek národního obrození v Čechách. Od roku 1808 se zde např. setkáváme s knihtiskařem Janem Hostivítem Pospíšilem, který kolem sebe soustředil nejvýznamnější osobnosti tehdejšího kulturního života (patřili mezi ně Václav Hanka, Václav Kliment Klicpera, Josef Kajetán Tyl a mnozí další). O něco později, hlavně ve druhé polovině 19. století, začaly péči o vlastenecký i kulturní rozvoj města a jeho širokého okolí přebírat nejrůznější české spolky (odbor Slovanské lípy, studentské spolky, Živnostensko-čtenářská jednota, Beseda, akademický spolek Dobroslav, vzdělávací spolek Neruda, Mansardní knihovna a velmi významná Palackého čítárna). Tyto spolky svým širším společenským dosahem sehrály důležitou úlohu jak při probuzení národního vědomí, tak při rozšiřování politických i odborných znalostí. Téměř každý měl svou knihovnu¹ nebo čítárnu, která v rámci spolkové činnosti plnila svou nezastupitelnou roli. Umožňovala zájemcům nejen četbu knih a časopisů zábavného charakteru, ale i studium literatury náročnější, jež rozšiřovala odborné znalosti potřebné k výkonu nejrůznějších profesí o nové poznatky, doplňovala vědomosti získané studiem či sebevzděláváním. Prohlubovala zájem o veřejné dění a rozvíjela národní a politické uvědomění. V prostorách knihoven se navíc často pořádaly různé akce osvětového charakteru, vzdělávací přednášky, komorní koncerty, recitační večery a podobně. Mnohé ze spolkových knihoven pracovaly na velmi dobré úrovni a vytvořily základ, ze kterého později mohly vycházet další, nově vznikající knihovny a čítárny.

¹ První pokus o vytvoření čtenářské společnosti v Hradci Králové, která by za úplatek půjčovala knihy, je z roku 1782. Tato snaha však ztroskotala, viz: VOLF, Josef. *Dějiny veřejných půjčoven knih v Čechách do r. 1848*. Praha: Obec pražská, 1931, s. 11.

Historický vývoj institucí bezprostředně předcházejících vytvoření Státní studijní knihovny v roce 1949

Veřejná čítárna Palackého

Přelom 19. a 20. století byl charakterizován prudkým rozvojem hospodářského i společenského života. Požadavky tehdejší doby kladly stále větší nároky na zvýšení všeobecné vzdělanosti i na prohlubování národního a politického uvědomění. Není tedy divu, že dosavadní způsob osvětové a vzdělávací činnosti, značně roztržitý mezi četné spolky, nemohl již vyhovovat současné situaci. Bylo nutno vytvořit instituci, která by ve své kulturní činnosti vycházela z těchto nových požadavků. V měřítku celonárodním začala takováto organizace existovat roku 1906, kdy byl vytvořen Osvětový svaz. Ten se stal ústředním spolkem pro lidové vzdělávání a lidovou výchovu; z jeho popudu docházelo v mimopražských městech k zakládání vzdělávacích sborů, které převzaly odpovědnost za organizaci lidového vzdělávání v místě a nejbližším okolí. V Hradci Králové však podobná situace vznikla o celých sedm let dříve. Veřejná čítárna Palackého byla otevřena v roce 1899 a během několika let se stala centrem osvětové činnosti na Královéhradecku. Spolu s obecní knihovnou byla umístěna na Velkém náměstí v domě č. p. 33. Hlavním úkolem, který si vytkla, bylo seznamovat širokou veřejnost s politickými a kulturními událostmi světovými i domácími prostřednictvím novin a časopisů. Již od začátku svého působení se však potýkala s nedostatkem finančních prostředků k nakoupení potřebných dokumentů. Časopisy, které zde byly vykládány, byly získány v převážné většině z darů a půjčováním od soukromých předplatitelů, spolků, redakcí a škol. Přečtená čísla novin a časopisů byla jedním ze zdrojů získávání finančních prostředků, neboť se za sníženou cenu prodávala lidové knihovně a soukromým zájemcům, zejména studentům. V letech 1899–1912 (v době, kdy byla čítárna umístěna v domě č. 33) se pohyboval počet časopisů, které byly pro čtenáře k dispozici, od 70 do 150 titulů. Již od začátku bylo otevřeno každý den a průměrná návštěvnost se pohybovala okolo 60 osob. Příruční knihovna čítárny byla vytvořena z darů a náhodných koupí a neměla valnou úroveň (knihy sem byly často zařazovány jen proto, aby se dárci necítili dotčeni). Až o několik let později byla příručka zkatalogizována a její úroveň stoupla. Od roku 1901 začala Palackého čítárna pořádat tzv. univerzitní extenze, které dokázaly upoutat pozornost veřejnosti. Od ostatních popularizujících přednášek se lišily tím, že se zde veřejnosti systematicky předkládaly problémy a předměty přednášené na pražské univerzitě, ale v rozsahu a způsobem odpovída-

jícím vzdělání a potřebě středně vzdělaných vrstev. V Hradci Králové proběhly např. cykly národopisný, filozofický a lékařský². Značný ohlas, který vyvolalo pořádání přednášek pražské univerzity v Hradci Králové, přivedl výbor Palackého čítárny v roce 1903 na myšlenku rozšířit přednáškovou činnost na venkov, ovšem školiteli byli vědečtí a kulturní pracovníci z Hradce Králové a hradeckého okresu. Tím předběhla činnost Palackého čítárny dobu o několik let a plnila veškeré vzdělávací úkoly v okrese dlouho před vytvořením Osvětového svazu. V přednáškách na nejrůznější témata a ve vzdělávací činnosti vůbec pokračovala čítárna ještě mnoho let, hlavně díky snaze a širokým zájmům dlouholetého předsedy Leopolda Batka a jednatele Bohumila Markalouse (spisovatel Jaromír John). V roce 1912 propůjčilo městské zastupitelstvo Palackého čítárně čtyři místnosti na Velkém náměstí v památném domě č. p. 34, zvaném U Špuláků. Po potřebných úpravách a zařizení všech čítárenských místností došlo v únoru 1913 ke slavnostnímu otevření, kterého se zúčastnili četní hosté a delegáti spolků. Tato chvíle byla opravdu přelomem v historii Palackého čítárny, jež tehdy coby reprezentant kulturního života Hradce Králové konečně získala i důstojné centrum. Čítárna začala organizovat úspěšné abonentní koncerty a byl při ní zřízen umělecký odbor, který se skládal z několika částí. Poradna pro záležitosti umělecké zprostředkovala styky mezi veřejností, umělci a výrobci. Sekce architektů se zaměřovala zejména na ochranu historických a uměleckých památek v Hradci Králové a okolí. Činnost sekce literární spočívala v referování o nejnovějších událostech v literatuře na pravidelných schůzkách, v boji proti špatné knize, v pořádání přednášek vynikajících literátů a kritiků, v kupování knih domácí i cizojazyčné literatury, ve vytvoření jazykových kroužků, v ovlivňování repertoáru Klicperova divadla, ale také v organizaci knihovnictví.³ Veškerá slibně se rozvíjející práce Palackého čítárny byla narušena začátkem první světové války. Kromě vlastní funkce veřejné čítárny byla ostatní činnost této instituce přerušena úplně a již nikdy se ji nepodařilo obnovit.

Po válce, v roce 1920, byl dům U Špuláků celý věnován kulturním účelům a nazván „Domem lidového vzdělání“. Přestěhovala se sem lidová knihovna a Palackého čítárna se stala její součástí. Správou této instituce byl pověřen tehdejší knihovník muzea František Tichý. Roku 1938 byla Městská veřejná čítárna Palackého spojena s čítárnou Městského průmyslového muzea a přestěhována do mu-

² Myšlenka univerzitních extenzí vznikla v Anglii počátkem 70. let 19. století. Odtud se přednášky přenesly do dalších zemí; u nás byly první pokusy učiněny filozofickou fakultou pražské univerzity v roce 1896. Nejprve probíhaly přednášky v Praze a od roku 1900 i v ostatních městech.

³ Palackého čítárna měla např. svého delegáta v komisi pro zřízení vědecké knihovny a čítárny.

zejnı budovy.⁴ Z vŷše uvedeného vyplŷv, ŷe Palackého trna byla ve své době velmi vŷznamnou osvětovou institucı. Přesahovala ramec pouh trny novin a asopisŷ pro nejŷirŷı vrstvy, ımŷ mimo jın vytvářela podmıny pro postupnŷ rozvoj odborněji zaměřených knihoven. Palackého trna byla během svého vŷvoje nkolykrt pımo organizan i funkční spojena s knihovnou a trnou Městského přmyslovho muzea, kter byla bezprostředním pedchŷdcem Sttnı studijnı knihovny. Před první světovou válkou byla spoluzakladatelkou vdeck trny v Hradci Králové.

Obr. 1: Dŷm u ŷpulkŷ

Snahy o vytvoen samostatn vdeck studijnı knihovny před první světovou válkou

Jako první se myŷlenkou vytvoen samostatn vdeck studijnı knihovny zabŷval uŷ roku 1900 starosta města Frantiŷek Ulrich, kter stl dlouh léta v čele obou

⁴ Ve stejnm rozsahu potom trna pı muzeu existovala aŷ do roku 1952. Potom byla zruŷena a její funkci převzala studovna Sttnı studijnı knihovny. K opětnému zřzen samostatn trny doŷlo v letech existence Krajsk knihovny (1958–1960). trna se stala součastí vědeckého oddělení této knihovny a se zruŷenm Krajsk knihovny opět zanikla (nadále existuje pouze studovna). trnu, kter by slouŷila celému mstu, zst nahradily trenske kouty, které byly vytvořeny v 60. letech pı pobočkách Krajsk lidov knihovny, dneŷnı Knihovny města Hradce Králové.

hradeckých muzeí, průmyslového i historického. S dalším, již konkrétním návrhem přišel pak v roce 1910 profesor zdejšího gymnázia Ottomar Schiller, který nutnost vytvoření takové instituce zdůvodňoval takto: *„Je málo českých měst, v nichž příslušníci intelligence tvoří tak velkou část obyvatelstva, jako v Hradci Králové; je to přirozeným následkem velikého množství škol, úřadů a veřejných podniků vůbec, jež jsou tak značným počtem soustředěny v našem městě... Aby se však tato intelligence cítila v Hradci doma, a nebyla nucena hledět ku Praze jako jedinému zdroji vzdělání, poskytujícímu možnost hlubšího studia svými knihovnami a jinými studijními prostředky, je nutno umožnit jí, aby těchto prostředků, jmenovitě velké studijní knihovny, zde nepostrádala.“* (Schiller, 1913, s. 84). Podle Schillera měly základ studijní knihovny tvořit dosavadní samostatné odborné knihovny, a to Městského průmyslového muzea, gymnázia, reálky, učitelského ústavu, obchodní akademie a dívčího lycea, příruční knihovna Městského historického muzea a případně ještě další. Při této studijní knihovně by byla také odborná čítárna, jejímž základem by byly opět časopisy jmenovaných institucí. Umístěna by tato knihovna mohla být podle Schillerova návrhu v tehdy již budované novostavbě muzea. Založením jednotné studijní knihovny by mimo jiné byla dána i možnost sloučení dotací poskytovaných dosud jednotlivým knihovnám, spojení do té doby rozptýlených a někdy i nepřístupných fondů, které usnadní studium všem zájemcům, a také možnost hospodárnějšího nákupu knih, protože peníze vydávané dosud několikrát za stejné tituly by se mohly použít k získání dalších knih domácích i zahraničních. Návrhy Ottomara Schillera vyvolaly rozsáhlou diskusi v dobovém tisku, a nakonec byl plán v této podobě zamítnut jako nerealizovatelný. Překážkou byl jednak nedostatek volných prostor (místnosti určené pro knihovnu v nové muzejní budově postačovaly svou kapacitou právě jen knihovně průmyslového muzea), jednak neochota některých dosavadních majitelů jednotlivých knihoven třeba je jen propůjčit, ne tedy darovat, do společných místností a pod společnou správu. Částečně oprávněně argumentovali tím, že jednotlivé instituce, zejména muzea, by mohly jen těžko existovat bez vlastní knihovny, i kdyby si ponechaly malé příruční knihovny s nejnutnější literaturou. Pokud se tedy týkalo jednotlivých již existujících odborných knihoven, důsledně se trvalo na decentralizačním systému, ale proti zřízení studijní knihovny jako takové námitky nebyly. Na začátku roku 1911 byl městským zastupitelstvem přijat návrh starosty Ulricha, aby byl do obecního rozpočtu zařazen příspěvek na zřízení samostatné vědecké studijní knihovny v Hradci Králové. Přednostně byla zakoupena taková díla, která dosud nebyla v žádné z odborných knihoven ve městě. Většina dalších publikací byla získána darem. Protože nebylo možné umístit knihovnu v samostatné budově, byla přiřazena jako zvláštní oddělení ke knihovně

průmyslového muzea. Zároveň bylo rozhodnuto pořídit ústřední lístkový katalog všech hradeckých odborných knihoven, který umožní získat přehled o jejich fondech. Toto řešení vycházelo z návrhu Antonína Frinty, profesora z Plzně, který postupoval podle tamního vzoru. Podmínkou bylo, aby jednotlivé knihovny souhlasily s půjčováním knih na základě souborného katalogu umístěného v muzeu i těm, kteří nejsou zaměstnanci jejich ústavu. Ani tento plán však nakonec nebylo možno úspěšně dokončit, a to z ryze technických příčin. Nebyly síly, které by záznamy pro odhadovaných 39 000 svazků vytvořily. Poslední zmínka, kterou lze v tisku nalézt o „budoucí vědecké knihovně“, říká, že v lednu roku 1914 dosáhl fond pro tuto knihovnu již 240 svazků, získaných převážně dary (Komise pro zřízení vědecké knihovny, 1914, s. 4). Během první světové války tedy toto zvláštní oddělení s největší pravděpodobností splynulo s muzejní knihovnou a stalo se nedílnou součástí jejího fondu. Společně s plánovanou studijní vědeckou knihovnou měla podle původního návrhu vzniknout i vědecká čítárna. Tento problém se podařilo vyřešit poměrně brzy. V roce 1912 byly jedné z předních kulturních institucí města, Palackého čítárně, propůjčeny místnosti v domě U Špuláků. Správa Palackého čítárny sama dala roku 1913 k dispozici prostory své výborovny, což umožnilo zřídit samostatnou vědeckou čítárnu téměř ihned a bez velkých komplikací. Bylo zde umístěno 23 časopisů (10 českých, 9 německých, 3 francouzské a 1 polský) z oboru historie, filologie, přírodovědy, pedagogiky a estetiky, které sem byly běžně zapůjčovány různými organizacemi, spolky i jednotlivci. Dalších 30 odborných časopisů bylo hned ve vedlejší místnosti Palackého čítárny. Protože v dalších letech se již neobjevují v tisku žádné zprávy o vědecké čítárně, lze soudit, že i ona buď zanikla, nebo splynula s čítárnou Palackého či s čítárnou průmyslového muzea. V této době se tedy myšlenku na vytvoření velké vědecké studijní knihovny a čítárny v Hradci Králové ještě nepodařilo uskutečnit, ať již z důvodů právních, nebo finančních. Byla to však myšlenka velmi významná. To, že k tomuto pokusu vůbec došlo, svědčí o vysoké úrovni, na které se v těchto letech knihovnictví v Hradci Králové nacházelo.

Vznik a vývoj knihovny Městského průmyslového muzea do roku 1941

O založení městského muzea s oddělením archeologickým a průmyslovým bylo v Hradci Králové rozhodnuto 6. srpna 1880. Roku 1894 byla v Hradci Králové s velkým úspěchem uspořádána Hospodářská, průmyslová a národopisná výstava, po jejímž skončení připadlo městskému muzeu mnoho průmyslových a technologických exponátů. To vedlo k reorganizaci stávajícího muzea a k přetvoření jeho průmyslového oddě-

lení v samostatnou instituci. K uskutečnění tohoto plánu došlo 22. února 1886, kdy byly městským zastupitelstvem oficiálně schváleny stanovy „Městského průmyslového musea pro severovýchodní část Království českého v Hradci Králové“, jak zněl přesný název. Ihned po jeho založení byla jeho součástí knihovna s vlastní čítárnou, která plnila velmi významnou funkci v rámci činnosti celého muzea. *„Vhodně volené přednášky spolu s výstavami, vydávání potřebných publikací a zejména od samého začátku řádně vedená a vypravená knihovna a čítárna musea byly hlavními složkami výchovné činnosti.“* (Knihovna a čítárna Městského průmyslového musea v Hradci Králové, 1922 s. [29]). V prvním období trvání byla knihovna spolu se sbírkami průmyslového muzea umístěna v budově bývalé zámečnické školy (dnešní budova Hotelové školy, Československé armády 274/55). Pro nedostatek místa veškeré odborné kurzy, přednášky, výstavy a další akce probíhaly v čítárně, což omezovalo její vlastní činnost. V letech 1909 až 1912 byla podle návrhu významného českého architekta Jana Kotěry vystavěna pro hradecké muzeum nová moderní budova, do které se roku 1913 přestěhovala i muzejní knihovna a čítárna. Byla umístěna hned v přízemí ve dvou vhodně zařízených velkých místnostech se samostatným skladištěm knih a šatnou. Fond knihovny měl již od začátku velmi dobrou úroveň. *„V knihovně jsou zastoupeny všechny obory vědění i průmyslu, krásná umění, umělecká řemesla, národohospodářství, kulturní historie i dějiny umění, technické vědy, přírodní vědy, grafika, vše zastoupeno tak, aby poskytnouti mohlo poučení každému, kdo zajímá se o odborné studie. Povšechný přehled časový pak skýtají čtenáři vyložené časopisy odborné a umělecké měsíčníky.“* (R. J., 1906, s. [4–5]). Knihovní fond byl stále doplňován a později obsahoval všechnu významnou naučnou literaturu, i když třeba přímo nesouvisela s oblastmi muzejní činnosti. Tak se mohla již v roce 1909 objevit v tisku zajímavá myšlenka, která se dočkala svého naplnění až o mnoho let později: *„...a jelikož /knihovna/ obsahuje díla ze všech oborů vědění i technické práce, mohla by se bez velkého finančního nákladu státi základem vědecké a odborné knihovny celého kraje královéhradeckého.“* (Knihovna městského průmyslového muzea v Hradci Králové, 1909, s. 59–60). Vedle domácí provenience byla zastoupena produkce německá, ruská, polská, italská, jugoslávská švýcarská a další. Kromě odborných kruhů, živnostníků a řemeslníků využívali služeb knihovny zejména studenti a žáci místních a okolních škol. Na začátku tvořilo základ fondu přibližně 200 svazků odborné literatury, které spravoval první knihovník průmyslového muzea – odborný učitel Antonín Václavík (zemřel roku 1903). Jeho nástupce, odborný učitel Miloslav Oehm, který byl obětavým tajemníkem a také knihovníkem průmyslového muzea, kde pracoval až do své smrti v roce 1912, sepsal první katalogy muzejní knihovny. V důsledku toho mohla knihovna podstatně zkvalitnit svoji činnost a rozšířit služby stále narůstajícímu počtu čtenářů.

V roce 1912 navštívilo knihovnu 1 800 uživatelů. Knihovní fond, který měli k dispozici, obsahoval již 10 000 svazků knih. Služeb čítárny, kde bylo vyloženo 145 časopisů, využilo více jak 5 600 osob.

Od roku 1912, po smrti Miloslava Oehma, vedl knihovnu jeho bratr, profesor Jaroslav Oehm. Hned v roce 1913 mu připadl náročný úkol – zorganizovat přestěhování knihovny průmyslového muzea do nové muzejní budovy. Jak vyplývá z dobového tisku, došlo přitom, alespoň z hlediska dějin českého knihovnictví, k jedné zajímavé události. Bylo totiž zamýšleno usnadnit knihovníkovi práci se stěhováním a novým uspořádáním knihovny získáním *„dočasné pomocné síly odborné v osobě učít. Živného z Nového Bydžova, který uspořádal několik menších osvětových knihoven ve svém okolí, ale jiného obsahu, než je odborná knihovna umělecko-průmyslová... To asi neuvažil p. Ž., s nímž bylo nezávazně jednáno, když navrhoval učinit z musejní knihovny mezinárodní bibliografický institut a pod. K radikálním a výjimečným podobným změnám nemá museum zatím tolik prostředků, a proto nemůže dojít ani ku provedení takových dalekosáhlých plánů, jež by měly také za výsledek prospěch nepatrný. Soudíme ostatně, že dosavadní knihovník s některým odborně vzdělaným spolupracovníkem místním může knihovnu musea uspořádati tak, aby vyhovovala sebe přísnějším požadavkům, jež jsou kladeny na tuto kulturní instituci, a přitom bez velkého nákladu a neúčelných investic.“* (Knihovna a musejní čítárna, 1913, s. 3). Jak vyplývá z rozhořčeného článku, významný bibliograf a představitel české knihovnické teorie i praxe Ladislav Jan Živný tehdy nenašel pro své progresivní plány v Hradci Králové pochopení. Bibliografický ústav založil až o čtyři roky později v Praze. Lze se tedy jen dohadovat, jakými cestami by se ubíralo knihovnictví v Hradci Králové, kdyby se Živnému podařilo svoji představu uskutečnit.

Jaroslav Oehm pokračoval ve své činnosti i v době první světové války, kdy byl pozastaven rozvoj činnosti celého průmyslového muzea, slibně započatý před válkou v nové budově, a kdy byl citelně omezen i provoz muzejní knihovny a čítárny, který často probíhal za téměř provizorních podmínek. Po válce dále pečoval o inventarizaci a zpřístupnění knihovny až do konce roku 1921. V tomto roce odevzdal nové správě (jeho funkci tehdy převzal architekt František Tichý) výsledek své více než osmileté práce, zcela zinventarizovanou muzejní knihovnu, kde bylo v 22 hlavních oddílech s 95 pododdíly zařazeno 10 290 svazků knih, 2 293 brožur, 2 204 katalogů a zpráv. Dále bylo v 10 hlavních oddílech a 87 pododdílech 2 246 svazků předlohových děl. Byly také pořízeny abecední i věcné lístkové katalogy a knižní přírůstkové seznamy; zbývalo už jen vytvořit pro veřejnost tištěné katalogy místo psaných. V důsledku toho mohla být podstatně zkvalitněna veškerá činnost muzejní knihovny a daleko

více využity odborné informace v ní uložené. Zároveň v té době prudce stoupl zájem veřejnosti o knihovnu, jednak jako o kulturní zařízení, jednak jako zprostředkovatele znalostí a dovedností z nejrůznějších oborů, o které se zajímali hlavně příslušníci živnostenských a řemeslnických kruhů, kteří po válce rozvíjeli svou činnost. V knihovně bylo v té době evidováno 900 stálých uživatelů, čítárnu navštívilo přes 6 000 osob. Všechny tyto okolnosti vedly k rozhodnutí, že v činnosti knihovny i celého muzea nelze již nadále „*spoléhat na obětavost a dobrou vůli několika jednotlivců, kteří jsou si vědomi kulturní důležitosti a významu muzea pro město a celý kraj*“ (K dnešnímu stavu, 1921, s. 5) a že bude nutné knihovnu zpřístupňovat častěji než jen dvakrát týdně po dvou hodinách jako dosud.

V roce 1921 převzal vedení knihovny František Tichý, který stál v jejím čele až do roku 1940, kdy byla knihovní agenda svěřena Leoši Rejmánkovi. Po celé toto období knihovna pokračovala ve své činnosti bez podstatných změn či výkyvů. K jediné důležité změně došlo v roce 1938, kdy byla k muzejní odborné čítárně připojena veřejná čítárna Palackého. Obměněná čítárna, která takto vznikla, „*odebírala od té doby nejen odborné časopisy a revue, domácí i cizí, nýbrž též denní tisk a časopisy obrázkové a beletristické*“ (Rejmánek, 1947, s. 14); stala se vlastně jedinou čítárnou ve městě, a tím začala ztrácet své úzce odborné zaměření.

K významné události v životě knihovny však došlo roku 1941. Vedení muzejní knihovny se tehdy ujal František Hejl, který pracoval v letech 1939 až 1945 v Hradci Králové jako knihovník a do roku 1941 také jako ředitel městského muzea. V roce 1941 realizoval dlouhodobé přání místních čtenářů: založil studijní knihovnu, a to tak, že zpřístupnil veřejnosti knihovnu muzea. Byla to po Plzni druhá mimopražská studijní knihovna. Tehdy vzniklá studijní knihovna nebyla však výsledkem předpokládaného sloučení všech naučných knihoven (středoškolských, muzejních aj.), o kterém se jednalo v letech před první světovou válkou (Hejl, 1941, s. 6–7). Knihovna založená v roce 1941 vznikla v podstatě z knižního materiálu získaného knihovnou Městského průmyslového muzea, ke kterému byla připojena díla z příruční knihovny historického muzea a nově získaná odborná technická literatura zdejší odbočky Spolku inženýrů a architektů. Knižní materiál byl nejprve podroben důkladné revizi a v knihovně byla ponechána pouze význačnější díla. Zvýšená dotace umožnila rozsáhlejší nákup, bez kterého by provoz nové knihovny nebyl myslitelný. Literatura mnohých oborů, např. právnická a filozofická, byla v dřívější knihovně méně zastoupena a mezery bylo nutné postupně zaplňovat, aby se z odborné muzejní knihovny stala skutečná knihovna studijní, v níž budou všechny studijní obory zastoupeny stejnoměrně. V čítárně byla umístěna volně přístupná příruční knihovna. Byla rozší-

řena o skladiště knihovny a další místnost. Všechny knihy byly postupně znovu odborně zkatalogizovány a čtenáři dostali k dispozici autorský a systematický lístkový katalog. Systém věcného třídění si vytvořili sami zpracovatelé katalogu. Celek lidského vědění rozdělili na „řadu přírodovědnou a duchovědnou se zeměpisem jako oborem přechodním“ a vymezili 693 skupin a podskupin (ec, 1942). Tento systém byl natolik kvalitní, že se podle něj pokračovalo ve vedení katalogu až do roku 1959.

Vývoj Městské studijní knihovny v letech 1941–1949

V závěru roku 1941, po vytvoření studijní knihovny a čítárny, se nejdříve přikročilo k novému zpracování a inventarizaci fondů, jak bylo uvedeno v předcházející části této kapitoly.

Na začátku roku 1942 tvořilo knihovní fond přibližně 30 000 svazků, z čehož 7 000 bylo nově zkatalogizováno a popsáno. V další katalogizaci se už pokračovalo za plného provozu. Práce probíhaly rychle, takže na začátku roku 1943 bylo přístupných a zkatalogizovaných již 20 000 svazků. Studijní knihovna měla 1 000 stálých čtenářů, průměrnou denní návštěvnost 90 osob a 80 výpůjček denně. Při doplňování fondů v následujících letech byl kladen důraz na odbornou literaturu zahraniční provenience, zejména německou, ale i italskou a francouzskou. Fond čítárny byl rozšířen o světové deníky a řadu odborných týdeníků a měsíčníků. V oddělení starých tisků, které obsahovalo dokumenty do roku 1850, měla zastoupení i díla hradeckých tiskařů. V roce 1944 byly záznamy celého fondu studijní knihovny zařazeny do systematického katalogu. Jedině knihovna s čítárnou a přednáškový sál muzea zůstaly přes celou válku v provozu, jinak byla muzejní činnost značně omezena. Nejcennější části sbírek byly kvůli leteckým náletům přemístěny do suterénu budovy nebo do okolí města. Po osvobození v roce 1945 se pracovníci knihovny a muzea zúčastňovali zajišťování knih a různých památek zanechaných např. v opuštěných německých bytech. Do fondu bylo potřeba také vrátit knihy, které byly za německé okupace zakázány a vyřazeny; mnohé z nich byly přes válku uchovávány na policejním ředitelství nebo v soukromých knihovnách. V závěru roku 1945 přišla správa knihovny s návrhem na zřízení poradního sboru studijní knihovny. V polovině roku 1946 byl jeho předsedou jednomyslně zvolen lektor filozofické fakulty PhDr. Josef Petera. Členy poradního sboru se stali jednak stálí čtenáři knihovny, kteří byli plně obeznáni s její činností a potřebami, jednak odborníci, kteří pomáhali správě knihovny při nákupu odborné literatury. Právě doplňování fondů se stalo v poválečných letech nejdůležitější činností studijní knihovny. Jedním z hlavních důvodů bylo postupné

zřízení dvou vysokých škol v Hradci Králové. Hned po válce v roce 1945 byla ve městě založena Lékařská fakulta Karlovy univerzity v Praze. Tato událost významně ovlivnila i činnost studijní knihovny a čítárny.

Bylo nutné doplňovat kromě běžné naučné literatury také literaturu lékařskou. Už do konce roku 1945 se podařilo zařadit do fondu knihovny téměř 300 svazků lékařské literatury, která byla většinou získána darem od jednotlivců a institucí na přímou výzvu knihovny a akčního výboru mediků.⁵ Podobná situace nastala i v roce 1947, kdy byla v Hradci Králové založena Pedagogická fakulta. Studijní knihovna měla tehdy již téměř 28 000 svazků, ale ukázalo se, že návštěvníci z řad pedagogů i studentů nové fakulty postrádají v knihovně základní díla z obecné pedagogiky, psychologie, sociologie a dalších pedagogických oborů, dříve vydaná i zcela nová. Kromě nákupu nových knih, knih z antikvariátu a knižních aukcí se podařilo získat knihy také výměnou duplikátů s jinými naučnými knihovnami v Československu. Knihovní fond byl v těchto letech rozšiřován i přičleňováním různých menších odborných knihoven, existujících doposud samostatně. Kromě již zmíněné odborné knihovny odbočky Spolku inženýrů a architektů se v roce 1946 staly součástí studijní knihovny knihovna Klubu esperantistů, knihovna bývalého Zemědělského ústavu a knihovna Plaveckého klubu, v roce 1948 soukromá knihovna z pozůstalosti Ing. Jindřicha Voženílka, která obsahovala zajímavá díla z oboru fyziky a chemie. Na začátku roku 1949 byl do studijní knihovny převeden fond knihovny zrušené Obchodní a živnostenské komory v Hradci Králové, která čítala 8 000 svazků. Čtenáři měli k dispozici kromě autorského a systémového lístkového seznamu též knihu knižních obálek, kde byli informováni o novinkách (Rejmánek, 1947, s. 14–15). V roce 1946 měla studijní knihovna 25 000 svazků. Nové přírůstky byly vystavovány ve skleněných vitrínách na chodbě před knihovnou a po uplynutí týdne si je čtenáři mohli vypůjčit. Knihovna byla přístupna denně, měla téměř 800 čtenářů, kteří si za rok 1946 půjčili 10 000 knih. Přírůstek za tento rok činil 3 000 svazků. Součástí knihovního fondu bylo 2 300 starých tisků a 700 tisků hradeckého původu. V roce 1947 měla knihovna přes 900 čtenářů, knihovní fond se zvýšil o 3 000 svazků, byly získány tři prvotisky. 50 děl uložených v oddělení starých tisků bylo z let 1500–1600. Čtenářům, zejména z řad vysokoškoláků, vycházela vstříc i čítárna v městském muzeu, která již v roce 1945 na jejich žádost rozšířila svou výpůjční dobu. Tehdy zde bylo k dispozici 120 titulů novin a časopisů a příruční knihovna. O čtvrt roku později jich už bylo 150 a další přibývaly díky soukromým odběratelům zahraničních časopisů,

⁵ Nedlouho po založení lékařské fakulty v roce 1946 vznikla v Hradci Králové také samostatná lékařská knihovna. Pro její význam a těsnou spojitost se studijní knihovnou jí bude věnována samostatná část této kapitoly.

kteří na žádost správy studijní knihovny věnovali čítárně starší čísla. V roce 1948 bylo v čítárně zapsáno 1 000 čtenářů. V roce 1949 dosáhl počet odebíraných novin a časopisů 250. Denně navštívilo čítárnu až 100 návštěvníků. Od roku 1914 do roku 1949 patřila knihovna pod správu města. Po druhé světové válce byla udržována převážně z prostředků MNV, dostávala také příspěvky od ONV, Ministerstva školství a osvěty, královéhradecké spořitelny a od různých hradeckých podniků a ústavů. Když v roce 1945 odešel František Hejl a vrátil se ředitel František Tichý (knihovnu v té době vedl Leoš Rejmánek), ukázalo se, že studijní knihovnu nebude možné při muzeu v plném rozsahu zachovat. Uvažovalo se o jejím sloučení s Městskou lidovou knihovnou, kde by se vytvořilo samostatné oddělení odborné a vědecké literatury. *„Bude však třeba již pomýšlet na její nové umístění, zbývá pouze několik volných regálů a další rozšíření knihovny v budově musea zatím není možné. Veřejná čítárna rovněž by měla mít vlastní místnosti. K studijní knihovně by pak spíše patřily jedna nebo dvě menší studovny. Doufejme, že na tyto potřeby bude též pamatováno v stavebním plánování v příštích letech. Buď musí dojít k přístavbě musejní budovy, jak na ni pamatoval její projektant prof. J. Kotěra, nebo se musí vybudovati nový stánek pro tuto knihovnu, jejíž bohatství rok od roku roste.“* (Rejmánek, 1947, s. 15).

Již v roce 1945 přišel Jaroslav Drtina, tehdy pracovník ministerstva školství, s myšlenkou, aby v místech, kde byly nově zřízeny fakulty vysokých škol, vznikly samostatné státní studijní knihovny. Hradec Králové takovým městem byl a v jeho prospěch mluvila ještě jedna okolnost: na podnět tehdejšího ministra školství Zdeňka Nejedlého sem byl přemístěn bohatý fond lékařské literatury, který byl původně součástí německé lékařské knihovny a po válce zůstal v Československu. Tento fond se mohl stát jednou ze základních součástí budoucí Státní studijní knihovny v Hradci Králové.

Lékařská knihovna v Hradci Králové

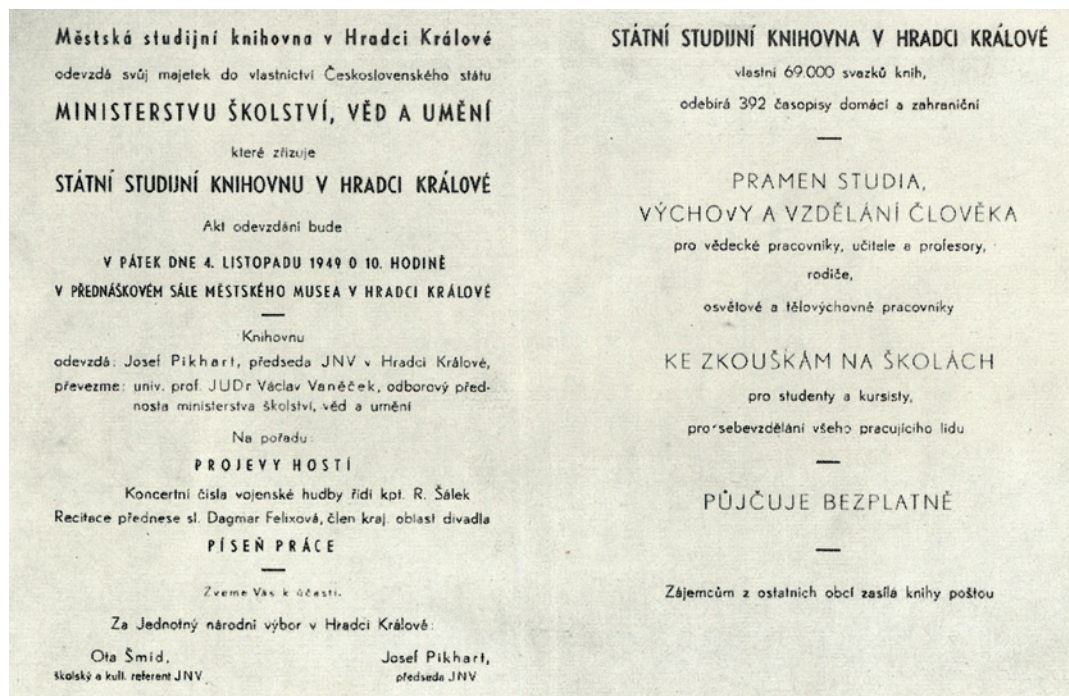
Založení Lékařské fakulty v Hradci Králové v roce 1945 nejen výrazně ovlivnilo činnost Městské studijní knihovny (zejména doplňování jejích fondů), jak bylo uvedeno v předcházející části této kapitoly, ale zasáhlo do vývoje hradeckého knihovnictví ještě výrazněji. V roce 1946 vznikla v tomto městě velká lékařská knihovna, která se později stala, i když jen na několik let, jednou z hlavních součástí studijní knihovny. O zřízení Lékařské knihovny v Hradci Králové rozhodlo Ministerstvo školství a osvěty; jejím základem se stala vynikající německá knihovna, která zůstala po skončení druhé světové války na našem území jako konfiskát. Tato knihovna

byla založena již roku 1797 jako knihovna ústavu zvaného Friedrich Wilhelm Institut für militärärztliche Bildung. Její přesné pojmenování znělo Bücherei der Militärärztlichen Akademie in Berlin, později bylo doplněno podnázvem Deutsche Ärzte Bücherei. Její fond obsahoval asi 150 000 svazků, k nimž ještě patřilo 200 000 svazků zvláštních otisků a disertací. V knihovně byla zastoupena veškerá lékařská literatura, zejména německá, a to již od 16. století, literatura populárně lékařská, hygienická, dietetická, dále vojenské zvěrolékařství, lékárnictví, knihy z oboru dějin lékařství, hraniční vědy medicíny, literatura vojenská (např. paměti vojenských chirurgů z různých válek), předpisy branné moci, všeobecné spisy z dějin, z dějin literatury a též literatura knihovnická. Byla to pravděpodobně největší německá lékařská knihovna, soustavně doplňovaná a dobře vedená. Z Berlína byla evakuována do Českého Dubu v únoru 1944, byla zde umístěna v bývalé české škole, instalována na regálech a provozována. Množství knih vyšlých v roce 1944, které se v ní nacházely, svědčí o tom, že byla doplňována do poslední chvíle. Do Českého Dubu (a do Hodkovic, kde byla složena část fondu v 195 bednách v továrně Pallux) se dostala jen část knihovny. Větší část zůstala kvůli složitým dopravním podmínkám v Sasku. Část fondu uložená v Českém Dubu a v Hodkovicích byla předběžně odhadnuta na 50 000 svazků. Knihovna obsahovala nejen historicky cenné dokumenty, ale i knihy, které za války vycházely v omezeném počtu výtisků. Měla velké množství úplných řad časopisů. Byl to ucelený soubor, a ne směsice nesourodých darů nebo odkazů a příležitostných nákupů. Převozem knihovny z Českého Dubu a Hodkovic do Hradce Králové byl na podzim roku 1945 pověřen Jiří Rys, pracovník Národní a univerzitní knihovny v Praze a pozdější ředitel Státní studijní knihovny v Liberci. Ten provedl také rozdělení celého studijního fondu (40 000 svazků) na část, která se stala základem Lékařské knihovny v Hradci Králové, a část, která byla předána pražským knihovnám. V Hradci Králové bylo ponecháno asi 26 000 svazků potřebných pro studium posluchačů Lékařské fakulty a pro vědeckou práci jejích profesorů, ale i pro činnost ostatních pracovníků zdravotnictví, příbuzných oborů i laickou veřejnost. Lékařská knihovna nebyla útvarem Lékařské fakulty, ale samostatnou veřejnou a státní knihovnou, založenou jako pobočka Národní a univerzitní knihovny v Praze. Knihy a časopisy určené pro vybudování hradecké knihovny byly po převozu umístěny do zasedací síně na Žižkově náměstí, náležející dosud královéhradecké spořitelně. Zde bylo vybudováno jak skladiště, tak čítárna. Lékařská knihovna byla postupně doplňována českou produkcí z dřívějších let, a to prostřednictvím nákupu i pomocí darů různých institucí. Všechny práce spojené s vybudováním knihovny se podařilo provést během zimy 1945/1946 a již 15. dubna 1946 došlo k slavnostnímu

otevření odborné lékařské knihovny v Hradci Králové, kterého se osobně zúčastnil ministr školství a osvěty Zdeněk Nejedlý. V této době tvořilo knihovní fond přibližně 30 000 svazků, převážně časopisů. Ředitelem Lékařské knihovny byl jmenován Jiří Rys. V letech 1946–1948 se správa knihovny orientovala na vnitřní dobudování skladů, zpracování katalogů, doplňování fondů řízenou akviziční činností, na postupné rozšiřování provozu a služeb pro potřeby Lékařské fakulty, studentů i ostatních zájemců z řad širší veřejnosti. Vládním nařízením č. 43 z 25. března 1947 získala Lékařská knihovna právo povinného výtisku na vyžádání, takže dostávala veškerou lékařskou a zdravotnickou literaturu vydanou na území našeho státu. Československou literaturu z předešlé doby (zejména po roce 1945) mohla knihovna nakoupit díky značné dotaci ministerstva školství. V následném období byly finanční prostředky využívány k získávání hodnotné zahraniční literatury. V průběhu těchto let dosáhl již fond Lékařské knihovny více než 35 000 svazků. Je zajímavé, že již v roce 1947 využívala knihovna přístroj na čtení mikrofilmů. Hned při zakládání Lékařské knihovny v Hradci Králové bylo rozhodnuto, že „v příhodné době vytvoří základ nově vzniklé státní studijní knihovny pro severovýchodní Čechy“ (Novotná, D., 1987, s. 34). Tato doba nastala v roce 1949, kdy byla oficiálně založena Státní studijní knihovna v Hradci Králové.

Vznik Státní studijní knihovny Zdeňka Nejedlého v Hradci Králové v roce 1949

V Hradci Králové se vznik Státní studijní knihovny připravoval již od roku 1945. Souviselo to s celkovým vývojem našeho státu a s dalekosáhlými změnami, které se v této době uskutečnily. Stále důrazněji se prosazovaly snahy vytvářet oblastní studijní knihovny, které by sehrály významnou roli na úseku vzdělávání a výchovy nejširších vrstev pracujících. Do té doby bylo potřeba cestovat za odbornou literaturou do knihoven v Praze, Brně a Bratislavě. V ostatních městech a vesnicích byly lidové knihovny, jejichž fond měl převážně zábavný a populárně-naučný charakter. Studijní knihovny měly umožnit každému člověku získání vědomostí, po kterých toužil. Měly se stát jakýmsi spojovacím článkem mezi lidovými knihovnami a knihovnami univerzitními, které nadále sloužily především vysokoškolským studentům a učitelům. V průběhu roku 1948 došlo k řadě jednání mezi Ministerstvem školství a osvěty a Místním národním výborem v Hradci Králové, která vedla k dohodě o převzetí studijní knihovny při městském muzeu do správy a řízení státu a o jejím splynutí s Lékařskou knihovnou.

Obr. 2: Pozvánka na slavnostní akt 4. 11. 1949

Konečné rozhodnutí o ustavení Státní studijní knihovny v Hradci Králové padlo na zasedání vlády 12. dubna 1949.⁶ Vlastní předání fondu bývalé Městské studijní knihovny do vlastnictví státu se uskutečnilo až 4. listopadu 1949 v přednáškové síni městského muzea jako slavnostní akt, kde knihovnu od Jednotného národního výboru převzal zástupce Ministerstva školství, věd a umění za účasti představitelů mnoha hradeckých institucí a závodů.

Druhou základní složkou fondu nově vzniklé knihovny se staly knihy a zejména časopisy již zmiňované Lékařské knihovny v Hradci Králové. Tento fond měl v roce 1949 přibližně 35 000 knihovních jednotek (9 440 knih a asi 25 000 časopisů).

Státní studijní knihovna v Hradci Králové tedy při svém založení obsahovala 69 000 svazků, přičemž odebírala 392 časopisů domácí i zahraniční provenience.

Nově zřízená knihovna se stala po stránce administrativní a finanční samostatnou institucí, podřízenou správě Ministerstva školství, věd a umění jako veřejná vědecká knihovna, která má sloužit vědeckému bádání a vzdělání veškeré veřejnosti a zároveň být pomocným vědeckým ústavem pro Lékařskou a Pedagogickou fakultu v Hradci Králové.

⁶ Výnos ministerstva školství, věd a umění č. 59.802/49-IV/2 ze dne 13. května 1949 (příloha č. 2).

Prvním ředitelem knihovny se stal Jiří Rys, který byl do té doby pověřen správou Lékařské knihovny a zasloužil se značnou měrou o úspěch jednání mezi Ministerstvem školství, věd a umění a Místním národním výborem v Hradci Králové. Na základě usnesení Místního národního výboru ze dne 10. června 1949 byla knihovna nazvána Státní studijní knihovna Zdeňka Nejedlého, protože právě on se zasloužil jak o založení Lékařské fakulty Univerzity Karlovy v Hradci Králové, tak o zřízení studijní knihovny. Zdeněk Nejedlý svým dopisem ze dne 11. července 1949 vzal usnesení na vědomí a projevil s ním svůj souhlas.⁷ *„Jeho jméno nesla knihovna do roku 1958, kdy se sloučila s Krajskou knihovnou, a potom opět od roku 1976“* (Novotná, D., 1987, s. 38) až do roku 1990.

Poněkud specifickou situací našeho města bylo, že vznik studijní, později vědecké knihovny nebyl vázán na existenci městské veřejné knihovny a na její případné vědecké oddělení, nýbrž na odbornou knihovnu městského muzea.

Činnost Státní studijní (resp. vědecké) knihovny Zdeňka Nejedlého v letech 1949–1958

V prvním období byla činnost Státní studijní knihovny velmi komplikována nedostatečným personálním zabezpečením. Ředitelem knihovny se v roce 1949 stal Jiří Rys, pověřený do té doby vedením Lékařské knihovny. Pro zajištění veškerého provozu měl k dispozici tři zaměstnance. Přitom Jiří Rys mohl vykonávat všechnu řídicí a organizátorskou činnost i odbornou knihovnickou práci pouze po několik dní v měsíci. Dojížděl totiž do Hradce Králové z Liberce, kde v té době rovněž zastával funkci ředitele Státní studijní knihovny. Tento stav byl nadále neudržitelný, proto v dubnu 1950 požádal Jiří Rys o zproštění správy Státní studijní knihovny v Hradci Králové. Jeho žádosti bylo vyhověno a novým ředitelem se stal PhDr. Josef Petera, profesor Městského dívčího reálného gymnázia v Hradci Králové, který předtím působil jako předseda poradního sboru studijní knihovny.

Jedním z největších nedostatků, které musela nová správa urychleně řešit, bylo nevhodné umístění knihovny. Již v roce 1949 při převzetí knihovny zástupci Ministerstva školství, věd a umění se v přijímacím protokolu poznamenává: *„Dosavadní umístění Státní studijní knihovny na několika místech bez řádných skladišť a kanceláří naprosto nevyhovuje požadavkům jak moderního knihovnictví, tak nutné služby čtenářům ze stanoviska odborných i lidových potřeb. Je tedy třeba umístění definitivně vyřešiti*

⁷ O této skutečnosti je proveden zápis ze dne 6. 8. 1949 zn. 352-6/8-1949 (příloha č. 3).

s potřebnými skladištními rezervami místa nejméně na dobu 10 let.“ (Novotná, D., 1987, s. 43). Protože Státní studijní knihovna vznikla ze dvou institucí (Městské studijní knihovny a Lékařské knihovny), které působily na různých místech a toto rozmístění zůstalo neměnné i po sloučení, je samozřejmé, že to komplikovalo provoz knihovny. Navíc tzv. všeobecné oddělení Státní studijní knihovny umístěné v muzejní budově začalo už několik let před zestátněním pociťovat nedostatek prostoru, a právě okolo roku 1949 tato situace vyvrcholila. Tehdy zde již 10 let pracovala bývalá Veřejná Palackého čítárna – v sále, který byl původně určen pro studovnu studijní knihovny. Pro čítárnu se tedy začaly naléhavě hledat jiné vhodné prostory. Celý problém byl vyřešen v roce 1951. Oproti původním plánům se podařilo získat nové prostory pro studijní knihovnu, a čítárna tak zůstala nadále v muzejní budově. Všeobecné oddělení Státní studijní knihovny se spolu s oddělením lékařským, umístěným do té doby na Žižkově náměstí, přestěhovalo do budovy Lékařské fakulty Univerzity Karlovy v Šimkově ulici. V souvislosti se stěhováním studijní knihovny z budovy muzea došlo k předpokládanému dělení fondů bývalé muzejní knihovny, jak bylo dohodnuto již v roce 1949. Muzeum si ponechalo větší počet knih, než kolik bylo původně plánováno, čímž se porušila celistvost fondu. Mezi oběma institucemi byla uzavřena smlouva, která umožňovala zájemcům vypůjčení literatury z muzejní knihovny prostřednictvím Státní studijní knihovny. Z důvodu přesunu bylo nutné knihovnu v průběhu roku 1951 na šest měsíců uzavřít a další tři měsíce byl potom její provoz omezen. Studijní knihovna se nacházela v dobře vybavených prostorách v přízemí lékařské fakulty a po jejím zpřístupnění čtenářům v listopadu 1951 mohlo být ve studovně vystaveno 350 odborných časopisů domácích i zahraničních a bohatá příruční knihovna. K další podstatné změně došlo v roce 1952, tentokrát se týkala skladby fondu. Na základě dohody mezi Ministerstvem školství, věd a umění a Ministerstvem národní obrany byla tehdy z fondu Státní studijní knihovny vyčleněna lékařská literatura a předána nově zřízené Vojenské lékařské akademii v Hradci Králové. V roce 1952 byly budovy lékařské fakulty předány Ministerstvu národní obrany. Bylo tedy nutné ještě v tomto roce knihovnu přestěhovat do jiných prostor. Po řadě jednání se podařilo získat přízemní místnosti v budově č. 626 na Eliščině nábřeží.⁸ V tomtéž roce byla knihovna pověřena vedením bývalé Okresní studijní knihovny v Náchodě, jejíž fond tvořilo více než 11 000 svazků odborné a regionální literatury. Od roku 1955 její správu převzala Okresní lidová knihovna v Náchodě a vytvořila z ní své studijní oddělení. Po přestěhování byly v roce 1953 vytvořeny základní technické i personální předpo-

⁸ V roce 1957 byly přidělené prostory rozšířeny ještě o další tři přízemní místnosti v sousedním domě č. p. 628.

klady pro plynulejší rozvoj knihovnické práce. Státní studijní knihovna byla pro veřejnost v nových prostorách otevřena 20. dubna 1953.

Od roku 1954 nese knihovna název Státní vědecká knihovna Zdeňka Nejedlého. Své poslání plnila v rámci statutu vědeckých knihoven; tento organizační statut vypracovalo ministerstvo školství a vydalo jej pod č. j. 53.435/54-C III/4 (Organizační statut, 1954). Byly v něm stanoveny základní úkoly, jimiž knihovna měla přispívat k budování socialistického řádu, k rozvoji kultury, vědy a techniky, pomáhat zvyšovat politickou a odbornou kvalifikaci obyvatel šířením vědecké literatury mezi pracovníky vysokých škol, vědeckých ústavů, státních a hospodářských orgánů i nejširší veřejnost. V příloze výnosu byl uveden seznam státních vědeckých knihoven a také jejich specializace. Hradecká vědecká knihovna dostala za úkol působit v rámci celého kraje, shromažďovat základní díla všech vědních oborů a v relativní úplnosti literaturu své specializace, tzn. publikace z oblasti chemie, gumárenství, textilnictví a těžkého strojírenství, a poskytovat informace o vhodné literatuře. Zároveň se stala metodickým střediskem pro knihovnictví a bibliografii ve své oblasti. V plnění jednotlivých úkolů pomáhal knihovně poradní sbor, složený ze zástupců výrobních závodů, výzkumných ústavů, vysokých a odborných škol a vědeckotechnické společnosti. Knihovna se v prvním desetiletí své existence věnovala podpoře rozvoje vědy a techniky, výchově mládeže, pomoci při výrobě i v zemědělství. O tom svědčí i konkrétní příklady. Navázala styky s velkými závody Hradeckého a Pardubického kraje. Existoval stálý pracovní kontakt mezi knihovnou a Vysokou školou chemicko-technologickou v Pardubicích, Výzkumným ústavem organických syntéz v Rybitví, Výzkumným ústavem zušlechťovacím ve Dvoře Králové nad Labem, Výzkumným ústavem sklářským v Hradci Králové, Vojenskou lékařskou akademií atd. Z tohoto období se zachovalo jen málo statistického materiálu. Při svém vzniku v roce 1949 měla knihovna 69 000 svazků, po odstěhování z muzejní budovy, se kterým bylo spojeno dělení fondu, a po odevzdání podstatné části fondu Vojenské lékařské akademii zůstal knihovně základní fond ve výši 30 000 svazků, odebírala 220 titulů časopisů a roční počet výpůjček nepřesahoval 10 000 svazků. V roce 1958 dosáhl knihovní fond necelých 90 000 dokumentů, ovšem z toho bylo 20 000 svazků nezpracovaných (tzv. rezervní fond⁹). Roční přírůstek byl více než 9 000 jednotek. Počet docházejících časopisů vzrostl na 815 titulů. Zaregistrovalo se 2 200 čtenářů, kteří realizovali 120 000 výpůjček. Knihovna měla v závěru tohoto roku 15 zaměstnanců. Celková rozloha užívaných místností činila 643 m², z toho 140 m² byly prostory pro čtenáře a 280 m² zabíraly sklady (Hromádka, 1976, s. 17).

⁹ Problematika rezervního fondu je zpracována v kapitole Knihovní fond.

Krajská knihovna v letech 1958–1960

Druhou velkou knihovnou v Hradci Králové byla Městská veřejná knihovna,¹⁰ která uspokojovala potřeby nejširší čtenářské veřejnosti na území města i v jeho nejbližším okolí prostřednictvím svých poboček. Od roku 1951 byla její působnost (na základě směrnice Ministerstva informací a osvěty z 21. prosince 1950 „Organizace lidového knihovnictví“, jejímž cílem bylo vytvoření jednotné sítě knihoven) rozšířena na okres a kraj a v souvislosti s tím byla přejmenována na Krajskou knihovnu. Ředitelem této knihovny byl od roku 1945 Jiří Vaněk, který v roce 1953 poprvé přišel s návrhem na sloučení Krajské lidové knihovny a tehdejší Státní studijní knihovny v Hradci Králové. Svůj návrh zdůvodňoval v přípisu Krajskému národnímu výboru mimo jiné tím, že *„by se po administrativní stránce celá řada úkolů zjednodušila, administrativa by se zlevnila a ušetřené síly na obou stranách by se daly využít pro další intenzivnější práci“* (Novotná, D., 1987, s. 50). V roce 1954 byl tento plán v podobě zlepšovacího návrhu předložen Ministerstvu školství, které bylo nadřízeným orgánem státních vědeckých knihoven, a Ministerstvu kultury. Ministerstvo školství návrh zamítlo se zdůvodněním, že *„v jednotné, avšak uvnitř diferencované síti veřejných knihoven mají studijní knihovny svou speciální funkci a odlišný charakter od knihoven lidových (masových). Státní studijní knihovny mají své specifické znaky, ať jde již o skladbu knižních fondů, organizaci i práci a mají též i odlišné čtenáře a uživatele“* (Novotná, D., 1987, s. 51). Ministerstvo kultury shledalo návrh schopným realizace a doporučilo, aby se jím konkrétněji zabýval Krajský národní výbor v Hradci Králové. V letech 1957–1958 se návrh znovu projednával jak na KNV, tak na Ministerstvu školství a kultury a nakonec byl příslušnými orgány přijat a schválen. Nový útvar pod názvem Krajská knihovna byl vytvořen k 1. říjnu 1958. Do konce roku však obě instituce pracovaly samostatně a spojovala je pouze osoba ředitele, kterým se stal Jiří Vaněk.

Teprve rok 1959 se stal prvním rokem existence Krajské knihovny v plném rozsahu. Hlavní skuteností hovořící pro sloučení bylo to, že zde existovaly dvě instituce s celokrajskou působností, jejichž činnost se zřejmě v některých oblastech překrývala. Práce se čtenářem a výpůjční služby se v prvním roce rozvíjely velmi dobře. Bylo

¹⁰ Dějiny této knihovny jsou zpracovány v publikacích: KOUDELKOVÁ-POLÁKOVÁ, Lia. *Krajská knihovna v Hradci Králové: příspěvek k historii veřejného knihovnictví*. 1. vyd. Hradec Králové: Krajská knihovna, 1964. 75 s.; PĚTA, Jan. *Sto let Okresní knihovny v Hradci Králové 1894–1994: mimořádné číslo časopisu Kam*. Hradec Králové: [Hradecká kulturní a vzdělávací společnost], 1994. 14 s.; *Kulturní Hradec Králové: Knihovna města Hradce Králové 1894–2012*. Hradec Králové: Knihovna města Hradce Králové, 2013. 157 s. ISBN 978-80-85059-47-2.

půjčeno 582 000 knih, což bylo o 13,5 % více než předcházející rok.¹¹ Nejdůležitější bylo, že podstatně vzrostly výpůjčky naučné literatury, a to nejen ve vědeckém oddělení, ale i v půjčovně lidové knihovny a na pobočkách. Sloučení obou knihoven se nejvíce projevilo v oblasti doplňování fondů. Bylo vytvořeno společné oddělení nákupu a zpracování knih, které zajišťovalo doplňování obou částí Krajské knihovny. Došlo ke zkvalitnění úrovně katalogů. Sloučení obou knihoven umožnilo také spojení hospodářsko-správních oddělení, čímž se zjednodušila administrativa. V průběhu trvání Krajské knihovny se podařilo splnit všechny tři předem stanovené cíle: byly zkvalitněny knihovní služby obyvatelstvu, zejména v práci s odbornou a vědeckou literaturou a podstatně rozšířena výpůjční doba ve studovně a na pobočkách, byla zjednodušena administrativa a v počátečním období ušetřeny dvě pracovní síly a byla také zkvalitněna činnost metodického oddělení, které mohlo být rozšířeno na tři a půl úvazku. Podstatně se po odborné stránce zkvalitnila činnost poboček lidové knihovny, naopak úroveň práce vědeckého oddělení se poněkud snížila. Obě části zůstaly odděleny nejen místně, ale (s výjimkou oddělení doplňování a zpracování fondů a oddělení ekonomicko-správního) pokračovaly vlastně ve své samostatné činnosti. Spojení obou knihoven bylo čistě formální. Po určité době knihovna i přes sloučení, od něhož si vedoucí pracovníci slibovali lepší využití pracovních sil, trpěla nedostatkem pracovníků, což se pochopitelně projevilo v rozsahu a kvalitě služeb.

V roce 1960 byla provedena v našem státě územní reorganizace, jejímž důsledkem bylo vytvoření menšího počtu krajů. Téměř všechny knihovny v Československu byly decentralizovány pod správu krajských národních výborů. V souvislosti s tím byla z rozhodnutí Východočeského krajského národního výboru od 1. července 1960 znovu zřízena samostatná Státní vědecká knihovna v Hradci Králové, která se měla aktivně podílet na šíření odborných a vědeckých knih a časopisů i informací z oblasti vědy a techniky, spolupracovat se závodními technickými knihovnami (středisky technicko-ekonomických informací) i s knihovnami vysokých škol, muzeí a výzkumných ústavů na území Východočeského kraje. Z bývalé Krajské lidové knihovny byla vytvořena Okresní lidová knihovna, jejíž působnost byla soustředěna na město a okres. Státní vědecká knihovna se stala zařízením odboru školství a kultury KNV, Okresní lidová knihovna byla zařízením ONV v Hradci Králové. Vedením Státní vědecké knihovny byl pověřen Jiří Vaněk, ředitel dřívější Krajské knihovny. S důsledky rozdělení Krajské knihovny se musela vyrovnat především oddělení doplňování v obou

¹¹ Statistické údaje jsou porovnávány s předchozími výsledky Krajské lidové knihovny.

knihovnách, neboť po dobu jednoho a půl roku byl budován jeden ústřední jmenný a systematický katalog a byly vedeny společné přírůstkové a místní seznamy.¹²

Jako v ostatních vědeckých knihovnách byl v SVK vypracován nový organizační řád, pracovní řád a stanoveno zaměření knihovny. Vědecká knihovna se stala knihovnou univerzálního typu, ale navíc jí byl přidělen nový druh specializace, které měla ve své činnosti věnovat zvláštní pozornost. Otázka stanovení specializace byla řešena knihovnou a odborem školství a kultury KNV po dohodě s Ministerstvem školství a kultury s ohledem na specializace ostatních vědeckých knihoven. Vědecké knihovně v Hradci Králové byla přidělena specializace na textilní obory a zemědělství. Textilnictví bylo vybráno vzhledem k rozšíření a koncentraci textilní výroby v kraji a počtu v ní zaměstnaných lidí. Textilní závody měly sice své odborné knihovny, ale chybělo koordinační středisko, které by sehrálo významnou úlohu v jejich vzájemné spolupráci. Protože pro tento obor neexistovala ústřední knihovna, předpokládala se do budoucna působnost SVK v celostátním měřítku, k čemuž nakonec nedošlo. Zemědělství svou ústřední knihovnu mělo, proto se knihovna orientovala na řešení specifických problémů tohoto oboru v kraji a na spolupráci s výzkumnými zemědělskými ústavu.

Vědecká knihovna...

1961–1970

Do roku 1961 vstupovala SVK se 17 pracovníky, což mělo zajistit i činnost bibliografie a zpracování rezervního fondu. Vývoj knihovny podstatně ovlivnil nový knihovní zákon.¹³ Byly jím vytvořeny podmínky pro účinnou spolupráci a dělbu práce mezi československými knihovnami v rámci jednotné soustavy knihoven, tedy nejen mezi státními vědeckými knihovnami navzájem, ale i knihovnami lidovými, středisky technických a ekonomických informací v závodech, knihovnami vysokých škol, muzeí a pod. Veškerá činnost SVK byla zaměřena na pomoc rozvoji vědy, techniky a výzkumu. Knihovna se měla stát základnou pro nejširší práci s vědeckou a odbornou literaturou v Hradci Králové i v celém kraji. V roce 1963 byl proveden důkladný rozbor stávající činnosti knihovny a na základě toho byl vypracován sedmiletý plán na léta 1964–1970, který stanovil základní směry rozvoje knihovny v dalších letech. Knihovna měla plnit úkoly na úseku ideologické práce, při marxisticko-leninské vý-

¹² Blíže o rozdělení fondu viz kapitola Knihovní fond.

¹³ Zákon č. 53/19559 sb., o jednotné soustavě knihoven (knihovníký zákon). Sbírka zákonů, 1959, částka 22, ze dne 25. 7.

chově pracujících a při vytváření podmínek pro růst odborných vědomostí a jejich rozšíření ve všech úsecích národního hospodářství. Závěry XIII. sjezdu KSČ byly zkonkretizovány do pětiletého plánu činnosti, kterým byl značně upřesněn původní výhledový sedmiletý plán SVK. Již od roku 1968 se uvažovalo o nezbytnosti určit nové, definitivní specializace vědeckým knihovnám. Byl proto připraven výzkumný úkol L-1-44-2/2 „Specializace a organizace vědeckých a odborných knihoven“. Během let se však ukázalo, že vědecké knihovny budou svým charakterem především knihovnami univerzálními.

Na konci 60. let byla prostorová situace v SVK neúnosná. V roce 1967 se podařilo získat skladiště v Sendražicích a s pomocí odboru školství a kultury Východočeského krajského národního výboru začala knihovna jednat o koupi bývalé židovské synagogy na křižovatce ulic Československé armády a Pospíšilova, jež se nacházela asi 10 minut chůze od Eliščina nábřeží a která měla být zadaptována na pobočnou půjčovnu a sklad knih.

Vlastní práce knihovny byla v tomto období poznamenána politickými událostmi. Přestože rozsah služeb zůstal zachován, značně se snížil počet návštěvníků studovny i půjčovny. Za posledních deset let se v roce 1968 stalo poprvé, že bylo půjčeno méně knih než v předchozím roce. Knihovna sice dosáhla úrovně vědeckých knihoven českých zemí ve složení a kvalitě zpracování fondů i v oblasti služeb čtenářům, ale ne již ve velikosti fondu a naprosto ne v počtu pracovníků, v roce 1970 jich měla pouze 37.

...1971–1980

Na začátku tohoto období byly podstatně rozšířeny služby knihovny zprovozněním adaptované synagogy. Po personálních změnách vynucených politickou situací se stal ředitelem SVK v roce 1971 Antonín Šrůtek, který předtím zastával funkci vedoucího odboru kultury VČ KNV. V roce 1970 bylo na základě nového organizačního řádu provedeno nové rozčlenění instituce na odbory a oddělení, došlo k personálním přesunům a stoupl počet plně kvalifikovaných odborných pracovníků. Tyto změny byly ovlivněny i změnami v organizaci celého českého knihovnictví. Na základě *Zásad rozvoje jednotné soustavy knihoven ČSR*, vydaných ministerstvem kultury v r. 1972, byla vytvořena síť veřejných knihoven. Rozhodnutím VČ KNV se SVK 6. ledna 1975 stala ústřední knihovnou této sítě a zároveň i celé jednotné soustavy knihoven ve Východočeském kraji se všemi k tomu náležejícími funkcemi, včetně metodiky. V souladu s celou politickou situací kladla v první polovině 70. let knihov-

na důraz na ideologickou a politicko-výchovnou složku práce, ať již se jednalo o vzdělávací, metodickou a organizační činnost, nebo o přednostní doplňování studijní literatury o společenskovědní a ekonomické problematice a o aktuálních politických otázkách. Tato literatura byla v knihovně masivně propagována přímo v půjčovně nebo prostřednictvím bibliografických letáků či metodických materiálů. Protože celostátní úkol specializace knihoven nebyl dořešen, měla se knihovna svým univerzálním zaměřením snažit o optimální poskytování služeb a přihlížet ke specifickým potřebám Východočeského kraje, napomáhat rozvoji jeho hospodářství, vědy, techniky i kultury. V roce 1973 se začala připravovat stavba velkokapacitního skladu ve skladištní oblasti v Hradci Králové – Pouchově.

Od 1. ledna 1976 začala SVK, opět pod názvem Státní vědecká knihovna Zdeňka Nejedlého, oficiálně plnit funkci ústřední knihovny kraje. Stala se novým knihovnicí informačním střediskem s funkcí krajského koordinačního střediska pro všechny typy knihoven v kraji, krajského střediska diferencovaných informačních služeb, krajského střediska bibliografického, střediska vzdělávání a doškolení knihovnických pracovníků, střediska reprografických služeb a krajského střediska fondů, zvláště vědecké literatury. V roce 1978 byla otevřena samostatná studovna politické literatury. V SVK byla zmodernizována fotografická dílna, ale zájem uživatelů o zhotovování mikrofilmů postupně upadal. Podstatně více byly využívány služby reprografické dílny. Její strojový park byl doplněn o nový kopírovací stroj Apeco, který dokonce umožnil přikročit k vlastnímu tisku obsáhlejších bibliografií a jiných prací. Celý vydavatelský proces se urychlil a zlevnil a počet takto vydaných publikací se stále zvyšoval. Rozvoj reprografické činnosti měl být doplněn zřízením vlastní knihařské dílny, která by ještě více snížila závislost knihovny na externě zajišťovaných službách, to se však nikdy nepodařilo uskutečnit. Na konci 70. let byl racionalizační skupinou odboru kultury VČ KNV podán návrh na vytvoření krajského reprografického střediska, které by poskytovalo služby KNV a krajským kulturním zařízením. Toto středisko bylo vytvořeno v budově VČ KNV sdružením strojového zařízení jednotlivých zúčastněných institucí a začalo pracovat v závěru roku 1980.

V polovině roku 1980 odešel do důchodu Antonín Šrůtek a vedením knihovny byl pověřen dosavadní zástupce ředitele Mgr. Miloslav Hromádka.

Činnost půjčovny i studoven byla v 70. letech ovlivňována probíhajícími stavebními úpravami v obou objektech SVK. Postup adaptačních prací se často zpožďoval, přesto se podařilo uvést do provozu nové skladiště ve sklepních prostorách na Eliščině nábřeží, bibliograficko-informační službu v synagoze a v závěru roku 1980 také upravené prostory bývalých bytových jednotek v druhém patře synagogy, kam byly

v následujícím roce umístěny odbory doplňování a zpracování fondů, bibliografie a metodika, ekonomický odbor a ředitelství. Velkým problémem byl nedostatek skladových prostor v synagoze, a proto už v roce 1978 byla zahájena stavba depozitáře na Pouchově.

...1981–1990

V druhé polovině roku 1981 se stal novým ředitelem Jaromír Kubový. Stál v čele SVK až do roku 1985, kdy byl jmenován ředitelem PhDr. Josef Vlček, CSc. 1. listopadu 1983 byla knihovna zařazena mezi organizace s vědeckou řídicí a organizační funkcí. V roce 1986 byly nově zpracovány základní dokumenty nezbytné pro práci knihovny: organizační, pracovní, knihovní, spisový a skartační řád. 26. října 1986 byl radou VČ KNV schválen nový statut Státní vědecké knihovny Zdeňka Nejedlého.¹⁴

V roce 1982 byla přestěhována bibliograficko-informační služba ze synagogy do nově opravených prostor na Eliščině nábřeží, když se předtím z těchto prostor vystěhoval odbor doplňování a zpracování fondů, který přesídlil do nástavby nad bývalým obytným traktem sousedícím s budovou synagogy. 1. září 1983 byl uveden do provozu první sklad v depozitáři na Pouchově. V roce 1986 začala knihovna vydávat *Zpravodaj jednotné soustavy knihoven ve Východočeském kraji*. V tomto období se znova projevíly snahy o sloučení vědecké a okresní knihovny v Hradci Králové v jeden celek, které však upadly v zapomnění a objevily se znova až s výstavbou nové budovy SVK. Rok 1989 byl v souvislosti se 40. výročím vzniku knihovny vyhlášen Rokem vzorných služeb. Slavnostní zasedání k tomuto výročí se konalo 3. listopadu 1989 v malém sále Parku kultury a oddechu v Hradci Králové (nyní opět Adalbertinum). Proběhlo za účasti současných i bývalých zaměstnanců knihovny včetně těch, kteří museli z knihovny po roce 1970 odejít. V tomto roce také knihovna uvedla do provozu mikropočítač Robotron 1715, který byl celý rok využíván v účetnictví, později pro personalistiku a informatiku. V druhé polovině roku 1989 se knihovna intenzivně připravovala na konferenci s mezinárodní účastí ke 100. výročí Karla Čapka, která se konala 10. – 11. ledna 1990¹⁵ v Parku kultury a oddechu v Hradci Králové. Konferenci navštívilo 170 účastníků a knihovna za její uspořádání obdržela

¹⁴ Statut Státní vědecké knihovny v Hradci Králové ze dne 26. 10. 1986 schválený usnesením plenárního zasedání Východočeského KNV ze dne 26. 10. 1986. Citace převzata z: *Statut státní vědecké knihovny v Hradci Králové* (č. j. 11 998/92, účinnost od 1. 1. 1993). V Praze: Ministerstvo kultury České republiky, 7. 12. 1992, s. 4.

¹⁵ Viz např.: Karel Čapek: *sborník příspěvků z Národní konference k stému výročí autorova narození: Hradec Králové 10. – 11. ledna 1990*. Hradec Králové: Státní vědecká knihovna, 1990. 212 s. ISBN 80-7052-005-1.

poděkování náměstka ministra kultury ČSR. Na základě požadavků pracovníků SVK a rozhodnutím Rady VČ KNV ze dne 11. dubna 1990 bylo z názvu knihovny odstraněno jméno Zdeňka Nejedlého. Také byly dokončeny práce na uvolňování bývalých zvláštních fondů a byla vypracována nová koncepce bibliograficko-informační služby. V roce 1990 byly zpracovány delimitační podklady související s přechodem knihovny pod nového zřizovatele. Delimitačním protokolem mezi VČ KNV v Hradci Králové a Ministerstvem kultury ČR ze dne 23. listopadu 1990 přešla funkce zřizovatele dnem 1. ledna 1991 na Ministerstvo kultury ČR. Činnost ukončila Krajská rada jednotné soustavy knihoven a společné reprostředisko na KNV. Byl zastaven ústřední a krajský nákup knih. V souvislosti s konáním ankety o důvěře vedoucím pracovníkům, organizované odborovou organizací, došlo k několika personálním změnám. Z vedoucích postů odešli vedoucí ekonomického oddělení a oddělení zpracování fondů. 19. února 1990 byl ustaven Odborový svaz pracovníků knihoven. Knihovny ve Východočeském kraji zastupovali Mgr. Jan Pěta z Okresní knihovny v Hradci Králové a PhDr. Vlasta Hamplová z SVK Hradec Králové. 26. června 1990 se konalo poslední, 40. krajské kolo soutěže Budujeme vzornou lidovou knihovnu. Tímto ročníkem byla soutěž ukončena.

...1991-2000

Devadesátá léta přinesla do vývoje knihovny mnoho podstatných změn. 7. prosince 1992 s účinností od 1. ledna 1993 byl Ministerstvem kultury ČR vydán *Statut Státní vědecké knihovny v Hradci Králové*, nově bylo koncipováno oddělení knihovnictví. K 1. říjnu 1991 se sloučilo oddělení BIS (bibliograficko-informační služba) s oddělením časopisů do odboru studoven a BIS se sídlem na Eliščině nábřeží, vedoucí se stala PhDr. Vlasta Hamplová. Byl zakoupen první knihovnický systém Smartlib. Ve spolupráci s SVK Kladno pokračovala práce na tvorbě programu REOS a REFA, databázi pro regionální osobnosti a instituce. Zpracován byl vlastní program Síť a statistika, který byl nabídnut k využití i okresním knihovnám v kraji. V systému MAKS/ISIS na základě smlouvy s Národní knihovnou v Praze byla zpracována a předána experimentální sada elektronických záznamů regionální exerpce na kazetě pro bázi záznamů článků ANAL. Došlo k přejmenování knihovnického zpravodaje na „U nás“. Ve spolupráci s Oblastním archivem v Zámrsku byla provedena archivace a skartace materiálů za minulé období. Během roku 1992 bylo jednáno s církevními řády (řád benediktinů a sv. Augustina) o vrácení knih do jejich majetku. Knihy těchto řádů knihovna nikdy nevlastnila. Knihovnu řádu benediktinů v Broumově SVK pouze spra-

vovala, knihy řádu sv. Augustina ve fondu nikdy zapřístupkovány nebyly. Automatizace knihovnických procesů byla započata lednem 1992. Jako první byla zavedena na úseku akvizice a evidence dokumentů, později evidence čtenářů. Knihy se polepovaly čárovými kódy a začalo se s retrokonverzí lístkových záznamů dokumentů ve fondu knihovny, a to metodou ručního opisu. V roce 1993 se knihovna stala členem nově ustaveného Sdružení knihoven ČR. SVK začala pracovat podle nového statutu a stala se příspěvkovou organizací (dosud byla organizací rozpočtovou). Byl vytvořen nový odbor speciálních služeb, který zahrnoval oddělení periodik, oddělení informačních a referenčních služeb a oddělení bibliografie a sídlil na Eliščině nábřeží. Na odboru doplňování a zpracování fondů bylo k 1. říjnu 1993 utvořeno oddělení zpětného ukládání, kde byla postupně prováděna retrokonverze fondů do elektronického katalogu. Krajská katalogizace byla k 30. září 1993 zrušena: služba se stala neefektivní, využívalo ji již pouze 24 knihoven. Větší pozornost byla věnována otázkám propagace, reklamy a získávání sponzorů. O SVK byla vydána propagační brožura a byla zřízena pracovní pozice „manažer knihovny“. Knihovna zabezpečovala po organizační stránce celostátní odborné konference Knihovny současnosti 1993 a 1994, které se konaly v podzimních měsících v Hradci Králové (23. – 24. listopadu 1993 a 15. – 16. listopadu 1994). V červnu 1993 ukončilo činnost Konzultační středisko Střední knihovnické školy v Brně. Usnesením vlády ČR č. 138 ze dne 9. března 2004 a č. 280 ze dne 25. května 2004 bylo rozhodnuto o darování hlavní budovy SVK – synagogy – Židovské obci v Praze, byť byla tato budova v roce 1968 řádně koupena. Následně 10. června 1994 došlo k podepsání smlouvy o bezúplatném převodu. V roce 1994 se připravovala automatizace ekonomických agend v programu VEMA a účetnictví v programu FRAMEWORK. Podnikaly se kroky pro zapojení do sítě CESNET, dokončovaly se práce na bibliografii nakladatelství Kruh. V roce 1995 se podařilo propojit dvě lokální počítačové sítě (na nábřeží a v synagoze) v jeden celek; koncem roku knihovna měla celkem 42 počítačů, začal plně fungovat internet i pro veřejnost. Tento rok byl také prvním rokem rutinního automatizovaného provozu celé zpracovatelské linky. Byl zřízen úsek informačního managementu knihovny, jehož jediný pracovník Mgr. Michal Potůček se zabýval tiskovým zpracováním edičních titulů a propagačních výstupů knihovny a činností public relations, podílel se na zpracování koncepčních a projektových úkolů. Nově byl adaptován prostor pro archiv knihovny. 27. května 1996 bylo rozhodnuto o přechodu ze systému Smartlib na systém KP-sys. Zákonem č. 37/1995 ztratila knihovna právo na povinný výtisk neperiodických publikací, pro rok 1996 obdržela jako náhradu finanční dotaci ve výši 1 000 000 Kč. Tento zákon se vztahoval i na normy. Od této doby nemá knihovna nově vydávané normy v úplnos-

ti. (Částečně se tento nedostatek podařilo odstranit v roce 2001 zakoupením neúplné elektronické báze norem. V roce 2009 se problém vyřešil: knihovna získala pro své uživatele licenci pro vzdálený přístup do celé elektronické databáze.) Byla podepsána smlouva o spolupráci na projektu Národní knihovny RETROKON, jedním pracovním úvazkem se knihovna podílela na retrokonverzi České národní bibliografie. Rovněž byla uzavřena smlouva o spolupráci na Souborném katalogu ČR. Byl instalován internet s webovou stránkou <http://www.svkhk.cz>. V září 1996 vzniklo samostatné oddělení informatiky: dosud byli jeho pracovníci součástí oddělení knihovnictví. Ve spolupráci s Vysokou školou pedagogickou byl zahájen cyklus Literární dílny. Ukončena byla dlouholetá služba cirkulace periodik. Knihovna vydala svůj první plakát, první výroční zprávu pro veřejnost, dala zhotovit propagační tašky se svým logem a znakem města. Ve spolupráci s Národní knihovnou ČR proběhla chemická očista fondu napadeného plísní. Slibný rozvoj knihovny v porevolučních letech byl násilně zbrzděn dvěma vládními balíčky v roce 1997. Po nich a následném souboru restriktivních opatření došlo k omezení odborné činnosti i provozu knihovny, ke snížení počtu pracovních úvazků (z 63 v roce 1996 na 60,4 v roce 1997, následně v roce 1998 na 54,9), zvýšení čtenářských poplatků a zkrácení provozní doby knihovny pro uživatele. Přesto se podařilo zrealizovat rekonstrukci prostorů v 1. poschodí budovy synagogy, kde byl vytvořen další prostor pro uživatele s 15 boxy pro počítače s online katalogem, a na Eliščině nábřeží slavnostně otevřít Internet club ve spolupráci s firmou BONET. Z personálních důvodů bylo zastaveno doplňování všech tištěných listkových katalogů se zpětnou platností od 1. ledna 1997, zrušeno oddělení knihovnictví a úsek informačního managementu. Následně v roce 1998 bylo vytvořeno oddělení bibliografie a knihovnictví, kde byl úsek knihovnictví minimalizován na 0,5 úvazku. Pro nedostatek finančních prostředků vyšlo pouze jedno číslo zpravodaje *U nás* místo plánovaných čtyř. Nemohla být zakoupena samoobslužná kopírka, byl omezen počet zahraničních periodik, knihovna přestala vázat časopisy do pevných desek. Radikálně byly omezeny finance na ediční činnost. K vydání byla připravena ročenka *Východní Čechy v tisku v roce 1995* a personální bibliografie Josefa Váchala. Tiskem však vyšel pouze bibliografický přehled *Tvorba východočeských autorů 1991–1992*, který byl bibliograficky zpracován již v roce 1996, a vyšel proto hned začátkem roku, ještě před prvním úsporným balíčkem. Bylo rozhodnuto, že nadále nebude vycházet bibliografická ročenka, záznamy souběžné regionální bibliografie budou pouze v elektronické databázi pro potřebu rešeršní služby a adresných informací. *Bibliografie Josefa Váchala* byla vydána v následujícím roce. 13. března 1997 se uskutečnil seminář k 110. výročí narození Josefa Čapka. Odeznělo na něm několik zajímavých příspěvků. Nad výtvar-

ným dílem Josefa Čapka se zamýšlel doc. PhDr. Petr Kmošek, CSc., příspěvek Čapkův člověk ve věku stroje přednesla PhDr. Nella Mlsová, Ph.D. Dopad úsporných vládních opatření z roku 1997 se přenesl i do roku 1998. Podstatně se snížily finance na nákup dokumentů (v roce 1996 bylo na nákup knih 2 118 000 Kč, v roce 1998 jen 1 398 000 Kč), snížil se i nákup zahraničních periodik. Po několika letech snah se konečně podařilo zavést plně automatizovaný výpůjční systém a koncem roku knihovna obdržela prostředky na nákup automobilu Renault Kango pro denní převozy knih ze vzdálených depozitářů. Počátkem roku 1998 byl zahájen zkušební provoz na nové opticko mikrovlnné trase, propojující lokální síť na nábřeží a v synagoze. V roce 1999 byla SVK připojena prostřednictvím hradecké metropolitní sítě HKNet na vysokorychlostní akademickou síť TEN-34. Z grantu MK byl zakoupen Ultra*net. Byly zavedeny plastové čtenářské průkazky opatřené čárovým kódem. V listopadu knihovna oslavila 50. výročí svého založení, k němuž připravila a vydala sborník.¹⁶ V roce 2000 se knihovna aktivně zapojila do programů mimoškolního vzdělávání knihovníků (Výukové centrum pro další vzdělávání knihovníků ČR – pod konsorciem MOLIN – a Veřejné informační služby knihoven, podprogram Mimoškolní vzdělávání knihovníků). Z dotace VISK 2 byla vybudována na Eliščině nábřeží počítačová učebna. SVK uspořádala pět cyklů školení AACR2/UNIMARC celkem pro 62 účastníků z regionu a z řad vlastních zaměstnanců. Knihovna v té době měla uloženo v elektronickém katalogu asi 40 % všech lístkových katalogizačních záznamů, což představovalo asi 60 % knihovních jednotek určených k retrokonverzi. Prostory v hale č. 3 na Pouchově byly smlouvou ze dne 1. srpna 2000 pronajaty knihařské dílně FAKS, která prováděla až do roku 2011 vazbu periodik a novin a opravu poškozených vazeb knih. Bylo rozhodnuto o uvolnění beletrie k absenčnímu půjčování. Až do této doby si mohli beletrii absenčně půjčovat pouze studenti a učitelé českého jazyka a literatury vysokých škol, pro ostatní byla k dispozici pouze prezenčně. Vzhledem k nedostatku finančních prostředků byla vyhlášena akce Darujte knihy, která se setkala s velkou odezvou. Z důvodu nedostatku finančních prostředků musela knihovna přistoupit i k fakturaci poštovního při zasílání knih prostřednictvím MVS.

...2001–2008

První rok nového tisíciletí byl pro knihovnu velmi významný. Dne 31. července 2001 byl zaregistrován pod číslem 334 010 – 216 projekt výstavby nové budovy

¹⁶ 1949–1999: *sborník k 50. výročí knihovny*. Hradec Králové: Státní vědecká knihovna, 1999. 62 s. ISBN 80-7052-049-3.

knihovny pod názvem „Knihovnicko-informační centrum U Přívozu“. Jedním z prioritních úkolů byl přechod knihovny z majetku České republiky do majetku Královéhradeckého kraje. Byla provedena komplexní inventarizace majetku s převedením do počítačových výstupů. V březnu byla ukončena 3,5měsíční kontrola Národním kontrolním úřadem. Zastupitelstvo Královéhradeckého kraje vydalo dnem 1. července 2001 novou zřizovací listinu.¹⁷ Knihovna tímto aktem přešla pod nového zřizovatele, jímž je Královéhradecký kraj. Došlo také ke změně názvu knihovny na „Studijní a vědecká knihovna v Hradci Králové“. V tomto roce se začala rozvíjet spolupráce s Univerzitou Hradec Králové – Fakultou informatiky a managementu v oblasti zajištění výuky počítačové gramotnosti podle osnov ECDL pro pracovníky knihoven Královéhradeckého kraje. Další podstatnou změnou byl odchod ředitele PhDr. Josefa Vlčka do důchodu. Jako ředitel působil v knihovně nepřetržitě od roku 1985. Na základě doporučení výběrové komise ze dne 4. prosince 2001 byla Radou Královéhradeckého kraje schválena do funkce ředitelky knihovny od 1. ledna 2002 Mgr. Eva Svobodová, dlouholetá pracovnice knihovny. V roce 2002 knihovna prodloužila provozní dobu o jednu hodinu denně (9.00–19.00). Na začátku roku bylo oddělení knihovnictví a bibliografie rozděleno na dvě samostatná oddělení: oddělení služeb knihovnám a oddělení bibliografie. Vedoucí prvně jmenovaného oddělení, které bylo v souvislosti s výkonem regionálních funkcí posíleno o jednu pracovní sílu, se stala PhDr. Alena Součková, oddělení bibliografie bylo dočasně ponecháno v přímém řízení vedoucí odboru speciálních služeb. Byly jmenovány pracovní skupiny pro výstavbu nové budovy, pro výběr a implementaci nového knihovního systému a pro volný výběr. Na začátku roku 2003 vzniklo nové oddělení správy fondů. Bylo vytvořeno z pracovníků skladů a pracovníků odboru doplňování a zpracování fondů zajišťujících revize fondů. Vedoucí nového oddělení se stala Martina Adametzová. Na základě výběrového řízení na systémového knihovníka a administrátora knihovního systému byli přijati dva noví pracovníci do oddělení informačních technologií. K 30. červnu 2003 odešel do důchodu statutární zástupce a náměstek pro ekonomickou činnost Ing. František Geier. Na základě výběrového řízení nastoupil 4. června 2003 do funkce náměstka pro ekonomickou činnost Ing. Václav Horák. Od 1. července 2003 byla jmenována statutární zástupkyní ředitelky Mgr. Lenka Málková. Rok 2004 byl v některých oblastech krizový: v rámci doplňování dokumentů se z finančních důvodů nemohla na nákup dokumentů uvolnit plánovaná částka 2 800 000 Kč, ale pouze 1 900 000 Kč, což se v příštích letech zákonitě promítlo do nabídky dokumentů uži-

¹⁷ Viz příloha č. 7.

vatelům. V oblasti personální byl rok naopak příznivý. Celkový stav pracovníků byl posílen o 2,35 pracovního úvazku. Oddělení bibliografie získalo svou vedoucí, dále mohlo být zřízeno pracovní místo pro zpracování starých tisků a částečný úvazek 0,35 byl využit na přípravu fondů do nové budovy knihovny. Byla vypracována nová koncepce exkurzí a prohlídek knihovny. V počítačové učebně na Eliščině nábřeží probíhal úvodní výklad o službách knihovny, doplněný počítačovou prezentací v PowerPointu. Podle zájmu pak následovala prohlídka studovny, půjčovny nebo regionální badatelný. Program exkurze byl připravován podle požadavků pedagogů a podle zaměření školy. V roce 2005 zahájila činnost pracovní skupina pro informační výchovu, v září byly dokončeny texty všech šesti modulů *Průvodce knihovnou a informacemi*. Ke konci roku byla dokončena webová aplikace a po závěrečných korekturách byla vystavena na webu knihovny. Dále byla ustavena pracovní skupina pro elektronickou ochranu fondů, čtenářů a zaměstnanců knihovny v nové budově. Výrazně se projevil příklon uživatelů k využívání elektronických služeb knihovny. Byl zaznamenán nárůst v elektronickém dodávání dokumentů (EDD). Tato služba, která byla zprovozněna v roce 2004, byla poskytována 41 právnickým osobám. V květnu 2005 byla podepsána smlouva na dodávku nového knihovního systému. V listopadu byl instalován server, operační systém i vlastní systém Aleph. Vedení knihovny se již začalo zabývat rozmístěním pracovníků na pozice v nové budově knihovny. Bylo konstatováno, že do plného stavu potřebuje knihovna ještě osm pomocných knihovníků a 1,5 pracovního úvazku do informačních služeb. V rámci příprav na přestěhování do nové budovy začali zaměstnanci knihovny s polepováním dokumentů radiofrekvenčními čipy a elektromagnetickými páskami. V roce 2006 došlo k zásadní změně v organizační struktuře knihovny. Z odboru výpůjčních služeb byl vydělen samostatný odbor správy fondů, jehož vedoucí se stala Martina Adametzová. V roce 2006 a 2007 byl ve spolupráci s firmou Profit klub realizován rekvalifikační knihovnický kurz v rozsahu 160 výukových hodin, který absolvovalo celkem 28 účastníků. Knihovna se spolupodílela na veletrhu Odborná kniha, který ve dnech 5. – 6. dubna 2006 organizovala firma NUCLEUS Hradec Králové. V rámci této akce představila SVK učebnice 19. století ze svého fondu. Tuto výstavu zhlédl premiér Jiří Paroubek a ministryně školství Petra Buzková. Součástí veletrhu bylo setkání východočeských knihovníků a celonárodní seminář akvizičních pracovníků. Dne 2. června 2006 byla podepsána smlouva o přijímání dobrovolníků s Občanským poradenským střediskem na projekt Dobrovolnictví absolventů, který byl financován Evropskou unií. V rámci tohoto projektu odpracovala jedna absolventka v SVK 60 hodin. V roce 2005 knihovna uzavřela smlouvu o praktické výuce žáků SOŠ a SOU Hradební v Hradci Králové. Od té doby

spolupráce trvá a smlouva je každoročně obnovována. Na praxi se v knihovně střídají studenti třetího a čtvrtého ročníků. Byla navázána spolupráce s Obcí Slováků v Hradci Králové. Její předsedkyně se zúčastnila besedy se slovenským spisovatelem Jánem Feketem, který u nás pobýval v rámci Měsíce české a slovenské kulturní vzájemnosti. Knihovna začala spolupracovat s Muzeem východních Čech a Státním okresním archivem v Hradci Králové při vydávání sborníku Královéhradecko, členkou redakční rady se stala Mgr. Lenka Málková. V roce 2007 byla na webových stránkách knihovny zveřejněna nová služba current contents, tj. elektronické zasílání obsahů časopisů. Také byl na dvou čtenářských počítačích zaveden bezplatný přístup na internet. Od 24. ledna 2007 začal rutinní provoz v novém automatizovaném knihovním systému Aleph; v průběhu celého roku byla ještě postupně dolaďována jeho funkčnost. V roce 2008 se knihovna přestěhovala do nové budovy¹⁸ a zároveň došlo ke změnám v organizační struktuře knihovny. Byl zrušen odbor speciálních služeb a odbor služeb čtenářům. Nově vznikl odbor služeb a útvar ředitelky. Oddělení bibliografie bylo začleněno do odboru doplňování a zpracování fondů a oddělení služeb knihovnám do útvaru ředitelky. V souvislosti s novým grafickým designem změnila knihovna i logo. Pro veřejnost začal být vydáván občasník X.

2009–2017 v nové budově

Začátek roku 2009 se nesl ve znamení vypořádání se s dotací ze státního rozpočtu na výstavbu nové budovy. Většinu roku žila knihovna přípravami a realizací akcí k 60. výročí založení, které důstojně oslavila v závěru roku. Oslavy začaly setkáním pamětníků dne 8. října, následovaly výstavy Listování minulostí (26. října – 13. listopadu) a Z papíru na beton (2. – 11. listopadu).

Slavnostní večer se konal 3. listopadu ve velkém sále Adalbertina, po projevech následovalo divadelní představení Máj a předání ocenění Knihovnice/Knihovník roku 2009 Královéhradeckého kraje. Účastníci obdrželi jako upomínku papírové modely nové budovy a těžítka ve tvaru budovy knihovny. 4. listopadu byla uspořádána konference Krajská knihovna a její úloha v systému knihoven, které se zúčastnily významné osobnosti českého knihovnictví, hosté z ŠVK v Banské Bystrici a z knihovny ve Wałbrzychu. Oslavy byly zakončeny noční prohlídkou knihovny, která začínala ohňovou show. Večer prošlo branou knihovny na 500 návštěvníků. Od 1. září 2009 uvedla SVK do provozu box na vrácení knih Herbie. Box je zpřístupněn uživatelům

¹⁸ Výstavba knihovny je podrobně popsána v kapitole Budovy knihovny.

v době, kdy je knihovna uzavřena. V roce 2009 dosáhla knihovna historického rekordu v počtu registrovaných uživatelů, celkem 10 191. K 1. lednu 2010 byl spuštěn testovací provoz vzdáleného přístupu do placených databází, byla instalována Wi-Fi, terminál pro bezhotovostní platby, nové webové stránky knihovny a automat na kávu v 2. podlaží. Byla zřízena galerie Automat, rozšířen kamerový systém a začaly se půjčovat elektronické čtečky. Dětské koutky se setkaly s velkým zájmem návštěvníků a jsou hojně využívány. Tyto novinky mohla knihovna nabídnout svým uživatelům jen proto, že s jejich realizací začala v roce 2009, kdy také proběhly platby.

Celosvětová finanční krize ovlivnila s několikaletým zpožděním i provozní příspěvky příspěvkových organizací Královéhradeckého kraje včetně SVK. Poprvé byl knihovně snížen příspěvek na provoz v roce 2010. V roce 2011 se snížený příspěvek od zřizovatele (celkem cca o 2 500 000 Kč nižší než v roce 2009) projevil na některých nepopulárních opatřeních. Byl zvýšen roční registrační poplatek na 200 Kč, vstupné na jednotlivé akce do knihovny a zvedly se i ceny pronájmů prostor. Zvýšení základního registračního poplatku ze 120 Kč na 200 Kč se projevilo na počtu registrovaných uživatelů, který klesl proti roku 2010 o 275. Zvýšení cen vstupného odradilo sociálně slabší skupiny obyvatel, které přestaly tyto akce navštěvovat. Zdražení nabízených služeb se negativně nedotklo pouze krátkodobých pronájmů. Počet těchto pronájmů stoupl meziročně o devět a finanční prostředky získané za tuto službu vzrostly o 63 000 Kč. Naopak z finančních důvodů nepokračoval Filmový klub SVK. Tato velice zajímavá a pro knihovnu nezvyklá aktivita se nesetkala s tak velkým ohlasem, aby její provoz nebyl ztrátový. Ke spokojenosti neměli důvod ani zaměstnanci, protože jim zaměstnavatel přestal dotovat stravenky. Úspornými opatřeními se deficit provozních finančních prostředků podařilo snížit na 2 200 000 Kč, které v závěru roku zřizovatel knihovně dorovnal. Vlna drastických úsporných opatření pokračovala v SVK i v roce 2013. Vzhledem k tomu, že příspěvek na provoz nedosáhl výše roku 2012, knihovna v roce 2013 snížila počet úvazků o 3,5, což mělo za následek omezení některých odborných činností. Byla utlumena činnost oddělení služeb knihovnám, jež celý rok pracovalo bez vedoucí, resp. oddělení vedla ředitelka. Bylo zrušeno výběrové řízení na nové uživatelské rozhraní Primo pro čtenářský katalog a byla natrvalo uzavřena obslužná šatna; od té doby mají návštěvníci k dispozici pouze samoobslužné skříňky. Jediným pozitivem tohoto roku bylo zapojení knihovny do projektu Úřadu práce Kudy kam. Spolupráce s tímto úřadem trvá dodnes. Nicméně i v těchto letech knihovna pokračovala ve své činnosti, žila ze své podstaty. V roce 2011 byl úspěšně realizován PC kurz pro neslyšící (10 lekcí), který byl financován z podpory Nadace Charty 77 – konto Bariéry. V SVK se konalo vyhlášení Ceny Ď

v Královéhradeckém kraji. Mgr. Eva Svobodová je od té doby členkou regionálního kolegia, které rozhoduje o vítězi krajského kola. Tato akce se realizuje každý rok v jarních měsících. 12. – 13. dubna hostila SVK 3. celostátní odborný seminář Informační vzdělávání uživatelů ve veřejných knihovnách. Od 1. ledna 2012 začala knihovna poskytovat registrovaným uživatelům internet zdarma ve všech prostorách pro veřejnost a neregistrovaným uživatelům na dvou počítačích v 1. podlaží. Hendikepovaným občanům a seniorům nabídla ve spolupráci s dobrovolníky donášku knih domů. Od dubna 2012 byla zavedena obnovená služba elektronického dodávání kopií článků registrovaným uživatelům. Knihovna začala půjčovat elektronické knihy. Uživatelé se mohli prostřednictvím tzv. služby PDA (řízené akvizice) přímo podílet na výběru a nákupu zahraniční literatury z nabídky firmy EBSCO. Knihovna se zapojila do projektu České e-knihy do každé knihovny, organizovaného Městskou knihovnou v Praze. Prostřednictvím tohoto projektu získala plné elektronické texty 98 knih z nakladatelství Academia. Darem získala soubor knih z Biskupské knihovny v Hradci Králové (včetně části knihovny arcibiskupa Otčenáška). Byl připraven a začal se realizovat marketingový projekt Dobré ráno s knihovnou. 22. – 23. dubna 2013 SVK hostila seminář se zahraniční účastí Hrátky s pamětí. Účastí v pracovních skupinách a Radě pro centrální portál se zapojila do přípravy centrálního portálu českých knihoven (Knihovny.cz). Ve spolupráci s Knihovnou města Hradce Králové vydala publikaci *Královéhradecké knihovny se představují* a připravila o těchto knihovnách výstavu. Na konci roku 2013 končila platnost Koncepce rozvoje a spolupráce královéhradeckých knihoven na období 2009–2013, proto se knihovny Královéhradeckého kraje intenzivně zabývaly přípravou koncepce do roku 2018, s výhledem do roku 2020. Navázala nejen na předešlou krajskou koncepci, ale akcentovala též trendy celostátní koncepce knihoven. Koncepce byla vydána, prezentována na první Krajské knihovnické konferenci 19. listopadu 2013 a byla schválena Zastupitelstvem Královéhradeckého kraje na jeho 11. zasedání dne 9. prosince 2013 jako součást materiálu Program rozvoje příspěvkových organizací v oblasti kultury zřizovaných Královéhradeckým krajem na léta 2014–2020. Po několika nezdarech se podařilo pronajmout prostory kavárny (29. října 2013) firmě CrossCafe a od té doby se kvalita stravovacích služeb podstatně zlepšila. V roce 2014 bylo zavedeno několik nových služeb, velký úspěch zaznamenalo půjčování deštníků s logem knihovny. Návštěvníci mají k dispozici relaxační pytle, koutky pro kojící matky a automat na špunty do uší. Knihovna začala akceptovat čipové karty 10 škol a městskou kartu MHD. V komorním duchu oslavila 65. výročí svého založení setkáním současných a bývalých zaměstnanců se zajímavou přednáškou o svých bývalých sídlech. Pro veřejnost byly

připraveny dvě výstavy, prohlídka maleb komentovaná jejich autorkou a prohlídka digitalizačního pracoviště. Byl vydán pamětní list, který kromě zaměstnanců obdrželo 4. listopadu také prvních 65 návštěvníků knihovny. Knihovna vydala turistické vizitky.

Digitální knihovna SVK je od 4. listopadu 2014 provozována v systému Kramerius 4. Jedná se v naprosté většině o regionální fond, tedy dokumenty vztahující se k území současného Královéhradeckého kraje. V roce 2015 se s velkou odezvou setkaly online platby ze čtenářského konta. Od této doby mohou čtenáři platit prostřednictvím platební karty nejen poplatky z prodlení, ale i rešerše a elektronicky dodané kopie. Další novou vítanou službou je Co číst. Knihovnice týdně doporučují až 10 knih ke studiu a četbě. V 5. podlaží byla pro čtenáře nainstalována pitná fontána. V oblasti public relations největší ohlas zaznamenal první knihovnický jarmark a osazení soch v exteriéru na jižní straně budovy knihovny. Na základě doporučení Národní knihovny ČR knihovna po téměř roční náročné přípravě přešla ve zpracování fondů na nová katalogizační pravidla (RDA).

Krajský projekt digitalizace byl v prvních měsících roku 2015 zdárně ukončen. V roce 2016 knihovna pro své uživatele, zejména studenty, předplatila licenci citačního manažeru Citace PRO společnosti Citace.com. Pro nezájem nebylo další rok předplatné obnoveno, nicméně každý čtenář má možnost si citaci dokumentu vygenerovat přímo v online katalogu knihovny. Dne 22. února 2016 byla za účasti vzácných hostů – prvního náměstka hejtmana Královéhradeckého kraje RSDr. Ing. Otakara Rumla, vedoucího Katedry dějin divadla Filozofické fakulty Univerzity Karlovy doc. Mgr. Petra Christova, Ph.D., spisovatele, literárního historika a kritika Aleše Fetterse, herečky Gabriely Vránové, dalších hostů a členů rodiny slavnostně otevřena Odborná knihovna prof. Františka Černého, kterou katalogizátorky zpracovávaly předchozí dva roky, a to i za podpory z programu Ministerstva kultury VISK 5. Pro snazší vyhledávání byla studentům jazyků nabídnuta zjednodušená četba v angličtině v samostatném regále v 5. podlaží. Projekt Zvýšení ochrany fondu a komplexní řešení ukládání a zálohování digitálních dokumentů v SVK HK (IROP – specifický cíl 3.1) byl projednán a schválen Radou Královéhradeckého kraje 13. června 2016 a úspěšně zakončen v roce 2018. V roce 2017 knihovna realizovala kampaň s názvem Digitalizace v knihovnách. Cílem bylo seznámit veřejnost s přínosy digitalizace a možnostmi, které skýtá – od ochrany knihovních fondů až po zpřístupnění v digitálních knihovnách. SVK nabídla speciální exkurze Zkus si zdigitalizovat knihu, kde si zájemci z řad veřejnosti mohli sami vyzkoušet proces digitalizace knihovního fondu od skenování po tvorbu metadat a výsledek své práce si posléze prohlédnout v Digitální knihovně

SVK HK. Vernisáž výstavy The Best of Czech Press Photo se uskutečnila 1. června v galerii U Přívozu za účasti hejtmana Královéhradeckého kraje PhDr. Jiřího Štěpána, Ph.D., statutární ředitelky soutěže paní Veroniky Souralové a dalších významných hostů. Expozice představila ty nejlepší fotografie za celou historii soutěže i soubory z let 2015 a 2016. Dne 29. července 2017 knihovnu navštívila paní Erin Kotheimer z Velvyslanectví USA, která zastupovala Radu pro kulturu a tisk. Seznámila se s novými technologiemi knihovny, navštívila digitální pracoviště a vykonala krátkou exkurzi po knihovně. Zároveň nabídla možnost spolupráce knihovny se svým oddělením. V lednu 2017 knihovna pro své uživatele zpřístupnila v testovacím provozu nové uživatelské rozhraní Primo. Další novou službou bylo zadávání online požadavků i na nevypůjčené knihy umístěné ve volném výběru. Kvůli ochraně knihovního fondu se od 2. ledna 2017 nepůjčují mimo budovu dokumenty vydané do roku 1930 včetně, pokud je knihovna vlastní pouze v jednom exempláři. Z tohoto důvodu se zvýšil počet prezenčních výpůjček o 145 %. O 27 % se také zvedl zájem uživatelů o bezhotovostní platby v knihovně. Meziročně o 100 % vzrostly vstupy do elektronických databází. Vzrůstající obliba elektronických služeb ovšem snižuje počet fyzických návštěv v knihovně, což napovídají statistiky v přílohách.

Začátek 50. let 20. století byl pro knihovnu charakteristický především úsilím o vyřešení jejího trvalého sídla a jejím začleněním do kulturního a společenského života v městě a kraji. Konec 50. a začátek 60. let minulého století znamenal pokus o integraci dvou velkých knihoven ve městě. 70. a 90. léta byla poznamenána politickými změnami ve společnosti, na které knihovna nemohla nereagovat. V polovině 90. let 20. století život knihovny ovlivnila automatizace knihovních procesů a internetizace. Na začátku nového tisíciletí zaměřila SVK své síly na výstavbu (přesněji řečeno dobudování) centrálního depozitáře knih v areálu na Pouchově a pro roky 2002–2008 byla rozhodující výstavba nové budovy knihovny. Druhá dekáda 21. století přinesla virtuální služby, digitalizaci knihovního fondu a velký důraz na vzdělávání veřejnosti. I přes nepříznivé období let 1997–1998 a 2010–2013 lze konstatovat, že knihovna má své místo v kraji i ve městě a odpovědně plní společenskou zakázku. V její činnosti se odráží vývoj společnosti a její potřeby. Zaostávání za světem, zejména ve využívání výpočetní techniky, dohnala, vynechala slepé uličky. Ovšem nikdy v minulosti nebyl provoz knihovny tak složitý jako dnes.

1.2 Budovy knihovny

Dějiny Studijní a vědecké knihovny v Hradci Králové jsou neodmyslitelně spjaty s budovami, ve kterých v průběhu své sedmdesátileté existence sídlila.

Po svém vzniku v roce 1949 působila Státní studijní knihovna v budovách institucí, z jejichž knihoven vznikla: v Městském muzeu na Eliščině nábřeží č. p. 465 a v budově Lékařské fakulty v Šimkově ulici. Protože v nich sídlila jen krátce a jsou popsány v dostupných publikacích, je namíste uvést jen základní fakta.

Městské muzeum v Hradci Králové, dnešní Muzeum východních Čech

Stavba Městského muzea probíhala v letech 1909–1912 podle návrhu architekta Jana Kotěry. *„V myslích českých architektů je tato stavba zakódována jako vyvrcholení Kotěrova díla i celé české moderny. Velkorysá, asymetrická a majestátní hmotová kompozice muzea z rezného zdiva přirozeně vyjadřuje vnitřní prostorovou organizaci budovy s přehledným rozvržením funkcí.“* (Šlapeta, 2013, s. 12 a 13). V přízemí byla umístěna čítárna s 62 místy a knihovna, která měla regály v suterénním prostoru pod kanceláří knihovníka.¹⁹ Do roku 1949 v těchto prostorách sídlila veřejně přístupná Městská studijní knihovna, která vznikla z knihovny Městského průmyslového muzea, a bývalá Palackého čítárna. Od 4. listopadu 1949 zde v činnosti pokračovalo všeobecné oddělení Státní studijní knihovny; lékařské oddělení působilo stále na Žižkově náměstí v zasedací síni náležející královéhradecké spořitelně.

Obr. 3: Studovna v Městském muzeu

Obr. 4: Budova muzea

¹⁹ Více viz: ZIKMUND-LENDER, Ladislav a Jiří ZIKMUND. *Budova muzea v Hradci Králové 1909–1913: Jan Kotěra*. Hradec Králové: Garamon, 2013, s. 100–105. ISBN 978-80-86472-55-3.

Budova Lékařské fakulty Univerzity Karlovy v Šimkově ulici, dříve budova velitelství II. armádního sboru

Ministerstvo národní obrany 30. dubna 1936 rozhodlo o výstavbě budovy velitelství II. sboru v dnešní Šimkově ulici. Monumentální budova ve tvaru kotvy byla realizována podle projektu Jana Rejchla jako stavba respektující původní půdorysnou stopu pevnosti. Byla postavena v prostoru bývalého pevnostního ravelinu č. IX. Budova byla dostavěna v roce 1938 a velitelství zde sídlilo jen pár měsíců. Od poloviny roku 1939 začala sloužit pro účely říšské branné moci a říšských úřadů. V závěru války zde byl umístěn německý lazaret. Dekret prezidenta republiky o zřízení pobočky Lékařské fakulty Univerzity Karlovy v Hradci Králové vstoupil v platnost 23. října 1945. Již předtím, v srpnu téhož roku, byly zahájeny přípravy na adaptační práce pro lékařskou fakultu (Koritenská, 2015). V roce 1951 se všeobecné oddělení Státní studijní knihovny přestěhovalo z muzejní budovy společně s lékařským oddělením do přízemí budovy Lékařské fakulty UK v Šimkově ulici a knihovna tam setrvala do roku 1952; čítárna zůstala i nadále v muzejní budově.

Obr. 5: Budova lékařské fakulty

Městský dům na Eliščině nábřeží 626

V roce 1952 byla v Hradci Králové založena Vojenská lékařská akademie, a protože se budova Lékařské fakulty UK stala majetkem ministerstva obrany, bylo potřeba tyto prostory uvolnit. Po řadě jednání se podařilo získat přízemní místnosti ve třech řadových domech v č. p. 626 a, b, c na Eliščině nábřeží naproti budově muzea. Pro veřejnost začala knihovna na tomto místě fungovat poprvé 20. dubna

1953. V roce 1957 byly původně přidělené prostory rozšířeny o přízemní místnosti v sousedním domě 628.

Nárožní dům s terasou na Eliščině nábřeží je pozdní realizací architekta Jana Kotěry. Atypickému průčelí dominují dvě kulaté postranní věže. Obvod fasády i oken rámuje nápadné římsy, které jsou jediným výrazným prvkem umírněného dekorativního slohu. Dům vznikl ve 20. letech 20. století jako reakce na nedostatek bytů v Hradci Králové, v přízemí byly původně úřadovny Městských elektrických a plynárenských podniků (Zikmund-Lender, 2016, s. 122–124).

Pro účely knihovny byly interiéry několikrát rekonstruovány, výrazně v roce 1971 po odstěhování části provozů do bývalé synagogy na rohu Pospíšilovy třídy a ulice ČSA. Byla zřízena nová čítárna, která sloužila zároveň jako výstavní místnost, v roce 1978 vznikla z bývalých kanceláří zpracování fondů studovna politické literatury. Ke konci roku 1982 byla ukončena rozsáhlá rekonstrukce. Cílem bylo zamezit pronikání vlhkosti do prostor skladů umístěných v suterénu objektu, kde byla provedena likvidace houbou napadených dřevěných konstrukcí a jejich výměna za ocelové, dále byly provedeny izolace podlah a pokládka nové podlahové krytiny. V přízemí byly opraveny omítky a realizována kompletní přestavba plynových spotřebičů na zemní plyn. Po těchto úpravách došlo k celkovému zvětšení využívaných ploch. Další rekonstrukce studoven proběhla v letech 1988–1990: byly vybaveny novým nábytkem, osvětlením a podlahovými krytinami. V roce 1995 došlo k opravám okenních výloh a vstupních dveří. V roce 1997 byla vstupní hala přeměněna na Internet club s pěti počítači napojenými na internet. Červencové záplavy se podepsaly na suterénních skladech. Fond kvůli vztlínání spodní vody začal vlhnout a plesnivět, skladiště bylo vyklizeno a fond přesunut do depozitáře na Pouchově.

*Obr. 6: Studovna
na Eliščině nábřeží
v roce 1976*

Obr. 7: Budova na Eliščině nábřeží z roku 1976

Prostory využívala knihovna až do roku 2008. Byla zde v nájmu, objekt vlastnilo (a do současnosti vlastní) město Hradec Králové.

Budova synagogy

V roce 1903 byl zakoupen pozemek na stavbu synagogy na nároží Pospíšilovy třídy a pozdější třídy Československé armády. Projekt nové synagogy v secesním slohu s asyrsko egyptskými prvky vypracoval v roce 1904 hořický architekt Václav Weinzettel. Projekt byl schválen 10. dubna 1904 a provedení stavby bylo zadáno staviteli Karlu Štastnému z Hořic. V lednu 1905 byl schválen předběžný rozpočet stavby v ceně 69 778,6 K. Kromě velkého modlitebního sálu v severním křídle budovy, zimní modlitebny a vestibulu byla v přízemí jižního křídla úřadovna obce a byt domovníka, v prvním patře byt rabína o třech pokojích a dvou předsíních, ve druhém patře zasedací síň (užívaná také jako škola) a archiv židovské obce. Architekt Václav Weinzettel navrhl také originální vnitřní zařízení synagogy a výmalbu. Bohatou a pestrou ornamentální malbu se zlacenými hebrejskými nápisy v hlavním sále, vestibulu a na průčelí provedl malíř Rudolf Tomášek z Hořic.

Nová synagoga byla zasvěcena slavnostní bohoslužbou 24. září 1905. Bohoslužby se v synagoze konaly až do nacistické okupace. Na podzim 1941 byly veřejné bohoslužby výnosem říšského protektora zakázány, synagoga uzavřena a přeměněna na skladiště konfiskovaného majetku židovské obce. Po druhé světové válce byla Židovská náboženská obec obnovena a synagoga užívána k bohoslužbám až do 60. let.

Na konci 60. let byla prostorová situace v SVK neúnosná. Sice se v roce 1967 podařilo získat skladiště v Sendražicích, kam se umístily starší ročníky časopisů, ale samotné půjčovně na Eliščině nábřeží to nijak nepomohlo, navíc se její prostor zaplňoval rozšiřujícími se kartotékami a katalogy. S pomocí odboru školství a kultury VČ KNV začala knihovna jednat o koupi bývalé židovské synagogy na třídě Československé armády (nyní třída ČSA), která se nacházela asi 10 minut chůze od Eliščina nábřeží. Budovu bývalé židovské synagogy se knihovně podařilo koupit 1. července 1968. O koupi se jednalo už od února 1967; úřední odhad objektu byl 3 000 Kčs, Židovská náboženská obec požadovala 80 000 Kčs, objekt byl nakonec koupen za 60 000 Kčs.²⁰ V době prodeje byl v budově ještě na 105 m² projekční útvar n. p. Fotochema, který bylo potřeba vystěhovat, než začne přestavba prostor pro potřeby

²⁰ Viz příloha č. 5.

knihovny.²¹ V části přístupné z ulice ČSA byla umístěna půjčovna a nad ní sklady knihovního fondu. Původně měla celá adaptace skončit v průběhu roku 1969, ovšem kvůli průtahům stavebních prací byly prostory předány do užívání až v roce 1971, konkrétně půjčovna v 1. podlaží byla pro veřejnost otevřena 5. dubna 1971. V druhé části objektu byly v roce 1974 z bytů vybudovány kanceláře a provozní prostory. V nástavbě vznikla zasedací místnost. Oba trakty byly propojeny průchody v přízemí a ve 3. podlaží a byla provedena úprava fasád. V roce 1991 byla znova opravena fasáda a část střechy. Od roku 1975 se vedení knihovny začalo zajímat o mechanizaci dopravy knižních fondů ze skladů do půjčovny; sloužit k tomu měl jeden vertikální výtah upravený pro dopravu knih (otvírání ze dvou stran, automatické vykládání košů z výtahu na řetězový dopravník se signálním zařízením). V následujících letech chyběly na tyto investice peníze, z velkolepých plánů zbyl jen vertikální dopravní výtah instalovaný v roce 1977, který se používal až do roku 2008. Zakoupený řetězový dopravník knih byl zlikvidován v roce 1981 odprodejem národnímu podniku Železnobrodské sklo. V roce 1983 se začalo s celkovou modernizací prostor pro čtenáře. Půjčovna byla vybavena zcela novým nábytkem včetně výpůjčního pultu a katalogů. V roce 1996 zasáhl budovu blesk, který poškodil zejména počítačovou síť a telekomunikační techniku. V roce 1997 následovala velká rekonstrukce, při které byly prostory půjčovny zvětšeny o část 2. podlaží. V roce 2002 byla na průčelí osazena pamětní deska, připomínající oběti holocaustu z Hradce Králové a okolí.

10. června 1994 byla synagoga vrácena Židovské obci v Praze na základě usnesení vlády č. 138/1994 ze dne 9. března 1994 a č. 280/1994 ze dne 25. května 1994. Od té doby byla SVK v budově synagogy v nájmu. Budova bývalé synagogy sloužila až do přestěhování knihovny do nové budovy v roce 2008 jako hlavní objekt pro Studijní a vědeckou knihovnu v Hradci Králové.

Obr. 8: Interiér v budově synagogy v 80. letech

Obr. 9: Interiér v budově synagogy v 90. letech

²¹ Pozůstatky svatostánku ze synagogy byly zčásti využity v roce 1995 při obnově synagogy v Rychnově nad Kněžnou.

Nová budova knihovny

Všechny budovy, které SVK po celou dobu od svého založení využívala, nemohly v plné míře poskytovat odpovídající prostory pro služby, jež knihovna svým uživatelům nabízela. Ani jedna z předchozích budov sloužících veřejnosti nebyla postavena pro účely knihovny a jejich úpravy a rekonstrukce byly vždy omezeny původním účelem dané stavby. Z těchto důvodů vedení knihovny dlouhodobě usilovalo o výstavbu nové budovy, která by splňovala požadavky na moderní knihovní služby (volný výběr knih, prostory určené pro studijní účely), sloužila jako vzdělávací a kulturní instituce (přednáškový sál a studovny), byla místem pro setkávání lidí – občanů Královéhradeckého kraje i města Hradce Králové – a zlepšila pracovní podmínky zaměstnanců knihovny. Výstavbou nové knihovny bylo zároveň umožněno opustit již nevyhovující pronajímané prostory bývalé židovské synagogy na rohu ulic Pospíšilova a ČSA a prostory studoven na Eliščině nábřeží.

Dějiny nové budovy se začaly psát v roce 1994, kdy bylo usnesením vlády č. 138/1994 ze dne 9. března 1994 a č. 280/1994 ze dne 25. května 1994 rozhodnuto o převedení bývalé synagogy do majetku židovské obce. Od té doby probíhala jednání s Ministerstvem kultury ČR, tehdy ještě zřizovatelem knihovny, o výstavbě nového, moderního komplexu SVK. Již v roce 1996 byla knihovně pro stavbu nové budovy přislíbena parcela č. 313/4 v lokalitě Aldis, bohužel z důvodu nevyřešeného financování ze strany Ministerstva kultury SVK o tuto parcelu přišla a musela hledat jinou vhodnou lokalitu. V roce 1998 útvar hlavního architekta města Hradce Králové písemně potvrdil umístění budovy v sousedství budovaného komplexu staveb dnešní Univerzity Hradec Králové. Předprojektovou studii v témže roce zpracoval S-projekt plus, a. s., Zlín.

Projekt s názvem „Knihovnicko-informační centrum U Přívozu“ byl na Ministerstvu kultury zaregistrován až 31. července 2001 s celkovým rozpočtem 394 500 000 Kč. 28. ledna 2002 byla podepsána s Magistrátem města Hradce Králové smlouva o pronájmu pozemků vedle univerzitního kampusu na rohu Hradecké ulice a ulice U Přívozu. Na nový dům pro knihovnu byla vyhlášena architektonická soutěž, která probíhala v období 20. března – 24. října 2002. Zvítězila studie týmu Projektil architekti Praha. Všechny architektonické návrhy byly veřejnosti představeny ve dnech 7. – 24. listopadu 2002 na výstavě v Muzeu východních Čech. První propočty nákladů na stavbu o 100 000 000 Kč převýšily schválený rozpočet. Z tohoto důvodu byla stavba o jedno podlaží snížena a byla zmenšena i plocha každého ze čtyř křídel. V roce 2003 byl vybrán projekční tým Sdružení PRO KIC (firma Deltaplan Praha

a Projektil architekti Praha) a koordinátor projektu a správce stavby firma LIVING Hradec Králové. V tomtéž roce byla zpracována dokumentace pro územní rozhodnutí a stavební povolení. Smlouva o dílo na stavbu budovy knihovny byla podepsána s firmou VCES, a. s., 19. srpna 2004. Stavba byla zahájena 16. září 2004. Základní kámen byl položen 26. října 2004. Studie optimalizace provozu nové budovy byla zpracována v květnu 2007 s tím, že provozní náklady budovy (nikoliv knihovny) činily 14 000 000 Kč. Stavba byla knihovně předána předávacím protokolem dne 13. června 2008. Kolaudace proběhla 15. července 2008, kolaudační rozhodnutí nabylo právní moci dne 21. srpna 2008. Den otevřených dveří se konal 25. září 2008 a pro veřejnost byla knihovna otevřena 29. září 2008.

Pro stavbu nové budovy knihovny ve tvaru písmene X byl určen dosud nezastavěný pozemek s náletovou zelení, na kterém se v minulosti nacházely městské hradby a slepé rameno Orlice. Hlavním materiálem použitým při stavbě budovy je beton, který plní nosnou funkci a objevuje se jako finální povrch v exteriéru i interiéru. V exteriéru se jedná o monolitickou plochu vnějšího pláště hlavní budovy, včetně stěn anglických dvorků, neprosklených stěn průchodů a též jejich stropů. Konstrukce budovy je navržena v železobetonovém skeletovém systému s nosnou obvodovou stěnou, s vnitřními sloupy a na nich uloženými stropními deskami. Koncové prvky (svítidla, sprinklery, reproduktory...) jsou zakomponované přímo do nosné konstrukce. Finální povrch betonových stěn je opatřen transparentní lazurou s protiprašnou úpravou. V některých akusticky exponovaných prostorech je na stěnách zakomponován akustický obklad.

Okna objektu jsou převážně dřevěná kruhová. Zčásti se jedná o pevná okna a zčásti o okna kyvná okolo vodorovné osy. V čelech křidel pro veřejnost jsou velké prosklené dřevěné stěny přes pět podlaží. Na jižní straně je tato stěna kryta pevnými dřevěnými protislunečními lamelami. Fasáda čelní části centrální haly směrem k Hradecké ulici je v přízemí a v 1. podlaží prosklená stejně jako nástavba konferenčního sálu a střešní světlíky. U obvodového pláště byl kladen důraz na akustickou izolaci vůči vnějším zdrojům hluku. Celá stavba je navržena tak, aby byl minimalizován negativní vliv jejího provozu na životní prostředí.

Konstrukci polozapuštěného parkoviště tvoří ze tří stran železobetonová opěrná stěna zasazená do terénu. Sítě pro popínavou zeleň jsou z nerezových lanek. Pochozí lávky včetně laviček jsou vytvořeny z dubových tlakově impregnovaných fošen v kombinaci s ocelovými žárově pozinkovanými rošty s malými oky. Vjezd a výjezd parkoviště i vjezd do podzemního parkoviště pod hlavní budovou chrání bezpečnostní rolovací mříže.

Vytápění, ohřev TUV a energie pro chlazení objektu jsou řešeny napojením na dálkový rozvod tepla z teplárny v Opatovicích. Na základě architektonického řešení byl nasazen velkoplošný systém vytápění a chlazení místností, tzv. aktivace betonového jádra (TABS – thermo-active building system), který je doplněn klasickým teplovodním systémem s radiátory a systémem vzduchotechniky. Navržené řešení mělo vést ke snížení instalovaného chladicího a vytápěcího výkonu při zachování tepelné pohody, což se ukázalo jako obtížné, protože navržený systém dostatečně rychle nereflexuje změny venkovních teplot.

Dům svým půdorysem ve tvaru písmene X nabízí jednoduché provozní schéma. Skládá se ze čtyř křídel a centrálního vestibulu. Křídla přilehlá k Hradecké ulici a převážná část vestibulu jsou určeny uživatelům, křídlo směrem k univerzitě je vyčleněno pro sklady knih a v křídle u Orlice jsou pracovny zaměstnanců. Členění dle křídel je narušeno v 1. podlaží, kde je v křídle u řeky Orlice umístěna šatna pro uživatele knihovny, a v 5. podlaží, kam byl situován konferenční sál a učebny. Kromě čtyř křídel a vestibulu nabízí navržené architektonické řešení prostory tzv. noh. Jsou využity pro kavárnu a galerii. Budova má pouze jedno podzemní podlaží, v němž jsou převážně garáže a technické provozy.

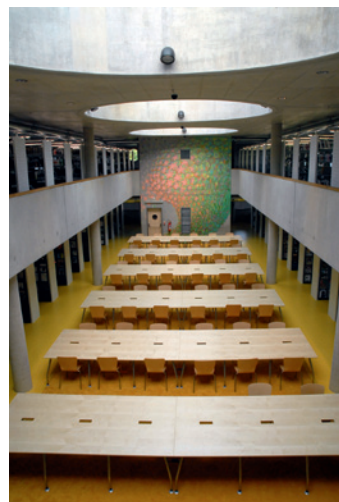
Centrální hala, která slouží především jako komunikační prostor, je vybavena počítači s elektronickým katalogem knihovny a pohodlným sedacím nábytkem pro odpočinek či neformální setkání. Její západní část je ve všech patrech osazena výpůjčním pultem, jen ve 2. podlaží je umístěna počítačová studovna. Až do roku 2013 zde byl provozován veřejně přístupný internet (od té doby je volně k dispozici v celé budově) a ve zbylé části byla v roce 2010 zprovozněna galerie Automat. Pulty tvoří styčné místo veřejného prostoru a knihovního zázemí. V prvním podlaží je příjem vrácených knih, registrace a pokladna, ve třetím půjčování knih, ve čtvrtém prezenční výpůjčky periodik, v pátém prezenční výpůjčky ostatních dokumentů a rešeršní služba. Charakter výpůjčních služeb odpovídá zaměření jednotlivých podlaží. Ve třetím podlaží se nachází volný výběr, ve čtvrtém studovna periodik, v pátém klasická studovna a studovna elektronických zdrojů. Informační pracovníci, v jejichž pracovní náplni je poskytovat informace a pomáhat uživatelům při výběru dokumentů, mají kontaktní místa v křídlech jednotlivých pater přímo v prostorách pro uživatele. Čím výše uživatel stoupá, tím více klidu by mu měla knihovna poskytnout. Pro maximální soustředění na studium jsou vybudovány v 5. podlaží samostatné studijní kabiny pro jednotlivce či uzavřené skupiny a celý prostor je pojat jako klidová zóna.

Nová budova poskytla příležitost změnit nejen formu, ale i obsah knihovnické práce. Byla koncipována jako pětipatrový volně přístupný prostor s možností využí-

vat prezenčních a absenčních výpůjčních, informačních, rešeršních a dalších doplňkových služeb. Díky volnému výběru a nově instalovanému knihovnímu systému je z velké části knihovnou samoobslužnou. Po devíti letech užívání je však potřebné konstatovat, že se dům bez uzavřených vnitřních prostor příliš neslučuje s požadavky na absolutní ticho při studiu. Hluk z nižších podlaží se schodištěm nese až do 5. podlaží. K odhlučnění části tohoto prostoru bude nutný stavební zásah, jehož výsledkem bude tichá studovna.

Obr. 10: Nová budova knihovny

Obr. 11: Studovna periodik ve 4. podlaží nové knihovny

Depozitáře

Neodmyslitelnou součástí knihovny v její sedmdesátileté historii jsou depozitáře, které si od 50. let 20. století až do roku 2008 pronajímala, kupovala nebo stavěla. V minulosti to byla nutnost z důvodu nedostatku skladovacích prostor, v současnosti jde o rezervu pro uskladnění dokumentů na příštích 20 let.

Zámek Hrádek u Nechanic

V roce 1960 se knihovně podařilo pronajmout 13 místností na zámku v Hrádku u Nechanic.²² Po vybudování první haly depozitáře na Pouchově se jednotlivé míst-

²² Blíže o stavbě: NOSEK, Petr. *Hrádek u Nechanic*. [Libice nad Cidlinou: Gloriet, 2003]. [16] s. ISBN 80-86644-22-7. WAGNER, Jaroslav. *Hrádek u Nechanic*. Pardubice: Krajské středisko státní památkové péče a ochrany přírody, 1975. [12] s.

nosti v zámku postupně vyklízely a od roku 1992 až do roku 1996 knihovna užívala v Hrádku už jenom šest místností. V roce 1996, kdy byla dostavěna druhá hala v depozitáři na Pouchově, se celý fond z Hrádku přestěhoval do tohoto nového skladu. Smlouva o pronájmu skončila 31. září 1996 a všechny prostory byly předány zpět památkovému ústavu.

Obr. 12: Hrádek u Nechanic

Bývalý vojenský objekt (polní hláska) Sendražice

Dne 3. května 1967 se podařilo získat depozitář v obci Sendražice, která je vzdálena od Hradce Králové zhruba 15 km. Na Státní vědeckou knihovnu byly převedeny pozemky a budova bývalého vojenského objektu umístěného v katastrálním území Sendražice a Lochenice. Hlavní budova, která kdysi sloužila jako vojenský ubytovací objekt, byla postavena v roce 1958. Jednalo se o přízemní samostatně stojící nepodsklepený zděný objekt. Celý areál se nacházel na samotě v polích, od obce Sendražice

Obr. 13: Bývalý vojenský objekt v Sendražicích

byl vzdálený cca 2 km. K tomuto objektu patřily i budovy zděných garáží a dalšího příslušenství, které sloužily knihovně jako sklady materiálu. V roce 1976 byla provedena přístavba objektu. Knihovna objekt využívala až do roku 2003, kdy byl na základě usnesení Rady Královéhradeckého kraje 11. listopadu 2003 prodán veřejné obchodní společnosti TRIC.

Bývalá škola v Záhoří u Semil

Za pomoci VČ KNV se podařilo v roce 1978 zajistit pronájem bývalé školy č. p. 11 v Záhoří u Semil. Většina místností v budově byla ve velmi špatném stavu. Vzhledem k velké vzdálenosti od Hradce Králové (80 km) zde byly uloženy málo půjčované fondy (Novotná, D., 1987, s 122). Tím, že budova nebyla téměř využívána, chátrala a její technický stav se rychle zhoršoval. Knihovna zde uchovávala fondy do konce roku 1989. Několik let se budova též využívala k rekreačním pobytům zaměstnanců knihovny.

Bývalý zámek v obci Stračov

Nedostatečné skladové kapacity nutily vedení knihovny hledat v roce 1988 další, alespoň provizorní řešení umístění knihovního fondu v Hradci Králové nebo nejbližším okolí. Z vytipovaných objektů nejvíce vyhovovala budova bývalého zámku v obci Stračov, která je vzdálena od Hradce Králové cca 15 km. Plánovalo se umístit sem méně frekventovaný fond a knihy z budovy bývalé školy v Záhoří u Semil, která byla v daleko horším stavu a kde uložené knihy ohrožovalo nadměrné vlhko. Objekt v č. p. 1 Stračov byl postaven kolem roku 1800. V roce 1838 zakoupil celý Stračov František Arnošt Harrach. Harrachové zdejší zámek obývali až do poloviny 19. století, kdy přesídlili na nově postavený zámek Hrádek u Nechanic. Budova poté sloužila jako kanceláře a obydlí vrchní správy velkostatku. Harrachové měli objekt v majetku až do roku 1923. Posledním majitelem, od kterého jej knihovna v roce 1988 zakoupila, byl J. Fišer.

Jednalo se o volně stojící objekt o dvou nadzemních podlažích s částečným podsklepením v levé části. Jediným větším zásahem byla oprava střechy v roce 1934 z důvodu požáru a snížení budovy o jedno patro. Žádné další větší opravy v objektu provedeny nebyly. Původně bylo v domě osm bytů a v době, kdy objekt převzala SVK, byly obydleny již jenom dva. K budově dále náležely stavby ve dvorní části a velká zahrada, kterou však J. Fišer prodal ještě před prodejem vlastního objektu. SVK pro-

vedla před nastěhováním knih montáž nových elektrorozvodů a výměnu oken, zřídila kanalizační jímku, provedla nejnutnější opravu oplechování a střechy a namontovala knižní regály do jednotlivých místností. V roce 1992 byl vyhotoven projekt pro potřeby stavebně historického průzkumu, v roce 1993 projekt úprav skladů. Po vystěhování fondů v roce 2002 proběhl bezúplatný převod areálu na obec Stračov.

Obr. 14: Bývalý zámek v obci Stračov

Depozitář na Pouchově

Knihovna měla i po získání budovy synagogy v roce 1968 a dalších nemovitostí nadále nedostačující skladové kapacity. Usilovala proto o získání dalších prostor, pokud možno přímo v Hradci Králové, neboť vyhledávání knih ve vzdálených depozitářích nemohlo být řešeno operativně a po ekonomické stránce se prodražovalo. V zimním období bylo z důvodu nepříznivých podmínek půjčování dokumentů z těchto skladů omezeno. Cílem bylo vybudovat nové skladovací prostory a opustit sklady mimo Hradec Králové.

V katastrálním území Hradec Králové – Pouchov, jen 3 km od bývalé synagogy, získala knihovna v roce 1977 pozemky a bylo rozhodnuto, že zde postupně vzniknou tři skladové haly.

Hala č. 1

Dne 3. listopadu 1977 bylo vydáno stavební povolení k výstavbě prvního skladu knih. Skladová hala č. 1 měla šířku 15 m, délku 45 m, výšku 6 m a užitnou plochou 635 m². Byla řešena jako ocelová jednolodní montovaná hala, opláštěná sendvičovou

konstrukcí s trapézovým plechem na vnější straně a dřevotřískovými deskami v interiéru. Technologii skladu tvořilo devět řad ocelových montovaných regálů, mezi kterými zajišťovalo skladové práce osm pojízdných regálových zakladačů. Dne 15. března 1984 bylo na tuto stavbu včetně příslušenství vydáno kolaudační rozhodnutí.

Vytápění skladové haly č. 1 bylo zajišťováno 44 ks akumulčních kamen. Přesto v době největších mrazů ani při maximálním výkonu nebyl objekt dostatečně temperován a tím docházelo k velmi častým poruchám a výpadkům zakladačů. Vyhledávání knih zakládacími vozíky se neosvědčilo, navíc byl tento způsob málo operativní a vzhledem ke značné poruchovosti neperspektivní. Z toho důvodu se přistoupilo v roce 2002 (12. října 2002 bylo vydáno stavební povolení) k rekonstrukci, která spočívala v zateplení stávajících konstrukcí, zajištění plynového ústředního vytápění, zjednodušení technologie vyhledávání a ukládání knih a ve sjednocení architektonického výrazu objektu této haly s ostatními objekty v areálu. Při úpravách byly zachovány stávající rozměry, uvnitř objektu se změnila v přední části velikost zádveří, byla přistavěna šachta pro výtah, strojovna výtahu a místnost pro plynový kotel. V zadní části haly byla umístěna výtahová šachta pro nákladní výtah. Zachoval se původní systém samonosných ocelových knižních regálů, které byly doplněny pochůznými obslužnými lávkami. Přístup do patra byl možný po schodištích umístěných v přední a zadní části skladové haly. Byla položena nová střešní krytina. V roce 2002 získala SVK na tuto rekonstrukci 2 000 000 Kč ze státního rozpočtu, 500 000 Kč uvolnil na tento projekt zřizovatel. V roce 2003 byla celá rekonstrukce nákladem dalších 6 500 000 Kč z rozpočtu Královéhradeckého kraje dokončena. Kolaudační rozhodnutí nabylo právní moci 19. ledna 2004.

Obr. 15: Vysokozdvížené vozíky

Hala č. 2

Stavební povolení na výstavbu haly č. 2 se podařilo po složitých jednáních ohledně pozemků získat 21. července 1994. Byl naprojektován jednodenní halový objekt o rozměrech 15 m x 42,5 m x 6 m. Vzhledem k nedobrým zkušenostem s technologií zakládacích vozíků v hale č. 1 bylo v hale č. 2 zvoleno klasické regálové uspořádání s ruční obsluhou. Pro maximální využití obestavěného prostoru haly bylo zvoleno dvoupodlažní uspořádání skladu. Přístup do patra je umožněn z přízemí dvěma schodišti po stranách haly, v zadní části skladu jedním jednoramenným schodištěm. Úroveň skladovacího patra je +2,80 m. V přední části a vzadu jsou umístěny dvě výtahové šachty pro svoz knih z patra. Halou prochází centrální chodba, na kterou se napojují v kolmém směru jednotlivé kovové regály. Kolaudační rozhodnutí nabylo právní moci 3. srpna 1996.

Hala č. 3

Prakticky současně s dostavbou haly č. 2 se připravovala v areálu Pouchova výstavba haly č. 3. Tento sklad je umístěn vertikálně do prostoru mezi halu č. 1 a halu č. 2. Stavební povolení k jeho výstavbě bylo vydáno dne 23. října 1996. Objekt o rozměrech 15 m x 15 m x 15 m má pět nadzemních podlaží a kromě skladu běžných knih slouží navíc jako sklad vzácných tisků, dále jsou zde umístěny pomocné technické provozy, dílna údržby, vazárna knih (později ji nahradila truhlárna) a dvě garáže pro služební vozy SVK. Kolaudační rozhodnutí nabylo právní moci 9. prosince 1999.

Po celou dobu výstavby i provozování skladů knih se SVK potýkala s nevyjasněnými vlastnickými právy k pozemkům areálu depozitáře. Část z nich vlastnily např.

Obr. 16: Areál skladů na Pouchově

Česká spořitelna, Okresní úřad a Zemědělské družstvo Piletice. Postupně se podařilo všechny pozemky, z nichž některé činily pouze několik m², převést nebo odkoupit do vlastnictví SVK. V současnosti má SVK díky tomuto depozitáři rezervu pro skladování knihovního fondu na 20 let. Nicméně po nutné opravě střechy na hale 3 v roce 2017 začala knihovna uvažovat o revitalizaci celého areálu.

1.3 Organizace a řízení knihovny, ekonomika a lidé

Rozvoj knihovny stejně jako jiné veřejné instituce je závislý na dvou stavebních kamenech – lidech a financích. S knihovníky se veřejnost setkává, ale ekonomika knihovny je z hlediska čtenáře a uživatele knihovních služeb problémem zcela neviditelným a nezajímavým. Proto ani v dřívějších publikacích pojednávajících o činnosti knihovny se o ní téměř nepsalo.

Knihovna byla od samého začátku veřejnou institucí a bez finanční podpory od svého zakladatele či zřizovatele se po celou dobu existence neobešla. Místní národní výbor v Hradci Králové v dopise z 30. prosince 1948 na Ministerstvo věd a umění uváděl, že předává Československému státu do správy a vlastnictví bez náhrady Městskou studijní knihovnu a zavazuje se, že se postará o řádné umístění nově zřízené Státní studijní knihovny a bude hradit veškeré věcné náklady.²³ Nově zřízená Státní studijní knihovna v Hradci Králové se stala po stránce administrativní a finanční samostatným ústavem, podřízeným správě Ministerstva školství, věd a umění (Novotná, D., 1987, s. 37), a od roku 1954 plnila své poslání na základě organizačního statutu vydaného pro státní vědecké knihovny.²⁴

Stejně důležitá byla i problematika personální práce. V roce 1949 začínala knihovna se třemi zaměstnanci a její ředitel Jiří Rys se vyskytoval jen občas: dojížděl z Liberce, kde byl také ředitelem knihovny, což bylo oboustranně neúnosné. O rok později požádal o zproštění funkce a novým ředitelem se stal PhDr. Josef Petera, který dříve působil jako předseda poradního sboru studijní knihovny. Tento sbor pomáhal knihovně plnit její úkoly ještě v roce 1954 a byl složený ze zástupců výrobních závodů, výzkumných ústavů, vysokých a odborných škol a vědeckotechnické společnosti.

Základní technické, personální i ekonomické předpoklady pro plynulý rozvoj knihovny byly vytvořeny až po přestěhování knihovny na Eliščíno nábřeží v roce

²³ Zřízení Státní studijní knihovny – dopis ze dne 30. 12. 1948 (příloha č. 1).

²⁴ Organizační statut státních vědeckých knihoven. *Věstník ministerstva školství*. 20. 8. 1954, roč. 10, seš. 23, s. [195]–198.

1953. Do roku 1958 se dochovalo jen málo statistických údajů (a ještě méně dat ekonomických), v archivu knihovny chybějí výroční zprávy za roky 1949–1958. Roční plány práce vycházely z plánů pětiletých. První dostupné informace o hospodaření knihovny pocházejí z pera ředitele knihovny Jiřího Vaňka, když hodnotil první rok fungování Krajské knihovny, která na konci roku 1958 vznikla spojením Státní vědecké a Krajské lidové knihovny. Toto spojení bylo de facto formální, neboť lidová i vědecká část působily v původních prostorách. Došlo ke sloučení pouze administrativy a oddělení zpracování fondů. Zaměstnanci knihovny byli placeni podle zákona č. 68/1950 Sb. a jejich průměrný plat činil 1 058 Kčs. Ohledně hospodaření bylo uvedeno, že rozpočet byl vyčerpán téměř na 100 %, aniž by v celém dokumentu²⁵ byla uvedena jeho celková výše. V roce 1960 byla v našem státě provedena územní reorganizace, v jejímž důsledku byl vytvořen menší počet krajů. Téměř všechny vědecké knihovny byly decentralizovány pod správu krajských národních výborů. V souvislosti s tím byla z rozhodnutí VČ KNV od 1. července 1960 znovu zřízena samostatná Státní vědecká knihovna jako příspěvková organizace a zůstala zařízením odboru školství a kultury KNV stejně jako jím předtím byla Krajská knihovna. Téma sloučení těchto knihoven se objevilo následně v roce 1987 (Komplexní rozbor, 1987, s. 28) a poslední, nikde nezaznamenané, úvahy proběhly před stavbou nové budovy knihovny. Hospodaření za rok 1960 bylo ovlivněno rozdělením knihovny na dvě samostatné instituce. Knihovna v tomto roce vyčerpala finanční prostředky ve výši 652 000 Kčs, z toho 231 200 Kčs činily platy zaměstnanců.²⁶ V roce 1961 byl schválen organizační, pracovní, výpůjční řád a zásady pro diferencovanou obsluhu čtenářů. Byla navržena i Rada SVK, která pracovala ještě v roce 1964. V průběhu třetí pětiletky bylo hlavním úkolem všestranně rozvinout činnost knihovny podle zásad stanovených po její obnově a zajistit úkoly dané knihovním zákonem z roku 1959.²⁷ V říjnu 1962 v souvislosti s vládním usnesením č. 905 ze dne 28. září 1962, o úpravě odběru elektrického proudu, byla provedena změna pracovní doby v odděleních mimo půjčovnu tak, aby bylo maximálně využito denní světlo. Pracovat se začínalo až v osm hodin ráno. Samostatné hospodářsko-administrativní oddělení vzniklo v knihovně v roce 1963. V roce 1968 byla za 60 000 Kčs zakoupena od Židovské náboženské obce budova

²⁵ *Komplexní rozbor práce a finančního hospodaření Krajské knihovny za rok 1959*. Hradec Králové: Krajská knihovna v Hradci Králové, 1960. [6] s.

²⁶ Provozní náklady, investice, finance na platy a počet pracovních úvazků následujících let jsou uvedeny v tabulce v příloze č. 16.

²⁷ Zákon č. 53/1959 Sb., o jednotné soustavě knihoven /knihovní zákon/. Sbírka zákonů, 1959, částka 22 ze dne 25. 7. 1959.

bývalé synagogy na rohu ulice ČSA a Pospíšilovy třídy. Byly zavedeny volné soboty, přesto se knihovna rozhodla mít každou sobotu otevřeno jako dříve. Pracovníci se ve službách o sobotách po šesti týdnech střídali. Prvních sedm směn (tzv. dubčekovské směny) odpracovali zdarma, další už jim byly hrazeny. 1. března 1968 došlo k platové úpravě, v roce 1969 byla dokončena a poprvé za celou existenci knihovny vyjádřilo vedení spokojenost s platy svých zaměstnanců. V roce 1969 chybělo v knihovně 200 000 Kčs na celkový provoz a 300 000 na dokončení oprav a rekonstrukci synagogy. Od tohoto roku už sobotní služby zaměstnancům propláceny nebyly, ale bylo jim za ně poskytováno náhradní volno.

V roce 1970 byl školskou kulturní komisí VČ KNV přijat nový organizační řád knihovny, na jehož základě zpracovala knihovna svůj pracovní řád. První polovina 70. let je poznamenána tzv. „kádrovou přestavbou“, intenzivní spoluprací s odborovou organizací, zvýšenou pozorností věnovanou bezpečnosti a ochraně při práci a brannou výchovou. V roce 1970 a 1971 proběhly v knihovně politicko-pracovní pohovory. Po personálních změnách vynucených politickou situací nastoupil na post ředitele Antonín Šrůtek, který do té doby zastával funkci vedoucího odboru kultury VČ KNV. V roce 1972 byla uzavřena dohoda s Krajskou knihovnou o spolupráci na úseku bibliografické a metodické práce v kraji s platností od 1. ledna 1973. Dál pokračoval proces „kádrové přestavby“ instituce. Postoj vedení k posrpnové situaci je výstižně uveden v komplexním rozboru za tento rok. Bylo konstatováno, že *„první běh vnitropodnikového vzdělávání splnil své poslání, seznámil pracovníky se základními zásadami marxismu-leninismu, většinu pracovníků přesvědčil o správnosti současné politické linie, ovšem neznamená to, že by se zásadně změnilo myšlení lidí, to ani nebylo cílem“* (Komplexní rozbor, 1972, s. 5). V tomto roce také došlo poprvé k vyhlášení socialistických závazků a pracovníky bylo mimo pracovní dobu odpracováno 410 hodin na počest významných výročí. V roce 1973 v rámci „kádrové přestavby“ nastoupilo devět pracovníků a odešlo deset. U všech byl pracovní poměr rozvázán dohodou. V roce 1974 dohodou odešlo šest pracovníků, přijati byli čtyři. Pokračovalo se ve vnitropodnikovém vzdělávání a byly organizovány tzv. desetiminutovky, kde byla prováděna propagace politického tisku. V roce 1975 byl proces „kádrové očisty“ ukončen. V knihovně pracoval pouze jeden pracovník, který měl „souhlas k setrvání až do odchodu do důchodu“. Až do začátku 90. let se vedení knihovny v ročních hodnoceních nejdříve zpovíдалo ze zajištění politických úkolů a z branné výchovy, poté následoval přehled odborných a ekonomických výsledků. Sledovány a vyhodnocovány byly také socialistické závazky. V roce 1975 bylo v rámci závazků odpracováno 2 700 hodin, v následujících letech to bylo podobné. V roce 1975 SVK převzala od bývalé krajské knihovny metodickou činnost

pro kraj. Metodické oddělení začalo fungovat od 1. ledna 1976, ale již v roce 1975 byl počet pracovníků z tohoto důvodu posílen o tři úvazky. V roce 1976 byly poprvé vyčísleny náklady na ústřední a krajské kolo soutěže Budujeme vzornou lidovou knihovnu ve výši 43 433 Kčs a knihovna obdržela od svého zřizovatele 14 000 Kčs na výplatu odměn pro knihovníky v neprofesionalizovaných knihovnách v kraji. V roce 1977 došlo k dalšímu nárůstu počtu úvazků z důvodu adaptačních prací vlastními silami v budově bývalé synagogy a téměř milionová investice byla čerpána především na výstavbu depozitáře na Pouchově, o něco méně bylo čerpáno na pokračování této stavby v následujících letech. V roce 1978 byla rozšířena organizační struktura knihovny, byly položeny základy metodického střediska pro knihovny v kraji (5 úvazků), střediska informačních služeb (3 úvazky), od 1. listopadu 1978 fungovalo nové oddělení politické literatury (3 úvazky), nové celokrajské středisko fondů a nové středisko reprografických služeb (3 + 5 úvazků) a nový sklad (2 až 3 úvazky). Číslo v závorce byla chápána jako cílová a v následujících letech byla postupně naplňována. Nedostatek knihovnic ve výpůjčním procesu byl řešen finančním zvýhodněním formou odměn.²⁸ V roce 1980 byl zpracován nový statut SVK, pracovní řád a premiový řád. V letech 1980–1981 byl pověřen řízením Mgr. Miloslav Hromádka. V roce 1981 se stal ředitelem Jaromír Kubový. V roce 1982 byla zpracována organizační směrnice o oběhu účetních dokladů a účetních písemností, která měla napomáhat plynulosti vnitřního kontrolního systému a v následujících letech byla nesčetněkrát modifikována. 1. září 1983 byl uveden do provozu první sklad v depozitáři na Pouchově. Od 1. listopadu 1983 byla SVK zařazena mezi organizace s vědeckou, řídicí a organizační funkcí a v této souvislosti byly v knihovně zavedeny nové platové předpisy, týkající se odměňování výzkumných, vývojových, odborných a metodických pracovníků. V roce 1984 si vedení knihovny znova stěžovalo na velkou fluktuaci pracovníků v knihovně: příčinu viděli v nízkém pracovním zařazení daném katalogem funkcí pro SVK, v namáhavé fyzické práci a ve dvou-směnném provozu studoven a půjčovny. V roce 1985 se stal ředitelem PhDr. Josef Vlček, CSc. V roce 1987 bylo umožněno jednomu pracovníkovi čerpat dvouměsíční tvůrčí stipendium Svazu českých spisovatelů a brigáda socialistické práce odboru služeb čtenářům byla jako jediná z oblasti kultury zapsána do Knihy cti České odborové rady. V roce 1989 byla v knihovně zavedena nová mzdová soustava ZEUMS II. I když počet pracovníků postupně narůstal, v tomto roce si vedení knihovny stěžovalo

²⁸ Slabá motivovanost a nestabilita personálu ve službách veřejnosti se projevovala i v následujících letech. Po direktivních řešeních, kdy pracovníci jiných odborů a oddělení vykrývali neobsazené služby zejména v půjčovně, byly od roku 2003 knihovníkům ve výpůjčním procesu a ve směnném provozu vypláceny zvláštní příplatky za práci ve službách a odměny za práci v odpoledních směnách.

na personální poddimenzovanost a nedostatečné mzdové fondy a z toho pramenící velkou fluktuací, zejména na pozicích pomocných knihovníků. Zároveň se knihovně podařilo zajistit snížení nákladů na jednu výpůjčku pod 19 Kčs: bylo dosaženo nákladu 18,40 Kčs. Na druhou stranu byl zvýšen počet výpůjček na jednoho pracovníka, a to z plánovaných 4 000 na 4 168 dokumentů. V roce 1989 došlo ke změně v systému řízení knihovny: ředitel přímo řídil náměstka pro hlavní činnost, vedoucího ekonomického oddělení a sekretariát. Náměstek pro hlavní činnost měl ve své gesci nově i metodiku. 3. listopadu téhož roku proběhlo slavnostní zasedání k 40. výročí založení SVK za účasti současných i bývalých zaměstnanců včetně těch, kteří museli z knihovny odejít po roce 1970. SVK obdržela čestná uznání od Ministerstva kultury ČSR, Státní knihovny ČSR a okresního národního výboru, pozdravné dopisy a dar od družební knihovny v Banské Bystrici. Rok 1990 byl poznamenán společenskými změnami po listopadu 1989. Řízení ze strany odboru kultury VČ KNV se omezilo jen na řešení nejněžších úkolů a knihovně byla ponechána větší samostatnost. V průběhu celého roku SVK postupně přehodnocovala obsah, metody a formy své práce, pro zaměstnance zavedla pružnou pracovní dobu. Dál probíhaly celopodnikové a nově gremiální porady. Přestaly se konat společné porady vedení knihovny a odborové organizace. Došlo ke změnám na vedoucích místech v souvislosti s konáním ankety o důvěře vedoucím pracovníkům, organizované odborovou organizací, a to na postech vedoucí ekonomického oddělení, odboru doplňování a zpracování fondů, oddělení metodiky a krajské katalogizace. Ředitel si svou pozici udržel. V roce 1991 se zřizovatelem knihovny stalo Ministerstvo kultury ČR, aktualizován byl statut organizace, organizační a knihovní řád. Pro knihovnu začala platit přesná celostátní ekonomická pravidla a vývoj platů byl regulován zákonnými normami. Došlo i k organizační změně uvnitř knihovny. Byla sloučena oddělení časopisů a oddělení bibliograficko-informačních služeb do jednoho odboru. Knihovna se začala intenzívně zabývat automatizací knihovních procesů a počítačovou technikou. Byla uzavřena smlouva s firmou LUMARE a zakoupen program Smartlib. Bohužel chyběly finanční prostředky na nákup výpočetní techniky. Knihovna využila možnost přijmout praktikanty a pracovníky na tzv. veřejný zájem a tím si „doplnila“ stav pracovníků, který byl snížen o tři. V tomto roce bylo také zrušeno společné reprostředisko na VČ KNV. Knihovna začala tisknout u soukromého tiskaře a pro tisk vnitřních dokumentů zakoupila tiskárnu Minolta. V roce 1992 SVK realizovala nařízení vlády č. 251, o platových poměrech zaměstnanců rozpočtových organizací, a požadovala na zřizovateli úhradu nákladů navíc ve výši 251 000 Kčs.

Od 1. ledna 1993 se knihovna stala příspěvkovou organizací Ministerstva kultury ČR, dosud byla organizací rozpočtovou. V tomtéž roce byla zrušena krajská katalogi-

zace a na Eliščině nábřeží byl z jednotlivých oddělení vytvořen samostatný odbor speciálních služeb. V červnu ukončilo činnost Konzultační středisko Střední knihovnické školy v Brně a z tohoto důvodu bylo zrušeno jedno pracovní místo. Nově byla vytvořena pracovní pozice „informační management knihovny a zabezpečení výpočetní techniky z knihovnického hlediska“. Do oddělení knihovnictví bylo začleněno i historicky první místo pracovníka IT v SVK. Dle vládního nařízení č. 208/93 Sb. byly všem zaměstnancům zvýšeny platové tarify. Protože knihovna neměla dost finančních prostředků na zajištění navýšených platů, bylo obsazeno z celkových 63 pouze 59,43 úvazků s průměrným platem 4 877 Kč. Od tohoto roku je doloženo, že vlastní příjmy knihovny tvoří mimo jiné i čtenářské poplatky. Dosud byly zmiňovány jen platby za kopie a upomínky. V roce 1994 byla budova bývalé synagogy bezúplatně převedena na Židovskou obec v Praze. Desetiletá nájemní smlouva byla schválena až v roce 1995, ovšem část nájemného musela knihovna zaplatit i za rok 1994. V roce 1995 byla již ekonomická agenda vedena na počítačích. Systém na zpracování mezd Vema byl zakoupen 4. března 1994, účetnictví bylo vedeno v programu FRAMEWORK. Poprvé v historii byla vydána výroční zpráva SVK pro úřady, kulturní a další zařízení a uživatele. Začalo pracovat oddělení informatiky, které se po přijetí dalšího pracovníka oddělilo od oddělení knihovnictví. Zákonem č. 37/1995 knihovna pozbyla práva na povinný výtisk knih, obdržela však od zřizovatele za tuto ztrátu kompenzaci ve výši 1 000 000 Kč, z níž se podařilo bohužel vyčerpat pouze 800 000 Kč. V roce 1997 došlo k razantnímu snížení rozpočtu knihovny po tzv. vládních balíčcích a následném souboru restriktivních opatření. Z tohoto důvodu SVK omezila odbornou činnost v oblasti knihovnictví a bibliografie, přestala doplňovat klasické lístkové katalogy, snížila počet zaměstnanců, zvýšila registrační a jiné poplatky a zkrátila provozní dobu pro uživatele. Na druhé straně knihovna získala první grantové finance na projekt Přenos dat a ATM technologií. V roce 1998 pokračovala úsporná opatření z předcházejícího roku, podstatně byl snížen nákup knih a časopisů, snížily se náklady na vazbu knih a na tiskové výstupy, odložily se dlouhodobě plánované opravy, došlo k další úspoře v oblasti spotřeby energií a služeb a v oblasti personální. Od 1. ledna 1998 byly sloučeny bibliografie a knihovnictví do jednoho oddělení, počet úvazků klesl na 54,9 – v podstatě na úroveň roku 1979. V roce 2000 účetnictví knihovny vykazovalo nekryté účetní odpisy, a to ve výši 634 000 Kč. S tímto jevem se knihovna potýkala již delší dobu. Na druhou stranu od tohoto roku začaly rozvoj knihovny i její ekonomickou situaci pozitivně ovlivňovat dotace na projekty.²⁹

²⁹ Blíže viz Projekty 1993–2017 v příloze č. 13.

Jedním z prioritních úkolů roku 2001 byl přechod knihovny z majetku České republiky do majetku Královéhradeckého kraje. Zastupitelstvo Královéhradeckého kraje vydalo dnem 1. července 2001 knihovně novou zřizovací listinu. S tím souvise-la i rozsáhlá kontrola ze strany Národního kontrolního úřadu, kterou knihovna prošla bez výrazných připomínek. Došlo také ke změně názvu knihovny na Studijní a vědeckou knihovnu v Hradci Králové. Ke dni 31. prosince 2001 požádal o uvolnění z funkce dosavadní ředitel PhDr. Josef Vlček, CSc. Od 1. ledna 2002 se ředitelkou stala Mgr. Eva Svobodová. V organizaci a řízení došlo k několika změnám. Jako poradní orgány vedení knihovny vznikly tematicky zaměřené pracovní skupiny (první už v roce 2001), které vedli až na výjimky zaměstnanci bez předchozí zkušenosti z řídicí práce. Členy skupin byli zaměstnanci z různých oddělení, kteří měli o práci v dané skupině zájem. Cílem bylo motivovat více pracovníků k plnění konkrétních úkolů knihovny a postupně vychovávat další generaci pro vedoucí pozice. V roce 2002 vzhledem ke změně zřizovatele a k novým úkolům daným zřizovací listinou a knihovním zákonem byl zpracován nový knihovní řád a ceník služeb, organizační řád a organizační schéma řízení v SVK, likvidační, škodní a pracovní řád. Aktualizovány byly i další vnitřní předpisy. Oddělení knihovnictví a bibliografie bylo rozděleno na samostatné oddělení služeb knihovnám, které bylo v souvislosti s výkonem regionálních funkcí posíleno o jeden pracovní úvazek, a oddělení bibliografie. Od 1. ledna 2003 začalo pracovat samostatné oddělení správy fondů. V rámci odměňování zaměstnanců byly od 1. února 2002 uplatněny nové tarify dle NV č. 251/1992 Sb. ve znění NV č. 583/2002 Sb. Došlo k úpravě osobních příplatků a byly provedeny platové úpravy vyplývající z organizačních a personálních změn. SVK dosáhla meziročního účetního zisku, a sice ve výši 151 087 Kč. O tuto částku se snížila ztráta z minulých let; ta v roce 2002 činila 1 276 000 Kč. Zisku bylo dosaženo především pokrytím účetních odpisů a navýšením příspěvku na činnost od zřizovatele o 1 366 000 Kč. V roce 2003 se podařilo ztrátu účetně zlikvidovat. Na základě výběrového řízení na systémového knihovníka a administrátora knihovního systému byli v tomto roce přijati dva noví pracovníci do oddělení informačních technologií. Od 1. ledna 2003 se staly zaměstnankyněmi knihovny také dvě pracovnice Internet clubu. Tato práce byla do konce roku 2002 zajišťována nákupem služby u firmy BONET. V polovině roku 2003 došlo k personální změně na pozici ekonomického náměstka a statutárního zástupce ředitelky. V roce 2004 mohla knihovna na nákup dokumentů místo plánovaných 2 800 000 Kč použít pouze 2 200 000 Kč, byly zkráceny i finance na vazbu periodik. Naopak stav zaměstnanců byl posílen o jednu pracovníci na zpracování starých tisků. Knihovna začala plánovat provoz v nové budově

a cíleně zvyšovala počet zaměstnanců. Tito lidé zatím prováděli pomocné práce při polepování knih EM páskami a RFID čipy a ukládali je do záznamů dokumentů v elektronického katalogu a připravovali knihy do volného výběru. Knihovna začala spolupracovat s dobrovolníky. Už dříve využívala pracovníky na civilní službu, kteří byli v roce 2005 nahrazeni kmenovými zaměstnanci. Dotaci na výkon regionálních funkcí poskytovalo knihovně Ministerstvo kultury ČR v letech 2002–2004, od roku 2005 převedlo finance na tuto službu na kraj jakožto zřizovatele a knihovna měla od té doby výkon regionálních funkcí financován v rámci příspěvku na provoz. V roce 2006 bylo provedeno rozmístění pracovníků na budoucí pozice v nové budově. Chybělo 9,5 pracovních úvazků. Zřizovatel knihovně vyhověl a během dvou let byl počet zaměstnanců pro novou budovu zvýšen o 10 lidí. V roce 2007 ovlivnila rozpočet knihovny změna daně z přidané hodnoty u knih ze 4 % na 9 %, inflace a navýšení cen poštovního. V roce 2008 se knihovna přestěhovala do nové budovy a v souvislosti s tím byla doplněna její zřizovací listina. Od 1. října došlo ke změně organizační struktury knihovny. Odbor služeb čtenářům a odbor speciálních služeb byl sloučen do jednoho útvaru, odboru služeb. Vznikl samostatný útvar ředitelky, který zahrnul úsek public relations, sekretariát a oddělení služeb knihovnám. Oddělení bibliografie bylo začleněno do odboru doplňování a zpracování fondu. V tomto roce si knihovna díky úspěšnému krátkodobému pronájmu svých prostor mohla dovolit nakoupit dokumenty v rekordním finančním objemu 4 261 350 Kč. V následujících letech se finance na knihy pohybovaly v rozmezí 2 000 000 – 3 500 000 Kč. V roce 2009 zažila knihovna další velkou kontrolu, tentokrát ze strany Finančního úřadu a Finančního ředitelství v Hradci Králové. Jejím cílem bylo prověřit správnost použití účelových prostředků poskytnutých na výstavbu nové budovy (394 500 000 Kč). Výsledkem bylo zjištění o neoprávněném použití peněžních prostředků státního rozpočtu ve výši 1 117 444 Kč, které vzniklo nesprávným rozlišením investičního a neinvestičního majetku. Proti tomuto výsledku kontroly knihovna podala námítky a až po zásahu Ministerstva financí ČR jí bylo vyhověno. Odvedla pouze penále ve výši 17 414 Kč. V souvislosti s celosvětovou ekonomickou krizí byly knihovně v letech 2010–2014 kráceny příspěvky na činnost, což negativně ovlivnilo doplňování fondu, služby knihovny, pobytový komfort uživatelů a počet zaměstnanců, který se snížil o 2,5 pracovního úvazku. Došlo i na zvýšení registračního poplatku (ze 120 na 200 Kč), vstupného na akce a cen pronájmů. Zaměstnancům nebyly z rozpočtu knihovny dotovány stravenky. Přestal pracovat Internet club, který vázal 1,5 pracovní síly. Internet byl dán k dispozici všem registrovaným uživatelům po celé knihovně, neregistrovaným v 1. podlaží. V roce 2013 došlo k dalšímu podstatnému

zásahu zřizovatele do ekonomiky knihovny: zvýšil odvody z investičního fondu z 60 % na 90 %. Knihovna ztratila schopnost vytvářet si zdroje pro nákup nového investičního majetku, nebo alespoň pro jeho prostou obnovu. Přidělené dotace z fondu rozvoje a reprodukce zřizovatele tuto skutečnost zmírnily, ale adekvátně nenahradily. V letech 2015–2017 knihovna spolupracovala s Úřadem práce v Hradci Králové, který jí v rámci svých projektů hradil náklady na platy osmi mladých lidí do 30 let nebo absolventů. Tím se vedení knihovny podařilo alespoň dočasně vyřešit nepříznivou personální situaci. V těchto letech dochází i ke stabilizaci ekonomiky a zvyšování platů v knihovně, ale účetní a provozní agenda se stala daleko náročnější nejen na odbornou kvalifikaci účetních, ale i na IT technologie. Do roku 2016 používala SVK pro vedení účetnictví a fakturaci lokální software Fenix, od 1. ledna 2017 ekonomický systém Královéhradeckého kraje GINIS, pro vedení majetku od roku 2016 systém Fama, personální a mzdová agenda byla nadále vedena v systému Vema. Ekonomická metodika i názvosloví se v průběhu dějin knihovny měnily na základě zákonů a celostátních předpisů, ale vždy platilo, že účetnictví je přesným obrazem hospodářského vývoje knihovny i základním statistickým zdrojem. V roce 2017 se o ekonomiku, personalistiku a provoz budovy knihovny staralo devět zaměstnanců. Úklid a ostraha objektu byly v letech 2008–2017 zajišťovány externími firmami.

Státní studijní, později Státní vědecká a nejnověji Studijní a vědecká knihovna v Hradci Králové od roku 1949 sílila jak po odborné, personální, tak i ekonomické stránce. Měla svá hubená léta, kdy hlavním cílem bylo přežít (1997–1998, 2004, 2011–2014), a měla léta rozkvětu. Úsilí vedení knihovny získat více prostředků na činnost, zajistit prostory pro služby a uskladnění fondů je patrné z celé historie SVK. Od roku 1991 se k tomu přidala potřeba finančního zajištění automatizace knihovních i ekonomických procesů. Výši provozních prostředků ovlivnila ztráta práva na povinný výtisk monografií, převod hlavní budovy SVK darem bezúplatně do vlastnictví Židovské obce Praha a s tím spojené zvýšené výdaje na nájem a neustálý růst cen knih a periodik. Největšími investičními akcemi byly rekonstrukce bývalé synagogy, centrální depozitář na Pouchově a nová budova knihovny.

Vedle toho se prohlubovala i péče o vzdělání a odborný růst zaměstnanců. Knihovna nikdy neměla dost kvalifikovaných knihovníků, proto do svých řad přijímala lidi s jinou odborností. Doplnění knihovnického vzdělání řešila odbornými kurzy přímo v knihovně nebo vysíláním pracovníků na studium, ať již v hradecké pobočce Konzultačního střediska Střední knihovnické školy v Brně, nebo na vysokých ško-

lách, po roce 2000 v rekvalifikačních kurzech nebo v základním knihovnickém kurzu, který nepravidelně pořádala. IT technologie, měkké kompetence, odborné a jazykové vzdělávání byly tématem celoživotního vzdělávání v posledních deseti letech. Výstavbou nové budovy knihovny si SVK zajistila nejen prostor pro rozvoj služeb veřejnosti, ale i moderní pracovní prostředí pro své zaměstnance a jejich odborný růst.

1.4 Spolupráce s knihovnami v zahraničí

Zahraniční vztahy tvořily v celé historii knihovny jen nepatrnou část její činnosti. Většina pokusů o navázání kontaktů mimo republiku bohužel ztroskotala. V roce 1989 na opakovaný dopis s žádostí o spolupráci neodpověděla knihovna v Černigově, ale uskutečnila se oficiální návštěva z družebního kraje Magdeburg. V tříčlenné delegaci, která mimo SVK navštívila i knihovny okresu Hradec Králové a Ústí nad Orlicí, byla zástupkyně vedoucího odboru kultury kraje Magdeburg M. Wiehle a ředitelka knihovny ze Stendalu G. Walinda. Nejrozsáhlejší spolupráci rozvíjela knihovna se Štátní vědeckou knihnicou v Banské Bystrici (ŠVK BB). V minulosti byla v kontaktu také s knihovnami ve Wałbrzychu a Opolí.

Štátna vědecká knižnica v Banskej Bystrici

Při pátrání v archivu byly nalezeny první zmínky o vzájemných stycích na konci 70. let. V roce 1978 došlo k recipročním návštěvám knihoven; v delegacích byli převážně mladí lidé. V následujících letech se pracovníci obou knihoven setkávali nepravidelně při pracovních příležitostech. Realizovala se výměna publikací a metodických materiálů. V roce 1984 uspořádala Státní vědecká knihovna Zdeňka Nejedlého studijní zájezd pro knihovníky z tehdejšího Východočeského kraje do knihoven na Slovensku. Byla mezi nimi i knihovna v Banské Bystrici a v Čadci. Pracovníci SVK navštívili ŠVK BB, ostatní Okresní knihovnu v Banské Bystrici. Prohlídce vědecké knihovny byl věnován celý den. Nezapomenutelným zážitkem pro všechny byl dopravník knih a potrubní pošta. Při této návštěvě bylo také dohodnuto, že obě knihovny v roce 1985 vyšlou dva pracovníky na čtrnáctidenní stáž, spolupráci zakotví do plánů práce na roky 1986 až 1990 a vzájemně využijí svých rekreačních zařízení (Špačková, 1985, s. 199). V říjnu téhož roku ředitel ŠVK BB Ing. Milan Kamenský s vedoucím ekonomického oddělení Jozefem Heringem navštívili SVK a prohlédli si zejména nové sklady v depozitáři na Pouchově. V roce 1989 slavila SVK 40. výročí svého založení a slavnostnímu zasedání byl přítomen ekonomický náměstek ředitele

ŠVK BB Jozef Hering. Ředitel SVK PhDr. Josef Vlček, CSc., se zúčastnil slavnostního setkání u příležitosti 20. výročí udělení statutu vědecké knihovny knihovně v Banské Bystrici.

Obr. 17: Předání daru ŠVK BB při 40. výročí SVK v roce 1989

Z pohledu historie vzájemných vztahů je významný rok 1995, kdy byla uzavřena dohoda o spolupráci. Konstatovalo se v ní, že vychází z dlouholetých vzájemných kontaktů mezi oběma knihovnami. V dohodě jsou zakotveny výměnné pobyty ředitelů a vedoucích pracovníků, odborné stáže, výměna zkušeností a publikací. 8. července 1999 byla spolupráce obnovena podepsáním vykonávací dohody, která byla od této doby každoročně aktualizována (v roce 2016 bylo slovo dohoda nahrazeno slovem smlouva). Následně se ředitel SVK PhDr. Josef Vlček, CSc., účastnil oslav 30. výročí udělení statutu vědecké knihovny v ŠVK BB a paní ředitelka PhDr. Olga Lauková, Ph.D., 50. výročí založení SVK.

Trvale byla prováděna výměna *Českého historického časopisu a Knižné revue* a vlastních publikací obou knihoven. Na týdenních stážích se od roku 2001 do roku 2017 ze strany SVK vystřídal celkem 28 pracovníků z různých úseků, zaměřených na rozdílné knihovnické činnosti. Výměna kulturních delegací probíhala v letech 2004–2017, a to vždy v říjnu, Měsíci české a slovenské kulturní vzájemnosti. Prvním hostem v rámci této aktivity byl v roce 2001 pan Mgr. Ladislav Ballek, velvyslanec Slovenské republiky v Praze, prozaik a esejista. Po přijetí u hejtmana Královéhradeckého kraje vystoupil v knihovně v rámci cyklu Pojďme si povídat s přednáškou na téma slovenská literatura. Ve vysílání kulturních delegací, v nichž byli zastoupeni knihovníci, spisovatelé a členové knihovnických spolků, se knihovny střídaly. Slovenští kolegové se v letech 2001–2017 zúčastňovali konference Knihovny současnos-

ti, a naopak pracovníci z Hradce Králové navštěvovali v letech 2004–2017 mezinárodní odborný seminář TLib, konaný v ŠVK BB. Vedoucí pracovníci se setkávali při slavnostních příležitostech, jako bylo otevření nové budovy SVK (2008), 60. výročí SVK (2009), 85. výročí ŠVK BB (2011), nebo na kolokviích českých, moravských a slovenských bibliografů, která se konala jednou za rok střídavě ve slovenských a českých (příp. moravských) knihovnách.

Obr. 18: Výlet do Rychnova nad Kněžnou v roce 2012

Powiatowa i Miejska Biblioteka Publiczna pod Atlantami w Wałbrzychu

V rámci Dnů kultury vojvodství Wałbrzych ve Východočeském kraji navštívil v roce 1989 knihovnu ředitel tamní knihovny B. Lamch. Naopak v roce 1990 se během Dnů Východočeského kraje ve vojvodství Wałbrzych konala výstava fondů SVK v pobočce vojvodské knihovny ve Wałbrzychu.

V roce 2006 se SVK podařilo navázat kontakty s Powiatovou i Miejskou Bibliotekou Publiczną pod Atlantami ve Wałbrzychu. Kolegové z Polska byli pozváni na akviziční seminář, který se konal u příležitosti veletrhu Odborná kniha na Univerzitě Hradec Králové. Pozvání přijal ředitel knihovny Cezary Kasiborski a jeho zástupkyně Violetta Bogusław. 3. listopadu 2009 byla na konferenci „Krajská knihovna a její úloha v systému knihoven“ v rámci oslav 60. výročí SVK pozvána ředitelka Mgr. Violetta Kasiborska a přednesla příspěvek o postavení jejich knihovny v systému polských knihoven. Tato knihovna však měla jiné zaměření než SVK a další spolupráce už nepokračovala.

Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Opolu

Ve dnech 9. – 10. listopadu 2012 navštívila ředitelka SVK Mgr. Eva Svobodová spolu s dalšími řediteli kulturních příspěvkových organizací a pracovníky Krajského úřadu Královéhradeckého kraje Wojvodskou veřejnou knihovnu v Opolí, muzeum a další kulturní instituce v tomto městě. Na společném jednání představila rozsáhlou činnost SVK. Pro rozdílné zaměření knihoven bližší spolupráce navázána nebyla.

1.5 Technika a technologie

Od psacích strojů k prvním počítačům, od rozmnožovacích strojů obsluhovaných knihovníky až k samoobslužným multifunkčním kopírkám, od 14" monitorů k monitorům 24", ode dvou serverů k patnácti, od dat na disketách k online datům dostupným přes internet, od fyzického k virtuálnímu, od prvního online katalogu k discovery systému... I to je knihovna.

Počátky techniky v knihovně (od let šedesátých k letům devadesátým)

Do začátku 90. let byly jedinou hojně se vyskytující technikou v knihovnách psací stroje a nejinak tomu bylo i v SVK. Z toho, že se v jejím lístkovém katalogu našel ani jeden ručně psaný záznam, lze usuzovat, že se psací stroje používaly již od samého vzniku knihovny. Z té doby se bohužel nedochovaly inventární seznamy, takže není známo, kolik psacích strojů ve svých počátcích knihovna vlastnila. Je však doloženo, že například v roce 1965 bylo nakoupeno 16 strojů značky Zeta a Consul a v nákupu psacích strojů se dle potřeby pokračovalo až do roku 1994, kdy byly nahrazeny počítači. Stroje byly využívány zejména při katalogizaci dokumentů, ale i v dalších knihovních agendách (Svobodová, 2007). Postupně se do knihovny dostávala i další technika. V roce 1962 byl zakoupen fotografický přístroj Dokumátor II a zaveden úsek fotodokumentační služby pro čtenáře a podniky. Rozvoj a plné využití fotografické dílny však vážly na nedostatku materiálu i stále kvalifikované pracovní síly. Ke zlepšení došlo během let 1966–1970, kdy byly zakoupeny postupně dva rozmnožovací přístroje Pylorys a byl přijat kvalifikovaný reprograf. Do půjčovny byl v roce 1969 zakoupen tzv. automatický knihovník na výpůjčky, který byl po dvou letech pro technické závady vrácen výrobcí. V roce 1971 knihovna získala třídičku děrných štítků, na které byla vedena evidence čtenářů. Během roku 1973 byly zakoupeny dva informátory zn. INTON pro půjčovnu. Ty po zapnutí informovaly čtenáře

o základních službách knihovny. V roce 1974 knihovna získala přístroj na množení katalogizačních matric Mini-Graph 120, který ulehčil práci při kopírování lístkových katalogizačních záznamů a umožňoval kvalitnější a trvanlivější tisk, než jakého byl schopen dosáhnout do té doby používaný lihový rozmnožovací stroj. Používal se až do roku 1994, kdy jej nahradila speciální tiskárna. V roce 1975 byla knihovně dodána první lístkovnice na elektrický pohon Zippel-Gigant, která šetřila prostor při ukládání klasických papírových katalogizačních lístků systematického katalogu. Postupně byly dokoupeny ještě tři (poslední v roce 1986); všechny byly instalovány ve studovně na Eliščině nábřeží.

Ve druhé polovině 70. let začala knihovna oficiálně fungovat jako krajská knihovna, z čehož vyplývala i její úloha střediska reprografických služeb. Následně došlo k částečné modernizaci fotografické dílny, a především k rozvoji služeb reprografické dílny – ta byla rozšířena o nový kopírovací stroj Apeco. Ten umožňoval i obsáhlejší tisky, takže vydavatelský proces např. u bibliografií se podstatně urychlil. K další významné změně došlo koncem roku 1980, kdy v budově VČ KNV začalo pracovat krajské reprografické středisko, které sloužilo vedle KNV i potřebám krajských kulturních zařízení. I SVK jej od této doby využívala pro rozmnožování většiny svých materiálů.

V druhé polovině 70. let měla knihovna další smělé plány na mechanizaci knihovních procesů. Jednalo se o dopravníky knih napojené na výtahy, posuvné regály, bezpečnostní žebříky, signalizační zařízení a systém dálnopisného spojení výpůjční služby se sklady. Většina se však vůbec nerealizovala. Řetězový dopravník byl sice v roce 1978 zakoupen, ale protože se nenašla firma, které by jej byla schopna instalovat, za tři roky byl prodán. V roce 1976 knihovna získala jeden čtecí přístroj Pentacom, který byl v roce 1988 nahrazen novějším typem RPE 01. Čtecí přístroje se používaly na čtení textů na mikrofilmech a mikrofiších. V roce 1982 byly ve skladové hale na Pouchově zprovozněny vysokozdvizné vozíky z firmy OMNIA Levoča. V roce 1984 se začaly používat kalkulačky a do studovny byl zakoupen Minikom ELORG, který sloužil ke spojení služby u pultu se skladištěm (Svobodová, 2007). V roce 1986 zajišťovala SVK reprografickou službu na kopírovacím stroji COSTAR. Reprografie byla využívána pro poskytování tzv. expres informací (zhotovování kopií obsahů jednotlivých čísel časopisů, které jsou následně zasílány uživatelům této služby) či pro poskytování kopií náhradou za výpůjčku (týkalo se kopií z dokumentů uložených ve fondu SVK). Knihovna v zavádění techniky pokračovala pozvolna, mj. i proto, že se ne vždy podařilo získat potřebné devizové krytí (např. pro náhradu za rozmnožovací stroj na katalogizační záznamy). Teprve v roce 1988 se po četných jednáních, žádostech a urgencích

podařilo získat první mikropočítač Robotron 1715, který byl v roce 1989 uveden do provozu a využíván primárně pro účetnictví, s novým programem pak i pro personalistiku a informatiku. V rámci přípravy automatizace je třeba zmínit také účast pracovníků knihovny na seminářích či zpracování rozborových materiálů pro Státní knihovnu ČSR k řešení vládního úkolu P 13 (Státní informační systém pro VTR na léta 1986–1995, jehož hlavním cílem bylo zdokonalení systému vědeckých, technických a ekonomických informací). V roce 1990 doplnila knihovna technické vybavení o dva nové mikropočítače a tiskárny, dva kopírovací přístroje, magnetofon se sluchátky pro studium jazyků a videopřehrávač. K usnadnění signování dokumentů sloužila od roku 1992 číslačka Casio. S tímto technickým vybavením už bylo možné plánovat přípravu zavedení knihovnicko-informačního systému (Jirků, 2003).

Automatizace v letech 1991–1995 a AKS Smartlib

Po těchto začátcích se začaly knihovní procesy SVK automatizovat v užším slova smyslu, tedy ve spojení s automatizovaným knihovním systémem (AKS). Možnosti tohoto systému podstatně usměrňovaly cestu dokumentu k uživateli – zjednodušily proces jeho zpracování a následného vyhledání čtenářem. V průběhu roku 1991 došlo k ujasnění koncepce automatizace v SVK, po dlouhém rozhodování byl jako AKS pro knihovnu vybrán program Smartlib a v závěru roku byl již připraven ke zkušebnímu provozu. Sjednotit softwarové vybavení knihovny a zavést jednotný AKS bylo nutnou podmínkou pro další vývoj knihovny, implementace nového systému však byla podmíněna dostatečným hardwarovým vybavením, které ale knihovna v té době neměla. Knihovna na konci roku 1991 disponovala pouze třemi počítači – PC/AT (20 MB), PC/386 (40 MB) a Robotron 1715. Dále byly v technickém vybavení knihovny tři tiskárny – dvě jehličkové a jedna laserová. Co se týče softwaru, byl užíván operační systém MS DOS, verze 4.01, a rešeršní informační systém CDS/ISIS. I přes nedostačující vybavení knihovny výpočetní technikou bylo na počítačích zpracováváno několik dalších úkolů – ve spolupráci s SVK Kladno byly tvořeny regionální faktografické databáze (REOS a REFA) a podle dohody s Národní knihovnou ČR byly zaznamenávány regionální bibliografické údaje (CDS/ISIS/ANAL). V elektronické formě byla zpracovávána účetní evidence (AFIS, JAS) a ve vlastním programu SVK bylo do rutinního provozu připraveno zpracovávání evidence veřejných knihoven a statistik.

Implementace nového AKS pokračovala poměrně rychle. Hned počátkem roku 1992 byl spuštěn do rutinního provozu modul rozšířeného přírůstkového seznamu a některých agend akvizice a posléze byla zavedena síťová verze systému Smartlib 1.1.

I přes určité problémy došlo v oblasti automatizace knihovny ke značnému pokroku – začal se budovat elektronický katalog fondu a po oblasti doplňování a zpracování fondů, která byla z pochopitelných důvodů automatizována jako první, došlo ke změnám i v oblasti služeb čtenářům. Koncem roku 1992 odbor služeb čtenářům získal první počítač, a tak mohl být zahájen zkušební provoz výpůjčního modulu systému Smartlib a jeho podsystému Evidence uživatelů. Ke konci roku SVK disponovala lepším technickým vybavením, byť byl nákup omezen jejími finančními možnostmi. V hlavní budově fungovala lokální počítačová síť Novell, která čítala jeden řídicí počítač 386/33 MHz (8 MB RAM, pevný disk 520 MB), sedm stanic 286/12 nebo 16 MHz, tři stanice 386/25 MHz (s monicolor nebo color monitory), jednu laserovou tiskárnu BROTHER HL80 a tři jehličkové tiskárny Epson. Mimo síť byl v hlavní budově využíván počítač Robotron 1715 s tiskárnou. Ve studovně na nábřeží nebylo vybavení tak početné, v budově byly dva počítače: PC/AT 386 (40 MB) a PC/AT 286 (20 MB) a tiskárna Epson. Softwarové vybavení bylo následující: operační systém MS-DOS 5.00, Norton Commander 3.0, informační a řešeršní systém CDS/ISIS + nadstavba CDS/ISIS MAKs, prováděcí projekty MAKs P1 Knihy a periodika a MAKs P2 Analytický popis, programová aplikace systému CDS/ISIS REOS, vlastní program Statistika a evidence, textový editor T 602 a program na mzdy, vytvořený v systému FRAMEWORK 3. Ze systému Smartlib byly v provozu moduly Akvizice, Informační systém a Výpůjční systém (podsystém Evidence uživatelů). K rutinnímu provozu byl připraven i modul Katalogizace, chybělo ovšem počítačové vybavení pro katalogizátorky. Vedení knihovny si však uvědomovalo nezbytnost zlepšení technického vybavení, proto byla pro rok 1993 stanovena nejen nutnost nákupu další techniky, ale i zvýšení její kvality. Pro úspěšné pokračování v automatizaci bylo potřeba nahradit stávající server výkonnějším, přičemž ten původní mohl být použit k jiným účelům (např. v lokální síti ve studovně či k zálohování dat). Také bylo potřeba co nejdříve umožnit přístup k výpočetní technice i uživatelům a umožnit jim pracovat s informačními moduly a regionálními databázemi. Čtenáři si poměrně rychle zvykli na vyhledávání v databázi monografií, proto se přistoupilo i k evidenci seriálů – v roce 1993 byl proveden první pokus s počítačovou denní evidencí jednotlivých čísel periodik a v roce následujícím se pak začala budovat bibliografická databáze seriálů, včetně báze jednotlivých svazků. Pracovalo se tak ve dvou databázích, až systém KP-sys umožnil obě báze sloučit (viz dále). Pokračovalo se i v činnostech započatých v roce 1992 – zpětném ukládání fondu a zavádění systému čárového kódu (za účelem plně automatizovaného výpůjčního protokolu). Jako nutnost se ukázalo telekomunikační propojení obou budov a skladového areálu, včetně propojení jedné počítačové stanice ve studovně modemem do sítě hlavní budovy.

K propojení sítí obou budov však nedošlo z finančních důvodů ani v roce 1994, byť automatizace pokračovala velmi intenzivně. Snahy v této oblasti se zaměřily na zkvalitnění hardwarového vybavení obou počítačových sítí LAN (Local Area Network) a na jejich rozšíření. Byly nainstalovány nové stanice, které byly okamžitě využívány. Uživatelům byly zpřístupněny fondy SVK prostřednictvím online katalogu (na dvou počítačích v půjčovně) a rozšířily se také možnosti používání CD-ROM a elektronických databází. Automatizace si vyžádala řadu reorganizačních zásahů do pracovních postupů a organizace jednotlivých pracovišť, během roku 1994 se však podařilo plně automatizovat zpracovatelskou linku ODZF a (s výjimkou retrospektivní bibliografie) i bibliografické postupy při analytickém zpracování článků, vydávání přírůstků, zpracování regionálních periodik a regionálních monografií. I když bylo na tomto odboru pracovníkům k dispozici už 14 počítačů, byl tento počet nedostačující, a z toho důvodu nebylo možné zautomatizovat některé další oblasti.

V automatizaci knihovních procesů se pokračovalo podle zavedené koncepce – od automatizace akvizice a zpracování fondu k automatizaci služeb čtenářům v půjčovně, studovně a oddělení informačních a referenčních služeb (IRS). Odbor speciálních služeb se zabýval v roce 1994 řešením problémů, jako je denní evidence periodik a denní statistika prezenčních výpůjček a informačních dotazů na počítači, budování a využívání elektronických databází, souběžná bibliografická a faktografická dokumentace regionální literatury atd. V oddělení periodik probíhala evidence v programu Smartlib – Seriály. V roce 1994 se po krátkém zkušebním provozu začalo se zpětným ukládáním starších katalogizačních záznamů podle generálního lístkového katalogu. Provoz ODZF byl od počátku roku již plně automatizován a pokračovala i automatizace v jiných oblastech, byť poněkud opožděně. V roce 1995 byla nainstalována nová verze programu Smartlib, 3.0. I přes zpoždění byly již vidět pozitivní důsledky zavádění výpočetní techniky. Zájem uživatelů o informační služby stoupal, což bylo znatelné zejména u informací v elektronické formě – celých 65 % dotazujících se uživatelů projevilo zájem právě o elektronické databáze (nejčastěji byly žádány informace z oblasti pedagogiky, z elektronických jízdních řádů a z databáze českých norem). Během roku došlo k personálnímu posílení úseku automatizace a k tomu odpovídajícím obsahovým i prostorovým změnám celého oddělení knihovnictví, na kterém dosud úsek automatizace působil. V roce 1995 došlo také k velké změně na poli reprografie – byla zakoupena výkonná kopírka OCE. Během roku následujícího počet kopií zhotovených pro čtenáře neustále stoupal, což bylo pro pracovníky náročné. Východiskem v budoucnu mělo být umístění samoobslužného kopírovacího přístroje.

Počátky internetu v SVK (1993–1999)

Velký posun v možnostech poskytovaných služeb nastal pochopitelně s rozvojem internetu. Snahy o připojení SVK na internet začaly už v roce 1993. Knihovna byla jedním z řešitelů projektu HKNet, který se týkal budování vysokoškolské sítě v Hradci Králové. V roce 1994 proběhla řada jednání, skutečné využívání internetu v SVK započalo pak v roce 1995 zkušebním provozem.³⁰

Jak se rozvíjely internetové služby obecně, rozvíjelo se i užívání internetu v SVK. První spojení o rychlosti pouhých 19 kb/s bylo realizováno pomocí modemů a pevné linky mezi SVK a Lékařskou fakultou UK, jelikož knihovna v té době neměla potřebný server. Později SVK uskutečnila nákup nových modemů a zvýšila tak možnou rychlost připojení na 64 kb/s. Také došlo k nákupu výkonného serveru a zprovoznění webovského serveru Netscape Communication Server. Knihovna vytvořila na internetu vlastní informační systém, kde mohli uživatelé získat nejnnutnější informace (o otevíracích hodinách a pod.). Dalším krokem bylo propojení elektronického katalogu s webovským serverem knihovny. Přestože KP-sys v té době nepodporoval internetové standardy, propojení se podařilo, byť práce s elektronickým katalogem přes WWW byla zatím velmi pomalá. Když byl v roce 1996 přijat do knihovny pracovník, který se specializoval na internet, bylo vytvořeno samostatné oddělení informatiky. Postupně došlo k rozvoji sítě a k vytvoření vlastních www stránek knihovny. Uživatelům byl v té době (placený) přístup k internetu zprostředkováván informačním pracovníkem. Čtenáři zatím většinou nepřicházeli s konkrétními dotazy, spíše se zajímali o princip a možnosti internetu obecně.

Významným bodem v procesu zjednodušení přístupu uživatelů k informacím bylo zprovoznění Internet clubu ve vstupní hale studovny na Eliščině nábřeží (v součinnosti s firmou BONET). V Internet clubu (otevřeném v lednu 1997) bylo veřejnosti dáno k dispozici pět počítačových stanic napojených na internet, přičemž uživatelům neznalým práce na internetu dvakrát týdně poskytoval konzultace specialista. Internet club značně zjednodušil situaci ve studovně, kde v předcházejícím roce měli čtenáři k dispozici pouze jeden počítač připojený na internet v oddělení IRS. Během roku 1997 navštívilo Internet club 2 434 návštěvníků a bylo poskytnuto 125 konzultací. V tomtéž roce byla k internetu připojena optickou trasou i hlavní budova.

³⁰ Pro srovnání – v ČR se internet objevil v roce 1990 na ČVUT v Praze, v roce 1992 vznikl CESNET (Czech Educational and Scientific Network), zajišťující internet pro akademická střediska, v lednu 1995 se k internetu připojila např. Moravská zemská knihovna v Brně.

V roce 1997 se (po ukončení zkušebního provozu) přistoupilo k rutinnímu provozu www serveru knihovny. Aby knihovna vyšla vstříc veřejnosti, která možností internetu využívala čím dál více, zahájila koncem března 1997 zkušební provoz interně vyvinutého webovského OPACu Koniáš. Určitě stojí za zmínku, že jako jedna z prvních knihoven v republice měla SVK vystaven celý svůj elektronický katalog. Vyhledávání v tomto katalogu bylo pro potřeby čtenářů značně zjednodušeno, tzn. že uživatel nepotřeboval ovládat selekční jazyky. V Koniášu bylo možné hledat podle autorských a názvových údajů, klíčových slov a ISBN s kombinací nejvýše čtyř selekčních údajů. Tento systém využíval zdrojové databáze katalogu knihovny, což umožňovalo využívat data zároveň na počítačích v lokální síti i na internetu. Po technické stránce byl www OPAC Koniáš optimalizován pro www server Netscape Enterprise Server 2.0 pro Windows NT. V roce 1998 byla v knihovně nainstalována nová verze Netscape Enterprise Server 3.5.1, která mimo jiné plně podporovala české kódování. Dále byl převeden www OPAC Koniáš do databázového prostředí Sybase SQL Anywhere 5.0 a www stránky byly kompletně přepracovány podle nejnovějších trendů v oblasti informačních technologií. Další změny bohužel nebyly pro zastaralý hardware možné.

Koncem roku 1998 byla zahájena smluvní jednání, která měla vést ke zlepšení připojení SVK na internet. Šlo o připojení na vysokorychlostní akademickou síť prostřednictvím královéhradecké metropolitní sítě HKNet. K připojení na síť TEN-155 došlo pak v roce 1999. Jako výchozí parametry byly zvoleny tyto: rychlost připojení 512 kB/s a objem dat 640 MB/8 hodin. Již ve zkušebním tříměsíčním provozu se však ukázaly jako nedostatečné, a proto byl objem dat ve smlouvě navýšen na dvojnásobek (tj. 1 280 MB/8 hodin). Od září 1999 knihovna již toto připojení užívala v běžném provozu. Souběžně pokračovaly i práce na www serveru. Celý software byl kompletně přenesen na nový moderní server Compaq ProLiant 3000, pořízený z grantu Open Society Fund (Jirků, 2003).

Další vývoj internetu v SVK byl již natolik spjat s běžnými činnostmi v knihovně, že jej nemá smysl popisovat zvlášť. Je obsažen v následujících podkapitolách.

Situace v letech 1996–2006, AKS KP-sys a implementace nového systému Aleph

V květnu 1996 bylo vedením knihovny rozhodnuto o přechodu ze stávajícího systému Smartlib (verze 3.0) na modernější systém KP-sys (verze 1.0) a tím začala další etapa automatizace. V průběhu roku pak bylo třeba zvládnout nové katalogi-

zační standardy (AACR2, ISBD, UNIMARC), po instalaci bylo nutné provést konverzi dat z původního systému do nového a také převedená data zkontrolovat – kontrola dat trvala necelý měsíc a po jejím skončení na konci prosince 1996 už bylo možno začít systém používat pro katalogizaci (s využitím UNIMARCu). Přechod na nový systém znamenal významný krok kupředu, ale technické vybavení, které bylo k dispozici uživatelům, bylo stále nedostatečné. V půjčovně byly pouhé čtyři počítače, a ty nemohly pokrýt zájem uživatelů o vyhledávání v elektronickém katalogu (který byl stále v systému Smartlib). Kromě vlastního katalogu knihovny měli čtenáři v té době z počítačů v SVK přístup i k České národní bibliografii.

Koncem roku 1996 se také začalo pracovat na převodu čtenářské agendy do nového systému. Vliv automatizace se ale neprojevoval jen v půjčovně, působišti odboru služeb čtenářům, ale také ve studovně, kde působil odbor speciálních služeb. Tento odbor v roce 1996 zlepšil uživatelům podmínky zpřístupněním dvou nových počítačů. Vzestup užívání techniky se výrazně promítl i do poskytování informací oddělením IRS – v roce 1996 bylo 66 % dotazů zodpovězeno za použití elektronických databází či CD-ROM a pouze zbývající odpovědi byly vyhledány v klasických manuálních katalozích a dokumentografických kartotékách. Jednoduchost a rychlost vyhledávání v elektronických zdrojích se projevila i v počtu návštěvníků, který se od roku 1995 zvýšil o 35 %! Stále častěji se objevovali i uživatelé schopní s databázemi pracovat samostatně, což bylo v podstatné míře důsledkem konzultací, školení a exkurzí poskytovaných zájemcům knihovnou. V roce 1997 došlo také k dlouho plánovanému vzájemnému propojení lokálních sítí obou budov. V rámci grantového projektu bylo zrealizováno jak zmíněné propojení lokálních sítí, tak i optická trasa připojení k internetu. Nahrazením staré koaxiální kabeláže novým kabelovým systémem LAN na bázi TP kabeláže (Ethernet a Fast Ethernet, tři segmenty propojené optickou páteří linkou, 180 přípojných míst) došlo ke zrychlení přenosu dat a tím pochopitelně i ke zrychlení obsluhy uživatelů knihovny. Došlo mj. i k nákupu dalších počítačů (tři PC Pentium, přenosný počítač pro potřeby akvizice) či nového hlavního serveru COMPAQ ProLiant 2500 (parametry: 96 MB RAM, 8 GB diskové pole RAID 5). S přechodem na nový server byl nainstalován i nový operační systém (Novell NetWare 3.12). Propojení sítí obou budov bylo dokončeno až v roce 1998 a teprve od 1. září 1998 celá knihovna pracovala v jedné strukturované počítačové síti.

Zájem čtenářů o elektronické zdroje informací stoupal postupně. V roce 1997 knihovna zpřístupňovala čtenářům kromě internetu (se službou Telnet a hlavně WWW) různé databáze, např. ČNB, Jurix, Bibliographia Medica, Skol (oblast pedagogiky), EPIS (oblast ekonomie) a další. Z vlastních databází knihovny měli čtenáři při-

stup do online katalogu monografií a periodik, do souběžné článkové bibliografie ANAL a faktografické databáze REOS a REFA.

Pokračovala také implementace systému KP-sys: rok 1997 byl zaměřen na úkol zautomatizovat výpůjční protokol. V průběhu roku byly na čtenářské průkazy zadávány čárové kódy a v listopadu byl zahájen zkušební provoz výpůjčního systému na vybraném vzorku čtenářů. Data byla převedena do nového prostředí systému KP-sys, přičemž doplňování všech listkových katalogů (nikoli z důvodu automatizace, ale kvůli snižování počtu pracovníků) bylo zastaveno. Záznamy uložené v původním AKS byly konvertovány do nového a pokračovalo se v retrospektivní konverzi. Přípravné práce vyústily 1. ledna 1998 v uvedení plně automatizovaného výpůjčního systému do rutinního provozu. Systém (v uvedeném roce šlo o verzi 1.2) se začal osvědčovat, nicméně určité komplikace způsobovala skutečnost, že zpětně uložena byla zatím jen část fondu knihovny, takže nutnost vyhledávat požadovaný dokument i v listkových katalozích zůstala. I přesto bylo zavedení nového systému velkým přínosem a mj. značně zpřesnilo práci s upomínkami. V průběhu roku byla dále převáděna data do systému KP-sys v modulech Monografie, Seriály, Autority (práce na úseku tvorby autorit byla novinkou) a Analytické záznamy.

V roce 1998 se začala projevovat diferenciací uživatelů. Počet uživatelů v evidenci IRS klesl oproti roku 1997 o cca 1 500, nicméně počet návštěvníků Internet clubu vzrostl o téměř 2 000. Ti samostatnější uživatelé navštěvovali Internet club a knihovna neměla možnost provádět analýzu vyhledávaných informací z internetu a databází. K vyřešení dlouhodobého problému s kopírováním ve studovně došlo z finančních důvodů až v roce 1998. Do té doby v oddělení periodik sloužil ke zhotovování služebních i čtenářských kopií pouze jeden starší přístroj značky Minolta a nemohl pokrýt stále vzrůstající potřeby. V roce 1998 byly zakoupeny a do oddělení periodik umístěny dvě nové kopírky – jedna začala sloužit jako samoobslužná čtenářské veřejnosti, což se setkal se značným zájmem uživatelů, druhá pak byla určena pracovníkům knihovny. Ti na ní kromě služebních kopií zhotovovali i komplikované nebo rozsáhlé zakázky uživatelům. I když byly oba přístroje v provozu až od června 1998, vzrostl počet kopií v porovnání s předcházejícím rokem o 13 829 stran.

Je třeba zmínit i jednu nepříjemnou událost, ke které došlo v polovině 90. let. Do hlavní budovy knihovny na Pospíšilově třídě uhodil blesk, čímž došlo ke značnému poškození počítačové sítě a telekomunikační techniky. Následná oprava byla pochopitelně finančně náročná, takže v dalším období bylo jedním z nejdůležitějších úkolů oddělení informatiky dostatečně zabezpečit elektronická data. Na základě zkušeností s nečekanými výpadky hlavního serveru ve druhé polovině roku 1998 byl vypracován

havarijní plán a nainstalována nejnovější verze zálohovacího softwaru (ArcServe 6.1). Zároveň oddělení informatiky začalo pracovat na systému zabezpečení funkce klíčových prvků systému v případě jejich výpadku. Tento systém měl spočívat v duplikaci všech důležitých zařízení. Zálohování pak byla velká pozornost věnována i v roce 1999; probíhalo ve dvou časových horizontech – přírůstková noční záloha se ukládala na DAT kazety a kompletní záloha všech důležitých dat byla jednou měsíčně ukládána na CD-R. Během let 1998–1999 došlo k výměně hlavních serverů v obou budovách, jako operační systém byl užit Novell Netware 4.11. Pokračovala také implementace systému KP-sys, v srpnu 1999 byla dokončena konverze seriálů z původního systému Smartlib, a tím již všechna oddělení odboru doplňování a zpracování fondů (ODZF) mohla pracovat jen v novém systému. Po konverzi se započalo s retrospektivní konverzí seriálů (přepis záznamů svazků periodik z lístkového katalogu do strojem čitelné podoby – bylo třeba přepsat přibližně 100 000 záznamů, posléze provést redakci již existujících a v poslední fázi pak kontrolu databáze a skutečného stavu). Dále byl do plného provozu uveden výpůjční modul, včetně rezervací knih s možností využívání přehledu výpůjček pro čtenáře a statistiky. I přes nesporné výhody však nebyl systém úplně spolehlivý, a proto bylo v závěru roku 1999 rozhodnuto o zahájení výběrového řízení na AKS, který by více vyhovoval potřebám moderní informační instituce.

V roce následujícím byla zrekonstruována místnost v budově synagogy, kam byly posléze soustředěny všechny servery, a zde instalovaná klimatizace výrazně zvýšila spolehlivost celého systému (obzvláště v horkých letních měsících). V roce 2000 pokračovaly práce na postupném přechodu síťové architektury z Ethernetu na Fast Ethernet, což mělo v konečném důsledku vliv na zrychlení počítačů. V rámci systému KP-sys bylo odzkoušeno zpracování článkové bibliografie v modulu analytického popisu a modul byl připraven k rutinní práci. Co se týče zpětného ukládání fondu, bylo v tomto roce uloženo asi 40 % všech lístkových katalogizačních záznamů a 60 % knihovních jednotek (bez speciálních dokumentů). Dalším úspěšným projektem knihovny (po už zmiňované retrokonverzi seriálů) byl například v roce 2001 projekt Zpřístupnění regionálních dokumentů SVK HK prostřednictvím elektronické databáze bibliografických záznamů a internetu. (Záznamy speciálního fondu regionální literatury, budovaného v SVK od roku 1986, byly až do roku 1994 pouze v lístkovém katalogu. V rámci projektu byly regionální dokumenty komplexně zpracovány, aby jejich záznamy mohly být následně zprostředkovávány uživatelům prostřednictvím elektronického katalogu a internetu.)

Od roku 2000 knihovna postupně získávala přístup do různých českých i zahraničních plnotextových databází, čímž se rozšířila nabídka periodik. Veřejnost však

stále neuměla s těmito zdroji dostatečně pracovat, a proto oddělení IRS začalo připravovat nácvikové lekce pro uživatele, které měly probíhat v nově zřízené počítačové učebně. Díky grantovému projektu získala knihovna koncem roku 2000 ještě další plnotextovou databázi – ČSNI IMAGE, české technické normy na nosičích CD-ROM. Pokračovala také tendence upřednostňování internetu a elektronických databází – v uvedeném roce už byla pouze 2 % rešerší zpracována jen manuálně, zatímco plně automatizovaných bylo 13 %. Zbýlých více než 80 % tvořily rešerše zpracované smíšeným způsobem. V souvislosti s elektronickými zdroji informací začal dostávat jiné rozměry i způsob práce oddělení periodik, které muselo stále více spolupracovat s oddělením IRS. Využívání internetu bylo velice pozitivně hodnoceno i na odboru služeb čtenářům, a to nejen ve vyhledávání dostupnosti dokumentů, ale také ve využití e-mailu k urychlení vyřizování žádánek. Podstatnou změnou bylo, že od listopadu 2000 byl umožněn přístup k internetu i neregistrovaným uživatelům, ovšem za vyšší hodinovou sazbu než u registrovaných uživatelů.

U připojení jako takového došlo počátkem roku 2000 k významné změně. Rychlost byla zvýšena z původních 512 kb/s na 10 Mb/s při současném zrušení omezení objemu přenášených dat. Dalším zlepšením byla instalace nového mail serveru Netscape Messaging Server 4.15 SP2 a Netscape Directory Server 4.1, který umožnil pracovníkům oddělení informatiky plně převzít správu komunikačních služeb. V roce následujícím pak byl díky grantu Ministerstva kultury ČR zakoupen a instalován nový www server iPlanet WebServer Enterprise 4.1, který umožnil značné zefektivnění správy celého systému. Následně byla opět přepracována struktura webových stránek knihovny. Zprovozněn byl nový dohledový systém, sledující funkčnost jednotlivých internetových serverů a v případě jakýchkoli problémů informující prostřednictvím SMS obsluhu. K dlouho připravovanému přechodu internetových serverů knihovny na novou platformu Unix došlo až v závěru roku 2001, kdy byly nainstalovány dva nové servery, které mimo jiné zajišťovaly i funkci statistického sledování provozu na internetové lince. Nový software SVKAdmin pak umožnil autorizaci přístupu na internet a u veřejných stanic i účtování plateb. Dále sem byl přenesen i mail server elektronické pošty. Zatímco v roce 2000 měla knihovna celkem 32 počítačů určených uživatelům, v roce 2001 to bylo již 46. Co se týče čtenářských počítačů připojených k internetu, v roce 2000 jich bylo 10, o rok později už dvakrát tolik. Bylo to způsobeno tím, že přístup na internet byl v následujícím roce uživatelům umožněn i v nové počítačové učebně, zřízené v předchozím roce díky grantovému programu VISK 2. Začátkem roku 2001 byl tak internet přístupný zkušebně na třech počítačích, od září pak na všech devíti. Nárůst využití internetu ze strany

uživatelů oproti předchozímu roku činil celých 62 %, nabídkou přístupu k internetu se zvýšil i celkový počet návštěvníků studovny (zde byl nárůst 10 %). Od září 2001 se začala konat pravidelná školení uživatelů, zaměřená na práci s online katalogem knihovny a elektronickými databázemi. Primárním posláním učebny měla být školení informační gramotnosti knihovníků podle osnov ECDL. Výraznou změnou prošel také design webových stránek knihovny.

V roce 2001 došlo v SVK ke změnám v zálohování, kdy probíhalo ve třech fázích: v první se nejdůležitější data křížově kopírovala mezi jednotlivými servery tak, aby na všech byly aktuální stavy jednotlivých databází, ve druhé fázi pak byla prováděna noční záloha přírůstků na DAT pásky a třetí fáze obnášela pravidelné kompletní zálohování všech důležitých dat na CD-R disky, přičemž poslední kopie byla z bezpečnostních důvodů vždy ukládána mimo budovu knihovny. Další změnou v roce 2001, a to velmi podstatnou, bylo vybavení učebny ve studovně výpočetní technikou. Kromě devíti uživatelských a jedné služební počítačové stanice byla do učebny zakoupena tiskárna a o pár měsíců později i skener. V učebně byla také k dispozici CD-RW mechanika Yamaha 2200EZ (IDE), sloužící k vypalování CD, a mechanika ZIP 250 firmy Iomega, umožňující nahrávat velké objemy dat.

V roce 2002 pak byla vyměněna většina zastaralých počítačových stanic třídy x86. Tato výměna byla předpokladem plánovaného sjednocení různorodých operačních systémů jednotlivých koncových stanic. Provoz internetových serverů fungujících prvním rokem na unixové platformě zjednodušil správu internetového provozu knihovny a zároveň také podstatně zvýšil bezpečnost její interní sítě. V průběhu roku došlo ještě k dalším modernizacím. V důsledku havárie musely být vyměněny všechny stanice v učebně na nábřeží, došlo i k modernizaci operačních systémů stanic a nainstalovaného softwaru a ke změně hlavního serveru knihovny (a to nainstalováním operačního systému Novell NetWare 5.1 na bývalý web server Compaq ProLiant 3000). Zálohování probíhalo stejně jako v roce předchozím třífázově a koncem roku byl zakoupen nový zálohovací software CA Brightstor ARCserve Backup, který měl po otestování nahradit dosud používanou zastaralou verzi ARCserve 6.1. Co se týče antivirové ochrany, nově zakoupený systém Kaspersky antivirus – KAV – měl v budoucnu chránit koncové stanice i servery včetně těch internetových a v roce 2002 byl nainstalován na oba hlavní Novell servery.

O služby Internet klubu měla veřejnost velký zájem, a tak se kapacita pěti pracovních stanic v Internet klubu a devíti v učebně postupem času ukázala být nedostatečná. Proto byly v březnu 2002 na internet připojeny i počítače v prvním patře půjčovny, které dříve sloužily jen k vyhledávání v elektronickém katalogu. Tím přiby-

lo dalších 17 počítačů připojených na internet, celkem tedy měli v roce 2002 čtenáři k dispozici 38 internetových stanic. V té době se tato kapacita jevila jako dostatečná, byť v některých dnech byla návštěvnost vyšší a uživatelé museli na místo u počítače čekat. Na jaře roku 2002 SVK zavedla software na sledování poplatků za internet, čímž se značně zjednodušilo a zrychlilo placení uživatelů za čas strávený na internetu. Kromě přehledného účtování k většímu zájmu čtenářů o internet v roce 2002 nesporně přispěla i školení určená úplným začátečníkům. Ta měla velký ohlas především u střední a starší generace: počítačová učebna byla vždy maximálně naplněna, ovšem zdaleka ne všichni zájemce bylo možno uspokojit. K velkému zájmu jistě přispělo i to, že knihovna toto školení poskytovala bezplatně, a to i neregistrovaným uživatelům. Školení obnášelo v jedné lekci vyhledávání na internetu, ve druhé používání elektronické pošty, přičemž zájemci nemuseli absolvovat obě lekce. V roce 2002 také došlo ke koupi www OPACu systému KP-sys a katalog byl uveden do zkušebního provozu.

Počátkem roku 2003 došlo k havárii jednoho linuxového serveru, proto byl následně e-mailový systém kompletně převeden na nový server HP Proliant DL360 a zároveň i jinou platformu (Windows 2000 a MS Exchange). Dále bylo dokončeno budování gigabitové páteřní linky a hlavní server knihovny byl přepojen na gigabitový přepínač. Ostatní větve lokální počítačové sítě v hlavní budově byly, pokud to umožnila konfigurace jejich hlavních přepínačů, připojeny v průběhu letní údržby systému. Na základě revize používaného softwaru byly zakoupeny další potřebné licence (s využitím programu MS Select) – licence MS Office XP (13 ks), MS Exchange Server 2000 (1 ks + 10 klientských licencí), licence MS FrontPage 2002 (10 ks) a upgrade Windows XP Pro (10 ks). To umožnilo přechod z dosud používané verze MS Office 97 na verzi 2000 s výhledem na upgrade na verzi XP v roce 2004. Také byl proveden generální upgrade operačního systému i instalovaného aplikačního softwaru a z důvodu havárie byly neplánovaně modernizovány i počítače v Internet clubu. Nový antivirový systém (Kaspersky antivirus – KAV) se osvědčil, výrazně však zpomaloval staré DOS programy (včetně KP-systému) na systému Windows XP. Počet závad techniky byl vyšší než v předchozích letech, lze to však přičíst vadné sérii základních desek u počítačů pořízených v roce 2001 a dále opotřebovanosti značné části monitorů, což naznačilo nutnost jejich postupné obměny.

K podstatné změně ve správě knihovního systému došlo v březnu 2003. Oddělení informačních technologií bylo posíleno o dva pracovníky, kteří během prvního pololetí zcela převzali správu systému (vedle IT pracovníka se jednalo i o úplně novou pozici systémového knihovníka).

Důležitým problémem byl způsob výroby čtenářských průkazů. Knihovna se nakonec rozhodla pro zakoupení speciální tiskárny pro tisk plastových karet. Tiskárna byla nainstalována na pracovišti informační služby v půjčovně. Toto řešení se osvědčilo a vedle nižších nákladů skýtalo i lepší možnosti informačního vybavení průkazky (uvedení data platnosti a pod.). Co se týče systému KP-sys, v daném roce se jej podařilo poměrně stabilizovat, k čemuž přispělo mimo jiné především pravidelné indexování databáze. K podstatné modernizaci systému KP-sys (kromě koupě www OPACu) ale nedošlo, neboť plánované nahrazení systému modernějším začalo nabývat konkrétnějších obrysů. Byla ustavena pracovní skupina pro výběr a implementaci nového AKS, jejímž cílem byla příprava výběrového řízení. V první fázi se členové skupiny seznamovali s různými AKS a následně písemně zhodnotili jejich jednotlivé funkce, aby v říjnu začala skupina pracovat na přípravě podkladů pro výběrové řízení. Bylo rozhodnuto, že bude zaslána výzva k podání nabídky nejméně pěti zájemcům o veřejnou zakázku. Knihovna však byla vyzvána Ministerstvem kultury ČR, aby před zahájením výběrového řízení připravila investiční záměr na tuto akci. Akce měla být vyčleněna z investičního záměru výstavby Knihovnicko informačního centra (KIC) tak, aby systém mohl být zakoupen a implementován v předstihu před stěhováním do nové budovy. Po neúspěchu investičního záměru podaného na MK ČR (a následné snahy získat nový systém prostřednictvím výběrového řízení formou výzvy jednomu zájemci na specializovanou veřejnou zakázku Aleph 500) bylo rozhodnuto, že se knihovna pokusí systém získat prostřednictvím generálního dodavatele stavby KIC. V prosinci 2003 byla vypracována technická zpráva „Automatizovaný knihovnicko-informační systém“, která byla součástí zadávací dokumentace stavby.

Stávající KP-systém (verze 1.2) se především díky pravidelnému indexování databáze stal poměrně stabilním a nebyl již nijak podstatně upravován. Významnou změnou však bylo uvedení nového webového katalogu knihovny (postaveného na technologii fy KP-sys) do ostrého provozu. Významným, i když pro většinu pracovníků skrytým, úspěchem bylo vytvoření poloautomatického indexovacího systému, který byl pro pracovníky zajišťující tuto činnost značnou úlevou. Na základě zkušeností s provozem mail serveru byl tento převeden na jiný stroj i systém. Koncem roku byl instalován nový hardwarový firewall, zakoupený za přispění MK ČR, a uveden do testovacího provozu.

Práce na dalším vývoji www OPACu pokračovaly v roce 2004 s myšlenkou, že by výhledově mohl zcela nahradit lokální katalogy (stále provozované na zastaralé platformě MS DOS), nakonec však bylo od této myšlenky upuštěno a dále pokračovaly přípravné práce na zakoupení a implementaci nového systému.

Hardwarový firewall od firmy 3Com, instalovaný do systému koncem předchozího roku, byl průběžně monitorován a podle potřeb byla upravována jeho konfigurace až k dosažení optimálního nastavení. Koncem června došlo k havárii serveru Sun10, který zajišťoval služby DNS, překlad adres (NAT) či provoz softwaru SVKAdmin (který umožňoval prostřednictvím webové stránky ovládat, měřit a vyhodnocovat přístup jednotlivých veřejných stanic k internetu). Služba DNS byla přesunuta na jiný server, ale software SVKAdmin se do konce roku nepodařilo plnohodnotně nahradit a řešení bylo přesunuto na další rok. Kromě běžné údržby byl na několika stanicích, jejichž hardwarová konfigurace to umožňovala, nahrazen OS Windows 98 novým systémem Windows XP Pro (týkalo se to např. stanic v Internet klubu). Dále byla nainstalována nová verze softwaru pro DTP (Adobe Creative Suite Premium). Co se týče údržby techniky pro zaměstnance, bylo v průběhu roku nainstalováno 13 nových stanic a dva notebooky, část starších počítačů se po reinstalaci opět vrátila do provozu, část (především PC s procesory Pentium 1 a staršími) byla přesunuta do rezervy. Změny nastaly v oblasti zabezpečení proti virům. Byl vybrán nový antivirový systém na ochranu elektronické pošty (McAfee WebShield Appliance e250), jehož součástí byl i účinný antispamový filtr. Koncem roku 2004 byl také zakoupen antivirový systém AVG 7.0 s cílem použít jej na ochranu koncových stanic na kritických místech. Velmi významnou událostí v roce 2004 bylo zahájení postupného přechodu OS všech serverů na platformu firmy Microsoft – v prvních dvou etapách pracovníci OIT absolvovali příslušná školení a byly nainstalovány dva nové servery HP ProLiant 380 (páteř nové LAN).

Práce pak pokračovaly v roce 2005. Ve třetí etapě byly převedeny na jednotlivé servery dle lokalizace uživatelů jejich domovské adresáře, ve čtvrté etapě pak byl optimalizován provoz všech součástí stávajícího knihovního informačního systému (KP-sys, KP-win, ISIS). Tyto systémy prozatím zůstaly na původních serverech. V páté etapě byl do systému zapojen nový databázový server HP ProLiant DL580 G4 s OS RedHat Linux 3.1. Také byly vyměněny aktivní prvky v obou větvích LAN v půjčovně a nové přepínače byly připojeny optickou gigabitovou linkou do hlavního rozvaděče. Opět byly prověřeny možné varianty připojení externího skladového areálu a jako nejvhodnější byl vybrán pronájem datového okruhu od externího dodavatele.

V oblasti softwarového vybavení byly instalovány nové důležité systémy pro správu serverů a stanic LAN: Windows Server Update Services (WSUS) – na průběžný automatický update operačních systémů serverů a koncových stanic, System Management Server – pro instalaci, správu, evidenci a inventarizaci softwaru a hardwaru na stanicích, Operation Manager Server – pro integrovanou správu serverů, SQL Server (databázový server nutný pro provoz dalšího softwaru) a zálohovací soft-

ware BackupExec. Dále byl na většině stanic, u nichž to umožňovala hardwarová konfigurace, nahrazen OS Windows 98 novým systémem Windows XP Pro. Byly zakoupeny licence kancelářského softwaru MS Office 2003 a k nasazení do provozu byl připravován systém pro zpřístupnění a správu digitalizovaných dokumentů Kramerius. K antivirovému systému WebShield byla mj. zakoupena aktualizace virových databází a také další licence, systém AVG 7.0 byl otestován a připravena jeho automatická síťová instalace. Řešil se také problém administrace přístupu návštěvníků knihovny na internet, bohužel žádný z nově testovaných systémů nevyhověl požadavkům. Pro již aktivně používaný, podle potřeb SVK vyvinutý systém SVKAdmin bylo připravováno doplnění o další moduly – statistiku a službu vzdáleného startu počítačů. Průběžně byly udržovány všechny internetové servery SVK, hardwarový firewall od firmy 3Com byl monitorován a na konci prosince byl proveden upgrade mail serveru MS Exchange z verze 2000 na verzi 2003.

V oblasti techniky byla prováděna běžná údržba, pouze byly zakoupeny nové stanice do půjčovny a připraveny k instalaci v roce následujícím (2006). Nový knihovní systém ještě nebyl zakoupen, knihovna stále používala zastaralý KP-sys, verze 1.2, který nebyl již nijak podstatně upravován. V květnu 2005 však byla uzavřena trojstranná smlouva na dodávku systému Aleph a proběhly první schůzky, týkající se konverze dat. V listopadu byl instalován server, operační systém i vlastní systém Aleph. V prosinci 2005 byl školením administrátorů zahájen cyklus uživatelských školení, byly připraveny první konverzní tabulky a proběhly úvodní konverze. Problematika konverze dat z KP-systému do systému Aleph se pak řešila v průběhu celého následujícího roku – rok 2006 byl plně ve znamení přechodu na nový knihovní systém. Co se týče KP-systému, probíhaly pouze pravidelné indexace, konverze do www OPACu a převody dat do KP-archivu a NTX verze. Celý přechod na nový knihovní systém byl zahájen v lednu 2006 uživatelskými školeními jednotlivých modulů (Katalogizace, Výpůjčky, Akvizice, Seriály). Pokračovalo se prací na konverzích bibliografických záznamů monografií a seriálů, jmenných autorit, databáze dodavatelů, čtenářských karet, výpůjček, pracovalo se na tiskových výstupech, rezervacích, bylo třeba vyřešit otázku tvorby klíčových slov. Následovaly práce na OPACu, nastavení jednotlivých modulů a jednotlivé moduly se testovaly ve zkušebním provozu. V prosinci 2006 pak byly uzavřeny konverze bibliografických záznamů a odeslány poslední připomínky. Bylo dokončeno nastavení funkcí systému nutných k zahájení provozu, které bylo stanoveno na 24. ledna 2007.

Pracovníci OIT se však v oblasti automatizace nezabývali jen prací na implementaci systému Aleph, byť v tomto období byla stěžejní. V lednu 2006 byl nainstalován

systém Kramerius pro správu a zpřístupnění digitálních dokumentů a v průběhu roku pak byly do Krameria postupně nainstalovány všechny dokumenty, které měla knihovna k dispozici. Dále byly nainstalovány nové důležité systémy pro správu serverů a stanic LAN: System Management Server (SMS) – pro instalaci, správu, evidenci a inventarizaci softwaru a hardwaru na stanicích, Microsoft Operation Manager Server (MOM) – pro integrovanou správu serverů, SQL Server – databázový server nutný pro provoz dalších systémů a BackupExec – zálohovací software. Všechny stanice byly převedeny pod správu SMS serveru a správa softwaru na stanicích byla tedy již prováděna převážně vzdáleně z centrálního pracoviště. Na většině stanic, u nichž to umožňovala hardwarová konfigurace, byl nahrazen OS Windows 98 systémem Windows XP Pro a tím se stalo 99 % všech stanic vhodnými pro provoz knihovního systému Aleph. Dále došlo k přechodu na software MS Office 2003 a software SVKAdmin pro administraci přístupu návštěvníků knihovny na internet byl doplněn o modul statistiky.

V průběhu roku došlo také k výměně stanic v půjčovně za výkonnější. Kromě nového operačního systému Windows XP Pro, který umožnil podstatně lepší zabezpečení, měly stanice i 17" LCD monitory a bezdrátové optické myši a v neposlední řadě umožňovaly i používání stále žádanějších USB flash paměťových médií. Úspěšně byl také dokončen projekt informační výchovy prostřednictvím webových stránek „Průvodce knihovnou a informacemi“ a byla zahájena příprava webových stránek pro projekt „Elektronické doručování dokumentů“; systém byl nainstalován na nový web server a od 1. ledna 2007 fungoval v ostrém provozu.

Co se týče zatížení linky, kterou byla SVK připojena na internet, bylo v letech 2003 až 2005 nonstop sledováno a propustnost se jevila jako dostatečná. Postupně však docházelo k nárůstu provozu, a ten se v roce 2006 již začal blížit hranici, kdy se jevilo nutné linku posílit. Webové stránky SVK byly technicky na velmi vysoké úrovni, což potvrdilo i ocenění v každoroční soutěži webových stránek knihoven Biblio-web. Vedle webových stránek pro veřejnost SVK využívala technologií webu i pro vnitřní síť – intranet. Výhodou intranetu je především sdílení dokumentů a informací a snadná možnost jejich rychlé aktualizace. V knihovně byl využíván např. pro rezervace učeben, plánování dovolených, rozpis nepřítomnosti pracovníků či pro zpřístupnění důležitých dokumentů zaměstnancům (směrnice a řády, zápisy z porad vedení). Velmi důležitou součástí intranetu byly také informace oddělení informačních technologií, helpdesk pro hlášení problémů s počítači či informace k průběhu implementace nového systému Aleph.

A přišel zlomový rok 2007...

Nový knihovní systém, nová budova, nové možnosti (2007–2017)

K 5. lednu 2007 byl ukončen provoz KP-systému, data byla zakonzervována a již neaktualizovaný systém byl poté (v případě potřeby) k dispozici již jen pracovníkům knihovny. Data byla konvertována do nového automatizovaného knihovního systému Aleph, jehož ostrý provoz byl zahájen 23. ledna 2007. Zároveň byl zpřístupněn také OPAC a následující den byl spuštěn provoz pro návštěvníky. Jak vyplynulo ze sledování zatížení linky, kterou byla SVK připojena na internet, provoz se spuštěním OPACu nového knihovního systému významně vzrostl. Zpřístupněním OPACu však práce na systému neskončily, v průběhu roku se dále ladilo nastavení, šablony, zasílání záznamů do Souborného katalogu ČR a pod. Oddělení informačních technologií bylo od února 2007 posíleno o dalšího pracovníka – administrátora koncových zařízení. Na poli informačních a komunikačních technologií (ICT) došlo v tomto roce i k další velké změně, virtualizaci. Webové servery byly převedeny na nový HW a SW (na platformu Microsoft Virtual Server). Dále byla dokončena plánovaná modernizace OS všech pracovních stanic na Windows XP Professional a byly zakoupeny nové pracovní stanice do studovny (LCD monitory 19", optické myši, přibyla možnost používat USB flashdisky...).

S přechodem do nové budovy v roce 2008 došlo k zásadní modernizaci ICT. Knihovna získala zcela novou LAN, prostřednictvím dvou výběrových řízení byla nakoupena nová technika, jejíž část (multifunkční kopírovací stroje, terminálové stanice, prezentační technika, servery a aktivní prvky LAN) byla zprovozněna do konce roku 2008. Pro zaměstnance i návštěvníky bylo zakoupeno 90 nových počítačů a 28 terminálů. Návštěvníkům knihovny byly nově k dispozici výkonné multifunkční kopírovací stroje, umožňující samoobslužný tisk, kopírování i skenování; k centrální správě tiskových a kopírovacích služeb byl nasazen systém SafeQ. K přístupu na tyto kopírovací stroje začaly uživatelům sloužit čtenářské průkazy s integrovaným RFID čipem. V půjčovně byl dále nainstalován selfcheck (pro realizaci výpůjček bez asistence knihovníků). V rámci stavby nové budovy byl dodán docházkový systém Aktion, který byl ke konci roku ve zkušebním provozu. V nové budově získala knihovna také lepší připojení k internetu. Technologie zůstala stejná, tedy prostřednictvím optické trasy, ale významně narostla rychlost. Pokračovaly práce na jednotlivých modulech systému Aleph a koncem roku byla nainstalována verze 18, bylo provedeno systémové nastavení, první testovací konverze dat z verze 16 a konalo se rozdílové školení.

Počátek roku následujícího byl ve znamení přechodu z verze 16 na verzi 18. Koncem ledna 2009 byl zahájen testovací provoz a samotný přechod proběhl

21. – 22. února. Souvisela s ním řada změn a úprav, např. nové nastavení OPACu či selfchecku. Nově byl zahájen tisk čtenářských přihlášek a průkazů přímo z Alephu. V nové verzi byl nastaven modul ADAM pro práci s digitálními objekty a začal být využíván pro ukládání naskenovaných obsahů dokumentů. V OPACu byly nově zpřístupněny nejen obsahy, ale i obálky a plné texty elektronických časopisů dostupných přes Jednotnou informační bránu a také báze regionálních periodik konvertovaná ze systému KP-win. Pro registrované uživatele byl spuštěn vzdálený přístup do placených databází. Proběhlo testování portálu Primo nad katalogy SVK a dalších několika knihoven Královéhradeckého kraje. Všechny starší systémy (ISIS, Smartlib, KP-sys a KP-win) zůstaly zatím v provozu, ale už na nich nebyla prováděna údržba. Pokračovaly práce na optimalizaci LAN, do provozu byly uvedeny všechny nové servery a na ně přesunuty jednotlivé služby. Dle požadavků odboru služeb byla doplněna technika v jednotlivých patrech knihovny na požadovaný stav. Se zavedením čtenářských průkazek s integrovaným RFID čipem byla spuštěna jejich aktivace k přístupu na parkoviště. Docházkový systém Aktion byl optimalizován a pracoval již plně v rutinním provozu. Byla nainstalována nová verze systému Kramerius (na virtuálním stroji s Debian Linuxem). Došlo také k rekonstrukci a modernizaci kamerového systému – původní analogové zařízení bylo plně digitalizováno a systém byl mj. doplněn o další kamery. Byly nainstalovány plazmové televize v 1. a 3. podlaží. Koncem roku 2009 byl vybrán dodavatel Wi-Fi sítě a začalo se s budováním struktury.

Po zkušebním provozu ve druhém čtvrtletí 2010 byla v druhé polovině roku síť uvolněna do plného provozu. Od 1. ledna 2010 vstoupila v platnost nová smlouva o připojení knihovny k internetu z přímého (CESNET) na nepřímé (HKNet); díky tomu vzrostla smluvní rychlost připojení z 10 Mb/s na 100 Mb/s, v rámci hradecké metropolitní sítě až na 1 Gb/s. V lednu byly provedeny opravy dat v Alephu a dále pokračovaly práce na vylepšení systému. K 1. lednu byl také spuštěn testovací (a poté k 1. dubnu rutinní) provoz vzdáleného přístupu do placených databází pro registrované návštěvníky. V průběhu roku probíhaly práce na novém webu knihovny (od přípravy podkladů pro veřejnou soutěž přes realizaci vítěznou firmou až po spuštění ostré verze v září 2010). Do nové verze systému Kramerius, instalované v roce předchozím, byla postupně převedena všechna periodika ze starého systému Kramerius 2, který byl následně odstaven a server vypnut. Ač byl následně ukončen vývoj systému Kramerius 3, SVK se rozhodla v roce 2011 systém udržet v provozu a vývoj systému Kramerius 4 prozatím jen sledovat.

Na začátku roku 2011 byl zakoupen nový čtyřprocesorový server a diskové pole s kapacitou 10 TB pro knihovní systém Aleph. Ten byl připraven pro instalaci nové

verze systému, která proběhla ve dnech 13. – 15. května. S přechodem z verze 18 na verzi 20 souvisela řada dalších úprav, jako např. nové nastavení OPACu, selfchecku nebo vyvolávacích panelů. Také proběhlo testování OS Windows 7 a systém byl připraven k nasazení do provozu. Dále byla aktualizována licence kancelářského SW MS Office na verzi 2007, ve veřejných prostorách s využitím nových licencí pro neziskové organizace prostřednictvím programu TechSoup ČR. K 31. prosinci 2011 byl ukončen provoz Internet klubu.

V roce 2012 byly ke stávajícím licencím MS Office 2007 dokoupeny z dárcovského programu další tři (kancelářským softwarem bylo tedy vybaveno všech 26 počítačů ve studovnách). Kromě těchto měla knihovna ke konci roku 54 licencí pro zaměstnance a 18 v učebnách a konferenčním sále. Průběžně byl s novými PC do provozu nasazován OS Windows 7. Na začátku roku byl také spuštěn nový linuxový proxy server pro autentizaci přístupu na internet na veřejných stanicích. V druhé polovině roku došlo v souvislosti s projektem ANL+ k poměrně velké změně v topologii sítě, neboť byl odstaven zastaralý firewall. Systém pro správu tisků SafeQ musel být kvůli problémům upgradován na poslední verzi a převeden na jiný server. Upgradován byl i software kamerového systému Ateas, zároveň byl server přesunut do klimatizované serverovny a systém doplněn o tři nové kamery (z toho dvě s infraprsvitem, umožňujícím sledování i za nepříznivých světelných podmínek). Celkem bylo v provozu 32 kamer.

Práce na systému Aleph byly zaměřeny především na implementaci nových funkcí a vylepšení stávajících. V OPACu bylo zpřístupněno zadávání speciálních dotazů (SDI) a zavedena nová služba dodávání elektronických kopií článků z novin a časopisů. Do standardního zobrazení záznamu v OPACu bylo implementováno generování citací (přes projekt Citace.com).

V červenci 2012 byl nainstalován systém Kramerius 4; byla zvolena instalace na virtuální server na platformě MS HyperV. Do konce roku proběhla část konverzí, do konce března 2013 pak byla převedena většina digitalizovaných dokumentů z předchozí verze Krameria. V únoru 2013 bylo zprovozněno síťové datové úložiště (NAS) o hrubé kapacitě 18 TB, určené pro potřeby digitalizace. Připravoval se přesun dat ze systému Kramerius na jiné datové úložiště, aby mohl být poté systém zpřístupněn veřejnosti. Na údržbu a správu OS a systému Kramerius byla uzavřena smlouva s firmou UNIDATA.

Na konci roku pak bylo rozšířeno centrální diskové pole knihovny a celková kapacita pole dosáhla 32 TB. S využitím dotace z programu VISK byla zmodernizována počítačová učebna (bylo vyměněno všech 15 PC). V posledním čtvrtletí roku 2013

byly dodány čtyři nové servery a proběhla příprava na migraci služeb ze starých serverů. Do provozu byly průběžně s novými PC nasazovány OS Windows 7 a Windows 8.1. V průběhu roku také došlo k modernizaci videotechniky v konferenčním sále – byla instalována nová kabeláž, vyměněn dataprojektor a videopřepínač v ovládacím pultě a staré plátно (formát 4 : 3) bylo nahrazeno novým širokoúhlým (formát 19 : 10).

V Alephu se práce soustředily především na zpracování elektronických a digitalizovaných dokumentů s ohledem na to, zda dokument má, či nemá fyzický nosič. Rozsáhlá akce se týkala importu čísel ČNB do katalogizačních záznamů SVK. OPAC knihovny byl zaregistrován do stránek Google Analytics a byly vytipovány nové údaje o chování uživatelů, které budou zahrnuty do statistik. Na základě výsledků uživatelské ankety došlo k úpravám OPACu – byly např. upraveny názvy některých sbírek a tipy pro vyhledávání, přidány Návrhy na dokoupení nových titulů a Přehledy nových titulů. Nově byla do OPACu zavedena tematická mapa fondu. V souvislosti se zapojením knihovny do projektu Centrální portál knihoven (CPK) byl realizován projekt na doplnění komponent potřebných pro účast v pilotním provozu CPK (protokol OAI-PMH a Shibboleth).

Práce na připojení elektronických zdrojů SVK k jednotnému přihlášení přes protokol Shibboleth pokračovaly i v roce 2014: první fáze spočívala v jednání s poskytovateli elektronických zdrojů. V rámci pilotního provozu CPK došlo ke zkušební sklizni dat z báze knihovny do testovacího prostředí CPK. Dále byl (na základě požadavků CPK) podán projekt do programu VISK 8/B s cílem zprovoznění podpory online plateb. Testovací provoz propojení systému Aleph s externí platební bránou (GP WebPay), umožňující uživatelům uhradit poplatky bezhotovostně z prostředí knihovního katalogu, byl ukončen v listopadu 2014 a připraven k ostrému nasazení od ledna 2015. V Alephu proběhly (především v souvislosti s projektem digitalizace) některé hromadné opravy v katalogizačních záznamech, dále byly např. do režimu absenčních výpůjček zahrnuty čtečky elektronických knih (s možností rezervace) a v oblasti půjčování elektronických knih byly prověřovány možnosti integrace jednotlivých platforem s knihovním systémem.

V květnu byl kamerový systém rozšířen o další kameru. V roce 2014 také došlo k dalšímu rozšíření diskového pole na maximální možnou kapacitu, kterou HW umožňoval: celková hrubá kapacita dosáhla 53 TB. Zároveň bylo na plnou kapacitu rozšířeno i úložiště (NAS X1600) pro projekt digitalizace. V návaznosti na rozšíření kapacity pole proběhly postupné migrace služeb ze starých serverů na nové (mj. byly převedeny virtuální servery s OS Windows Server, virtuální pracovní stanice zabez-

pečující různé síťové služby a systém pro centrální správu). Byla nainstalována nová verze systému pro centrální správu SW a HW stanic a serverů Microsoft System Center a připraven přesun správy ze staré verze na novou. S využitím dotace programu VISK byla (výměnou dataprojektoru a počítače lektora) také dokončena modernizace počítačové učebny. K 4. listopadu 2014 byl ukončen testovací provoz systému Kramerius 4 a systém K4, resp. K5 byl spuštěn v ostrém provozu. Předchozí systém K3 zůstal zatím v provozu (protože malou část dokumentů se nepovedlo úspěšně převést do nové verze), ale již nebyl aktualizován ani doplňován o nové tituly. Tento stav přetrvával i v letech následujících.

V roce 2015 bylo pořízeno nové diskové pole HP P2040 o celkové kapacitě 72 TB pro uložení dat systémů Kramerius a ProArc. Testovalo se zálohování prostřednictvím systému Microsoft Data Protection Manager a po odladění začal být systém aktivně využíván k zálohování provozních dat. Od listopadu byl v plném provozu nový firewall – původní firewall Cisco ASA 550 byl nahrazen moderním typem HP NGFW S302F.

Byla prodloužena smlouva na bezplatný přístup do hierarchického datového úložiště CESNET, které ale kvůli nízké přenosové rychlosti bylo využíváno jen minimálně. Počátkem roku byla uvedena do provozu služba online plateb v Alephu a také půjčování e-knih: e-knihy z platformy Levná knihovna posléze (přes platformu EBSCO) následovala kolekce e-knih z nakladatelství Karolinum. Duben byl ve znamení příprav Alephu na používání nových katalogizačních pravidel RDA. V polovině roku byla spuštěna oprava autoritní báze NKČ10 přes protokol OAI-PMH (od předchozí obnovy přes FTP server se ustoupilo). Pro zapojení do pilotního provozu CPK bylo nutné mj. nastavení protokolu OAI-PMH pro sklizení záznamů a údajů o jednotkách. Z důvodu plnohodnotného přístupu uživatelů CPK ke všem funkcím čtenářského konta bylo aktivováno API rozhraní systému Aleph, čímž byla splněna poslední podmínka pro plné nasazení knihovny v pilotním provozu CPK. Souběžně se zapojením do CPK se připravoval i přechod na novou verzi systému Aleph. Konverze dat proběhla 29. – 30. srpna 2015 a poté byly prováděny kontroly, změny a úpravy. Koncem roku se knihovna zapojila do projektu Virtuální depozitní knihovna – kooperativního systému pro budování a správu konzervačních sbírek v ČR. Pro potřeby projektu bylo umožněno sklizení dat dle stanovených požadavků přes protokol OAI-PMH. Tento protokol byl také testován pro přispívání do Souborného katalogu ČR.

V rámci přesunu počítačové učebny do prostor bývalého Internet clubu byl instalován nový dataprojektor a plátno. Co se týká techniky pro návštěvníky knihovny, stanice ve 4. a 5. podlaží byly modernizovány a vybaveny novějším OS Windows 7,

ve 3. podlaží bylo prozatím modernizováno 8 stanic, k modernizaci zbylých 13 došlo v roce 2016.

Od počátku roku 2016 byly připravovány podklady k celkové modernizaci LAN a storage infrastruktury. Firmou AGCOM byl zpracován projekt, který poté sloužil jako výchozí podklad k přípravě zadávací dokumentace v rámci projektu „Zvýšení ochrany fondu a komplexní řešení ukládání a zálohování digitálních dokumentů v SVK HK“.

V první polovině roku byl do katalogu zaveden citační manažer Citace PRO, který nahradil dříve používanou službu Citace.com, bylo zprovozněno nové rozhraní pro přebírání obálek a obsahů a také bylo zprovozněno automatické přebírání odkazů na digitalizované dokumenty ze systému Kramerius do záznamů v Alephu. V souvislosti s posunem hranice prezenčního půjčování dokumentů až do roku vydání 1930 došlo u dotčených jednotek ke změně statusu z absenčního na prezenční režim půjčování. Dále bylo vyhodnoceno výběrové řízení na nové uživatelské rozhraní (Primo) a po připomínkování schválena konečná verze smlouvy s dodavatelem. V září byla zahájena implementace. Z pracovníků různých oddělení byla ustavena skupina k testování a připomínkování, pro efektivnější komunikaci byl zřízen i speciální helpdesk. Do nového rozhraní byly implementovány nadstavbové funkce na základě požadavků knihovny – např. online platby, elektronické dodávání dokumentů (EDD) nebo výše zmíněný citační manažer. Implementace rozhraní byla oficiálně ukončena 15. prosince. Koncem roku také proběhlo výběrové řízení na modernizaci Wi-Fi sítě, vítězem se stala firma Autocont. V prvním čtvrtletí 2017 pak došlo k realizaci rozšíření o další síť a k celkové úpravě nastavení. V té době byl také nainstalován nový virtuální proxy server: zkušební provoz probíhal do konce roku 2017. Na pracovních stanicích byly používány kancelářské balíky MS Office, v. 2007 a 2010 (61 licencí pro zaměstnance a 22 licencí v učebnách a konferenčním sále), ve veřejných prostorách byly stále využívány licence z dárcovského programu TechSoup ČR, všechny počítače ve studovně byly vybaveny sadou MS Office 2010 (27x) a ostatní veřejné počítače pak byly osazeny bezplatnou sadou LibreOffice. Docházkový systém byl migrován na nový virtuální server a modernizace a přesunu na nový virtuální server se dočkal také systém pro správu tisků SafeQ. Komerový systém Ateas (v provozu bylo celkem 34 kamer) pracoval až do havárie řídicího serveru před koncem roku bez problémů, po následné opravě HW bylo nutno systém reinstalovat.

V oblasti knihovního systému bylo v roce 2017 novinkou zavedení možnosti zadání požadavku na dokument z volného výběru, což si vyžádalo určité úpravy,

a došlo i k dalším úpravám a vylepšením, nicméně práce se soustředily především na nové uživatelské rozhraní Primo a jeho uvedení do ostrého provozu. Bylo např. upraveno seskupování záznamů s cílem poskytnout uživateli přehlednější výsledky vyhledávání, proběhl převod nového rozhraní na zabezpečený protokol https, testovalo se publikování záznamů z Prima do Googlu, došlo k revizi elektronických zdrojů v Primu a bylo také zajištěno zpřístupnění vazeb na plné texty.

Na konci roku 2017 bylo v knihovní počítačové síti v provozu 201 počítačů: 121 pro zaměstnance, 58 pro veřejnost a 22 v konferenčním sále a učebnách, dále 18 terminálů ve veřejných prostorách (z toho 15x s OPACem a 3x s volným internetem) a 28 tiskových zařízení: 6 síťových barevných multifunkčních tiskáren, 1 lokální černobílá kopírka, 11 síťových laserových tiskáren (1 barevná), 8 lokálních pokladních tiskáren a 2 termotransferové tiskárny (1 lokální a 1 síťová).

Knihovna, technika a technologie

Pro posledních třicet let života SVK je nejtypičtější právě vliv prudkého rozvoje techniky a informačních technologií. Zavádění AKS postupovalo od počátečních příprav přes automatizaci zpracovatelské linky dokumentů až po pozdější zavedení výpůjčního protokolu. Počátkem devadesátých let byl čtenářům zpřístupněn elektronický katalog ve zmodernizovaných prostorách půjčovny, později jim bylo umožněno vyhledávat dokumenty v elektronickém katalogu na internetu a objednávat si knihy či prodlužovat lhůty výpůjček prostřednictvím e-mailu. Používání automatizovaného knihovnicko-informačního systému ulehčilo a zefektivnilo práci jak zaměstnancům knihovny, tak čtenářům. Systém zjednodušil vyhledávání dokumentu a urychlil jeho dodání.

Počítačové databáze, internet a WWW podstatně rozšířily možnosti informačních a referenčních služeb. Další vítanou službou pro čtenáře, která taktéž prošla zajímavým vývojem, bylo zhotovování kopií na rozmnožovacích strojích. Čtenáři mohli stále jednodušším způsobem získat kopie dokumentů, které nebylo možno půjčovat absenčně. Moderní informační technologie byly zavedeny i do studovny a značně rozšířily informační a referenční možnosti. V roce 1997 byl ve studovně otevřen Internet club, o pár let později přibýly další veřejné počítačové stanice připojené na internet. Pracovníci knihovny i uživatelé měli k dispozici elektronické databáze, ať už na CD-ROM, či online na internetu, tuzemské i zahraniční, bibliografické či plnotextové. To byly možnosti, které si na počátku popisovaného období zaměstnanci ani uživatelé neuměli představit.

A dnes? Dnes je fungování knihovny bez techniky a technologií již nemyslitelné. Jestliže zpočátku bylo využití možností informačních a komunikačních technologií pro knihovníky i čtenáře „pouze“ vylepšením, postupně se technika a technologie staly běžnou součástí knihovny a v novém tisíciletí jsou již nutným vybavením, bez kterého informační instituce nemůže fungovat.

1.6 Vzpomínky

1.6.1 Na PhDr. Josefa Peteru (1906–1998) vzpomíná JUDr. Zdeněk Bíl, CSc.

„Vzdělání budiž naším heslem, vzdělání budiž světlem našeho života.“ Těmito slovy vyzněl závěr článku nadepsaného *Lux in tenebris* (Světlo v temnotách) (*Zprávy veřejné*, 1993), tedy stejně jako titul knihy J. A. Komenského, která vyšla roku 1657 v Amsterdamu.

Autor příspěvku PhDr. Josef Petera, sedmadvacetiletý učitel a knihovník v Jaroměři, připomněl Komenského *„myšlenku humanity, ideu čistého lidství, bratrský ideál, který i podle Masaryka je smyslem našeho národního života. To má být vodítkem i pro nás – i pro generaci o 300 let mladší, jak z labyrintu světa za pomoci rozumového poznání dospět ke světu spravedlivému“*. Petera zároveň poukázal na *„žádostivost některých hospodářsko-politických systémů řešit problémy způsobem nikoliv humanitním“*. Uplynulo totiž jen několik měsíců od převzetí vládní moci nacistickou stranou v sousedním Německu.

Výzvu učitele národů – vzdělání budiž světlem našeho života – přijal Josef Petera za své životní krédo, jak to dokázal v průběhu své životní dráhy. Škola pro něho byla místem, kde se tvoří dokonalí lidé (*perfecta hominum officina*), knihy potom hlavním nástrojem vzdělávání. Připomeňme Komenského výrok z 28. listopadu 1650 ve škole v Blatném Potoku (Sárospatak v severovýchodním Maďarsku): *„S pomocí knih se mnozí stávají učenými i mimo školu, bez knih pak nikdo nebývá učený ani ve škole.“*

Jsem registrovaným čtenářem Studijní a vědecké knihovny v Hradci Králové od 15. května 1950. Předtím jsem byl čtenářem studijní knihovny tamního muzea od roku 1941 a do SVK jsem při sloučení obou knihoven přestoupil. Dostal jsem čtenářský průkaz č. 389.

Při jedné návštěvě jsem prozradil ředitelce SVK paní Mgr. Evě Svobodové, že jsem Josefa Peteru poznal jako profesora královéhradecké reálky a že mám o jeho pedagogické činnosti údaje z bádání ve Státním okresním archivu v Hradci Králové

(1997–2000). Paní ředitelka mě požádala, abych své poznatky sepsal pro informaci čtenářů SVK. Josef Petera byl totiž ředitelem SVK v letech 1950–1958. Nabídka mě zaujala už vzhledem k osobě našeho oblíbeného profesora. Během několika měsíců se mi podařilo opatřit životopisné údaje o rodině, z níž pocházel, o jeho středoškolském i vysokoškolském studiu, o průběhu zaměstnání až do přiznání starobního důchodu v roce 1968. Nakonec jsem zjistil i datum jeho úmrtí (1998). K vysvětlení některých pojmů a postupů v odvětví školství a knihovnictví z té doby jsem využil *Příručky školské a osvětové správy* (Buzek, 1934). Nemohl jsem vycházet z výpovědí pamětníků (Josef Petera se narodil již před 106 lety), v jeho rodné obci žádní příbuzní nebydlí. Jediná dcera prý žije již delší dobu někde ve Švýcarsku.

Při bádání mi ochotně poskytli potřebný archivní materiál pracovníci státních okresních archivů v Hradci Králové, Náchodě, Trutnově a Pardubicích. Děkuji také za informace paní Evě Kašparové, pracovníci Městské knihovny v Jaroměři, i panu PhDr. Jiřímu Uhlířovi z Josefova za údaje o historii jaroměřské knihovny. Osobně mám ke knihám vřelý vztah od doby, kdy jsem se v první třídě Obecné školy chlapecké prezidenta Masaryka v Hradci Králové naučil číst (ve školním roce 1933–1934). Knihy byly pro mne vždy zdrojem poučení, byli to moji „němí učitelé“ (libri muti magistri sunt, jak uvádí středověké rčení). Domnívám se, že Komenský by měl z toho radost. A dodám, že oba máme stejný den a měsíc narození – 28. březen, ovšem s rozdílem 335 let.

Dětství prožil Josef Petera ve Vilanticích v domě č. p. 101, kde se narodil 3. března 1906 jako první dítě manželů Václava Petery, pekaře, nar. 25. května 1879 v Neznášově (dnes část obce Rožnova v okrese Náchod, poblíž Velichovek na Jaroměřsku), a Aloisie Peterové, nar. 24. února 1877 v Chotěborkách (část obce Vilantic). Příjmení Petera je ve Vilanticích i v okolí dosti časté, například s „naším“ Josefem Peterou chodili ve školním roce 1912–1913 do stejné třídy ještě další tři žáci téhož příjmení.

Obec Vilantice se nachází 9 km jižně od Dvora Králové nad Labem a 8 km západně od Jaroměře a má spolu s místní částí Chotěborky 195 obyvatel, tedy méně než polovinu počtu z doby, kdy zde žil Josef Petera. O kulturní život v obci pečovala od roku 1920 mimo jiné obecní knihovna, která byla až mnohem později umístěna v domku č. p. 101, tedy právě v rodném domě Josefa Petery, kde setrvala až do 8. března 2011. Nyní je umístěna v domě č. p. 36 spolu s obecním úřadem.

Šestiletý Josef Petera nastoupil školní docházku 16. září 1912 v prvním oddělení 1. třídy obecné školy v Chotěborkách. Docházku ukončil 19. února 1919 jako žák druhého oddělení 2. třídy se samými jedničkami na vysvědčení. Rodiče zřejmě uvažovali

o jeho dalším vzdělávání na střední škole, na kterou mohl nastoupit již v 11 letech, tedy od školního roku 1917–1918. Pokračovala však válka a rodiče si nemohli dovolit vyslat syna na školu do jiného místa.

V roce 1919 byl přijat na Všeobecnou obecní reálku koedukační s českou řečí vyučovací v Jaroměři. Podle schválených osnov se tehdy na reálkách vyučovalo i nepovinným předmětům, jako byly např. těsnopis, ruština a latina. Výuky nepovinných předmětů se účastnil také Josef Petera. Základy latiny se mu později hodily, když se připravoval k doplňovací zkoušce dospělosti reálnégymnazijní, při které musel prokázat znalost latinského jazyka a tzv. reálií. Znalosti ruštiny využil při studiu slovan-
ských literatur na vysoké škole.

Žáci jaroměřské reálky měli k dispozici žákovskou knihovnu, dobře vybavenou. Ve školním roce 1927–1928 měla již 2 437 inventárních čísel. Využívána byla i knihovna učebnic, která měla ve stejném roce 2 743 inventárních čísel. Půjčovala žákům učebnice na celý školní rok, takže se dostalo téměř na všechny žáky z méně majetných rodin. Od školního roku 1923–1924 působila i žákovská čítárna, dosti navštěvovaná zejména v zimním období.

Josef Petera ukončil středoškolské studium maturitou 21. června 1926. Jeho vzdělání bylo zaměřeno na uplatnění v oborech technických, přesto dal přednost dalšímu studiu na Filozofické fakultě UK. Absolventi reálky mohli být zapsáni za řádné posluchače univerzity v klasicko-historických oborech jen za podmínky, že dodatečně složí zkoušku z latiny, staré řečtiny a filozofické propedeutiky. Josef Petera navštěvoval v sedmé třídě reálky filozofickou propedeutiku (to byl úvod do dějin filozofie, psychologie a logiky), a tak se přihlásil jen ke zkoušce z latiny. Zemská školní rada v Praze určila jako místo zkoušky Státní reálné gymnázium v Náchodě, kde Josef Petera zkoušku složil 23. února 1928. Náchodské reálné gymnázium doplnilo originál Peterova maturitního vysvědčení z jaroměřské reálky doložkou: Examinand vykonal před předepsanou zkušební komisí doplňovací zkoušku dospělosti z reálného gymnázia podle ministerského nařízení ze dne 12. listopadu 1910, č. 48077 a uznává se dospělým k návštěvě vysokých škol v rozsahu vymezeném ministerským nařízením ze dne 29. března 1909, č. 65 ř. z.

O průběhu Peterova vysokoškolského studia byly k dispozici jen údaje, které se dochovaly v archivu jeho zaměstnavatelů. Na Filozofické fakultě UK studoval Josef Petera v letech 1927–1932 obor český jazyk a německý jazyk. Dne 31. října 1929 složil státní filozofickou zkoušku pedagogickou. Dne 26. února 1932 byl promován na doktora filozofie. Jeho rigorózní práce měla název *Slovanské literatury*. V letech 1928–1929 a 1929–1930 navštěvoval na Filozofické fakultě UK jako řádný posluchač knihovnický

kurz pro vzdělávání v knihovnictví vědeckém a administrativním, který byl pořádán podle ministerského výnosu č. 78857 z 26. září 1927. Kurz ukončil státní zkouškou knihovnickou dne 16. června 1930.

Po ukončení vysokoškolského studia promocií 26. února 1932 s aprobací český a německý jazyk pro střední školy neměl Josef Petera zajištěné místo odpovídající kvalifikaci. Brzy se však dověděl, že se od 1. září 1932 uvolní místo na Měšťanské škole dívčí v Jaroměři, odkud odejde prozatímní odborný učitel Vladimír Kopal do funkce ředitele tamní Živnostenské školy.

A tak se Josef Petera vrátil do Jaroměře, kde v letech 1919 až 1926 studoval na reálce, nyní ovšem jako výpomocný učitel. Ke kulturnímu životu Jaroměře přispívala značnou měrou veřejná knihovna, založená 3. října 1896 s knihovním fondem 719 svazků. V roce 1919 měla již 17 043 svazků a 425 čtenářů. Sídliila zprvu na různých místech, od července 1907 do června 1939 v domě č. p. 46 na malé podsíni na náměstí v prvním poschodí bývalé dívčí školy, nejprve v jedné místnosti, v tzv. Havlíčkově sálu, od roku 1909 také v další místnosti, v tzv. Jiráskově sálu. Vedení města knihovnu podporovalo, bylo si vědomo jejího osvětového poslání. Jan Třeštík připomněl roku 1928 v časopisu pro čtenáře knihovny: *„Láska ke knize, která zachránila kdysi národ od smrti, dnes ho musí chránit od zploštění života.“*

Prvním správcem jaroměřské knihovny byl učitel H. J. Polický (1896 až 1919), po něm profesor místní reálky Ladislav Piazza, kterému městské zastupitelstvo udělilo roku 1923 titul ředitele knihovny. Roku 1924 byla při knihovně zřízena okresní knihovna, která knihami doplňovala knihovny v okolních obcích. Při knihovně působila i veřejná čítárna Palackého, která byla umístěna ve staré škole v domě č. p. 2 na náměstí. Po Ladislavu Piazzovi byl ředitelem knihovny a čítárny dr. Antonín Zeman (1928 až 1932) (Uhlíř, 1995).

Po odchodu dr. Zemana se stal ředitelem jaroměřské knihovny od 1. září 1932 Josef Petera. Jako státně zkoušený knihovník měl přednost před ostatními uchazeči. V této funkci byl zároveň redaktorem informačního čtvrtletníku s názvem *Zprávy veřejné a okresní knihovny v Jaroměři*, který nesl podtitul *Časopis pro informaci čtenářů a propagaci dobré četby*. Vydávala jej od roku 1928 Obecní a okresní knihovní rada v Jaroměři. Předplatné činilo 2 K ročně. Jaroměřská knihovna měla v Čechách dobrou pověst. Roku 1928 byla zastoupena v expozici knihovnictví na Výstavě soudobé kultury v Brně.

V době, kdy Josef Petera působil v Jaroměři jako výpomocný učitel a ředitel knihovny, uzavřel 10. dubna 1933 sňatek se slečnou Martou Hartovou z Nového Bydžova.

V roce 1933 nedostali předplatitelé *Zpráv* své obvyklé třetí číslo. Z prosincového vydání dvojčísla 3-4 se na str. 62 dověděli, že došlo ke změně v osobě knihovníka:

„... dosavadní knihovník, pan dr. Josef Petera, byl přesazen na Státní reálku v Pardubicích... tam se odebral 1. září 1933...“ Vedením jaroměřské knihovny a čítárny i redakcí knihovnických *Zpráv* byl pověřen Max Lederer (1875–1937), spisovatel, publicista a významný divadelní pracovník.

Na reálce v Pardubicích bylo třeba okamžitě obsadit místo profesora, protože 29. srpna 1933 náhle zemřel profesor Josef Kavka. Josef Petera nastoupil jako suplující profesor. Úřední titul suplující profesor byl tehdy první stupeň profesury podle služební pragmatiky profesorské z roku 1917. Vedení školy využilo Peterovy knihovnické kvalifikace a požádalo ho, aby žáky vyšších tříd seznámil s organizací knihovnictví. Přednáška se uskutečnila 25. května 1934. Peterovo působení na pardubické reálce skončilo 31. srpna 1934. Pravděpodobnou potřebu nových sil hlásilo tehdy ředitelství každé střední školy koncem června Zemské školní radě. Tak se stalo, že byl Josef Petera 3. srpna 1934 přikázán jako aspirant profesury na Městské dívčí reálné gymnázium v Hradci Králové (MDRG).

V Hradci Králové měl Josef Petera prožít 24 let, nejprve 16 let jako pedagog, potom 8 let jako knihovník. Škola, na kterou 1. září 1934 nastoupil, měla dobrou pověst. Jí svěřili na vzdělávání (a Penzionátu Boženy Němcové k ubytování) své dcery například básník J. S. Machar, politici Vlastimil Tusar a František Udržal. Na jaře roku 1928 zde studovaly vnučky prezidenta republiky Anna a Herberta Masarykovy.

Během působení na MDRG byl Josefu Peterovi přiznán 1. června 1935 úřední titul zatímní státní profesor. Připravoval se na písemnou ustanovovací zkoušku z českého jazyka, kterou potom vykonal 15. listopadu 1937 u ZŠR v Praze. Po třech letech od přiznání titulu zatímního profesora byl mu 1. června 1938 udělen úřední titul definitivní státní profesor. Jeho učební úvazek činil 17 hodin týdně výuky češtiny a němčiny. Již při nástupu na ústav byla mu přidělena funkce třídního profesora.

Vždy v prosinci od roku 1934 do roku 1938 seznamoval Josef Petera žákyně 8. třídy MDRG s organizací obecního knihovnictví. V prosinci 1935 pořádal Státní učitelský ústav spolu s MDRG v budově ústavu Výstavu vhodné knihy pro mládež, kterou Josef Petera zahájil projevem. Řídil také literární besedy pořádané pro žáky vyšších ročníků středních škol, na nichž přednášel redaktor a spisovatel A. C. Nor.

V Hradci Králové se Josefu Peterovi 1. června 1935 narodila dcera Liliana Peterová. Jako bydliště rodiny je v písemnostech školy uvedena Zborovská ulice č. p. 827 (nyní ulice Jana Koziny). Zápis je ovšem až z 26. února 1936. Nepodařilo se zjistit, kde Josef Petera bydlel předtím. Byt v č. p. 827 byl svou polohou výhodný. Nacházel se v ulici souběžné s Komenského třídou. Chůze k hlavní budově MDRG v č. p. 230 netrvala déle než 12 minut a k reálce, kde měl Josef Petera později působit, to bylo „co by

kamenem dohodil“. V listopadu 1937 se dověděl, že se na hradecké reálce uvolní od příštího školního roku místo profesora pro obor čeština-němčina. Podal tedy písemnou žádost obvyklou úřední cestou. Až v červenci 1938 došla odpověď, že ministr školství a národní osvěty mu určil 12. července 1938 za trvalé působiště od 1. září 1938 Státní reálku v Hradci Králové.

Dne 1. září 1938 jsme na hradeckou reálku nastoupili oba – Josef Petera jako profesor a já jako jedenáctiletý žák třídy I. A. Vydrželi jsme tam oba dva – Josef Petera do konce školního roku 1949–1950, já až do maturity 27. května 1946. Zmiňuji se o tom proto, že jsem mnoho z toho, o čem budu dále psát, také sám prožil.

Josef Petera učil ve školním roce 1939–1940 v naší třídě češtinu. Začal nás seznamovat s literaturou. Stanovil nám seznam domácí četby a doporučil opatřit si některé knihy do vlastní knihovničky. Tehdy jsem si koupil v Píšově knihkupectví na Svatojanském náměstí za 22 K vázaný výtisk *Malostranských povídek* od Jana Nerudy. Mám je dosud. V říjnu 1939 navrhl nám založit třídní časopis, který bychom zásobovali vlastními příspěvky a rozmnožovali na psacím stroji. Připravili jsme první číslo, které však nevyšlo. Vedení školy vydávání zakázalo z obavy před represemi německých orgánů po vysokoškolských demonstracích v Praze. Ve školním roce 1945–1946 (bylo to v oktávě) nás učil Josef Petera ruštině. Třebaže z ní neměl aprobaci, ovládal ji.

Již před válkou se Josef Petera zabýval studiem grafologie. Po vykonání příslušných zkoušek byl v říjnu 1940 jmenován stálým soudním znalcem v oboru písma pro obvod Krajského soudu v Hradci Králové. V oboru se dále vzdělával. Roku 1946 byl jmenován lektorem Filozofické fakulty UK v Praze pro praktické studium moderního písma. Roku 1947 vyšla tiskem jeho práce s názvem *Úvod do soudní a kriminální grafologie*, která obsahuje též stať označenou Stručné dějiny grafologie.

Maturoval jsem 27. května 1946. Byli jsme posledním ročníkem hradecké reálky. Protože jsem se chtěl dát zapsat jako řádný posluchač Právnické fakulty UK v Praze, musel jsem složit doplňovací zkoušku z latiny. Podstoupil jsem ji 1. října 1946 na hradeckém reálném gymnáziu. Dozor při písemné zkoušce vykonával právě Josef Petera.

Na reálném gymnáziu učil Josef Petera do 30. června 1950. Ovšem už roku 1948 se v Hradci Králové uvažovalo o zřízení studijní knihovny, náležitě vybavené, která by kromě veřejnosti sloužila také potřebě nově založených fakult, lékařské a pedagogické. Byl vytvořen poradní sbor příští studijní knihovny, jehož předsedou se stal právě Josef Petera. Dne 12. dubna 1949 rozhodla vláda o zřízení Státní studijní knihovny v Hradci Králové. K slavnostnímu předání knihovního fondu bývalé Městské studijní knihovny došlo 4. listopadu 1949 v přednáškovém sále muzea. Projevy

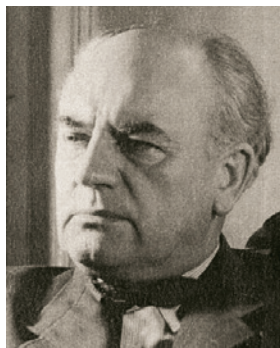
přednesli prof. dr. Václav Vaněček za Ministerstvo školství, věd a umění, PhDr. Josef Petera jako předseda poradního sboru a další oficiální hosté. Prvním ředitelem nově vytvořené Státní studijní knihovny se stal dr. Jiří Rys, jeho nástupcem byl od 1. července 1950 Josef Petera. Ve funkci setrval až do 30. září 1958, kdy došlo ke sloučení SVK s Krajskou lidovou knihovnou a k vytvoření instituce s názvem Krajská knihovna.

Od 1. ledna 1958 působil Josef Petera v Praze. Nejprve pracoval v Knihovně vysokých škol technických, která se nacházela v budově Klementina. Nastoupil jako vedoucí metodického kabinetu, od 1. srpna 1959 pracoval jako vedoucí odboru knihovny. Zde uplatnil své jazykové znalosti – němčinu, ruštinu, angličtinu a francouzštinu.

Dne 1. června 1962 se stal zaměstnavatelem Josefa Petery Úřad pro patenty a vynálezy v Praze. Pracoval v jeho Ústřední knihovně patentové literatury, nejprve jako dokumentační inženýr do 31. března 1966, potom jako samostatný inženýr do 31. března 1968. Toho dne byl rozvázán jeho pracovní poměr na vlastní žádost, kterou podal 29. prosince 1967. Od 1. dubna 1968 byl Josef Petera ve starobním důchodu.

Od své doplňovací maturitní zkoušky v říjnu 1946 jsem se setkal s Josefem Peterou až po 43 letech. Bylo to 30. září 1989, kdy se konalo setkání žáků posledního maturitního ročníku hradecké reálky. Byli jsme překvapeni, jak dobře vypadá – ve věku 83 let byl vzhledem i chováním stále elegant jako dříve. Prohlédli jsme si budovu školy a dali se vyfotografovat v aule i na schodišti před vchodem. Po prohlídce jsme si popovídali v salonku hradeckého Grandhotelu. O sobě nemluvil, zajímalo ho, jak jsme my prožili uplynulá léta. Za několik týdnů začaly listopadové události.

Od té doby jsem profesora Peteru již neviděl. Teprve při sestavování těchto vzpomínek jsem se dopátral, že PhDr. Josef Petera zemřel 31. prosince 1998 ve věku 92 let.

Obr. 19: PhDr. Josef Petera

1.6.2 Vzpomínky Emila Suchoradského na působení v čítárně vědecké knihovny v Hradci Králové

Z pamětí Emila Suchoradského vybral vnuk Oldřich Suchoradský.

Dnes, kdy toto píši, je na kalendáři 6. březen 1954. Je mi právě 68 a půl roku. Ve vzpomínkách se vracím ještě o pár let zpátky. Drahota v té době byla velká, příjmy rodiny naopak malé, a museli jsme proto doma hodně šetřit. Nekupoval jsem si už žádné knihy, přestal jezdit do Prahy a vůbec kamkoli, neměl jsem peníze na divadlo, biograf ani koncerty. Krátce řečeno, vedl jsem hodně šedivý život. Abych si mohl opatřit alespoň nové oblečení, řekl jsem si, že je potřeba ohlédnout se po nějakém zaměstnání. Roku 1951 na podzim jsem při vycházce po hradeckém labském nábřeží četl plakátek, že se hledají knihovníci a kancelářské síly. Plakátek mi ukazoval cestu do Gayerových kasáren. Tam mi úředník řekl, že knihovnické místo bylo již dávno obsazeno a pracovat v kanceláři devět a více hodin denně, to že bych už nevydržel. S nepořízenou jsem odešel z kasáren, ale než jsem došel k Hlávkovic domu, doběhl mne nějaký vojnín a povídá, že se mám do kasáren vrátit, major Dufek si prý přeje se mnou ještě jednou mluvit. Pan major, milý to člověk, se táže, zda bych přijal místo dozorce v čítárně na 4 hodiny denně. Ano. „*Tak jděte na lékařskou fakultu a hlaste se u ředitele Státní studijní knihovny Dr. Petery.*“ Šel jsem a od 1. listopadu 1951 jsem byl přijat s platem něco kolem 1 500 Kčs měsíčně. Nebyla to vlastně žádná práce. Prostředí bylo pěkné, čtenáři byli vzorně tiší. Byli to hlavně studující medicíny, kteří tvořili hlavní kádr návštěvníků. Zkrátka, liboval jsem si. Měl jsem otevřený přístup ke stovkám časopisů ze všech koutů světa, knihovna pak, čítající 50 tisíc svazků, byla volně k dispozici. Ale dlouho jsem se z nové práce neradoval. Přišli vojenští páni, nařídili, že se knihovna musí vystěhovat, a já dostal v březnu od KNV čtvrtletní výpověď, protože nebylo možné najít vhodné místnosti pro knihovnu, a čítárna byla tudíž zavřena.

Po dlouhém hledání Dr. Petera přece jen našel nové místnosti v budově Elektrických podniků. Knihovna i čítárna se měly 1. března 1952 zase otevřít. Šel jsem tedy k p. Dr. Peterovi a nabídl mu opět své služby. Odpověděl, že musel místo dozorce svěřit řediteli v. v. Rejchlovi, který je příslušníkem komunistické strany, a tím že já nejsem.

Co dělat? Na pracovním úřadě mi zatím napsali řadu firem, ale žádná nechtěla penzistu, který si za podmínku stanovil nejvýše čtyři hodiny denního zaměstnání. Hlásil jsem se v Adalbertinu, kde se zřizovala nová vojenská knihovna. Bohužel – přišel prý jsem pozdě. Tak obrátil jsem své kroky do hradeckých kasáren. Přednostka

tamní kanceláře řekla, něco že by pro mne měla „v pácu“, ale že by to znamenalo práci i v neděli. Pak chtěla vědět, kdo by jí o mně podal informace. A za týden se mám zeptat. Tak jsem po týdnu přišel na stejné místo znova. Soudružka řekla, že mohu být přijat jako šatnář na zdejší Vojenské lékařské akademii. Mou povinností že bude pomoci důstojníkům při odkládání. Obléci jim bílý plášť, ručit za eventuální ztráty a při odchodu zase lékařům a důstojníkům pomáhat při oblékání. Když jsem odpověděl, že toto pro mne potupné zaměstnání nemohu přijmout, soudružka odvětila: *„V dnešní době není pro vás žádné jiné zaměstnání a nabídnutá práce rozhodně není nijak potupná.“* Vlídne jsem se s vedoucí kanceláře rozloučil. Doma žena a děti prohlásily, že už nikdy nemám hledat podobné zaměstnání a kdykoliv budu potřebovat peněžní pomoc, rádi že mi vypomohou.

1.6.3 Vzpomínky Oldřicha Suchoradského na hradeckou vědeckou knihovnu

To mi bylo tak sedm nebo osm let a bylo to někdy na počátku 50. let minulého století. Můj děda, ředitel Vyšší odborné školy pro dívčí povolání v Hradci Králové („rodinky“) v. v., přijal místo dozorce v čítárně Státní vědecké knihovny Zdeňka Nejedlého v Hradci Králové v budově vedle hradeckého muzea na Eliščině nábřeží u řeky Labe. Někdy mě brával s sebou „do práce“ a já naplno prožíval atmosféru tohoto mimořádně zajímavého prostředí. Děda mne posadil ke stolu do těžkého koženého křesla v zadní části rozlehlé místnosti. V regálech s knihami a časopisy mi vyhledal velké, v deskách svázané obrázkové časopisy nebo obrázkové encyklopedie, které jsem si několik hodin prohlížel. Děda usedl za svůj stůl v čele místnosti, blízko vstupních dveří, cosi zapisoval do papíru a dohlížel na pořádek v čítárně. Každý příchozí čtenář se u něj přihlásil a prokázal se legitimací, ze které děda vypsál nějaké údaje do tabulky. Návštěvník si sám zvolil místo, kam usedl ke studiu. Někdy požádal dědu o pomoc při vyhledávání potřebné literatury. Obdivoval jsem, že dokázal každému pomoci a žádná otázka na něj nezůstala nezodpovězená. Zdál se mi velmi přísný, protože dokázal napomenout i potichu hovořící návštěvníky, aby svým projevem nerušili ostatní studující. Ve zpola zaplněné místnosti velebné ticho, šustily jen otáčené stránky knih a slyšet bylo tužky píšící poznámky. Bývalo šero a chladno, cítil jsem těžko popsateľnou vůni starých knih a koženky, kterou byla potažena křesla. Obdivoval jsem zanícený zájem návštěvníků, kteří dokázali celé hodiny soustředěně sedět a listovat ve vypůjčených knihách a zapisovat si z nich do bloku hledané informace. Snažil jsem se neodlišovat od ostatních. Také jsem tiše seděl a rozvážně listoval v obrázkových knížkách. Občas mě něco zvlášť zaujalo, a tak jsem si přečetl doprovodný

text. Později jsem si dokonce pořídil blok, do kterého jsem si „jako“ zapisoval to, co mne zaujalo. Tyto hodiny zklidnění byly pro mne zvláštním zážitkem, ke kterému jsem se v průběhu života často v mysli vracel. Při každé návštěvě knihoven jsem hledal tuto atmosféru soustředění a velebného pracovního ticha. Nikdy jsem ji ale už nenalezl. Asi mi k tomu chyběl můj milovaný a obdivovaný dědeček, který těmto prostorám vládl, miloval je a evidentně jim rozuměl. Později byl ze svého místa hlídače propuštěn. Jak jsem se v jeho pamětech dočetl, měl o toto místo zájem jiný důchodce, ale se stranickou legitimací, kterou děda jako nestraník neměl. S jeho odchodem z knihovny na čas skončily i moje návštěvy v těchto prostorách.

Později, když jsem dorostl do studentských let, stal jsem se řádným čtenářem knihovny. Chodíval jsem do knihovny rád a často. Nejdříve jako student SVVŠ J. K. Tyla v Hradci Králové, později jako student pedagogické fakulty. Zpočátku jsem měl problém s objednávkovým systémem, kdy si čtenář musel knihu vyhledat v lístkovém katalogu, zapsat její číslo a na základě objednávky mu byly knihy na půjčovný pult knihovnicemi doneseny. Vadilo mně, že si knihy nemohu vybrat a prohlédnout ve volném výběru. Později jsem ale propadl kouzlu tohoto způsobu výběru. Často jsem byl překvapen, co se za vybraným lístkem skrývalo za reálnou podobu knihy. Bylo to jako tajemný rozbalený dárek pod vánočním stromečkem. Nosil jsem si z knihovny domů, do Opletalovy ulice k Lékařské fakultě, celé tašky knížek. Někdy jsem ale musel čekat několik dní na to, až mi budou objednané knížky dovezeny ze záložního skladu v Nechanicích. Knihovna mi byla zdrojem poučení a poznání, pomáhala mi k získání informací ke studiu a podílela se významně na jeho úspěšném završení.

Později jako dobrovolný knihovník jsem se účastnil řady seminářů a akcí, které vědecká knihovna organizovala pro neprofesionální knihovníky. Prošel jsem všemi stupni soutěže Budujeme vzornou lidovou knihovnu a byl členem delegace při vyhlašování výsledků, jejímž hlavním garantem v kraji byla právě Státní vědecká knihovna. Vzpomínám na spolupráci s ředitelem vědecké knihovny při vyhlašování výsledků se slovenskou Prievdzí, kde jsem byl pověřen poděkováním za přítomné knihovníky před zcela zaplněným sálem. Své vystoupení jsem si připravil sám a právě ředitel SVK ručil za obsah i kvalitu mého vystoupení. Projevil takovou důvěru, že můj projev nechtěl číst předem a po vystoupení mi se slzami v očích poděkoval za přednesený projev. Byl to jeden z největších okamžiků mého života, úzce spojený s knihami a knihovníky. Právě v tom okamžiku jsem nejvíce vzpomínal na svého hradeckého dědečka a jeho roli v čítárně hradecké státní knihovny. Tam někde zapustila své první kořínky moje celoživotní záliba v knihách a službě jejich čtenářům.

1.6.4 Vzpomínání (ne)pamětníka, Mgr. Miloslava Hromádky

O historii a činnosti (podle dnešního názvu) Studijní a vědecké knihovny v Hradci Králové vyšly již ke 40. a 50. výročí sborníky s odbornými statěmi i vzpomínkami pamětníků, a tak si myslím, že mé vzpomínání nepřinese nic objevného.

Do knihovny jsem přešel v lednu 1973 ze sousedního Krajského muzea, a to na odbor bibliografie, metodiky a ediční činnosti, obor, který se mi zdál blízký mé kvalifikaci archiváře a historika. Měl jsem jej v péči vlastně po celou dobu svého působení v knihovně až do odchodu do důchodu. A k tomu ještě další činnosti, které bylo v průběhu let potřeba zajistit, jako např. neoblíbenou civilní obranu, její plány a cvičení, zastupování ředitele a posléze i funkci jeho náměstka.

Na výše zmíněném odboru byl až na nečetné výjimky dobrý kolektiv spolupracovníků. Uvedu alespoň dva již nežijící: Karla Renče a Ladislava Vacinu. Karel Renč byl zkušený bibliograf a dlouholetý metodik – sám říkal, že je nejkrásnější metodik Východočeského kraje, protože byl jediný muž v této funkci.

Vzpomínám, jak jsme společně v roce 1976 úspěšně zajišťovali v Hradci slavnostní vyhodnocení ústředního kola soutěže BVLK (Budujeme vzornou lidovou knihovnu) pro ministerstvo kultury. Grafik J. Cheben vytvořil celostátní plakát a motiv z něj později přetvořil v grafickou značku, kterou knihovna dodnes používá.³¹ Pomohl mi i při získávání tří vynikajících výtvarníků – Vladimíra Tesaře, Jiřího Švengsbíra a Vladimíra Komárka – a připravili jsme s nimi pro účastníky soutěže trojí exlibris naší knihovny. Jaromír Cheben později také vytvořil ke 40. výročí knihovny pamětní list s grafikou města pro všechny pracovníky knihovny a vydali jsme i jeho grafiku s verši Jana Skácela.

V roce 1978 se mi podařilo získat jako vedoucího bibliografického oddělení Ladislava Vacinu, do té doby pracovníka Okresní knihovny v Náchodě. Byl to výborný bibliograf, publicista, editor a básník, pozvedl a rozhojnil námětově tvorbu našich bibliografií. A zároveň i dobrý přítel až do své náhlé smrti v roce 1991.

Další spolupracovníci byly dámy. Jejich jména a činnost by byly příliš rozsáhlé, a tak je jmenovitě neuvádím. S těmi, které neodešly z knihovny před mým odchodem do důchodu, jsem se později znovu setkal jako spolupracující brigádník na bibliografii a dodnes³² se s nimi každoročně scházím na knihovnický dýchánek.

³¹ Míněno do roku 2008.

³² Taktéž.

Chtěl bych ještě připomenout, že součástí našeho odboru byla i reprografická dílna, o níž se zasloužila paní Malinová, která zároveň zpracovávala i bibliografii reprografické literatury. Z dílny jsme postupně vytvořili vlastní tiskárnu s tiskařem Oldřichem Kohoutem. Po jeho odchodu na studium práv ho nahradila Olinka Všečeková. Umožnilo nám to další rozvoj ediční činnosti, rychlejší a lacinější vydávání našich publikací.

Dílna byla nejdříve v budově na nábreží a později vzhledem k potřebě rozsáhlejších prostor pro strojové vybavení v suterénu budovy krajského národního výboru. Nad námi byl tiskový dohled, jehož vedoucí kontrolovala i naši dílnu, aby se tam ne-tiskly nepravosti. Přesto se nám podařilo připravit malý „ilegální“ tisk: vzpomínání akademického malíře Vladimíra Komárka na jeho *Cestu od kolébky ke krematoriu* – ta byla v 90. letech uváděna jako pásmo v rozhlasu, ale předtím ani on, ani jeho tvorba nebyli zrovna žádoucí. Přesto naše knihovna vlastnila jeho velký obraz, který byl umístěn v ředitelně a posléze u nás na bibliografii,³³ a náš tisk byl pro něho malým poděkováním. Dnes má jeho obraz pro knihovnu mnohonásobnou uměleckou i finanční hodnotu a naše tehdejší akce zůstala utajena až do této vzpomínky.

Více jak dvacet let prožitých v knihovnickém kolektivu neznamenal jen „procházku růžovou zahradou“, byly i četné problémy, omyly, kompromisy, ale jako životní optimista si spíše v mysli uchovávám to lepší a hezčí a na to rád vzpomínám a snažím se podle možností života na vsi sledovat, čím a jak knihovny žijí i v současné době.

Protože SVK HK v roce 2008 čeká velký a náročný přesun do nové budovy, připomínám, že za uplynulá léta naši spolupracovníci přestěhovali tuny a tuny knih podle

Obr. 20: PhDr. Josef Vlček, CSc., a Mgr. Miloslav Hromádka

³³ Nyní je opět v ředitelně (pozn. red.).

toho, jak se dařilo získávat třeba i dočasné, a ne zcela vhodné depozitáře. Účastnili se všichni, kterým to zdraví umožňovalo. Několik málo mužů, ale především ženy knihovnice. Upravovali jsme prostory, stavěli regály a znovu je bourali a stavěli jinde. Převáželi jsme knihy s cílem co nejméně narušit jejich vzhled a uspořádání.

Teprve výstavba skladových hal na Pouchově, které byly přijatelně dostupné pro přísun literatury čtenářům a zároveň řešily problém bezpečného uložení fondů a jejich ochranu, učinila tyto přesuny smysluplné. A haly budou zřejmě ještě dlouho knihovně sloužit. Tak ať i současní knihovníci zvládnou s elánem a optimismem příští a snad na dlouho poslední velké přesuny knih a mobiliáře do nových krásných prostor, o nichž se nám opravdu jen a jen snilo.

1.6.5 Na PhDr. Vlastu Hamplovou (1941–2017) vzpomíná PhDr. Božena Klabalová

PhDr. Vlasta Hamplová strávila s SVK třicet let života, knihovně a knihovnictví dala svá nejlepší léta, své znalosti, schopnosti, svou energii, pracovitost a píli. Je logické, že si tuto významnou osobnost českého knihovnictví chceme připomenout právě v roce 70. výročí naší knihovny.

Narodila se 20. července 1941 v České Třebové. Už jako dítě se zajímala o knihovnický svět, jak na to po letech ráda vzpomínala (Málková a Hamplová, 2000). Maturitní vysvědčení získala na střední všeobecně vzdělávací škole v roce 1958 a brzy nato zahájila svou knihovnickou kariéru v českotřebovské Městské knihovně (1958–1964). Na Fakultě osvěty a novinářství UK Praha vystudovala obor knihovnictví (1961–1966) a studium završila v roce 1975 získáním doktorátu. Mezitím už přešla

Obr. 21: PhDr. Vlasta Hamplová v roce 1987 (uprostřed)

do Krajské knihovny v Hradci Králové (dnešní Knihovna města Hradce Králové), kde působila jako krajská metodička (1964–1967). Následovala pozice inspektorky pro knihovny na odboru kultury KNV v Hradci Králové (1968–1970).

Od června 1970 až do svého odchodu do důchodu v roce 2000 pracovala Vlasta Hamplová v SVK Hradec Králové, ať už jako „vyhledávačka signatur“, jak práci informační služby charakterizoval kterýsi čtenář, nebo posléze (1977–1989) coby vedoucí oddělení bibliograficko informační služby – dlužno podotknout, že ani zde v sobě nezapřela metodičku, jak o tom svědčí její publikační činnost (Hamplová, 1985) a ještě později jako vedoucí odboru speciálních služeb (1989–2000). Ve všech fázích svého profesního života usilovala o spolupráci východočeských knihoven. Kromě toho vyučovala bibliografii v Konzultačním středisku Střední knihovnické školy Brno při SVK, pečovala o informační gramotnost čtenářů tzv. knihovnickými lekcemi, stála u zrodu myšlenky cyklu Literárních dílen SVK...

Její srdeční záležitostí bylo vše, co se týkalo východočeského regionu: zasloužila se o projekt Regionálního informačního střediska pro kulturu a umění Východočeského kraje (RIS KU), iniciovala vznik regionální badatelny v budově SVK na Eliščině nábřeží, kde byly uživatelům k dispozici informační materiály regionálního charakteru (badatelna se stala po přestěhování SVK do nové budovy jádrem regionální části studovny v 5. podlaží). Dr. Hamplová měla rovněž lví podíl na budování regionální faktografické kartotéky, kterou po zavedení výpočetní techniky převáděla (tzn. přepisovala) do elektronické faktografické regionální databáze osobností (REOS) (Hamplová, 1994a) a institucí (REFA) (Hamplová, 1994b), jež byly zpřístupněny na webu SVK.

Bohatý výčet jejích publikací (monografie, kalendária, bibliografie, články) lze dohledat v online katalogu SVK. Nemalou část její knihovnické práce tvořila i rešeršní činnost, v níž se zabývala mj. regionálními osobnostmi. Krátce řečeno: knihovnictví, bibliografie, informační služby a regionální problematika tvořily náplň jejího (nejen profesního) života.

V roce 2000 byla dr. Vlastě Hamplové za její celoživotní práci v knihovnách udělena medaile Z. V. Tobolky. O knihovnické dění se živě zajímala i po svém odchodu do důchodu. Nadále se obklopovala dobrou beletrií (milovala dílo Bohumila Hrabala – sama měla pábitelský přístup k životním zkušenostem, uměla kouzelně vyprávět) a také bohatě vypravenými publikacemi z oboru kunsthistorie. S nesmírnou, až sebezníčující obětavostí pečovala o své blízké. Péči o své vlastní zdraví a pohodlí ponechávala s typickou skromností stranou, přes nesnáze se přenášela s humorem a nadhledem.

PhDr. Vlasta Hamplová zemřela 20. července 2017 v Hradci Králové ve věku 76 let. Věříme, že její „knihovnická stopa“ zůstane ještě dlouho čitelná.

1.6.6 PhDr. Josef Vlček, CSc.: Vzpomínky zůstanou

Šestnáct a půl roku práce v knihovně, to je přes třetinu produktivního lidského života. Samozřejmě že za ta léta mám množství většinou dobrých vzpomínek, které se mně nyní v důchodovém věku živě vracejí v paměti. Pokouším se o jejich malý zkratkovitý vzorek.

Do knihovny jsem nastoupil v roce 1985, ještě v době klasických ručních knihovnických činností. Od počátku jsem se snažil, aby knihovna pružně reagovala na všechny politické, a především odborné změny, a těch během let bylo opravdu hodně, některé byly zcela zásadní.

Vzpomínka první je na 60členný pracovní kolektiv, se kterým jsem vzhledem ke svému funkčnímu zařazení často přicházel do styku. Bývalé kolegyně (a těch byla naprostá většina) i kolegové byli většinou odborně zdatní i pracovití, a tak jsme mohli společně plnit dané úkoly na odpovídající profesionální úrovni. Bylo mezi nimi i mnoho skutečných osobností jak po knihovnické, tak i lidské stránce. Nechci nikoho jmenovat, seznam by byl dlouhý. Jednoho však přece – nezapomenutelného Ladislava Vacinu. Malá poznámka k pravidelným poradám vedení: byly velmi živé a podnětné, v diskusi jsme hledali nejlepší řešení, končící často kompromisním závěrem.

Druhá vzpomínka je na průběh rekonstrukcí v obou hlavních budovách³⁴ a výstavbu skladového areálu. Domnívám se, že se nám v daných podmínkách podařilo vybudovat docela útulné interiéry. Důležitá byla výstavba skladového areálu Pouchov. Postupně s jeho výstavbou jsme s radostí opouštěli nevyhovující depozitní sklady v Záhoří, Sendražicích, Hrádku a Stračově. Byla s tím spojena i spousta fyzické práce, ale i uspokojení. Hodně jsme „zažili“ i s klášterní knihovnou v Broumově, práci odbornou i fyzickou a jednoznačné vyvrácení nesmyslného obvinění ze strany nekompetentních kontrolních orgánů.

Živá byla situace po listopadu 1989. Delegace studentů v knihovně, založení OF, aktivita odborných spolků, dobrovolné večerní besedy ve společenské místnosti i studovně na nábřeží, anketa důvěry vedoucím pracovníkům a další akce. Postupně se ale situace uklidňovala, bylo třeba zajišťovat běžný rutinní provoz.

³⁴ Budova na Eliščině nábřeží a bývala synagoga (pozn. red.).

Vzpomínka další, nepolitická a pro další činnost knihovny zcela zásadní. Nastal neobyčejně silný a rychlý nástup výpočetní techniky. Všichni jsme se museli učit teorii i praxi nových pojmů a poznatků z oblasti hardwaru i softwaru. Osobně mně pomohlo absolvování postgraduálu v oblasti informačních systémů. Zkušený kolektiv však bez větších problémů vše zvládl a knihovní procesy byly postupně automatizovány a paměti počítačů se plnily tisíci potřebnými knihovnickými údaji. Již v roce 1992 byla v knihovně zavedena funkční počítačová síť. Je ovšem jasné, že v této oblasti je nutné osvojování nových a nových poznatků, to však už je úkol další knihovnické generace.

Vzpomínka předposlední je na organizování každoročně konané celostátní odborné konference „Knihovny současnosti“. Její první dva ročníky se konaly v Hradci Králové, další již v areálu Junior centra Seč. Organizování této špičkové akce spolu s Moravskou zemskou knihovnou v Brně nám dalo hodně práce, ale tu jsme dělali velmi rádi, zvláště když odezvy v knihovnické veřejnosti byly příznivé. Nejen že jsme ji organizovali, ale také na ní aktivně vystupovali.

Vzpomínka poslední nemůže být na nic jiného než na neuvěřitelnou anabázi při přípravě nové knihovny. Ztrátu budovy synagogy jsem v roce 1994 cítil jako velkou nespravedlnost a usilovně, ale bezvýsledně hájil státní majetek. K tomu by bylo možné uvést řadu faktů, nad některými se vznášely značné rozpaky. Na druhou stranu se paradoxně díky této události mohlo přistoupit k přípravě výstavby nové knihovny, která trvala dlouhých sedm let. Následovala spousta jednání, rozčilování, nadějí, zklamání i úspěchů. Jednání na ministerstvech kultury a financí s ministry, s jejich náměstký počínaje až po pracovníky v různých funkcích. Došlo přitom k mnoha zajímavým situacím. Představte si například 4hodinové sezení jednoho knihovníka a proti němu arogantního zástupce ministerstva kultury a deset pracovníků

Obr. 22: PhDr. Josef Vlček, CSc., v roce 1999

ministerstva financí. Rovněž mnoho schůzek proběhlo v Hradci Králové s tehdejšími primátory a jejich náměstkyně i na útvaru hlavního architekta. Rád vzpomínám, jak jsem s modelem nové knihovny chodil po obou ministerstvech. Ten nakonec zůstal u tehdejší vedoucí odboru knihovnictví a naší podporovatelky, spisovatelky Evy Kantůrkové. Důležité bylo „Prohlášení“ rozhodujících subjektů doby, hejtmánem počínaje a rektory a děkany hradeckých vysokých škol konče. Nakonec bylo připraveno jednání s poslanci, kteří vše přednesli v parlamentu, a mnozí další byli požádáni o podporu při hlasování. Projekt knihovny byl zaregistrován a já jsem mohl s čistým svědomím přesně v termínu odejít do důchodu. Uvedené vzpomínky a mnohé další zůstanou.

2. Služby

2.1 Služby knihovny

1949–1959

V prvním období byla činnost knihovny značně komplikována nedostatečným personálním zabezpečením: pro zajištění veškerého provozu disponovala pouze třemi zaměstnanci. To se projevilo i ve službách čtenářům, které byly dosti omezené, počet výpůjček se pohyboval kolem 10 000 ročně. Navíc se knihovna v krátké době dvakrát stěhovala a docházelo i k dalším přesunům fondů či několikaměsíčním přerušáním provozu.

Od dubna roku 1953 sídlila knihovna v prostorech na Eliščině nábřeží, knihy se půjčovaly denně od 10 do 12 a od 14 do 18 hodin, v sobotu od 8 do 12 hodin. Studovna byla otevřena denně od 13 do 21 hodin a v sobotu od 13 do 18 hodin.

SVK navštěvovalo denně až 150 uživatelů, většinou z řad mládeže a vědeckých pracovníků. V tomto a následujícím roce počet výpůjček stoupl hlavně díky nové službě čtenářům – tzv. ambulantnímu půjčování odborných knih v celém východočeském regionu. Zaměstnanci knihovny přiváželi odbornou literaturu za dělníky až na jejich pracoviště. Byly tak například navštěvovány Závody Vítězného února, Výzkumný ústav sklářský v Hradci Králové, závody Tiba a Juta ve Dvoře Králové. Stejná služba byla poskytována jednotlivým JZD, zejména na Hradecku. Závody se na knihovnu obracely s bibliograficko-informačními požadavky, knihovna s nimi společně plánovala nákup zahraničních časopisů, připravovala pro ně výběrový tematický seznam literatury a novinek z požadovaných oborů. V roce 1955 navštívilo knihovnu 39 600 uživatelů, kteří si vypůjčili více než 100 000 knihovních jednotek. V roce 1956 vzniklo dokumentační oddělení pro specializované obory (strojírenství, gumárenství, textil a chemii), které lze považovat za první náznak poskytování odborných informací. V důsledku sloučení s krajskou knihovnou však bylo oddělení již v roce 1959 zrušeno. V roce 1958 bylo zaregistrováno 2 200 čtenářů a bylo vypůjčeno 120 000 knihovních jednotek. Rozvíjela se i spolupráce se středními odbornými

i všeobecně vzdělávacími školami v kraji, jejichž studenti byli na exkurzích seznamováni se službami knihovny a se způsoby využívání jejích fondů.

Výpůjčky opět vzrostly v roce 1959, kdy byla ze Státní vědecké knihovny Zdeňka Nejedlého a Krajské lidové knihovny vytvořena jedna instituce – Krajská knihovna. Bylo půjčeno přes 582 000 knih, přičemž knihovna měla více než 12 000 čtenářů. Podstatně se zvýšily výpůjčky odborné a vědecké literatury, a to nejen ve vědeckém oddělení Krajské knihovny, ale i v ústřední půjčovně lidové knihovny a na pobočkách ve městě. Uvedených výsledků se podařilo dosáhnout díky zvýšené propagaci odborné a vědecké literatury mezi čtenáři v lidových knihovnách. Byly sestavovány výběrové seznamy knih, vytvářely se knižní koutky s volně přístupnou odbornou literaturou, výstavy nejnovějších děl s touto tematikou a pod. Byla také podstatně rozšířena výpůjční doba jak ve studovně vědeckého oddělení (od 9 místo od 13 hodin), tak v ústřední půjčovně lidové knihovny, v hudebním oddělení (pětkrát týdně místo třikrát) a v pobočkách lidové knihovny. V rámci kolektivní práce se čtenářem uspořádala knihovna v roce 1959 téměř 100 akcí a bylo rozesláno 60 souborů knih na vesnice. V rámci meziknihovní výpůjční služby (MVS) zapůjčila Krajská knihovna jiným institucím na 1 000 publikací a téměř stejný počet získala pro své čtenáře z jiných knihoven z celé republiky i ze zahraničí.

1960–1970

V červenci 1960 byla z rozhodnutí VČ KNV znovu zřízena samostatná Státní vědecká knihovna Zdeňka Nejedlého, univerzální knihovna s odborným zaměřením na textilní obory a zemědělství. Studovna knihovny byla otevřena od 9 do 20 hodin, v sobotu od 9 do 18 hodin. Její průměrná návštěvnost činila 100 čtenářů denně.

V roce 1961 byl schválen výpůjční řád knihovny a zásady pro diferencovanou službu čtenářům. Uživatelé byli rozděleni do pěti skupin podle „společenského významu jejich práce či studia“, byly stanoveny znaky jednotlivých kategorií a zavedena evidence individuálních a kolektivních čtenářů. Tento systém se stal základem práce se čtenářem v následujících letech. Roku 1962 byla ve výpůjční službě zavedena řada nových tiskopisů (výkazy čtenářů, nové průkazy pro individuální čtenáře, průkazy pro kolektivní čtenáře), které zpřesnily evidenci a zjednodušily práci a používaly se v obdobné formě až do automatizace výpůjčního protokolu. Dále byly zavedeny nové žádanky pro MVS v souvislosti s realizací vyhlášky č. 51/1963 Sb., o meziknihovní výpůjční službě.

Od roku 1965 byla v SVK budována kartotéka CEZL (Centrální evidence zahraniční literatury), kterou v roce 1979 nahradil čtvrtletně vydávaný vázaný bulletin,

doplňený rejstříky. Pro následující rok byly připraveny nové jednotné statistické výkazy pro celou knihovnu. Čtenáři měli od tohoto roku k dispozici lístkový přírůstkový katalog novinek.

Ve studovně bylo v této době pouze 43 míst, což bylo vzhledem k nárůstu návštěv naprosto nedostatečné. Zatímco v roce 1959 bylo maximum denních návštěv 108, v roce 1960 to bylo již 170, a v roce 1961 dokonce 253 osob. Ve městě neexistovala veřejná čítárna, a tak studovna SVK suplovala i tuto funkci. Situace se zlepšila až po vytvoření samostatných studoven na lékařské a pedagogické fakultě.

Podstatně se v těchto letech rozšířila meziknihovní výpůjční služba: došlo nejen ke zvýšení kvantitativních ukazatelů, ale i kvalitativních. Instituce si pochvalovaly zejména pohotovost a rychlost ve vyřizování požadavků, které byly často formulovány velmi obecně.

V roce 1962 zahájila soustavou činnost fotografická dílna, která měla sloužit jak čtenářům, kteří projevíli zájem o fotokopii části dokumentu vypůjčeného z fondu SVK, tak i pro pokrytí potřeb knihovny. Její práce se však rozvíjela pomalu, protože v počátečním období nebyla zajištěna ani stálá kvalifikovaná síla, ani přísun potřebného materiálu. Ke zlepšení došlo na konci 60. let, kdy byly zakoupeny dva polské rozmnožovací přístroje Pylorys a byl přijat kvalifikovaný reprograf.

Úroveň poskytovaných výpůjčních služeb byla ve druhé polovině 60. let výrazně ovlivněna nedostatkem prostor. Zatímco ve studovně se po vytvoření samostatných studoven na lékařské a pedagogické fakultě stav zlepšil, v půjčovně a ve skladištích se situace neustále zhoršovala. V roce 1967 se podařilo získat další skladištní prostor, v Sendražicích, kam se umístily starší ročníky časopisů, ale půjčovně to příliš nepomohlo. Navíc stále více místa zabíraly neustále se rozšiřující čtenářské katalogy a kartotéky. Proto začala knihovna s pomocí odboru školství a kultury VČ KNV jednat o koupi bývalé židovské synagogy na tř. Československé armády, která by mohla být zadaptována na půjčovnu se sklady knih. Synagoga byla zakoupena koncem roku 1968.

V roce 1968 byla zavedena nová služba, určená zejména pro kolektivní čtenáře. Jednalo se o vydávání tzv. expres informací o odborných knihách z devizových oblastí i o ostatní zahraniční odborné literatuře nově zařazené do fondů SVK. Celý soupis byl rozdělen do 23 tematických skupin, ze kterých si mohl uživatel vybrat. Tyto expres informace byly vydávány desetkrát ročně, což znamenalo značné zrychlení oproti tištěným přírůstkům vydávaným čtvrtletně.

V roce 1969 byl zaveden pětidenní pracovní týden, ale služby v sobotu dopoledne zůstaly zachovány.

Po celá 60. léta neexistovala klasická informační služba tak, jak je známá dnes. Informační činnost spočívala na metodicko-bibliografickém oddělení a oddělení styku se čtenářem, která vykonávala rychlou zpravodajskou, řešeršní a pod. činnost a zajišťovala exkurze. Do roku 1970 se podařilo „*vybudovat, uceleně doplnit, odborně zpracovat katalogy a pomůcky pro informační službu, vybudovat základnu odborných a kvalifikovaných pracovníků.*“ (Plán činnosti, 1970, s. 1).

1970–1980

Na začátku 70. let došlo k rozsáhlým změnám, které se dotkly jak práce se čtenářem, tak organizačního členění uvnitř knihovny. Díky zprovoznění druhé, nově adaptované budovy se podstatně rozšířily služby knihovny. Nová půjčovna v budově synagogy byla pro veřejnost otevřena v dubnu 1971. Odbor služeb čtenářům byl rozdělen na dvě samostatná i místně oddělená oddělení. Oddělení časopisů se všeobecnou studovnou zůstalo v budově na Eliščině nábřeží, kde byla po adaptaci zřízena nová čítárna, která sloužila zároveň jako výstavní místnost. Otevírací doba byla od 9 do 20 hodin ve všední dny, v sobotu od 9 do 12 hodin. Výpůjční oddělení našlo své působiště v synagoze. Půjčovna byla otevřena od 8.30 do 18.30, v sobotu od 8.30 do 12 hodin. Současně s otevřením nové půjčovny se uskutečnilo 10 školení pro středoškolské a vysokoškolské studenty, zaměřené na služby knihovny. Nové prostory půjčovny vedly ke zkvalitnění služeb a nárůstu počtu registrovaných čtenářů. Zároveň však rozdělení studoven a půjčovny zkomplikovalo obsluhu uživatelů a přineslo zbytečnou duplicitu některých informačních činností.

Současně se zahájením provozu nové půjčovny se začaly připravovat podklady pro novou evidenci čtenářů. Důležité údaje z přihlášek čtenářů (pohlaví, bydliště, věk, vzdělání, zaměstnání, zájmové obory, jazykové znalosti) byly přenášeny na okrajové děrné štítky, které pak jednoduchou selekční metodou umožňovaly získání různých statistických ukazatelů o složení čtenářů knihovny či údajů potřebných pro četné průzkumy, které se v té době v SVK připravovaly. V roce 1973 byl například proveden průzkum čtenářské návštěvnosti v jednotlivých časových obdobích, frekvence výpůjček z fondu v jednotlivých skladištích a obsahové tematiky výpůjček. Cílem bylo optimálně, a přitom hospodárně rozvrhnout služby čtenářům v půjčovně, výsledkem bylo mimo jiné i posílení služeb v půjčovně v odpolední špičce. Dále byl připraven projekt a zajištěna realizace průzkumu čtenářských zájmů ve vztahu k profesi a vzdělání uživatelů, který byl dokončen v roce 1974. Jeho výsledky vypověděly mnohé o hlavních zájmových oblastech čtenářů knihovny a opět byly využity

ve výpůjčním procesu i v práci se čtenářem. Ve studovně byly realizovány průzkumy využívání časopisů, novin a prezenčních výpůjček knih z příruční knihovny. Pozornost byla věnována rozvoji služby cirkulace časopisů pro podniky a instituce ve městě i Východočeském kraji. Vzhledem k tomu, že cirkulace byla zaměřena především na zahraniční odborné časopisy převážně z tzv. devizových oblastí, představovala tato služba velkou pomoc pro jednotlivé podniky. V roce 1971 bylo čtenářům k dispozici 1 794 časopisů. Z nich 980 titulů bylo vydáváno v ČSSR, 299 v socialistických státech, 167 v SSSR a 348 v kapitalistických zemích.

V roce 1971 byla zavedena ve výpůjčním oddělení informační služba, kterou vykonávaly dvě pracovnice s vysokoškolským vzděláním. Zároveň byla pro tuto službu, která se postupně v dalších letech vyvinula v samostatné oddělení bibliograficko-informační služby (BIS), vybudována základní příruční knihovna. Postupně byl vytvořen rozsáhlý bibliograficko-informační aparát, využívaný také úsekem MVS. Pracovnice informační služby zavedly evidenci čtenářských dotazů a nejzávažnější z nich zaznamenávaly do kartotéky pro případné další využití. V roce 1974 byla zpracována studie nové soustavy BIS pro Východočeský kraj. Informační služba v půjčovně se snažila vést čtenáře k samostatnému využívání katalogů a dalších pomůcek. V roce 1976 byl vytvořen samostatný specializovaný úsek BIS, začleněný do odboru bibliografie a informační služby. Zprvu zde pracoval jeden informátor, v listopadu pak došlo k posílení druhým pracovníkem, takže byla zajištěna informační služba po celou otevírací dobu půjčovny.

Obr. 23: Interiér půjčovny v synagoze v roce 1976

V září 1978 byla otevřena studovna politické literatury, která od listopadu sloužila veřejnosti ve dvousměnném provozu. Její základní příruční knihovna obsahovala cca 1 800 svazků politické literatury. Pro potřebu čtenářů a uživatelů zde byly k dis-

pozici speciální katalogy politické a společenskovední literatury a kartotéky pro práci s tiskem. Ve stejné době byla všeobecná studovna přeměněna na studovnu technické a přírodovědné literatury.

V roce 1977 byl do fotodílny pořízen nový fotografický přístroj s příslušenstvím. Její prostory byly rekonstruovány pro modernější provoz, zajišťující rozvoj nutných fotoprací pro potřeby SVK. Fotokopie a mikrofilmy byly zhotovovány i pro uživatele a meziknihovní výpůjční službu.

Velkým problémem zůstával nedostatek skladových prostor v budově půjčovny. Bylo nutné přemístit další fondy do skladišť mimo město a zajistit dvakrát týdně jejich dovoz. V budově tak zůstal pouze nejnovější fond, doba vyhledání požadavků se ustálila na 30 minutách od objednání. V roce 1978 byla zahájena stavba velkokapacitního skladu knih v Hradci Králové – Pouchově.

1980–1990

V první polovině 80. let došlo na odboru služeb čtenářům k podstatným změnám. V roce 1982 byla dokončena výstavba první haly depozitáře na Pouchově, do které byla v průběhu roku 1983 přestěhována většina dokumentů uložených ve skladištích mimo město. 1. září byl sklad uveden do provozu, čímž se zásadně zkvalitnily služby čtenářům (zkrácením dodací lhůty požadovaných dokumentů).

Stále naléhavěji se však projevoval nedostatek místa v půjčovně. Proto se v roce 1984 začalo s celkovou modernizací prostor pro čtenáře, celá půjčovna byla přebudována, rozšířena a vybavena moderním zařízením – práce byly dokončeny na začátku roku 1985.

V tomto roce měli čtenáři k dispozici soustavu katalogů a kartoték, které se vzájemně doplňovaly a podávaly obraz o složení a obsahu knihovního fondu z různých hledisek (katalog jmenný, předmětový, systematický a od roku 1986 byl vytvářen katalog nových přírůstků ve fondech knihovny). Fond beletrie byl až do roku 2000 půjčován absenčně pouze studujícím a učitelům jazyka a literatury. Ostatní kategorie čtenářů si mohli beletrii půjčovat pouze prezenčně.

V roce 1986 byla provedena analýza nevyřízených požadavků. Zjistilo se, že ve fondu je nedostatečně zastoupena studijní literatura ve formě skript, literatura z oblasti pedagogiky, psychologie a elektroniky. Výsledky se promítly do akviziční politiky knihovny. Pro čtenáře byl vytvořen lokační přehled skladů a soupis třídníků MDT.

Na podzim roku 1989 v rámci oslav 40. výročí založení knihovny proběhl den otevřených dveří, kdy se mohla veřejnost seznámit se systémem uložení knihovních

fondů ve skladech a způsoby jejich zpřístupnění. Současně si návštěvníci mohli prohlédnout výstavu vzácných publikací z fondu knihovny. Závěr roku přinesl velké politické změny ve společnosti a s tím související nárůst požadavků na informace a dokumenty, ke kterým dříve nebyl přístup. Na regály se postupně začala vracet dříve vyřazená, tzv. „zakázaná“ literatura. Zároveň došlo k personálnímu posílení úseku služeb čtenářům a MVS, což vedlo k celkovému zkvalitnění služeb, zejména na úseku informační činnosti přímo v půjčovně.

Změny se v 80. letech výrazně projevíly i v poskytování služeb čtenářům v budově na nábřeží. Diskutabilní změnou ve vývoji informačních služeb SVK bylo v létě roku 1982 odstěhování BIS z budovy synagogy, kde bývala vždy po ruce čtenářům, do nově adaptovaných prostor na Eliščině nábřeží. Na jedné straně přestěhování prospělo oddělení politické literatury (lepší koordinace informační práce), na straně druhé ovšem došlo k určité odtrženosti od půjčovny, která trvala až do otevření nové budovy v roce 2008. Výsledkem bylo kromě oné „určité odtrženosti“ třeba i to, že až do května 2006 se v půjčovně prakticky neevidovaly dotazy, ačkoliv informační činnost probíhala.

V roce 1983 nadále stoupal zájem o cirkulaci časopisů. Pro zkvalitnění práce s časopisy byly v pololetí předány všechny nové ročníky, tj. poslední čtyři léta, do studovny. Snížením devizové kvóty v roce 1986 klesl počet odebíraných titulů a tím došlo i k poklesu zájmu uživatelů. Zároveň byl vydán soupis všech zahraničních periodik.

V roce 1988 a 1989 proběhly adaptační práce v prostorách studoven na nábřeží. To vedlo ke značnému zlepšení pracovního prostředí pro čtenáře i pracovníky knihovny. Došlo k instalaci nového topného systému, studovny byly vybaveny novými šatními skříňkami a regály. Pro náročnost těchto prací byly studovny pro veřejnost po nezbytnou dobu uzavřeny. Byla provedena aktualizace studijního fondu studovny politické literatury s tím, že další podstatné změny musí proběhnout i v roce 1990.

1990–2000

Na začátku 90. let pokračovaly práce na zpřístupňování dříve „zakázaných“ dokumentů se zvláštním režimem půjčování. Pozornost byla věnována zejména stavu fondů a zlepšení jejich ochrany. Hledaly se možnosti optimálního uložení a zpřístupnění, což vedlo k častému přemisťování dokumentů. V souvislosti s ochranou fondů došlo ke zvýšení sankčních poplatků za včas nevrácené výpůjčky. Rozšířila se nabídka služeb v půjčovně, byly zakoupeny kopírovací stroje, magnetofon a videopřehrávač. Na konci roku 1992 byl na odbor umístěn první počítač, ve zkušebním provozu

byla zahájena činnost výpůjčního modulu systému Smartlib a jeho podsystému Evidence uživatelů. V souvislosti s rozpadem sítě technických a závodních knihoven došlo k výraznému poklesu zájmu o MVS. V roce 1994 byly na dvou stanicích v půjčovně zpřístupněny fondy knihovny prostřednictvím online katalogu, jehož nespornou výhodou byla možnost získat okamžitou bibliografickou informaci o nových přírůstcích. V roce 1995 se podařilo dokončit elektronickou evidenci čtenářů. Za úspěch lze považovat zavedení pravidelné informační služby v půjčovně, která měla více času na individuální práci se čtenáři. Zároveň se zvýšil počet terminálů v půjčovně: návštěvníci měli k dispozici již čtyři stanice.

V roce 1996 byla dostavěna hala č. 2 na Pouchově a došlo k částečnému vyřešení dlouhodobě neutěšené situace v půjčovně. Nové prostory určené čtenářům byly získány přemístěním části fondů z 2. podlaží budovy synagogy do depozitáře na Pouchově. Přízemí a 2. podlaží byly propojeny schodištěm a v nově vzniklém prostoru bylo instalováno 15 boxů pro počítače se čtenářskými online katalogy, později zde byla umístěna informační služba a registrace uživatelů. Otevření zrekonstruovaných prostor se uskutečnilo v létě roku 1997.

V důsledku úsporných balíčků bylo od 1. ledna 1997 zastaveno doplňování čtenářských lístkových katalogů a nové dokumenty si mohli čtenáři vyhledávat už pouze v elektronickém katalogu knihovny. Ve stejném roce SVK vystavila jako jedna z prvních knihoven v republice celý svůj elektronický katalog na webu.

Hlavním úkolem odboru služeb čtenářům v roce 1997 byl převod čtenářské agendy do nového knihovního systému KP-sys a s tím související zavedení automatizovaného výpůjčního procesu. Na čtenářské průkazy se nově zadávaly čárové kódy a od listopadu proběhlo na vybraném vzorku čtenářů zkušební půjčování. Do rutinního provozu byl automatizovaný systém nasazen od 1. ledna 1998. Nespornou výhodou bylo zpřesnění upomínkového řízení, které se nově provádělo výhradně automaticky. Za nedostatek však lze považovat skutečnost, že zpětně byla uložena jen malá část fondu, takže stále bylo nutné dohledávat dokumenty i v lístkovém katalogu. Tyto dokumenty, které neměly záznamy v elektronickém katalogu, byly půjčovány v elektronickém výpůjčním protokolu tzv. „přes signaturu“. Ještě několik let poté byla evidence půjčených knih vedena též klasickou formou, neboť spolehlivost KP-systému nebyla stoprocentní. Od roku 1999 měli čtenáři možnost prostřednictvím svých čtenářských kont online prodlužovat termíny výpůjček. Rezervace na půjčené dokumenty bylo však stále nutné zadávat prostřednictvím pracovníků odboru výpůjčních služeb. Za klad lze považovat pevně nastavený maximální počet prodloužení výpůjčních termínů (3x).

Z důvodu snižování nákladů bylo v roce 1998 v rámci meziknihovní výpůjční služby zavedeno placení poštovného. Počet výpůjček se tak v porovnání s předcházejícím rokem snížil téměř na polovinu. V tomto roce byla také poprvé za dobu existence knihovny navázána spolupráce s právníkem při vymáhání nevrácených knih.

K velkým změnám došlo i v prezenčních službách knihovny na Eliščině nábřeží. Hned na začátku roku 1990 vznikla nová koncepce bibliograficko informační služby, která byla realizována za provozu v období od 15. července do 20. srpna 1990. Sloučením stávajících útvarů vzniklo jedno univerzální pracoviště, jehož pracovníci zajišťovali službu po celou otevírací dobu studovny. Naprostou nutností byla s ohledem na nové požadavky uživatelů aktualizace informačního aparátu, proto byla přebudována příruční knihovna studovny. Nedostatkové knižní zdroje informací byly i nadále doplňovány excerpcí denního a odborného tisku všemi pracovníky BIS do soustavy bibliografických a faktografických kartoték.

1. října 1991 proběhlo další slučování, tentokrát BIS (později přejmenované na oddělení informačních a referenčních služeb – IRS) a oddělení práce s časopisy, čímž vlastně vznikl nový odbor speciálních služeb, jehož vedoucí se stala PhDr. Vlasta Hamplová. Vývoj probíhal i v oblasti výpočetní techniky. Na nábřeží byla uvedena do provozu lokální počítačová síť, osazená čtyřmi počítači. Budova byla připojena k síti CESNET.

Počítače se uplatnily i v činnosti oddělení periodik. Všechna docházející periodika byla zapsána na počítači do programu Smartlib – Seriály. Údaje byly ověřovány a doplňovány tak, aby v lednu 1994 mohla začít zkušební evidence na počítači (později převedena na odbor doplňování a zpracování fondu). Byla dokončena cirkulace vybraných odborných periodik podle dohod uzavřených na rok 1994, a smlouvy pro rok 1995 již nebyly obnoveny.

V roce 1995 byla v popředí zájmu automatizace a její využití v každodenní rutinní práci. Historicky významnou událostí, jejíž dopad na služby a činnosti knihovny se projevil hlavně v následujících letech, bylo zavedení internetu pro veřejnost. Výrazně vzrostl zájem uživatelů o informační služby vůbec a o informace na elektronických nosičích zvláště. Nejrozumnější faktografie, referátové a bibliografické časopisy, bibliografické ročenky a klasické kartotéky, které byly uživatelům poskytovány dříve, byly postupně zcela nahrazeny informacemi na tehdy netradičních nosičích (el. databáze, CD ROM a internet). Od okamžiku, kdy se tyto zdroje začaly zpřístupňovat uživatelům, bylo zřejmé, že je třeba zvýšenou pozornost věnovat nácviku práce s nimi. To probíhalo zpočátku formou individuálních konzultací, v roce 1996 se uskutečnilo i několik hromadných školení uživatelů v práci s databází Česká národní bibliografie.

Tyto pokusy byly značně omezené, protože nebyla k dispozici vhodně vybavená učebna. Využití elektronických zdrojů se výrazně projevilo i ve způsobu zpracování rešerší. Stále více jich bylo zpracováváno s použitím kombinace elektronických a klasických zdrojů.

Oprava okenních prostor v budově na nábreží umožnila jejich využití pro propagaci a nabídku služeb.

V roce 1996 pokračoval rozvoj internetové sítě, ve studovně byly nainstalovány dvě nové uživatelské stanice. Oddělení informatiky bylo posíleno o pracovníka, který v rámci své pracovní náplně poskytoval odborné konzultace k internetu jak pracovníkům knihovny, tak i uživatelům ve stanovených konzultačních hodinách. Byla vytvořena webová stránka knihovny s adresou <http://www.svkhk.cz>.

V roce 1997 byl nejvýznamnější událostí v oblasti prezenčních služeb vznik Internet clubu, který byl v součinnosti s firmou BONET 13. ledna slavnostně otevřen a zpřístupněn veřejnosti ve vstupní hale studovny. Na úseku IRS byl v tomto roce evidován velký nárůst počtu dotazů (40–50 za směnu). Z důvodu přijetí tzv. vládních balíčků opatření došlo v rámci úspor k omezení otevírací doby a byl snížen přiděl finančních prostředků na nákup výpočetní techniky a databází.

V roce 1998 byla do studovny umístěna samoobslužná kopírka. Zakoupen byl i nový služební kopírovací stroj na komplikované nebo rozsáhlé zakázky a služební kopie. V roce 1998 došlo ke změně v půjčování svázaných periodik. Svázaná periodika, která byla do té doby půjčována absenčně v půjčovně, byla od roku 1998 půjčována prezenčně ve studovně.

Obr. 24: On-line katalogy v 1. podlaží synagogy

Až do roku 1999 nebyly zpracovávány rešerše pro diplomové práce studentů se zdůvodněním, že samostatné vyhledání pramenů by mělo tvořit důležitou součást

zpracování diplomové práce. Oddělení IRS na konci 90. let omezilo vlastní dokumentační činnost a stále více využívalo k zodpovídání dotazů elektronické zdroje. Z vlastních zdrojů knihovny to byly online katalogy monografií, ANAL, REOS a REFA. Z databází dodávaných odjinud to byly ČNB, JURIX, Bibliographia Medica, SKOL, EPIS. A samozřejmě stále většího významu nabýval internet.

2000–2007

V roce 2000 došlo k výraznému nárůstu počtu výpůjček, což bylo z velké části zapříčiněno zpřístupněním fondu beletrie k absenčnímu půjčování.

Od roku 2002 začala v prostorách pro čtenáře v 1. poschodí synagogy pracovat stabilní informační služba, která se věnovala individuální práci se čtenářem, pomáhala s orientací v nabízených službách či s hledáním potřebných informací v nejrůznějších zdrojích (nejen ve fondu SVK). V březnu téhož roku byl pro veřejnost zaveden v půjčovně internet na všech 17 počítačích.

V roce 2002 byl od firmy KP-systém zakoupen www OPAC, který byl v průběhu téhož roku nasazen ve zkušebním provozu. Díky denní aktualizaci dat měli poprvé v historii knihovny uživatelé možnost získat v elektronickém katalogu informace o aktuálním stavu dostupnosti dokumentu, což mělo za následek i zjednodušení a zrychlení práce ve skladech. Do skladů byly předávány pouze žádanky na volné dokumenty, nikoliv jako dříve na všechny dokumenty, o které měli čtenáři zájem. Na druhou stranu je nutno dodat, že tato informace nebyla nikdy stoprocentní: stávalo se, že dokument označený v online katalogu jako volný byl již půjčený, a naopak. Za další nedostatek lze považovat dodavatelem systému nesplněný požadavek na přímý tisk žádanek. Čtenáři stále museli ručně vypisovat žádanky, případně žádali o objednání e-mailem.

Od ledna 2003 bylo v rámci odboru služeb zřízeno oddělení správy fondů, jehož vedením byla pověřena Martina Adametzová. Od tohoto roku je také statisticky zjišťována návštěvnost webových stránek knihovny. Do online katalogu bylo v tomto roce uskutečněno 10 225 přístupů. V roce 2004 byla zahájena výměna čtenářských legitimací, které se tiskly na vlastní tiskárně; stávající čísla průkazů byla zachována. V rámci MVS bylo z jiných knihoven zasláno 3 122 požadavků. Vyšší počet požadavků oproti roku 2003 lze přisuzovat ukončení účtování poštovního žadajícím knihovnám, ke kterému došlo 1. ledna 2004.

V roce 2005 byly na odboru výpůjčních služeb zahájeny práce na přípravě volného výběru plánovaného do nové budovy. Průběžně bylo prováděno balení knih urče-

ných do volného výběru. Dle stanovených zásad byly baleny i knihy staršího vročení, které byly opatřeny stavěcími znaky pro budoucí volný výběr.

V roce 2006 došlo k několika organizačním a personálním změnám. Dosavadní dlouholetá vedoucí Mgr. Miloslava Paulovičová odešla do důchodu a odbor byl rozdělen na dva samostatné odbory, odbor výpůjčních služeb (OVS) a odbor správy fondů (OSF). Na místo vedoucí OVS byla jmenována Mgr. Daniela Ridlová, která se vrátila po mateřské dovolené, a vedoucí OSF se stala Martina Adametzová, dosavadní vedoucí oddělení správy fondů.

Nadále pokračoval pokles počtu absenčních výpůjček i návštěvníků započatý v roce 2004. Důvody byly přičítány zejména nespolehlivosti používaného knihovního systému, kdy byl problém jednak dokument v systému jednoduše najít, a potom i spolehlivě zjistit, zda je dostupný. Za další důvod lze považovat i nedostatek finančních prostředků na nákup dokumentů: většina titulů byla pořizována pouze v jednom exempláři, s čímž souvisela dlouhá čekací lhůta na výpůjčku. Pokles fyzických návštěvníků lze připisovat i nárůstu nabídky elektronických služeb. Uživatelé mohli některé služby (vyhledávání dokumentů v online katalogu, prolongace lhůt výpůjček) realizovat, aniž by navštívili knihovnu.

V červenci 2006 začal platit nový upomínkový systém. Došlo v něm k upravení výše jednotlivých poplatků, zásadní změnou však byla skutečnost, že se začaly platit za každou knihovní jednotku zvlášť. V souvislosti s plánovaným přechodem na nový knihovní systém byly zkontrolovány a opraveny všechny čtenářské obálky a elektronická konta čtenářů. Zároveň byla nastavena nová pravidla řešení ztrát vypůjčených dokumentů. Byla významně zkrácena lhůta na hledání ztracené knihy a v případě jakékoliv nahlášené ztráty bylo zablokováno právo dalších výpůjček. Tento systém se osvědčil. Ke zlepšení došlo i v oblasti propagace služeb půjčovny; byly zakoupeny dvě nástěnky: jedna byla věnována základním informacím, na druhé se zveřejňovaly výhradně novinky. V říjnu 2006 byla posílena informační služba v 1. patře půjčovny, a to v době od 12 do 17 hodin. Byla přijata nová pracovnice, která se věnovala převážně agendě registrace a telefonickým žádostem o prolongace výpůjčních lhůt. Druhá pracovnice pak vyřizovala čtenářské dotazy a obsluhovala internet.

Nejdůležitější událostí roku 2007 bylo bezpochyby nasazení nového automatizovaného knihovního systému Aleph do běžného provozu, ke kterému došlo 24. ledna. Začátek ledna probíhal ve znamení kontrol a testování, převáděly se veškeré údaje o výpůjčkách, rezervacích i upomínkách. Vzhledem k tomu, že se nový systém v mnohém výrazně lišil od systému předešlého, bylo třeba změnit i některé navykklé pracovní postupy. První měsíce po zavedení Alephu také výrazně stoupl počet uživa-

telských požadavků na zaškolení, informační služba v půjčovně byla proto dočasně posílena o pracovnice IRS a systémovou knihovnici. V květnu bylo spuštěno zasílání tzv. zdvořilých upozornění, v nichž jsou uživatelé e-mailem upozorňováni na blížící se konec výpůjční lhůty. I přes některé nedostatky lze říci, že systém byl bez výraznějších problémů úspěšně zaveden a od této doby běží v rutinním provozu. Možnosti nového systému ocenili zejména uživatelé knihovny, kterým výrazně zjednodušil život. Z pohodlí domova jednoduše zjistí, zda knihovna dokument má, zda je volný či půjčený, a prostřednictvím svého čtenářského konta si ho mohou ihned objednat. Zároveň v kontě vidí stav svých objednávek, takže přesně vědí, kdy si mohou připravené dokumenty vyzvednout. V neposlední řadě mohou online prodlužovat výpůjční termíny.

S novým systémem došlo nejen k nárůstu registrovaných uživatelů a návštěvníků půjčovny, ale hlavně k nárůstu výpůjček. V roce 2007 si čtenáři vypůjčili celkem 268 406 dokumentů, což bylo nejvíce za posledních 10 let. Výrazně se zvýšila i návštěvnost webových stránek, online katalog využilo 160 070 návštěvníků, návštěv celkem bylo 234 471 (v předešlém roce za celý rok 8 147 návštěvníků a 9 803 návštěv!). Z výše uvedených čísel vyplývá, že zavedení nového knihovního systému, který uživatelům přinesl nové, a hlavně kvalitnější možnosti a služby, lze považovat za krok správným směrem.

Dalším, neméně důležitým, úkolem byla příprava fondu do volného výběru. Aby se vše včas stihlo, zapojily se v průběhu roku do příprav i pracovnice odboru výpůjčních služeb; vybrané dokumenty označovaly radiofrekvenčními čipy a elektromagnetickými páskami.

S výzvami nového tisíciletí se musel vyrovnávat také odbor speciálních služeb. V únoru 2000 vstoupil v platnost tzv. tiskový zákon, který zrušil dočasně právo na povinný výtisk periodik pro státní vědecké knihovny. Srpnová novela tohoto zákona knihovně právo na povinný výtisk vrátila, ale bohužel některá periodika z tohoto roku zůstala nekompletní.

Rok 2000 znamenal také nástup plnotextových databází do knihoven. Očekával se větší zájem o tyto kvalitní informační zdroje, avšak ukázalo se, že povědomí veřejnosti o nich je velmi malé. Jen pozvolna se počet prohlédnutých plných textů zvyšoval. Bibliografické databáze byly postupně v průběhu dalších let volně zpřístupněny na internetu. Přístup do některých plnotextových databází byl zpravidla řešen formou konsorcií, takže předplatné bylo cenově výhodné. Plnotextové databáze také umožnily přístup do mnoha zahraničních periodik, která již knihovna z finančních důvodů v tištěné podobě nemohla zajistit.

Díky grantovému projektu získala knihovna v roce 2000 plnotextovou databázi ČSNI IMAGE – české technické normy na CD-ROM. Tento ve východních Čechách ojedinělý zdroj byl udržován a doplňován i v následujících letech po skončení projektu.

Koncem roku 2000 vstoupil v platnost nový autorský zákon, podle kterého knihovny musely platit z každé stránky zkopírované za úplaty 10 haléřů autorskému svazu. Nezáleželo na obsahu, platba byla vyžadována i při kopírování z vlastních materiálů za úplaty.

V září 2000 nastoupila nová vedoucí odboru speciálních služeb Mgr. Lenka Málková s nelehkým úkolem navázat na předešlou éru, rozvinout vše osvědčené, a přitom obstát v měnící se informační společnosti. Její zásluhou byla v prostoru malé studovny na nábřeží v rámci grantového programu VISK 2 vybudována počítačová učebna. Místnost byla vymalována, vybavena novým nábytkem, počítači, dataprojektorem, zpětným projektorem a tiskárnou. V souvislosti s tím byla zcela přestavěna příruční knihovna ve studovně. Učebna sloužila nejen ke školením knihovníků, ale také k přístupu veřejnosti na internet. Umožnila také rozvoj vzdělávání uživatelů, konala se zde nejrozličnější školení a kurzy. Po provedené rekonstrukci plynového topení dosahovala teplota v prostorech pro veřejnost a kancelářích konečně po mnoha letech přijatelných hodnot.

Důležitou roli v informování a do jisté míry i vzdělávání uživatelů sehrály vývěsky ve výlohách na nábřeží. Zde byla veřejnost seznamována s novými službami, s novými informačními zdroji, ale i s důležitými událostmi v životě knihovny a knihovnictví vůbec. Postupně se zlepšovala i grafická úroveň vývěsek, což bylo umožněno softwarovým vybavením a možností barevného kopírování a tisku. V počítačové učebně byl od roku 2001 uživatelům k dispozici skener formátu A4.

Začátkem roku 2002 byla veřejnosti zpřístupněna regionální badatelna v prostorech jedné z kanceláří. Byly zde umístěny vybrané dokumenty pojednávající o místech a oblastech regionu, dále dokumenty o regionálních osobnostech a skripta vydaná vysokými školami regionu. V polovině roku 2003 pak byla instalována na Eliščině nábřeží barevná služební kopírka Canon, která zkvalitnila služby uživatelům a napomohla zlepšit úroveň knihovnou vydávaných publikací a propagačních materiálů. U samoobslužné kopírky pro veřejnost byla upravena platební jednotka tak, aby se mohla využívat i platba kartou. V roce 2004 byl na oddělení periodik zahájen rutinní provoz elektronického dodávání dokumentů, tedy formy meziknihovní výpůjční služby, kterou mohou využívat nejen knihovny, ale i jiné instituce – školy, úřady, firmy atd. Podmínkou je uzavření smlouvy, která zaručuje dodržování autor-

ských práv. Služba elektronického dodávání dokumentů se v dalších letech rozvíjela jak co do množství dodaných dokumentů, tak pokud jde o technické zajištění.

K velkému rozvoji došlo v oblasti vzdělávání uživatelů. Od roku 2004 byla uplatňována nová koncepce exkurzí, jejímž hlavním cílem bylo představovat knihovnu jako celek. Do té doby si školy domlouvaly exkurze buď ve studovně, nebo v půjčovně. Od září 2004 byly objednávky exkurzí přijímány výhradně oddělením IRS. V počítačové učebně proběhl úvodní výklad o službách celé knihovny, doplněný počítačovou prezentací. Pak následovala prohlídka studovny, půjčovny nebo regionální badatelny. Program exkurze byl připravován podle konkrétních požadavků pedagogů a podle zaměření školy.

Počítačová učebna umožnila pořádání školení pro uživatele na nejrozličnější témata, takže se během let vytvořil systém kurzů, který byl aktualizován podle momentální potřeby. Na počátku byly dvouhodinové lekce internetu pro začátečníky, zkušenosti však ukázaly, že tento rozsah školení je nedostatečný. Došlo k rozšíření kurzu na 5 lekcí po 2 vyučovacích hodinách, což dalo účastníkům reálnou možnost základy internetu zvládnout. Dalším oblíbeným školením byly kurzy základů práce s počítačem nazvané Nebojte se počítače. Zde se účastníci kromě internetu seznámili s počítačem, organizací souborů a textovým editorem MS Word. Podle potřeby probíhala školení v práci s databázemi. Po zavedení systému Aleph v roce 2007 byly velmi žádané lekce využívání online katalogu. Zájem byl i o kurzy trénování paměti, vedené pracovníky oddělení IRS, kteří získali certifikát trenérů paměti.

Obr. 25: Počítačová učebna na Eliščině nábřeží

Obr. 26: Regionální badatelna na Eliščině nábřeží

V roce 2005 byly textově a graficky zpracovány propagační skládací letáky k jednotlivým službám. Celý soubor letáků vložený do desek byl předáván novým čtenářům současně se čtenářským průkazem. V roce 2006 byl na webu knihovny vystaven kurz informační výchovy, nazvaný Průvodce knihovnou a informacemi, který uživate-

le jednoduchou formou seznámil se službami knihovny a pomohl jim zorientovat se v množství dostupných informačních zdrojů. Oddělení periodik získalo na elektronické dodávání dokumentů nový skener formátu A2 (původní byl dán k dispozici uživatelům), což značně zjednodušilo skenování větších formátů. Od roku 2007 byl na vybraných počítačích umožněn přístup k internetu zdarma. Rovněž byla zavedena další online služba, a to elektronické zasílání obsahu nových čísel časopisů. Službu mohli využívat registrovaní uživatelé knihovny zcela zdarma.

2008–2017 (služby v nové budově)

Stěžejní událostí roku 2008 bylo stěhování knihovny do nové budovy, pro odbor služeb pak vybudování volného výběru knih čítacího cca 135 000 dokumentů. Způsob stěhování a následného řazení volného výběru se řešil dlouho dopředu. Zatímco ve skladech byly dokumenty řazeny podle signatur, volný výběr měl být postaven podle oborů vyjádřených znaky MDT. K zařazení do volného výběru byly určeny jak knihy ze synagogy, tak knihy z externích skladů, přičemž se nejednalo o všechny knihy z jednotlivých řad signatur. Bylo rozhodnuto přestěhovat celé řady signatur určených do volného výběru (i s dokumenty, které do volného výběru neměly být zařazeny) dočasně do jednoho skladu v nové budově a zachovat jejich řazení podle signatur. Oddělení informačních technologií vytvořilo seznamy knih pro volný výběr, uspořádané do skupin podle znaku MDT (tj. stavěcího znaku) a uvnitř skupiny podle signatur. Podle těchto seznamů byly knihy ve skladu vyhledány, zkontrolovány (čipy, stavěcí znaky, signatury) a následně vřazeny do volného výběru. 21. července 2008 byl ukončen provoz ve dvou stávajících budovách knihovny. Samotné stěhování fondu do nové budovy na Hradecké ulici začalo 28. července 2008 a skončilo v září 2008. Díky dvousměnnému provozu a značnému pracovnímu nasazení všech zúčastněných se podařilo vše včas dokončit.

V souvislosti se zahájením provozu v nové budově knihovny koncem září došlo ke změně v organizaci odboru. Od 1. října 2008 byl odbor výpůjčních služeb sloučen s odborem speciálních služeb do odboru služeb. Vedoucí byla jmenována Mgr. Lenka Málková. Oddělení služeb knihovnám přešlo do útvaru ředitelky a oddělení bibliografie do odboru doplňování a zpracování fondu. Odbor služeb od té doby zahrnuje oddělení absenčních služeb a oddělení prezenčních služeb. Oddělení absenčních služeb je tvořeno úsekem absenčních výpůjček a úsekem MVS. Oddělení prezenčních služeb je tvořeno úsekem IRS, úsekem periodik a (do konce roku 2011) úsekem Internet clubu.

V nové knihovně došlo k reorganizaci pracovních činností tak, že bylo odděleno půjčování a vracení knih. Knihy se vracejí u pultu v 1. podlaží, kde probíhá také registrace čtenářů, jsou přijímány veškeré poplatky a k dispozici je také základní informační služba. Výpůjčky jsou realizovány u pultu ve 3. podlaží, a to buď prostřednictvím dvou pracovníc, nebo s použitím samoobslužného výpůjčního automatu (selfcheck). Dva informační pulty ve 3. podlaží obsluhuje jedna pracovnice z oddělení absenčních služeb a jedna pracovnice z úseku IRS. Informační pult v 5. podlaží (beletrie) je obsazen jednou pracovnící oddělení absenčních služeb.

Absenčních výpůjček bylo v roce 2008 uskutečněno 292 303 (v roce 2007 to bylo 268 406), což znamenalo významný nárůst. Došlo k němu přesto, že knihovna byla více než dva měsíce uzavřena. Téměř 25% nárůst byl také zaznamenán v počtu registrovaných čtenářů.

Studovny získaly v nové budově SVK místo ve dvou nejvyšších patrech. Ve 4. podlaží je návštěvníkům k dispozici volný výběr periodik právě probíhajícího roku (cca 2 000 titulů novin a časopisů, českých i zahraničních). Starší ročníky periodik jsou dostupné po objednání ze skladu. Pro kopírování, skenování a tisk byla do nové budovy pořízena multifunkční zařízení ve 3., 4. a 5. podlaží.

Registrovaní čtenáři pro přístup na tato zařízení využívají čipový čtenářský průkaz, jehož aktivace je zajišťována u hlavního pultu ve 4. podlaží. Kredit lze dobýt i na samoobslužném zařízení ve 3. podlaží. Návštěvníci bez čtenářského průkazu mohou kopírovat a tisknout s použitím servisní karty. Registrovaní čtenáři mohou svůj průkaz zaregistrovat ve 4. podlaží do systému parkování a svá vozidla nechávat na parkovišti knihovny.

Klasická studovna je umístěna v nejvyšším podlaží budovy. Ve volném výběru studovny je návštěvníkům k dispozici cca 15 000 titulů příručkové literatury a také tzv. regionální badatelna. Pracovníci úseku IRS ve studovně zodpovídají nejrůznější typy dotazů a pomáhají s vyhledáváním v mnoha dostupných databázích, zajišťují školení uživatelů v práci s online katalogem a internetem. Ve studovně je kromě obvyklých studijních míst také osm individuálních studijních boxů pro registrované čtenáře.

Od roku 2008 se kurzy trénování paměti kvůli zájmu veřejnosti začaly konat pravidelně dvakrát ročně. Po otevření nové budovy rovněž prudce stoupl počet exkurzí. Pracovníci odboru služeb si ostatně komentované exkurze po budově dostatečně vyzkoušeli už 25. září při dni otevřených dveří, kdy zodpovídali stovky dotazů od více než 2 500 zvědavých návštěvníků, kteří ten den knihovnu zhlédli. Přístup na internet byl v nové budově poskytován v Internet klubu ve 2. podlaží (na pěti počí-

tačích) a veřejný, neplacený přístup k internetu pak na jednom počítači v 1. podlaží a na počítači pro hendikepované osoby. V roce 2009 došlo k dalšímu nárůstu absenčních výpůjček, a to dokonce o 40 % oproti roku 2008. Velký zájem byl zejména o knihy z volného výběru – téměř 60 % všech výpůjček. Tento trend pokračoval až do roku 2012, kdy se situace otočila a začala sestupná tendence.

Od 1. září 2009 uvedla knihovna do provozu box na vracení knih Herbie. Box je zpřístupněn uživatelům v době, kdy je knihovna uzavřena. SVK se připojila k projektu Rodinné pasy a od 1. prosince 2009 poskytuje 10% slevu z registračního poplatku držitelům těchto pasů. Ve 3., 4. a 5. podlaží byly koncem roku zřízeny dětské koutky, vybavené kobercem, stolkem, židličkami a hračkami.

K významné změně došlo v roce 2009 u služby elektronického dodávání dokumentů. Mezi knihovnami zastoupenými Národní knihovnou a agenturou DILIA byla uzavřena ke konci předchozího roku kolektivní smlouva, ukládající poskytovatelům služby EDD povinnost vybírat za poskytnuté kopie autorské poplatky a ty následně odvádět agentuře DILIA. Zároveň se také zvýšila administrativní náročnost služby (smlouva o uživatelském kontě, smlouva s koncovým uživatelem). Od dubna 2009, kdy byla služba poskytována podle nových pravidel, byly přijaty pouze tři objednávky na elektronické dodání dokumentu a valná většina požadavků byla vyřízena klasickou poštovní zásilkou. Zavedení autorského poplatku za kopie dodávané elektronicky tedy téměř zlikvidovalo do té doby slibně se rozvíjející službu.

Knihovna měla přístup do 10 licencovaných databází a koncem roku se podařilo dořešit vzdálený přístup do čtyř z nich (EBSCOhost, ProQuest, SpringerLink a Library PressDisplay). Registrovaní čtenáři tedy získali možnost připojit se k těmto zdrojům z počítačů i mimo knihovnu. SVK začala vytvářet novou vlastní databázi Významná regionální výročí.

Od 1. dubna 2010 nabídla knihovna novou službu: registrovaní čtenáři získali možnost půjčit si domů dvě čtečky elektronických knih. Zpočátku byla výpůjčka omezena složením kauce a podepsáním smlouvy o výpůjčce, později se od kauce upustilo. S pozitivním ohlasem se setkalo zprovoznění platebního terminálu v 1. podlaží: od května mohli uživatelé knihovny platit platební kartou. Na konci roku 2010 došlo k zpoplatnění čipové čtenářské karty vydávané knihovnou. Zároveň však byla čtenářům nabídnuta možnost nahrazení „knihovní“ karty jinou čipovou kartou, kompatibilní se systémem knihovny. Zpočátku se jednalo o karty studentů a zaměstnanců Univerzity Hradec Králové a městské karty Dopravního podniku města Hradec Králové. V průběhu dalších let se nabídka akceptovaných karet dále rozšiřovala.

Ve studovných začala nově fungovat bezdrátová Wi-Fi síť. Čtenáři si také oblíbili studijní boxy, hojně využívané ke klidnému studiu. Od května 2010 byla nabídka SVK rozšířena každou první středu v měsíci o exkurze pro veřejnost, na které není třeba se předem ohlašovat.

V březnu 2011 byly zvýšeny registrační poplatky. Vzhledem k tomu, že se kapacita biblioboxu na vracení knih ukázala postupem času jako nedostatečná, byl v roce 2012 zakoupen a od července uveden do provozu další. Novinkou bylo nasazení modulu MVS v Alephu, určeného pro evidenci požadavků uživatelů knihovny, do plného provozu. Tato evidence umožňuje získat přesnou informaci o stavu zpracování požadavků. Modul MVS byl propojen s modulem výpůjček, takže se všechny výpůjčky MVS načítají do čtenářského konta a čtenář si je tak může kontrolovat. Pro imobilní a zdravotně indisponované čtenáře knihovna nově nabídla donáškovou službu. Od 1. dubna 2011 došlo ke snížení cen za autorské poplatky u elektronického dodávání dokumentů. Kromě klasických exkurzí po budově knihovny připravily pracovnice úseku IRS také informačně vzdělávací lekce, určené zejména pro studenty středních škol. Do online katalogu se začaly ukládat plné texty rešerší. K 31. prosinci 2011 byl ukončen provoz Internet clubu.

Dostatek prostoru ve 4. podlaží knihovny umožnil od ledna 2012 vystavit do volného výběru i svázané ročníky nejvíce půjčovaných periodik. Od dubna 2012 byla uvedena do provozu služba elektronického dodávání kopií článků také pro registrované čtenáře. Objednávání i dodávání probíhá v systému Aleph, platby jsou registrovány v systému SafeQ.

Z podnětu odboru služeb proběhlo v červnu 2013 testování knihovny metodou mystery shopping. Knihovna získala hodnocení úspěšnosti 90,45 %. V rámci Týdne knihoven se jeden den mohli uživatelé registrovat zdarma. Výsledkem bylo 381 registrací, z toho 222 nových a 159 prodloužení. Proběhla také exkurze pro veřejnost, při které byly mimořádně zpřístupněny i sklady a kanceláře.

Na úseku IRS byly v roce 2013 připraveny tři nové lekce informačního vzdělávání uživatelů (IVU): jedna k osobnosti Václava Havla, druhá na téma vyhledávání v různých typech online katalogů a třetí, určená pro děti mladšího školního věku, seznamuje s evropskými pohádkáři. Celkem bylo tedy nabízeno již pět různých lekcí IVU.

Od 1. února 2014 došlo ke změně v cenách a termínech zasílání upomínek. V červnu téhož roku byla uzavřena smlouva s Knihovnou města Hradce Králové o vzájemném poskytování meziknihovních výpůjčních služeb. V období září–prosinec probíhal testovací provoz: 75 knih bylo dodáno čtenářům do KMHK, pro čtenáře SVK bylo z KMHK vyžádáno 13 dokumentů.

Během celého roku 2015 probíhala celokrajská kampaň na téma „Služby v knihovnách kraje a rovný přístup obyvatel k těmto službám“. V jejím rámci knihovna mimo jiné nabídla první registraci zdarma pro středoškolské studenty (září-prosinec 2015). Ohlas byl poměrně velký a nově se zaregistrovalo 414 studentů středních škol. V dubnu byly také čtenářům nabídnuty elektronické knihy z portálu Levná knihovna. Tady byl ovšem zájem minimální, tudíž byl přístup po roce ukončen.

Byly rozšířeny možnosti bezhotovostních plateb pro registrované čtenáře. Od 12. ledna 2015 lze hradit závazky vůči knihovně online přes platební bránu ze svého konta v elektronickém katalogu. Výhodou je, že ihned po jejich uhrazení si mohou čtenáři online prodloužit prošlé lhůty výpůjček a platit i poplatky za rešerše a elektronické dodávání dokumentů. Tato služba byla čtenáři dobře přijata, během roku bylo realizováno více než 2 000 transakcí v hodnotě cca 139 000 Kč. V tomtéž roce byl založen Klub trénování paměti SVK pro ty, kteří prošli kurzy trénování paměti v knihovně a chtěli se scházet a trénovat dál.

22. února 2016 byla ve 4. podlaží otevřena Odborná knihovna profesora Černého. Jedná se o soukromou sbírku knih z různých oborů, ale zejména z teatrologie, která byla doménou této významné regionální osobnosti. Studovna periodik ve 4. podlaží nabídla návštěvníkům jako vítanou doplňkovou službu možnost zapůjčit si dioptrické brýle. Nově byly ze skladu i z volného výběru vyčleněny na samostatném regálu v 5. podlaží knihy v angličtině. Jedná se o zjednodušenou četbu v anglickém jazyce, řazenou podle stupně pokročilosti a určenou pro absenční půjčování včetně vložených CD nosičů. Regál byl zprovozněn v říjnu 2016 a setkal se s kladnou odezvou od čtenářů: výrazně stouply počty výpůjček těchto dokumentů. Pro velký zájem byla stávající nabídka knih následující rok doplněna o dvojjazyčnou beletrii v anglickém jazyce.

První měsíce roku 2017 byly na odboru služeb ve znamení personálního zemětřesení. V rámci rodičovského boomu odešlo na mateřskou, respektive rodičovskou dovolenou pět zaměstnankyň. Tři pracovnice včetně dlouholeté vedoucí odboru služeb požádaly o rozvázání pracovního poměru z důvodu odchodu do starobního důchodu. Náměstkyní pro služby a vedoucí odboru služeb byla k 1. červenci 2017 jmenována Mgr. Daniela Ridlová, dosavadní vedoucí oddělení absenčních služeb. Byla vypracována koncepce rozvoje odboru služeb, kladoucí větší důraz na propagaci služeb a rozšíření spolupráce se školami v regionu. Nejzásadnějším počinem prvního pololetí bylo zavedení nové služby: zadávání požadavků na knihy uložené ve volném výběru. Od května 2017 tak mohou registrovaní uživatelé objednávat prostřednictvím elektronického katalogu i knihy, které jsou v daném okamžiku volné, tzn. nevypůjčené, bez nutnosti osobní návštěvy knihovny.

Za další pro prezentaci knihovny a zatraktivnění jejích služeb neméně důležité lze považovat dvě akce, na nichž se odbor služeb významně podílel. První proběhla v březnu, kdy odbor služeb spoluorganizoval výstavu Hry a klamy, kterou na 14 dní knihovně zapůjčila liberecká iQLANDIA. Podařilo se oslovit hlavně základní školy (i mimohradecké), jejichž učitelé a žáci knihovnu tolik nenavštěvují. Celkem přišlo 45 tříd z 20 škol v počtu 923 návštěvníků. Další, nemalou část tvořila široká veřejnost, která výstavu také v hojném počtu navštívila. Na říjnový Týden knihoven připravili pracovníci IRS a oddělení absenčních služeb soutěž Zločin v knihovně. Hlavně děti si mohly na pěti stanovištích v knihovně vyzkoušet různé kriminalistické techniky a vypátrat pachatele krádeže sbírky oblíbeného komiksu Čtyřlístek.

Druhá polovina roku 2017 byla věnována prohloubení spolupráce se školami. Cíleně byly osloveny vybrané střední školy s nabídkou lekcí informačního vzdělávání, workshopů pro učitele i možností spolupráce na nejrozličnějších vzdělávacích projektech. Za první pozitivní výsledek bylo možno považovat nárůst počtu lekcí informačního vzdělávání ve druhém pololetí i vytvoření nové lekce v angličtině. Další novinkou roku 2017 bylo pořádání pravidelných tematických výstavek knih (zejména beletrie) v 5. podlaží a spolupráce s oddělením public relations na přípravě a pořádání historických přednášek pro veřejnost.

Za 70 let své existence ušly služby knihovny velký kus cesty. Z původních 10 000 výpůjček v 50. letech k dnešním 400 000. Stejně jako v minulosti i dnes musí knihovna pružně reagovat na měnící se požadavky veřejnosti, aby i nadále udržela krok s nejnovějšími trendy a stala se důležitou součástí života komunity.

Obr. 27: Studijní box v 5. podlaží nové budovy

Obr. 28: Volný výběr ve 3. podlaží nové budovy

2.2 Služby knihovnám

Oddělení služeb knihovnám patří v organizační struktuře Studijní a vědecké knihovny k provozům, jejichž označení, pracovní činnosti a počty pracovníků se měnily v závislosti na celospolečenských potřebách. Vývoj této oblasti podstatně ovlivňovaly legislativní dokumenty a pokyny, podmíněn byl i formováním vztahů mezi knihovnami (veřejnými, vědeckými, krajskými, odbornými, specializovanými) a dalšími informačními institucemi.

Činnost oddělení je zaměřena vně vlastní knihovny, tj. na pomoc knihovnám a na podporu rozvoje knihovnictví v rámci regionu.

Co se pod pojmem metodická činnost skrývá, definuje pokyn Ministerstva kultury ČSR z roku 1988: *„Metodická činnost je významnou složkou nepřímého řízení knihovnictví a knihoven, kterou řídicí orgány využívají pro zajišťování plánovitého rozvoje knihovnictví v souladu se společenskými potřebami. Metodická činnost přispívá k vzájemné ideové, odborné a organizační návaznosti v činnosti knihoven jednotné soustavy a k její koordinaci v soustavě knihoven, sítích knihoven a regionech.“* (Zásady systému metodické činnosti, 1988, s. 5)

Od vzniku SVK do roku 1960

Státní studijní knihovna v Hradci Králové vznikla na konci roku 1949. Hlavním důvodem byla existence vysokých škol v Hradci Králové: Pedagogického institutu a později dvou fakult ve svazku pražské Univerzity Karlovy, tj. lékařské a farmaceutické.

Postavení a činnost kulturních organizací v poválečném období vymezovala postupně zaváděná osvětová pravidla. Byla zahájena reforma školství. V oblasti knihovnictví byl dosud platný zákon o veřejných knihovnách obecních z roku 1919. Bylo zapotřebí řešit postavení různých typů knihoven. V roce 1948 se v Brně uskutečnil sjezd knihovníků. Veřejné knihovny postupně navazovaly na svou činnost před okupací. V pohraničních oblastech probíhaly poválečné očisty knihovních fondů. Pomoc knihovnám zajišťovalo státní doplňovací oddělení.

Vzhledem ke svým omezeným prostorovým a personálním podmínkám vykonávala Státní studijní knihovna pouze základní knihovnické činnosti pro veřejnost. Samostatné metodické oddělení v rámci knihovny v této době neexistovalo. Řešení celospolečenských požadavků bylo v kompetenci ředitele knihovny.

Zákon o jednotné soustavě knihoven (1959) a spolupráce knihoven v období 1960–1975

Nové úkoly knihovny byly podmíněny novým státoprávním uspořádáním – vznik nových krajů – a přijetím nového knihovnického zákona – zákon o jednotné soustavě knihoven. V té době byla vytvořena řada dokumentů pro sjednocení knihovních procesů: vyhláška o evidenci knihoven, vyhláška o meziknihovní výpůjční službě, vyhláška o evidenci a revizi knihovních fondů atd.

Ve Východočeském kraji nebylo dlouho rozhodnuto, zda se nově koncipovanou metodickou činností bude zabývat SVK, či v Hradci Králové rovněž působící Okresní lidová knihovna.

V první fázi bylo zapotřebí zmapovat situaci v knihovnách kraje, proto proběhl ve druhém pololetí roku 1960 rozsáhlý dotazníkový průzkum a uskutečnila se řada metodických návštěv. Byly zjišťovány podmínky, ve kterých knihovny působí, jaké mají fondy, kdo a jakým způsobem zajišťuje služby pro veřejnost. Na této činnosti se podíleli dva pracovníci nově vzniklého metodického oddělení Krajské knihovny, která vznikla sloučením obou výše zmíněných knihoven v letech 1958–1960. Ani po opětovném rozdělení knihoven otázka dělby práce v oblasti metodiky vyřešena nebyla. Přes snahy o dohodu probíhala vzájemná spolupráce poněkud živelně. Počátkem roku 1961 bylo v Okresní lidové knihovně (od roku 1964 Krajské knihovně) podle celostátních směrnic vytvořeno metodické středisko pro jednotnou soustavu knihoven ve Východočeském kraji. Státní vědecká knihovna měla metodicky spolupracovat s odbornými knihovnami (technickými, učitelskými, vysokoškolskými, muzejními, zemědělskými atd.).

Od roku 1962 byla metodická činnost začleněna do metodicko-bibliografického oddělení. Toto oddělení zasahovalo do všech oblastí činnosti knihovny – vydávalo letáky pro uživatele, připravovalo instruktáže k využívání knihovny, zastupovalo knihovnu při jednáních ke koordinaci a spolupráci s ostatními knihovnami kraje i s ústředními knihovnami. Rovněž se zaměřovalo na propagaci odborné a vědecké literatury a vzdělávací aktivity. Propojení metodické a bibliografické činnosti se projevovalo při nákupu a mezinárodní výměně devizové literatury i v účinné pomoci při práci se čtenářem v době, kdy ještě nebyla zavedena informační služba.

Spolupráce knihoven se realizovala při koordinovaném nákupu a využívání literatury, v propagaci meziknihovní výpůjční služby, ve využívání knihovnických pomůcek a bibliografií. Zjišťována byla dokumentografická a ediční činnost knihoven, informačních středisek a výzkumných ústavů. Od roku 1962 působilo při knihovně

koordinační středisko pro práci s vědeckou a technickou literaturou ve Východočeském kraji.

V roce 1968 byl proveden průzkum stavu na bibliografickém úseku v knihovnách Východočeského kraje a na základě jeho výsledků se mohly pravidelně vydávat tzv. expres informace o odborných knihách z devizové oblasti a ostatní zahraniční literatuře, která byla zařazována do fondu SVK. Seznamy byly vydávány 10x ročně, později se ustálila periodicitu čtyř dvojčísel.

Soutěž Budujeme vzornou lidovou knihovnu

Tato soutěž, známá pod zkratkou BVLK, patřila k nejdéle vyhlašovaným akcím resortu kultury. Poprvé byla vyhlášena krátce po válce v roce 1950 a uskutečnilo se celkem 40 ročníků. Účelem bylo aktivizovat pracovníky knihoven k lepšímu využívání literatury pro politický, odborný a kulturní růst občanů. Podmínky byly každoročně aktualizovány, soutěž byla několikastupňová, od okresních kol přes krajská k ústřednímu. Účast v soutěži byla velice prestižní – knihovny titul obhájovaly (i v našem kraji byli troj- i čtyřnásobní držitelé). Soutěžící knihovny musely splňovat celostátní kritéria, hodnoceno bylo umístění knihovny, struktura knihovního fondu, úroveň knihovní techniky, kulturně-výchovná činnost včetně jejího vhodného politického zaměření, spolupráce se školami a dalšími organizacemi v obci. Poslední ročník soutěže se konal v roce 1990.

SVK jako ústřední knihovna sítě veřejných knihoven Východočeského kraje v letech 1976–1990

Již v průběhu roku 1972 byla uzavřena mezi SVK a Krajskou knihovnou dohoda o spolupráci v oblasti koordinace bibliografické a metodické činnosti v kraji.

Nové varianty reorganizace knihovnictví v kraji byly krajským národním výborem vypracovány podle požadavků ministerstva kultury. Na základě usnesení Rady VČ KNV ze dne 1. ledna 1975 bylo v průběhu roku 1975 vybudováno jedno krajské knihovnicko informační středisko a veškeré krajské funkce byly vykonávány pouze v SVK.

V rámci procesu vytváření sítě veřejných knihoven (lidové a vědecké knihovny) převzala SVK funkci ústřední knihovny kraje, což umožnilo vznik samostatného metodického oddělení. Od ledna 1976 začalo toto oddělení o čtyřech zaměstnancích pracovat jako útvar pro metodickou, průzkumovou a rozborovou činnost v rámci

jednotné soustavy knihoven Východočeského kraje. V průběhu roku byla zpracována koncepce na základě zkušeností několika krajů a s využitím dostupné odborné literatury. Hlavní důraz byl kladen na průzkum situace v knihovnách Východočeského kraje, zejména v síti veřejných knihoven. Zaměření se týkalo budování oddělení a koutků politické literatury a stavu a rozvoje střediskového systému. Soustavná pozornost byla věnována oddělením pro děti a mládež v knihovnách (systém Mládež a kultura, knihovnicko-bibliografické lekce pro mládež).

Pracovní činnost metodického oddělení se rozvíjela podle odborných specializací (metodická činnost vůči okresním knihovnám, střediskový systém, práce s dětmi a mládeží, práce s dospělým čtenářem, soutěž Budujeme vzornou lidovou knihovnu, oblast vzdělávání knihovníků, konzultační středisko střední knihovnické školy) a podle územního dělení (každá metodička měla na starosti knihovny na území tří okresů, kde zajišťovala metodickou práci, průzkumy, účast na poradách a aktivech, jednodenní i vícedenní školení střediskových knihoven, pomoc knihovnám účastnícím se BVLK a soutěžní aktivity).

Pracovnice oddělení se aktivně účastnily jednání odborných aktivů a pracovních skupin jak na celostátní, tak na krajské úrovni a v rámci společenských organizací. Časově náročná byla zejména práce v Knihovní radě KOR (Krajská odborová rada) a organizace činnosti Krajské rady jednotné soustavy knihoven, která zodpovídala i za činnost okresních rad. Odborná spolupráce se zaměřila převážně na knihovny vysokých škol a ústředních knihoven, např. Státní technickou knihovnu.

Důležitým dokumentem pro činnost knihoven byl Plán rozvoje činnosti jednotné soustavy knihoven Východočeského kraje na léta 1976–80, který důkladně popisuje plány jednotlivých sítí knihoven s ohledem na 5. pětiletku: *„Sítí lidových knihoven je základní a nejrozsáhlejší sítí jednotné soustavy knihoven, spravovanou a řízenou národními výbory. Jejím úkolem je uspokojovat společenské a individuální potřeby v oblasti zprostředkování a aktivního šíření marxisticko-leninského světového názoru, propagace vědeckých a politických poznatků i kulturních hodnot specifickými formami knihovnické a informační práce nejširším vrstvám obyvatel.“* (Plán rozvoje činnosti jednotné soustavy knihoven, 1976, s. 7)

Ve stejné době jsou vydávány plány kulturně-výchovné činnosti kraje a další dokumenty. Významnou pomocí knihovnám bylo i vydání instruktážní příručky *Knihovnická technika – příručka základních požadavků pro knihovny Východočeského kraje* v roce 1980. Rozvíjení dalších činností podpořilo přestěhování metodického oddělení do nově zrekonstruovaných prostor ve druhém patře budovy bývalé synagogy na Pospíšilově třídě.

Počátkem 80. let byla metodická činnost zaměřena na fungování střediskového systému. Byly zpracovány Zásady budování sítě střediskového systému veřejných knihoven ve Východočeském kraji a byl vydán dokument k doplňování a využívání výměnných fondů střediskových knihoven. Důležitou pomocí knihovnám v kraji byl systém krajské katalogizace, zavedený od 1. ledna 1982 (úsek spadl pod odbor doplňování a zpracování fondů). V týdenních intervalech, podle nabídky knih na knižním trhu, byly knihovnám rozesílány katalogizační lístky beletrie a naučné literatury v požadovaném počtu.

Pro knihovny měla velký význam celostátní propagační akce Týden dětské knihy. V roce 1983 se akce uskutečnila v Hradci Králové a dalších 30 městech a obcích kraje. Proběhlo 47 besed se spisovateli a ilustrátory s celkovou účastí více než 4 000 zájemců.

S dalším pětiletým plánem (Plán rozvoje činnosti jednotné soustavy knihoven Východočeského kraje na léta 1981–1985) a hlavními směry kulturně-výchovné činnosti na základě celostátně daných zásad a vládních usnesení přibývaly další úkoly, např. dotazníkové šetření k práci se zemědělskou literaturou, práce se zdravotně postiženými v knihovnách kraje, dotazník k budování střediskového systému a uplatňování principů centralizace.

Vedle jednotné soustavy knihoven svoji činnost rozvíjela i soustava středisek VTEI (vědecké, technické a ekonomické informace). Spolu s knihovnami tato střediska – dřívější odborné, hlavně podnikové a technické knihovny – zajišťovala veřejné informační služby pro obyvatelstvo. I pro tuto oblast vznikla řada celostátních legislativních dokumentů, které se implementovaly v jednotlivých krajích: vyhláška SKVTRI (Státní komise pro vědecko technický a investiční rozvoj) č. 21/1985, o soustavě vědeckých, technických a ekonomických informací, rozpracování VTR (= vědecko technického rozvoje) pro podmínky odvětvových odborů VČ KNV. Vrchol činnosti středisek VTEI byl v roce 1985. Soustava nikdy netvořila homogenní systém, ale řadu dílčích soustav, proto docházelo k institucionálním změnám i rozpadům a rušení středisek. Situace byla zmapována v roce 1992 v Koncepti rozvoje veřejných informačních služeb v České republice, kterou vydala Komise vlády ČR pro státní informační systém.

Činnost knihoven v letech 1986–1990 se odvíjela od koncepce regionálního informačního střediska (RIS) pro kulturu a za přímého řízení z odboru kultury VČ KNV. Kromě knihovnictví se koncepce zabývala knižní kulturou, kulturně-výchovnou činností a bibliografií. Cílem metodické činnosti v knihovnách bylo zkvalitnění řízení sítě knihoven na všech úrovních, zkvalitnění služeb knihoven, racionalizace jejich

činností a dosažení vyrovnanější úrovně knihovnických služeb v jednotlivých okresech. Pravidelně se konaly porady, aktivity i několikadenní školení k jednotlivým oblastem činnosti veřejných knihoven i informačních pracovišť. Bylo provedeno několik výzkumů a hodnocení, prováděly se komplexní metodické prověrky, od roku 1986 pracovala komise pro otázky racionalizace v síti veřejných knihoven. Metodická oddělení se v tomto období specializovala na řízení a budování sítě veřejných knihoven, oblast knihovních fondů, oblast služeb, oblast vzdělávání a soutěžení.

Novým prostředkem práce bylo od roku 1986 vydávání knihovnického časopisu, který vycházel 4x ročně.³⁵ Činnost metodického oddělení SVK v tomto období zajišťovaly čtyři pracovnice.

Využívání prvního mikropočítače (Robotron 1715) v knihovně k budování databanky informací o knihovnách bylo zahájeno v roce 1989, čili ještě dřív, než byl dostupný software pro ukládání dat o knihovních fondech a uživateli knihovny.

Nová koncepce a nové úkoly oddělení knihovnictví v letech 1990–2000

Rok 1989 přinesl do oblasti knihovnictví řadu podstatných změn. Krátce po zániku totalitního režimu byly vydány dokumenty Program demokratické obnovy českého knihovnictví a Principy chování veřejných knihoven v současné době. Základním znakem byla všeobecná a rovná přístupnost a dostupnost fondů a zvýšené požadavky na služby knihoven. Nejzávažnějším úkolem nastávajícího období se stala kvalitní příprava nového knihovního zákona (zabezpečení existence knihoven, maximální pokrytí knihovnicko-informačních potřeb a požadavků společnosti).

Celospolečenské změny se projeví i v hradecké vědecké knihovně. Z názvu zmizelo jméno Zdeňka Nejedlého (ministr komunistické vlády) a po zániku VČ KNV se zřizovatelem knihovny stalo Ministerstvo kultury ČR.

Po několika personálních změnách bylo metodické oddělení přejmenováno na oddělení knihovnictví a v průběhu roku 1990 byla předložena nová koncepce jeho činnosti. Od řízení, prověrek a pravidel socialistické soutěže se postupně přecházelo ke konzultacím, informacím pro knihovny a vzdělávání pracovníků knihoven. Cílem bylo rozšiřovat aktivity, které jsou prospěšné pro kvalitní fungování knihoven. Základními funkcemi nově pojatého oddělení o čtyřech pracovnících byly porady a konzultace, koordinace, dokumentace a informace, ediční a propagační činnost a vzdělávání.

³⁵ Blíže viz kapitola Regionální knihovnický zpravodaj.

Jedním z prvních úkolů bylo zpětné rozdělení fondů tzv. zakázané literatury, která byla ve dvou vlnách stažena z knihoven a po dlouhá léta umístěna v depozitářích (např. knihy J. Foglara, T. G. Masaryka, J. Zahradníčka). Novým úkolem bylo také budování studijního fondu knihovnické literatury a zpřístupňování informací o knihovnictví v kraji. Na počátku spadala do působnosti oddělení knihovnictví také automatizace knihovních procesů a zavádění počítačů do knihoven, brzy ale došlo k upřesnění kompetencí a úsek informačních technologií se osamostatnil. V období 1993–1997 byl do oddělení knihovnictví organizačně včleněn i pracovník nově vznikajícího útvaru public relations, jehož řízení bylo v kompetenci ředitele knihovny.

V letech 1993–1994 probíhala řada transformací i v knihovnách a dalších kulturních zařízeních vzhledem ke změnám ve státní správě a samosprávě. Kritickým rokem v činnosti knihovny byl ale rok 1997. Po úsporných ekonomických balíčcích v dubnu bylo zapotřebí omezit některé činnosti knihovny a propustit několik zaměstnanců. Byla vyřčena i otázka, zda oddělení knihovnictví má v současné době ještě smysl. Nouzovým východiskem bylo sloučení tehdy personálně oslabených oddělení knihovnictví a oddělení bibliografie do jednoho celku a jejich přesun do kanceláří na Eliščině nábřeží. Podařilo se udržet základní funkce – tj. koordinační porady, vydávání knihovnického zpravodaje, kontinuitu statistických sledování a podle možností vzdělávací aktivity pro knihovny. Personálně byly činnosti oddělení knihovnictví zajišťovány 0,5–1 úvazkem.

Ke zlepšení situace a personálnímu rozšíření mohlo dojít až po roce 2000 v rámci nového organizačního členění odboru speciálních služeb na Eliščině nábřeží. Došlo k osamostatnění oddělení, přejmenování na oddělení služeb knihovnám a personálnímu posílení v oblasti vydávání knihovnického zpravodaje.

Knihovní zákon z roku 2001 a regionální funkce knihoven, činnost oddělení služeb knihovnám v letech 2001–2017

Významnou událostí pro knihovnictví bylo vydání knihovního zákona č. 256/2001 Sb., o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb. Příprava trvala více než 10 let a nová legislativa přinesla knihovnám nové možnosti působení i nové úkoly. Výraznou podporou činnosti knihoven se stala možnost čerpání finančních dotací ze státních prostředků (dotační programy VISK – Veřejné informační služby knihoven, Knihovna 21. století, Projekt internetizace knihoven).

V roce 2001 bylo zavedeno nové územní členění republiky, vznikl Královéhradecký kraj s pěti okresy. Knihovny začaly pracovat v rámci krajského systému knihoven

v čele s krajskou knihovnou, kterou se stala od 1. července 2001 Studijní a vědecká knihovna v Hradci Králové. V závislosti na knihovním zákoně měly knihovny povinnost zaevidovat se v registru Ministerstva kultury ČR. V roce 2001 fungovalo v Královéhradeckém kraji 452 knihoven v obcích a městech a 21 odborných knihoven.

Činnost knihoven upravovaly celostátní dokumenty, zvláště Strategie rozvoje knihoven 2003–2005 a její aktualizace 2003–2008. Na tyto koncepční materiály navazovaly dokumenty jednotlivých krajských knihoven.

V roce 2003 byla vydána Koncepce rozvoje a spolupráce knihoven Královéhradeckého kraje na roky 2003–2005 s výhledem do roku 2008. Tato koncepce již počítala s finanční podporou systému regionálních funkcí knihoven. Jednalo se o dotaci (původně ze státního rozpočtu, od roku 2005 z rozpočtu kraje) na vybrané služby, které poskytovaly větší knihovny těm menším s cílem zajistit dostupnost knihovních a informačních služeb ve všech místech v odpovídající kvalitě, kontinuitě a standardech, s efektivním využitím finančních prostředků a kooperace. Systém regionálních funkcí včetně způsobu financování byl zakotven ve vládních usneseních a metodickém pokynu Ministerstva kultury ČR. Regionální služby knihovnám se týkají sedmi okruhů činnosti:

- poradenská a konzultační činnost, metodické návštěvy, plány, rozborů,
- statistika knihovnických činností,
- vzdělávání knihovníků, semináře a porady,
- tvorba výměnných knihovních fondů, jejich cirkulace a distribuce,
- pomoc při revizi a aktualizaci knihovních fondů,
- nákup a zpracování vlastních knihovních fondů obcí a jejich distribuce,
- servis automatizovaného knihovního systému.

Vykonáváním regionálních funkcí byly pověřeny krajské knihovny, které si na území svých krajů vytvořily síť pověřených knihoven (většinou v bývalých okresních městech). V Královéhradeckém kraji působilo šest pověřených knihoven (Knihovna města Hradce Králové, Knihovna V. Čtvrťka v Jičíně, Městská knihovna v Náchodě, Městská knihovna v Trutnově a okres Rychnov nad Kněžnou se rozdělil na dvě oblasti pod vedením Městské knihovny v Kostelci nad Orlicí a Městské knihovny v Rychnově nad Kněžnou).

Úkoly krajské knihovny v oblasti metodiky, vzdělávání a koordinace činností knihoven byly soustředěny v oddělení služeb knihovnám, které bylo součástí odboru speciálních služeb s kanceláří v budově na Eliščině nábřeží. V roce 2008 – s přestěhováním knihovny do nové budovy – bylo oddělení v organizační struktuře začleněno do útvaru ředitelky. Činnost oddělení (2,5 úvazku) se soustředila na zajišťování pora-

denské a konzultační činnosti, vzdělávání a statistiky, pokračovalo vydávání zprávy *U nás*, pracovnice oddělení se aktivně účastnily celostátních konferencí a byly členkami odborných sekcí Národní knihovny ČR.

V pracovní náplni oddělení bylo také zajišťování praxí studentů knihovnických oborů a zajištění stáží a exkurzí pro odbornou knihovnickou veřejnost. Po otevření nové budovy knihovny mělo oddělení služeb knihovnám na starosti odborné exkurze. O návštěvu nové knihovny byl velký zájem: v letech 2008–2010 se uskutečnilo 52 exkurzí knihovníků, kteří přijížděli z celé republiky.

V poradenské činnosti byly hlavními tématy základní dokumenty knihoven pořizované v souvislosti s registrací veřejných knihoven a využívání dotačních titulů VISK. K rozvoji knihoven v Královéhradeckém kraji (zejména v malých obcích do 200 obyvatel) významně přispěl Projekt internetizace knihoven Královéhradeckého kraje, který podával Krajský úřad Královéhradeckého kraje a který byl z velké části financován z prostředků Evropské unie (SROP, opatření 2.2). Projekt probíhal v letech 2004–2006 a vstoupilo do něj 89 knihoven, které se tak staly místy veřejně přístupného internetu v obci.

V roce 2009 byla vydána koncepce rozvoje a spolupráce knihoven Královéhradeckého kraje na období 2009–2013.³⁶ Výkon regionálních funkcí, soustředěný v oddělení služeb knihovnám, se řídil smlouvami s pověřenými knihovnami, které obsahovaly výčet aktuálně řešených úkolů, jako jsou například budování webových stránek pro knihovníky, využívání šablon webu ve vesnických knihovnách, průzkumy spokojenosti uživatelů, kontroly internetových stanic pořízených z dotací, novela standardu veřejných knihovnických a informačních služeb. Postupně ubývalo metodických návštěv a osobních konzultací a s nástupem elektronické komunikace přes mobil a e-mail přibýval velký objem požadavků na rychlé odpovědi na jednotlivé problémy. V metodické práci byl stále více kladen důraz na popularizaci příkladů „dobré praxe“ mezi knihovníky i směrem ke zřizovateli a veřejnosti. Oceňování pracovních úspěchů knihovníků je od roku 2009 realizováno formou titulu Knihovnice/Knihovník Královéhradeckého kraje, který uděluje krajská knihovna ve spolupráci s Regionálním výborem Svazu knihovníků a informačních pracovníků. K udělení titulu je každoročně připravován slavnostní večer, který je příležitostí k setkání knihovníků z celého kraje.

V roce 2013 došlo z úsporných důvodů ke snížení pracovního úvazku a v souvislosti s tím i k přechodnému utlumení práce oddělení služeb knihovnám. V pověře-

³⁶ *Veřejné knihovny Královéhradeckého kraje: koncepce rozvoje a spolupráce na období 2009–2013* [online].

Hradec Králové: Studijní a vědecká knihovna v Hradci Králové, 2009 [cit. 2019-08-06]. Dostupné z:

<https://www.svkhk.cz/getattachment/Pro-knihovny/Sluzby-knihovnam/Koncepce-knihoven-2009-2013>

ných knihovnách se s ohledem na razantní snížení krajské dotace na výkon regionálních funkcí začal realizovat nový způsob sdružování finančních prostředků od obcí na nákup výměnných fondů. V průběhu roku byla zpracována Koncepce rozvoje veřejných knihoven Královéhradeckého kraje na léta 2014–2018 s výhledem do roku 2020³⁷ včetně návrhů priorit a krajských kampaní pro příští období. Od témat těchto kampaní se odvíjely jednotlivé ročníky Královéhradecké knihovnické konference (více dále v textu *Vzdělávání knihovníků*).

V následujících letech došlo k personálnímu posílení oddělení služeb knihovnám (od roku 2016 2,5 úvazku) a stabilizaci některých prováděných činností. Postupně se také zlepšovala situace v oblasti financování regionálních funkcí v kraji, zvyšování dotace však souviselo zejména se zákonným navýšením platů.

Vzdělávání knihovníků

Vzdělávání knihovníků patřilo vždy k činnostem, které s metodickým působením úzce souvisely. Knihovny zajišťovaly mimoškolní, nástavbové a celoživotní vzdělávání v různých formách. Vedle škol poskytujících odborné vzdělávání – střední odborné školy, vyšší školy, vysokoškolské studium bakalářského, magisterského a doktorandského stupně – se i knihovny podílejí na zvyšování kvalifikace, odborném růstu a získávání dovedností pracovníků knihoven. Vzdělávací aktivity se od jednorázových akcí posunují ke koordinovaným a pravidelným vzdělávacím cyklům. Zajištění odborných lektorů, technické vybavení a vydávání certifikátů bylo a je samozřejmostí.

Konzultační středisko Střední knihovnické školy v Brně (1963–1993)

Již na počátku 60. let, se zvyšujícím se počtem zaměstnanců v knihovnách a s další profesionalizací knihoven (knihovnická činnost je vykonávána jako hlavní zaměstnání), bylo třeba zabezpečit kvalifikované zajištění knihovnických služeb. Vzhledem k malému počtu absolventů středních knihovnických škol (existovaly pouze v Praze a Brně) bylo rozhodnuto o zřízení konzultačních středisek v dalších městech, a to v Hradci Králové a Ostravě. Od roku 1963 probíhaly dvou- až tříleté kurzy tzv. nadstavbového studia (absolventi gymnázií nebo jiných odborných škol získávali

³⁷ SVOBODOVÁ, Eva. *Koncepce rozvoje veřejných knihoven Královéhradeckého kraje na léta 2014–2018 s výhledem do roku 2020: schváleno Zastupitelstvem Královéhradeckého kraje na 11. zasedání dne 9. 12. 2013 jako příloha dokumentu Program rozvoje příspěvkových organizací v oblasti kultury zřizovaných Královéhradeckým krajem na léta 2014–2020*. Hradec Králové: Studijní a vědecká knihovna v Hradci Králové, 2014. 19 s.

znalosti z odborných knihovnických předmětů). Obsahová náplň, písemné práce a organizace maturit byly plně v kompetenci odborné školy, na výuce se lektorsky podíleli pracovníci knihoven. Výuka probíhala ve dvoutýdenních intervalech v pátek a sobotu.

V průběhu třiceti let působení Konzultačního střediska v Hradci Králové studium absolvovalo více než 500 zaměstnanců knihoven z východních Čech i přilehlých oblastí. První absolventi jsou již v důchodovém věku. Někteří účastníci úspěšně pokračovali ve vysokoškolském studiu knihovnictví. V roce 1993 byl vlivem legislativních změn v oblasti školství tento typ studia zrušen. Výuku mohly poskytovat jen školy. Místo nástavbového studia je preferováno vyšší odborné vzdělání nebo bakalářské studium.

Profesní vzdělávání knihovníků – konsorcium MOLIN (1999–2002)

Léta byla prosazována snaha o koordinaci vzdělávacích aktivit, které knihovny pořádají. Proto bylo státními vědeckými a vysokoškolskými knihovnami založeno konsorcium MOLIN (= Moravian Library Information Network). Koordinací projektu se zabývaly převážně Masarykova univerzita v Brně a Palackého univerzita v Olomouci. Bylo možné poprvé využít finanční podpory zahraničních dotací k pořádání vzdělávacích cyklů (např. Sorosova nadace). Proběhl i celostátní seminář se zahraniční účastí o metodách vzdělávání se zaměřením na celoživotní vzdělávání. Účastníci se na pracovních jednáních zabývali jednotností terminologie, koordinací obsahové náplně kurzů a možnostmi spolupráce vědeckých a vysokoškolských knihoven.

SVK v Hradci Králové se stala jedním z osmi regionálních center pro vzdělávání knihovníků a mohla v té době uspořádat několik vzdělávacích cyklů k dovednostem a novým technologiím v knihovnické práci (kurzy jmenné katalogizace, cyklus školení Práce s regionálními dokumenty, praktická školení Práce s internetem a informačními databázemi).

Krajské vzdělávací centrum (od roku 2000)

Na základě přijetí nového knihovního zákona a poskytování regionálních funkcí byla ve všech krajských knihovnách v průběhu let 2000–2001 vybudována krajská vzdělávací centra pro mimoškolní vzdělávání knihovníků. Postupně byly vybudovány počítačové učebny (v SVK Hradec Králové v první vlně v roce 2000) a koordinaci

převzala Sekce vzdělávání SKIP se sídlem v Národní knihovně ČR. Hlavním cílem mimoškolního vzdělávání knihovníků bylo získání dovedností v informačních a komunikačních technologiích, tzv. počítačová gramotnost.

SVK navázala v roce 2001 spolupráci s Fakultou informatiky a managementu působící v rámci Univerzity Hradec Králové a získala vysoce kvalitní lektorské zabezpečení výuky. Kurzy koncipované podle mezinárodně uznávaných osnov ECDL (= European Computer Driving Licence, tzv. evropský počítačový řidičák) mohly být zakončeny testováním v akreditovaném centru a vydáním mezinárodního certifikátu. Zájem o počítačová školení mezi knihovníky byl velký. Byl proškolen minimálně jeden pracovník z každé profesionální knihovny v kraji (v prvních dvou letech se školení účastnili i pracovníci z knihoven ze sousedních krajů, kde byly učebny vybudovány později). Nabízeny byly i zkrácené kurzy pro knihovníky z obecních knihoven a přípravné kurzy ke zkouškám k získání certifikátu ECDL. V oblasti nových technologií byly podle požadavků nabízeny i další kurzy k prohloubení získaných dovedností. Vzhledem ke vzrůstajícímu počtu vyškolených pracovníků knihoven i držitelů certifikátu ECDL se výuka posunula i do pověřených a větších městských knihoven, kam se sjížděli knihovníci z okolních obcí, kteří se nemohli dostat na školení nabízená v krajském výukovém centru. V letech 2001–2005 proběhlo 88 kurzů základů počítačové a informační gramotnosti (1 355 vyučovacích hodin), kterých se zúčastnilo 1 063 pracovníků knihoven.

V letech 2006 a 2007 byly ve spolupráci se vzdělávací agenturou Profit klub Hradec Králové, v. o. s., uspořádány dva běhy rekvalifikačního kurzu se zaměřením odborný knihovník – informační pracovník v rozsahu 160 hodin (8 setkání, pátek–neděle). Kurz získal akreditaci Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy a jeho absolvent měl stejnou kvalifikaci jako po absolvování střední odborné knihovnické školy. Lektorsky byl kurz zajištěn pracovníky knihoven i několika odbornými externisty. Výuka probíhala ve čtyřech tematických blocích zakončených dílčími testy, závěrečným pohovorem a písemně zpracovanou rešerší.

Vzdělávací kurzy a semináře se pravidelně věnovaly prohlubování a inovování znalostí v knihovnicko-bibliograficko-informačních činnostech. Další oblastí knihovnického vzdělávání bylo zajištění základního proškolení pracovníků knihoven, kteří neměli knihovnické vzdělání a z různých důvodů nemohli navštěvovat výuku ve školách. SVK od roku 2002 pořádala základní knihovnické kurzy (30 vyučovacích hodin pro pracovníky profesionálních knihoven a 20 hodin výuky pro knihovníky z malých obecních knihoven). Probíhaly lekce zaměřené na komunikaci, asertivitu, management, marketing, prezentaci a firemní kulturu. Velký zájem mezi knihovníky

regionu vždy zaznamenaly cykly literárních přednášek se zaměřením na současnou českou literaturu a literaturu pro děti a mládež, pořádané ve spolupráci s Ústavem českého jazyka a literatury Univerzity Hradec Králové.

Přestěhováním do nové budovy knihovny se v roce 2008 zásadním způsobem zlepšilo materiální a prostorové vybavení pro pořádání vzdělávacích aktivit: k dispozici byly dvě učebny (z toho jedna počítačová) a konferenční sál, včetně prezentační techniky. A hned v následujícím roce proběhly v těchto prostorách i celostátní vzdělávací akce, jako například seminář Informační vzdělávání ve veřejných knihovnách nebo celostátní konference s mezinárodní účastí Krajská knihovna a její úloha v systému knihoven. Realizovala se řada akcí zaměřených na informační technologie (například prezentační techniky, úprava digitálních fotografií, bezpečný internet, přípravné kurzy ke zkouškám ECDL, webové stránky a sociální sítě), základní knihovnický kurz, koordinační porady a výměny zkušeností. Novinkou byla výjezdní školení přímo v pověřených knihovnách.

Královéhradecká knihovnická konference se uskutečnila poprvé v roce 2013 v souvislosti s představením koncepce knihovnictví na další pětileté období a pod heslem Kam kráčíš, knihovnictví dále probíhá každoročně. Témata souvisela s krajskými propagačními kampaněmi (2013 Koncepce knihovnictví, 2014 Regionální fondy knihoven, 2015 Služby v knihovnách, 2016 Vzdělávání v knihovnách, 2017 Digitalizace v knihovnách, 2018 Elektronické zdroje a služby v knihovnách). Cílem bylo uspořádat celokrajskou vzdělávací akci pro menší knihovny a zvát odborníky, kteří se podílejí na vývoji a budoucnosti českého knihovnictví. Neméně důležitou součástí programu se staly prezentace „dobré praxe“ z knihoven kraje.

V roce 2015 se rozšířily prostory pro vzdělávání knihovníků: do bývalého Internet clubu byla přestěhována počítačová učebna a v 5. podlaží tak vznikla další výuková učebna.

V roce 2016 se proměnil formát základního knihovnického kurzu. Pokusně byl nabídnut jak knihovníkům z profesionálních knihoven, tak knihovníkům z neprofesionálních knihoven s tím, že byly vytipovány přednášky, které jsou pro ně vhodné. Nabídka se osvědčila, proto už v následujícím roce mohli zájemci absolvovat buď celý kurz, nebo dílčí přednášky, které mohly být považovány za základ rodícího se inovačního vzdělávání spojeného s koncepcí celoživotního vzdělávání knihovníků.

I v tomto období pořádalo oddělení kromě pravidelných vzdělávacích seminářů v oblasti informačních a komunikačních technologií, podporovaných dotačním podprogramem Ministerstva kultury VISK 2, školení pedagogických a tzv. měkkých kompetencí a odborných knihovnických činností včetně přednášek o české a zahra-

niční literatuře. Témata vzdělávacích akcí vycházela z průzkumů vzdělávacích potřeb pracovníků knihoven kraje, které oddělení pravidelně realizovalo.

Statistiky a analýzy činností knihoven

Povinnost vést statistiky a sestavovat výroční zprávy ukládá knihovnám zákon o veřejných knihovnách obecních z roku 1919. Nejprve to byly doklady zdůvodňující hospodaření knihovny, od 50. let 20. století se pak navíc publikování statistik o návštěvnosti knihoven stalo zcela běžným prostředkem propagace čtení. Přestože to byly články v denním tisku psané pro širokou veřejnost, jsou stále důležitým zdrojem informací o činnosti i problémech knihoven v dané době. Články o knihovnách Východočeského kraje z let 1945–1975 mapuje bibliografie *Knihovny Východočeského kraje*,³⁸ kterou vydala SVK Hradec Králové. Sumární statistiky knihoven publikovala vzhledem ke své celokrajské metodické působnosti Krajská knihovna v Hradci Králové ve *Statistickém přehledu činnosti lidových knihoven Východočeského kraje za roky 1965–1974*.³⁹

Od roku 1976 začalo samostatné metodické oddělení SVK Hradec Králové budovat informační aparát oddělení, ke kterému patřily kromě fondu knihovnické literatury i doklady o stavu knihoven v kraji (statistické výkazy a sumáře, doklady o metodických cestách i celokrajských průzkumech, metodická doporučení celokrajského významu, kartotéka knihovníků, kartotéka „Knihovny v tisku“) a vlastní publikační činnost. Za předchůdce dnešního benchmarkingu čili hledání knihoven s nejlepšími výsledky je možno považovat zprávy o knihovnách vyznamenaných v soutěži BVLK, které obsahovaly charakteristiky i výčty dosažených výkonů.

Statistické způsoby zkoumání výkonnosti knihoven se vždy řídily celostátními metodikami. Ucelené zásady pro knihovní statistiku byly uveřejněny v roce 1974 v časopise *Čtenář* pod názvem *Výkaznictví a evidence v lidových knihovnách*,⁴⁰ ale výčet statistických ukazatelů se během let proměňoval s ohledem na společenské postavení i technické vybavení knihoven, aktualizace definic probíhala téměř každé dva roky a také objem sledovaných ukazatelů se zdvojnásobil. Od roku 2001 probíhá odevzdávání dat elektronicky. V roce 2005 přibyla povinnost vyhodnotit plnění stan-

³⁸ HAMPLOVÁ, Vlasta. *Knihovny Východočeského kraje: výběrová bibliografie článků z knihovnictví Východočeského kraje 1945–1975*. Hradec Králové: Státní vědecká knihovna Zdeňka Nejedlého, 1976. 2 sv., 460 s.

³⁹ *Statistický přehled činnosti lidových knihoven Východočeského kraje za rok 1965–1974*. Hradec Králové: Krajská knihovna, 1965–1975. 10 sv.

⁴⁰ VELINSKÝ, Mírko. *Výkaznictví a evidence v lidových knihovnách*. 50 s. Příloha časopisu *Čtenář*, 1974, roč. 26.

dardů⁴¹ a knihovny se mohou účastnit projektu Benchmarking českých knihoven, jehož zakládajícím členem je i SVK Hradec Králové. Samostatným zdrojem dat o výkonech krajské knihovny a pověřených knihoven v rámci poskytování regionálních služeb jsou výroční zprávy o výkonu regionálních funkcí, které krajská knihovna zveřejňuje na svém webu Pro knihovny. Oddělení služeb knihovnám se v roce 2008 podílelo na přípravě celostátně platných definic pro oblast knihovnictví; postupy při práci s analýzami byly prezentovány na konferenci Knihovny současnosti 2010 a na celostátních seminářích regionálních funkcí v letech 2005 a 2013. SVK v současnosti nabízí v rámci regionálních funkcí například zpracování porovnávacích analýz pro jednání se zřizovateli, zajišťuje statistickou analýzu výkonů knihoven pro práci komise v soutěži Vesnice roku, Knihovna roku a hodnocení výkonů knihoven je součástí nominace na titul Knihovnice/Knihovník Královéhradeckého kraje.

Samozřejmou součástí metodické práce bylo publikování statistických výsledků. V roce 1976 vyšla publikace *Statistický přehled činnosti lidových knihoven Východočeského kraje za rok 1975*, jehož vydáním SVK navázala na výše jmenované publikace Krajské knihovny. Statistická ročenka popisuje v různém rozsahu a formě činnost veřejných knihoven od roku 1975 – s přerušením v letech 1992–1997, kdy byly pouze interně zpracovány sumární tabulky výkonů – až do současnosti, tedy čtyřicet pět let. Od roku 1998 byla publikace o vývoji knihovnictví v kraji vydávána pod názvem *Východočeské veřejné knihovny v roce...*, od roku 2001 – od vzniku nového kraje – pod názvem *Veřejné knihovny Královéhradeckého kraje v roce...* Kromě původní informační funkce se v jejím obsahu projevil záměr propagovat příklady „dobré praxe“ knihovních služeb, přibýly fotografie, později i odkazy na weby. Informovanost o této publikaci přesáhla hranice kraje, po roce 2000 se začaly objevovat obdobně vedené ročenky a výroční zprávy i u ostatních krajských knihoven.

Publikace je nyní členěna na statistickou část a komentáře k vývoji knihovních služeb, obsahuje soupis publikační činnosti knihoven kraje, kapitulu o regionálních funkcích. V letech 2009–2015 s přechodem na formu CD-ROM obsahovala i výroční zprávy velkých knihoven kraje. Od roku 2016 je vydávána formou elektronické knihy a do jejího obsahu kromě tradičního zhodnocení vývoje knihovnictví přibýly kapitoly

⁴¹ *Standard pro dobrou knihovnu. Metodický pokyn Ministerstva kultury k vymezení standardu veřejných knihovnických a informačních služeb poskytovaných knihovnami zřizovanými a/nebo provozovanými obcemi a kraji na území České republiky.* Praha: Národní knihovna České republiky – Knihovnický institut, 2012. 11 s. ISBN 978-80-7050-616-5.

Standard pro dobrý knihovní fond. Metodický pokyn Ministerstva kultury k vymezení standardu doplňování a aktualizace knihovního fondu pro knihovny zřizované a/nebo provozované obcemi na území České republiky. Praha: Národní knihovna České republiky – Knihovnický institut, 2017. 20 s. ISBN 978-80-7050-689-9.

o knihovnických oceněních (Knihovna roku a Knihovnice/Knihovník Královéhradeckého kraje), fotografický materiál dokumentuje úspěchy knihoven. V ročenkách jsou kvantitativní data i svědectví o cestě knihoven z reality 70. let k současným komunitním a vzdělávacím institucím, a tak je v poslední době možno hovořit i o funkci historické a publikaci zařadit mezi prameny ke studiu novodobé historie knihovnictví ve východních Čechách.

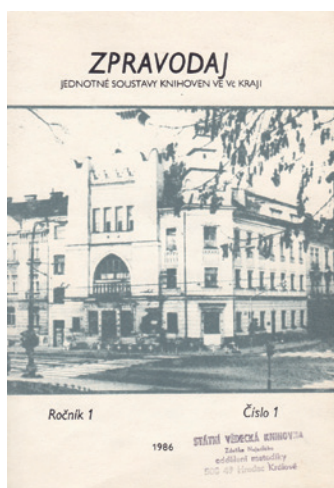
Obr. 29: Publikace *Veřejné knihovny Královéhradeckého kraje z roku 2007*

2.2.1 Regionální knihovnický zpravodaj

Jedním z důležitých prostředků metodické pomoci poskytované SVK knihovnám kraje je regionální knihovnický zpravodaj. Od roku 2002 patří jeho vydávání do výkonu regionálních funkcí a je jednou z forem poradenské a konzultační služby pro knihovny v Královéhradeckém kraji. Historie regionálního knihovnického zpravodaje vydávaného SVK sahá až do roku 1986 (tehdy pod názvem *Zpravodaj jednotné soustavy knihoven Východočeského kraje*). Po časopisu *Čtenář* je druhým nejdéle vycházejícím periodikem z oboru knihovnictví a informační vědy v ČR.

1986–1990

V roce 1986 začala knihovna vydávat *Zpravodaj jednotné soustavy knihoven Východočeského kraje*. Zpravodaj byl povolen odborem kultury VČ KNV, č. j. kult/859-86. První odpovědnou redaktorkou byla PhDr. Blanka Špačková, pracovnice bibliografického oddělení SVK. Během prvního roku jejího působení vyšla dvě čísla, v roce následujícím už to byla čísla tři, a k tomu bylo vydáno jedno speciální číslo u příležitosti 3. národní konference o bibliografii v ČSR. Náklad se ustálil na počtu 300 výtisků. Tisk byl zajišťován ve Spojeném reprografickém středisku VČ KNV. Na obálce byla fotografie vybrané knihovny a každý ročník byl barevně rozlišen. Ostatní strany byly černobílé. V roce 1988 se odpovědnou redaktorkou stala Mgr. Hana Fejlová z metodického oddělení. Ta kolem sebe soustředila knihovníky z regionu a odborných knihoven a od roku 1989 začala oficiálně pracovat redakční rada, kterou tvořili zástupci jednotné soustavy knihoven; členy lze dohledat v jednotlivých číslech zpravodaje. Za vedení Hany Fejlové vycházela původně plánovaná čtyři čísla ročně. Jazykové korektury připravovala PhDr. Božena Dvořáková. Zpravodaj v tomto období plnil především dokumentační úlohu a stal se obrazem historie knihoven v tehdejším Východočeském kraji. Velmi citlivě reflektoval společenskou situaci na konci 80. let včetně počátku rozpadu jednotné soustavy knihoven. Články se zabývaly soutěží Budujeme vzornou lidovou knihovnu, akcemi k tehdejším významným výročím, službami knihoven, vzděláváním knihovníků, knihovními fondy či bibliografickou činností. Během pěti let vyšlo celkem 17 čísel.

Obr. 30: První číslo Zpravodaje z roku 1986

1991–2001

V dubnu roku 1991 vyšlo první číslo nového zpravodaje pod názvem *U nás: knihovnicko-informační zpravodaj východních Čech* (v tiráži bylo tehdy ještě v závorce uváděno, že se jedná o šestý ročník *Zpravodaje jednotné soustavy knihoven Východočeského kraje*). Vydávání bylo povoleno odborem kultury VČ KNV – HK 29/R86. Vizualní styl zůstal stejný, tisk zajišťovalo Reprografické středisko Okresního úřadu v Hradci Králové. Odpovědnou redaktorkou zůstala Hana Fejlová a jazykovou korektorkou Božena Dvořáková. V roce 1994 se odpovědnou redaktorkou stala PhDr. Alena Součková, pracovnice oddělení knihovnictví. Do roku 1996 vycházela pravidelně vždy čtyři čísla ročně, v roce 1997 však vzhledem k úsporným opatřením vyšlo jen jedno číslo. V roce 1998 připravila knihovna dvě čísla, která byla zveřejněna pouze v elektronické podobě na webových stránkách SVK. Tato čísla byla paradoxně zachována pouze v přetištěné podobě. Redakční radu tvořili stále pracovníci SVK a zástupci knihoven Východočeského kraje.

Od roku 1999 začal zpravodaj znovu vycházet v tištěné podobě, zároveň však pracovník SVK Mgr. Jan Pokorný vytvořil na webových stránkách knihovny i jeho elektronickou verzi. V roce 2000 se vylepšila zejména grafická úprava, obálka byla barevná a zpravodaj se začal tisknout v profesionální tiskárně (Dukase, s. r. o., Hradec Králové). Odpovědnou redaktorkou se stala Mgr. Lenka Málková. Redakční rada byla složena z pracovníků SVK a zástupce vysokoškolských knihoven. V letech 1999–2001 vyšlo celkem sedm čísel a pak bylo vydávání zpravodaje dočasně zastaveno.

Celkově vyšlo v období let 1991–2001 38 čísel, která názorně zobrazují hektický vývoj knihovnictví regionu na konci 20. století. Se změnami ve vedení zpravodaje se mírně měnil jeho charakter, lze ale říci, že zpravodaj byl vždy velmi výrazně ovlivněn aktuálním děním v oboru. Rychlý vývoj v oblasti informačních a komunikačních technologií způsobil, že se knihovny musely začít zabývat automatizací a s tím souvisejícími oblastmi. Začala být také zdůrazňována komunitní role knihoven. Články se dále zabývaly knihovnickými soutěžemi a akcemi, službami knihoven, vzděláváním knihovníků, knihovními fondy či bibliografickou činností...

V roce 2001 došlo k celé řadě významných změn – místo bývalého Východočeského kraje vznikl menší kraj Královéhradecký (část knihoven přešla pod kraje Pardubický, Liberecký a Vysočinu), kterému zůstalo pouze pět bývalých okresů (Hradecko, Jičínsko, Náchodsko, Rychnovsko a Trutnovsko). Novým zřizovatelem SVK se stal Královéhradecký kraj a byl schválen zákon č. 257/2001 Sb., o knihovnách a podmín-

kách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb (knihovní zákon). Studijní a vědecká knihovna v Hradci Králové se stala krajskou knihovnou.

2002–2013

V roce 2002 došlo k vyhlášení Programu podpory zajištění výkonu regionálních funkcí, který byl schválen usnesením vlády ČR č. 68 ze dne 16. ledna 2002. Dotační program výrazně pomohl stabilizovat síť knihoven v malých obcích a přispěl k rozvoji veřejných knihovnických služeb na venkově. V Královéhradeckém kraji bylo do nového systému regionálních služeb zařazeno vydávání knihovnického časopisu, který byl nadále určen malým venkovským knihovnám. *U nás: knihovnicko-informační zpravodaj Královéhradeckého kraje* začal vycházet opět jako čtvrtletník. Náplň práce šéfredaktora byla zařazena do oddělení služeb knihovnám SVK a stala se součástí regionálních služeb. První dvě čísla roku 2002 vyšla pod vedením Martiny Plojharové, která krátce pracovala na úseku PR. Její zásluhou byla navázána spolupráce s profesionální tiskárnou v Trutnově (AD reklama, s. r. o.). Od třetího čísla roku 2002 až do roku 2013 byla šéfredaktorkou Božena Blažková, pracovnice metodického oddělení a částečně úseku PR. Náklad byl zvýšen na 600 výtisků a zpravodaj byl rozeslán do všech evidovaných knihoven kraje. Byla obnovena rozšířená činnost redakční rady, ve které nebyli jen pracovníci SVK, ale i zástupci knihoven kraje. Členové se scházeli pravidelně při zasedáních. Zpravidla jedno ze setkání bylo výjezdní a konalo se ve vybraných knihovnách v kraji. Dle možnosti se jich zúčastnili i knihovníci z blízkého okolí či zástupci měst a obcí. Jazykové korektury zajišťovala stále Božena Klabalová (dříve Dvořáková).

Za působení šéfredaktorky Boženy Blažkové (v letech 2002–2013) bylo vydáno velké množství příloh. V roce 2003 spatřila světlo světa samostatná příloha *Deset a jeden Knihovnický týden Šrámkova Sobotka 1993–2003*. V roce 2009 vyšla příloha *Děti a knihovny aneb 15 let Klubu dětských knihoven SKIP u nás*. Dne 24. června 2010 se v SVK v Hradci Králové uskutečnil seminář věnovaný tehdejšími knihovnickým periodikům. Při této příležitosti připravili zástupci knihovnických časopisů materiály, jež vyšly v podobě CD nazvaného *Knihovnický tisk* jako příloha třetího čísla zpravodaje téhož roku. Následovala publikace *Knihovny Královéhradeckého kraje v proudu času 2005–2010*. V roce 2012 vyšly *Knihovnické rozhovory* (rozhovory s dlouholetými vesnickými knihovnicí vedla členka redakční rady – tehdy studentka Univerzity Hradec Králové – Mgr. Vanda Vaníčková, Ph.D.) a *Malý slovník regionálních autorů – Literární tradice našeho kraje* (doplněné medailonky regionálních autorů, které pro rubriku

Ecce homo připravoval regionální literární badatel Mgr. Aleš Feters). V roce 2012 byla publikována příloha *Knihovna v obci – její úloha a služby pro veřejnost* a o rok později tištěná brožurka *Jak zařadit naši knihovnu mezi vzdělávací instituce aneb Informační vzdělávání uživatelů v teorii a praxi*. Od roku 2007 lze ve zpravodaji každoročně najít statistickou ročenku *Veřejné knihovny Královéhradeckého kraje v roce...* (nejprve v tištěné podobě, poté na CD, od roku 2017 ve formě e-knihy).

Za působení Boženy Blažkové bylo vydáno 46 čísel zpravodaje a 15 samostatných příloh. V této době byly také zavedeny pravidelné rubriky a začalo se pracovat s ústředním tématem čísla a následně celého ročníku. V průběhu let je tak možno vysledovat okruhy, které byly stanoveny jako prioritní a důležité pro prezentaci knihovníků v kraji. Jednalo se např. o marketing a PR v knihovnách, celoživotní vzdělávání, regionální funkce knihoven, čtenářství, historii knihoven, mezigenerační vzdělávání atd. Zároveň byla vždy důležitá orientace na region: v této době na Královéhradecký kraj.

2014–2017

V roce 2014 se šéfredaktorkou stala Mgr. Andrea Součková, vedoucí metodička SVK. Vydávání knihovnicko-informačního zpravodaje Královéhradeckého kraje bylo i nadále zařazeno do činnosti oddělení služeb knihovnám a bylo součástí regionálních služeb. Zpravodaj vycházel pravidelně čtyřikrát ročně v nákladu 600 kusů, profesionální tisk zajišťovala AD reklama, s. r. o. V roce 2014 vyšla jako příloha zpravodaje *Koncepce rozvoje veřejných knihoven Královéhradeckého kraje na léta 2014–2018 s výhledem do roku 2020*. Redakční radu tvořili zástupci různých typů knihoven kraje. Pravidelně se scházeli před každým číslem a dodržovali tradici, že jedno z těchto setkání bylo výjezdní. Členové se mimoto měli možnost setkávat při jiných příležitostech, ať už se jednalo o školení, porady, či akce jiného charakteru. Např. v roce 2016 byla k výročí 30 let regionálního knihovnického zpravodaje uspořádána výstava mapující jeho historii. Slavnostní zahájení výstavy proběhlo u příležitosti předání ocenění Knihovnice/Knihovník Královéhradeckého kraje za tento rok.

Nemalá pozornost se soustřeďovala také na elektronickou verzi zpravodaje, která zároveň ovlivňovala jeho tištěnou podobu. Do příspěvků byly stále více zařazovány přímé prolinky na další zdroje informací či kontakty na autory. V porovnání s minulými roky byla stále větší pozornost věnována dodržování autorských práv a zařazování citací (SVK pro veřejnost i knihovníky organizovala školení). S tím souviselo samozřejmě i nutné smluvní zajištění, které bylo od roku 2014 zabezpečeno

prostřednictvím tzv. smluv o vytvoření autorských děl. Příspěvky byly honorovány a jejich výše se odvíjela od počtu znaků článku. Před samotným psaním byli autoři dostatečně obeznámeni se všemi formálními a dalšími požadavky na příspěvek. Doporučení pro autory bylo k dispozici na webových stránkách zpravodaje. Protože čtenáři měli mít možnost ovlivnit témata publikovaná ve zpravodaji, byl na webu SVK vystaven formulář pro vkládání námětů a návrhů.

Témata zpravodaje byla vždy ovlivněna aktuálním děním v oboru knihovnictví a informační vědy, nicméně byly dodržovány tematické rubriky a jejich zaměření. Zajímavostí je, že zaměření rubriky Naše téma se měnilo s každým dalším ročníkem. Od roku 2014 se orientovalo dle krajské koncepce knihovnictví platné na léta 2014–2018. Ta na každý rok stanovila jednu oblast knihovnické činnosti s cílem informovat co nejširší veřejnost o možnostech knihoven v dané oblasti. Rok 2014 byl věnován regionálním fondům a informacím, rok 2015 službám v knihovnách, rok 2016 vzdělávání a rok 2017 digitalizaci.

Obr. 31: Zpravodaj z roku 2017

Zpětná vazba a ohlasy od čtenářů

Vydávání zpravodaje mělo a má v regionu dlouhou tradici. Knihovníci jsou zvyklí na pravidelný přísun novinek z oboru. Zcela stěžejní pro existenci zpravodaje je, aby reflektoval aktuální potřeby knihoven v regionu, proto je vždy kladen velký důraz na zpětnou vazbu od čtenářů. Čtenáři – převážně knihovníci z menších knihoven – oceňují u zpravodaje zejména jeho praktické zaměření a pestrost. Mnozí z nich

považují časopis za „svého imaginárního metodika“, který jim dává náměty a rady pro jejich vlastní práci. Nejvíce se čtou články o knihovnách, praktické návody a zprávy z regionu. Čtenáři také preferují více kratších článků před jedním dlouhým. Z delších článků si čtou podrobné informace z velkých knihovnických akcí, kde mohou nalézt nejen zmínku o své knihovně, ale i náměty pro další ročník. Knihovníci regionu jednoznačně preferují tištěnou verzi.

Na závěr několik názorů vyjadřujících, co čtenáři na zpravodaji oceňují:

„přehled všech aktivit, které tu zůstanou po nás pro další generace“

„je pro mne VŽDY inspirací, ale i zábavou“

„ráda sleduji život a novinky malých a velkých knihoven, čerpám inspiraci“

„informace o dění v jiných knihovnách regionu“

„přečtu si, jak to dělají jinde“

„konkrétní příspěvky z praxe ostatních knihoven“

„že taková věc vůbec existuje, je to pro mě naprosto základní spojení s aktuálním děním v knihovnickém světě“.

2.3 Vzdělávací a kulturní činnost knihovny

90. léta

Práci na poli vnějších vztahů a marketingu služeb (PR) lze v SVK vysledovat zhruba od 90. let.⁴² O zajištění této činnosti se původně staralo oddělení služeb knihovnám, kam byl v roce 1993 začleněn manažer knihovny. Pracovník se staral o tiskové zpracování edičních titulů a propagačních výstupů knihovny⁴³ a o činnost public relations. Kulturní a vzdělávací akce zajišťovali pracovníci odboru speciálních služeb na Eliščině nábřeží.

V tomto období se vzhledem k nedostatečným prostorám a nutnosti omezit v průběhu akce výpůjční dobu konalo pouze 7–11 přednášek pro veřejnost ročně. Byla organizována i různá školení pro knihovníky. Sahají sem také první počátky cyklu Literární dílny, které trvají do současnosti. V roce 1996 se totiž uskutečnily ve spolupráci s doc. PhDr. Janem Dvořákem, CSc., z katedry (posléze Ústavu) českého jazyka a literatury královéhradecké Pedagogické fakulty dva večery věnované literatuře: 23. dubna 1996 přednáška doc. Jana Dvořáka o hradeckém rodáku Jaroslavu

⁴² Do této doby propagační úlohu např. fondů knihovny do jisté míry plnil úsek bibliografie.

⁴³ První propagační brožura knihovny byla vydána v roce 1993: *Státní vědecká knihovna Hradec Králové*. [Hradec Králové: Státní vědecká knihovna, 1993]. [16 s.]

Durychovi, 21. května 1996 pak přednáška PhDr. Nelly Mlsové z téže katedry, zasvěcená psychologické próze Jaroslava Havlíčka. Na základě pozitivního ohlasu těchto dvou besed začaly od roku 1997 pravidelné přednášky a besedy (Pitucha, 2004, s. [1]) a vznikl výše zmíněný cyklus. Každá literární dílna byla uvedena přednáškou, na kterou navázala rozprava a případné dotazy. Součástí dílen byly autogramiády přednášejících a tematické výstavy z jejich prací. Pro účastníky dílen byly připraveny metodické listy a na vyžádání jim byly zpracovány rešerše nebo zhotoveny kopie zajímavých materiálů prezentovaných v průběhu těchto akcí. K uskutečněným přednáškám byl každé dva roky vydáván kompilát metodických listů.

Obr. 32: Literární dílna PaedDr. Jana Luštince na Eliščině nábřeží v roce 2008

2000–2007

Zvýšenou pozornost propagaci nových informačních zdrojů, služeb a akcí pro veřejnost začala knihovna věnovat až v roce 2001. Využívala k tomu *Hradecké noviny*, kulturní zpravodaj *Géčko* (tehdy ještě tištěný) a Český rozhlas v Hradci Králové. Byly navázány osobní kontakty s řediteli některých středních škol, provedena úprava výloh a nástěnek ve studovně na Eliščině nábřeží a pro lepší informovanost uživatelů byly zhotoveny nové letáčky s nabídkou služeb studovny. Z akcí převažovaly knihovnické lekce a školení uživatelů. Besedy se téměř nekonal, pouze literární večery v rámci Literárních dílen.

V roce 2002 byl pomocí anket zjišťován zájem veřejnosti o tematické okruhy besed a pořádání dalších akcí. S ohledem na jejich výsledky byl pak v Týdnu knihoven uspořádán cyklus besed Cesta s knihovnou kolem světa za 5 dní. Všechny besedy se setkaly s velkým zájmem veřejnosti, a to byl náznak, kudy by se měly ubírat další kroky ve snaze připravit pro veřejnost i další kulturní akce, které by přilákaly více

zájemců. Byl proto založen nový cyklus Povídání o..., v němž proběhly v prvním ročníku tři besedy: Povídání o Boženě Němcové, Povídání o cestě k multikulturní společnosti a Povídání o kuchařkách. Jak vidno, snaha o co nejširší záběr byla patrna i na tomto malém vzorku. Později byl cyklus přejmenován na Pojďme si povídat... V současnosti jsou v něm prezentovány cestopisné besedy, přednášky a videoprojekce. Ke všem akcím byly připraveny doprovodné materiály, které byly rozdávány účastníkům, v čemž se i nadále pokračuje.

V červnu 2002 se konala jedna z nejpřínosnějších akcí tohoto roku: Darujte krev s SVK. Akce Kapka naděje probíhala pod záštitou transfúzního oddělení Fakultní nemocnice v Hradci Králové. Nejen zaměstnanci SVK, ale i čtenáři a široká veřejnost se mohli poprvé zapojit a darovat krev. Ano, šlo pouze o prvodárce. Ve studovně SVK na Eliščině nábřeží si zájemci mohli půjčit brožuru se základními informacemi o darcovství krve, dozvědět se více o nutném předběžném vyšetření a závazně se zapsat a tím se do akce přihlásit.

Bylo osloveno Pedagogické centrum Hradce Králové, Informační centrum HK a další instituce a byly jim předány materiály, pozvánky na akce SVK, nabídnuty exkurze a projednány možnosti spolupráce.

V roce 2003 se uskutečnilo celkem 11 akcí, kterých se zúčastnilo 298 návštěvníků. K besedám a přednáškám byly připraveny metodické listy. Zpracované tematické okruhy ukazují široký pohled na různé problematiky, které byly řešeny: Povídání o závislostech, Mediální obraz cizinců, Povídání o EU nebo Povídání o královských věnných městech. Jedním z nejvýznamnějších hostů byla začátkem července doc. MUDr. Jaroslava Moserová, DrSc., s přednáškou O světě a lidech.

V roce 2004 bylo připraveno osm akcí z cyklu Povídání o..., kterých se zúčastnilo 360 návštěvníků a v nichž převládalo povídání s cestopisnou tematikou. Byly připraveny doprovodné metodické listy, které byly vystaveny i na webu knihovny.

V roce 2005 se poprvé objevil nový termín „trénování paměti“, a sice v přednášce pro veřejnost, kterou vedla Ing. Dana Steinová. Přednáška měla název Trénování paměti aneb Pamatovat si je snadné, zvláště když nám někdo poradí, jak na to a přivedla pracovníci knihovny Mgr. Kláru Fialovou k myšlence vyškolit se v trénování paměti a vést kurzy v knihovně. Získala jako jedna z prvních zaměstnanců v SVK akreditovaný certifikát v kurzu Trénování paměti, který byl pro veřejnost spuštěn již následující rok. Kurzy trénování paměti knihovna s úspěchem provozuje dosud pro různé skupiny obyvatelstva.

Prostor nefunkční stěny s věšáky v půjčovně byl využit pro malou výstavní plochu s osmi panely. Byly zde uspořádány dvě výstavy dokumentující postup výstavby

Knihovnicko infomačního centra, což byl původní název pro novou budovu knihovny, které pokračovaly i v následujícím roce.

V roce 2006 se knihovna zapojila do celostátně organizovaných Dnů poezie. K tomuto tématu byla připravena literární dílna Viselecké sdílení.

Spolupráce se školami byla rozvíjena spíše okrajově. Částečný úvazek pracovníce zajišťující public relations neumožňoval věnovat se tomuto úkolu v potřebném rozsahu.

S cílem nabídnout spolupráci, služby a akce knihovny byl kontaktován Úřad práce v Hradci Králové, Městský svaz důchodců, regionální pobočka Společnosti přátel Afriky a Česko-arabské společnosti, dále Etické fórum, Holosofická společnost a kulturní asociace Nová Akropolis.

Rok 2007 byl ve znamení příprav stěhování do nové budovy. Na začátku prosince bylo vydáno nulté číslo občasníku Studijní a vědecké knihovny v Hradci Králové pod názvem X; jedná se o zpravodaj pro uživatele a návštěvníky knihovny. Zájemci si mohli vybrat formu (tištěná, elektronická), v jaké chtějí občasník dostávat.⁴⁴ Dne 16. října se uskutečnila beseda s názvem X jako knihovna s týmem Projektil architekti z Prahy.

5. – 21. prosince se konala v půjčovně v galerii Na Schodech putovní výstava s názvem Ecce libri. Slavnostní zahájení se uskutečnilo 5. prosince a zúčastnil se ho mimo jiné předseda České unie karikaturistů pan Břetislav Kovařík. Celkem bylo vystaveno 160 kreseb.

2008: stěhování, filmování, začátky v nové budově

Dne 21. července 2008 byla stará budova knihovny na Pospíšilově třídě definitivně uzavřena veřejnosti. Samotné stěhování fondu začalo 28. července 2008 a skončilo v září 2008. Se změnou prostor proběhla i kompletní změna interiéru, vizuálu, bylo vytvořeno nové logo, rastr i nový orientační a informační systém knihovny.

V den otevřených dveří 25. září 2008 navštívilo knihovnu v průběhu čtyř hodin přes 2 500 návštěvníků a 29. září 2008 zahájila SVK provoz v prostorách nové budovy.

Ve dnech 12. – 17. listopadu prošla knihovna zatěžkávací zkouškou – byla uzavřena z důvodu natáčení filmového spotu, ve kterém účinkovala oscarová herečka Catherine Zeta Jones. Finanční prostředky získané z pronájmu budovy byly použity na nákup knih.

⁴⁴ Více o občasníku v samostatné stati.

V rámci propagace byla navázána spolupráce s Českým rozhlasem a rádiem Černá Hora. SVK začala vylepovat plakáty formátu A2 s měsíčním programem knihovny.

Uskutečnila se první výstava absolventských prací Střední uměleckoprůmyslové školy hudebních nástrojů a nábytku. Z této akce se stala tradice.

Byl zpracován Průvodce Studijní a vědeckou knihovnou v Hradci Králové, který napomáhal návštěvníkům knihovny v orientaci po budově a ve službách. SVK vydala knihu o výstavbě nové budovy knihovny.

2009–2010: Filmový klub, Facebook, Kreativní knihovna

V roce 2009 oslavila knihovna 60. narozeniny. U příležitosti tohoto významného výročí uspořádala řadu kulturních akcí.

8. října se konal v konferenčním sále vzpomínkový večer s názvem Setkání pamětníků. Pozváni byli především bývalí zaměstnanci knihovny. Vítání byli ale i zaměstnanci současní a všichni, kdo si pamatují začátky této instituce.

Byla uspořádána výstava mapující šedesátiletou historii knihovny. Konala se v galerii U Přívozu a nesla název Listování minulostí. 26. října proběhla vernisáž. K vidění byla například podpisová listina z roku 1946 na podporu založení vědecké knihovny (v jejímž záhlaví byl jako první podepsán Zdeněk Nejedlý), seznam ředitelů a budov za celou éru působení knihovny či zcela nový model nové budovy SVK.

Další výstava se konala ve 2. podlaží SVK. Byly zde vystaveny kresby malířky Martiny Novotné, která je autorkou nástěnných maleb v nové budově SVK. Výstava nesla výstižný název Z papíru na beton a vernisáž byla 2. listopadu spojena se křtem její knihy *Malovat po zdech dovoleno*. Poté měli návštěvníci možnost zúčastnit se exkurze, kterou vedla sama autorka, a tak si poslechnout, jak vzniká nástěnná malba, z úst nejpovolanějších.

3. listopadu se konal ve velkém sále Adalbertina slavnostní večer u příležitosti založení Studijní a vědecké knihovny v Hradci Králové, který byl spojen s předáním titulu Knihovnice/Knihovník Královéhradeckého kraje. Součástí programu bylo i divadelní představení, které tak trochu předznamenalo nadcházející 200. výročí narození Karla Hynka Máchy a přispělo ke slavnostní atmosféře večera. Ve zpracování pražské Violy – v režii Miloše Horanského a v podání vynikající Báry Hrzánové – hosté zhlédli představení Máj, podbarvené hudbou Emila Viklického. Po malém občerstvení a volné zábavě dostali všichni zúčastnění na památku dárek – těžítka ve tvaru X, které v rámci spolupráce zhotovili žáci SUPŠ HNN.

4. listopadu večer pak měli všichni zájemci jedinečnou příležitost pobýt v prostorech knihovny dávno po zavírací době. Využili ji beze zbytku. Branou knihovny prošlo kolem desáté hodiny večerní na 500 návštěvníků, a tak knihovníci museli čas od času mocně improvizovat. Noční exkurze knihovnou byla zahájena nádherným ohňostrojem, který začal ve 21.30 hodin.

Od září zahájil svou činnost Filmový klub SVK pro veřejnost, v jehož rámci bylo promítnuto celkem osm filmů. Klub pokračoval i v následujícím roce. Nabídku pro školy na promítání v dopoledních hodinách využilo pět škol. Od ledna 2010 bylo promítnuto 20 filmů, které navštívilo 401 návštěvníků. Pro druhé pololetí bylo vybráno ve spolupráci s filmovými společnostmi Bontonfilm a Warner Bros. 10 filmů zahraniční produkce.

V roce 2009 vznikla galerie Automat, a sice v jedné části 2. podlaží, jehož prostory nebyly doposud využity. Od té doby je tento výstavní prostor velmi oblíbený a rezervovaný mnoho měsíců předem.

V říjnu 2009 byl založen facebookový profil SVK, o jehož aktualizaci v začátcích pečoval stážista Jaroslav Novotný. Knihovna měla na konci roku 1 280 fanoušků. V tomto roce byl skupinou greaders.cz facebookový profil SVK pozitivně zrecenzován a vyzdvižen jako příklad pro další knihovny. Facebook je důležitou součástí propagace SVK a odráží nejaktuálnější informace týkající se činnosti knihovny. V roce 2015 měl přes 3 700 fanoušků, v roce 2017 jich bylo 4 200. Vedle Facebooku využívá knihovna další sociální síť – Instagram.

Obr. 33: Den otevřených dveří u příležitosti zahájení provozu v nových prostorách knihovny

Koncem roku 2009 byl uspořádán koncert pěveckého sboru Daněťáček. Spolupráce s Centrem pro postižené byla zahájena v roce 2008. Večer byl spojen s podáváním předvánočního punče. Na dobrovolném vstupném bylo vybráno 2 020 Kč, které

byly předány Centru. Od té doby vybrané dobrovolné vstupné narůstá a každoročně je Centru věnováno.

Kreativní knihovna

Již v roce 2009 jednalo vedení knihovny s iniciátorem myšlenky dobrovolnického studentského projektu Jaroslavem Novotným, který se snažil o propagaci knihovny mimo její zdi. Od 1. ledna 2010 se do projektu s názvem Kreativní knihovna zapojilo 11 studentských dobrovolníků a několik desítek podporovatelů. Dobrovolníci spolupracovali s úsekem PR, úloha komunitního a projektového koordinátora připadla Jaroslavu Novotnému. Cílem projektu bylo posunout funkci knihovny do další dimenze – nenechat se omezovat jen prostorem samým, ale vyjít do ulic a tak hledat aktivně svého čtenáře či uživatele. Podařilo se navázat nová partnerství např. s Královéhradeckou provozní, a. s., s Gymnáziem J. K. Tyla, Městskou policií HK, Oblastním spolkem Českého červeného kříže či s Královéhradeckým biskupstvím.

2011: Dobrovolníci, Den architektury a Benátská bible

V roce 2011 ještě proběhlo několik akcí v rámci Kreativní knihovny, a protože v tomto roce bylo téma dobrovolnictví na pořadu dne, snažila se knihovna přiblížit dobrovolnictví i z jiných odvětví. Byly uspořádány přednášky Sluneční škola aneb Jak se učí v Himálaji, kterou představili Petra Kykalová a Radim Špilka, nebo Dobrovolníkem v Rusku? Proč, proboha? Lukáše Válka.

Obr. 34: Středoškolský bazar učebnic v rámci projektu Kreativní knihovna

Po dobrých zkušenostech s dobrovolníky byli vybráni prostřednictvím inzerátu na webu dobrovolníci další, a to k personálnímu zajištění večerních akcí knihovny. Rovněž se předběžně přihlásilo šest dobrovolníků na připravovanou službu SVK – donášku knih do domu pro hendikepované a imobilní občany.

30. května 2011 se SVK stala poprvé hostitelkou krajského kola Ceny Ď. Cena Ď je česká cena určená mecenášům a dobrodincům v oblasti kultury, charity, vědy, vzdělávání a morálních hodnot v ČR. Od tohoto roku je krajská Cena Ď udělována v SVK každoročně.

V neděli 2. října se SVK otevřela v rámci Dnů architektury svým návštěvníkům – úsek PR připravil pozvánky a v galerii Automat uspořádal malou výstavku papírových modelů hradeckých staveb. Návštěvníci výstavy měli rovněž možnost prohlédnout si další projekty, které se zúčastnily výběrového řízení na budovu SVK, a v neposlední řadě i cennou knihu z fondu SVK – Benátskou bibli z roku 1506.

26. října proběhlo v knihovně ve spolupráci se Spolkem krásného slova předání ocenění Knihovnice/Knihovník Královéhradeckého kraje. Slavnostního večera se zúčastnil také Jiří Dědeček, který se postaral o kulturní zážitek.

Obr. 35: Benátská bible

2012: Sladký život s knihovnou a Klub seniorů

Sladký život s knihovnou – slogan, který charakterizoval březnové akce knihovny a v jehož duchu bylo ke všem březnovým akcím podáváno sladké občerstvení a káva. Občerstvení bylo dobrovolným dílem knihovnic.

V tomto roce oddělení PR rozšířilo spolupráci se studenty (např. přednáška Jana Weissara Studium jinak aneb Jak neskončit po vysoké škole na pracáku nebo

workshop tvůrčího psaní, instalace a performance, organizovaný studentkou Šárkou Zikovou v rámci projektu Akce X / svět slov, slovo a svět).

Ve dnech 12. – 16. listopadu se SVK zúčastnila Týdne vzdělávání dospělých Královéhradeckého kraje, a to prezentací svých vzdělávacích akcí na panelu umístěném v prostorách Úřadu práce a ukázkovou hodinou tréninku paměti v učebně knihovny. Zájem o ukázkovou hodinu byl mimořádný. Knihovna se této kampaně účastnila i v následujících letech.

Koncem roku byl zahájen projekt v rámci Evropského roku aktivního stáří. Ve spolupráci s oddělením služeb knihovnám se začal připravovat Klub seniorů. Pro rok 2013 bylo plánováno v rámci klubové činnosti jednou měsíčně poskytnout členům klubu prostory pro jejich vlastní aktivity. Seniori tak měli možnost lektorsky si vzájemně připravit besedu či přednášku, nebo si případně jen zorganizovat společné volné posezení a popovídání. Kromě klubové činnosti byl členům nabídnut i program akademie volného času. Členové klubu obdrželi od knihovny klubové průkazky a na závěr každého semestru i osvědčení o jeho absolvování.

Obr. 36: Klub seniorů

2013: Anketa „Chci v knihovně“, konference „Okamžiky proměny“, CrossCafe

Studijní a vědecká knihovna slavila v roce 2013 již 5. výročí svého působení v nové budově. Při této příležitosti byla v galerii Automat uspořádána výstava fotografií věnovaná tomuto výročí a 2. října nabídla knihovna svým uživatelům v rámci akce Prodloužená s knihovnou rozšířenou komentovanou prohlídku, prohlídku maleb v knihovně a přednášku na téma Evropské knihovny očima profesionálů plus dárek v podobě čtenářské registrace zdarma. V průběhu Týdne knihoven pak byla vyhlášena výtvarná soutěž pro děti a anketa s názvem Chci v knihovně... Responden-

tů bylo 118 a mnohé z přání uživatelů bylo vyslyšeno. Mimo jiné byly objednány dva sedací vaky do prostoru volného výběru a paraván pro kojící matky.

V rámci činnosti Klubu seniorů proběhlo 20 setkání se seniory. Byly uspořádány přednášky a klubová setkání, z nichž nejúspěšnější byla beseda se známým regionálním autorem a čapkologem Mgr. Alešem Fettersem. Mezi nejúspěšnější přednášky na téma Zdravý životní styl a duševní hygiena patřilo vystoupení pana Filipa Žabky o zdravé výživě. Velký úspěch zaznamenalo také cvičení Jany Piskáčkové. Nedílnou součástí programu byly i výstavy a exkurze pořádané muzeem. Na další rok byl ve spolupráci s Muzeem východních Čech připraven program se zaměřením na regionální zdroje. Tato spolupráce s Muzeem východních Čech pokračuje do současnosti.

26. září proběhla v galerii U Přívozu autorská módní přehlídka Jitky Šedové pro nadační fond Novorozenec při FN v Hradci Králové. Módní přehlídka byla premiérou a obohatila nabídku akcí knihovny.

29. října 2013 byla v areálu Studijní a vědecké knihovny slavnostně otevřena kavárna CrossCafe, která se stále těší velkému zájmu. Zde byla také umístěna plazmová obrazovka prezentující měsíční přehled akcí konaných v knihovně.

Ve středu 7. listopadu 2013 hostila SVK konferenci Okamžiky proměny, kterou uspořádalo statutární město Hradec Králové ve spolupráci s Univerzitou Hradec Králové při příležitosti 120. výročí podpisu tzv. transakční smlouvy (1893) a jejímž cílem bylo zhodnocení urbanistických a architektonických kvalit přerodu bastionových pevností na moderní města s důrazem na výjimečnou situaci v Hradci Králové.

V listopadu proběhly též čtyři přednášky u příležitosti 50. výročí založení KRNAPu.

2014: Regionální kampaň, turistická vizitka a 65. výročí SVK

Studijní a vědecká knihovna v rámci nové koncepce vyhlásila regionální kampaň pro rok 2014 s názvem Bohatství regionálních fondů a informací v našich knihovnách. Stalo se tak 19. listopadu 2013 na prvním ročníku Královéhradecké knihovnické konference s názvem Kam kráčíš, knihovnictví. V tomto roce se SVK spolu s knihovnami Královéhradeckého kraje zaměřila na propagaci regionální literatury s cílem informovat co nejširší veřejnost o možnostech knihoven. V rámci kampaně byly vždy každé dva měsíce připraveny v centrální hale dva panely. Ty byly zaměřeny na určité téma, k němuž byl vypracován postup, jak hledat regionální zdroje v online katalogu. Panel byl doplněn ukázkami z fondu včetně odkazu a zajímavostí. V knihovně byla logem kampaně označena místa, kde se regionální fond nachází, a po ode-

znění kampaně zde označení z praktických důvodů zůstalo. Tématu byla rovněž věnována čtyři čísla občasníku X, byl mu podřízen program pro Klub seniorů a ve spolupráci s oddělením služeb byly připraveny přednášky pro knihovníky i veřejnost.

U příležitosti 100. výročí narození Bohumila Hrabala byla uskutečněna v rámci studentského projektu výstava spojená s přednáškou PhDr. Jakuba Češky z UK v Praze. Dr. Češka pak navštívil knihovnu ještě 7. října s přednáškou Bohumil Hrabal – odvážná, netriviální a osvobozující četba skutečnosti, která proběhla v cyklu Literární dílny.

Knihovnu navštívila francouzská knihovnice Amandine Jacquet, proběhla exkurze polských knihovníků z Wrocławu a koncem června exkurze pro studenty architektury z ETH Zürich ze Švýcarska.

Od června tohoto roku má Studijní a vědecká knihovna rovněž svoji turistickou vizitku a zařadila se tak k nemnohým knihovnám v České republice, které lákají k návštěvě i turisty sběratele.

Ve dnech 15. – 18. září se uskutečnily v SVK ve spolupráci s Alliance Française Pardubice a s Bio Central Francouzské dny. V rámci této akce proběhly prezentace Francouzská gastronomie a Francie a její regiony a film francouzské produkce Tomboy. Největší pozornosti se těšila palačinková dílna.

Dne 2. října hostila SVK konferenci Proměny městské zeleně, kterou uspořádalo statutární město Hradec Králové ve spolupráci s Vysokou školou regionálního rozvoje Praha a Civitas per populi, o. s., při příležitosti úsilí města o zápis meziválečného moderního urbanismu a architektury Hradce Králové na Indikativní seznam UNESCO MK ČR.

4. listopadu oslavila Studijní a vědecká knihovna v Hradci Králové 65. výročí svého založení. V rámci oslav byla realizována výstava 65, která stručně zmapovala historii knihovny. Výstava byla zahájena vernisáží v průběhu slavnostního večera, který byl uspořádán pro bývalé i stávající zaměstnance. Pro veřejnost byly připraveny komentované prohlídky knihovny a nástěnných maleb. Byl rovněž vydán pamětní list, který obdrželo v tento den prvních 65 návštěvníků knihovny. Ve spolupráci s Katedrou výtvarné kultury a textilní tvorby PF UHK byla uskutečněna ještě jedna výstava, s názvem Výroční plakát. Bylo vystaveno téměř 30 originálních plakátů na téma 65. výročí SVK. Autory plakátů byli studenti 2. a 3. ročníku oboru grafická tvorba – multimedia.

Koncem roku proběhl pod knihovnou v rámci projektu Zaber Hradec Sousedský zimmer, kde si mohli zájemci koupit originální kousky z tvorby mladých umělců

a ochutnat cukroví a punč. Tento projekt podpořila Era prostřednictvím nadace VIA. Část stěn ve foyer konferenčního sálu byla vyzdobena další malbou MgA. Martiny Novotné.

2015: Sochy před knihovnou a 1. knihovnický jarmark

SVK v souladu s novou koncepcí vyhlásila další regionální kampaň pro rok 2015 s názvem Služby v knihovnách kraje a rovný přístup obyvatel k těmto službám. V rámci kampaně byl každý měsíc doplněn panel v centrální hale o další nabídku služby. Prezentace byla rovněž vyvěšena v obou kabinách výtahu pro veřejnost. Každý měsíc byl vyhotoven leták A5, na němž byla prezentována nová služba. Tyto letáky byly rozdávány ve 3. podlaží u pultu uživatelům, kteří si zde vyzvedávají objednané knihy. Nově pak byly na prezentačních panelech i na letácích k dispozici QR kódy s odkazem na příslušné stránky, které informují podrobněji o službách SVK.

19. června se SVK zapojila do každoročního projektu Festival sociálních služeb, na kterém tentokrát nechyběl stánek, v němž byly nabízeny služby knihovny stávajícím i příštím uživatelům. O jeho přípravu a účast na akci se podělila i další oddělení knihovny.

V tomto roce proběhl ve dnech 5. – 11. října již 19. ročník Týdne knihoven. Oddělení vnějších vztahů a marketingu služeb připravilo pro své návštěvníky několik akcí. Například 5. října proběhlo za značného zájmu veřejnosti ve spolupráci se Střední průmyslovou školou kamenickou a sochařskou v Hořicích slavnostní odhalení prvních dvou exteriérových soch před knihovnou. Sochy jsou absolventskými pracemi studentů zmíněné školy. Projekt počítal s osazením soch dalších, což bylo uskutečněno v dalších letech.

První listopadovou sobotu se konal v galerii U Přívozu 1. knihovnický jarmark – adventní trh to nebyl, a ani se nedá říci, že vánoční, i když vánoční ozdoby, věnce, svíčky i cukroví se zde objevily. Jarmark měl název „Knihovnický“ proto, že zde prodávaly své výrobky samé knihovnice a chlubily se tím, co všechno umějí. Bylo možné zakoupit dárečky v podobě vystřihovaných obrázků, šitých obalů na knihy, vánočních ozdob až po skutečné obrazy, šperky, háčkované svetříky, kabelky a různé dobroty. Každému nově přichozímu byl nabídnut vítací punč a malá sladkost. Uprostřed galerie byly stolky, kde probíhal předvánoční workshop a kde se zapojily nejvíce děti. Kávu i výborný trdelník bylo možné zakoupit před knihovnou. Také tato akce se pro velký zájem veřejnosti každoročně opakuje.

Do veřejných prostor přibyl špuntomat – zařízení na špunty do uší jako služba navíc pro uživatele knihovny – stejně jako fontána na pitnou vodu v 5. podlaží ve spojovací chodbě ke konferenčnímu sálu.

Byl obnoven profil Google+ SVK, kde knihovna pravidelně informuje o svých službách i akcích pro veřejnost. Nově byl v rámci propagace vyhotoven krátký propagační film o SVK, který byl promítán nejen v prostorách knihovny a na jejích profilech, ale i na veřejných místech ve městě. Rovněž bylo vyhotoveno 10 videospotů, které SVK postupně umísťovala na web knihovny, profil Google+ a FB, a jež vtipně prezentovaly služby knihovny.

Obr. 37: Slavnostní odhalení soch před knihovnou

2016: Odborná knihovna prof. Františka Černého, Martin Hlinský, festival Očima generací

Dne 22. února 2016 byla za účasti významných hostů – 1. náměstka hejtmana Královéhradeckého kraje RSDr. Ing. Otakara Rumla, vedoucího Katedry dějin divadla Filozofické fakulty Univerzity Karlovy doc. Mgr. Petra Christova, Ph.D., spisovatele, literárního historika a kritika Mgr. Aleše Fetterse a dalších – slavnostně otevřena Odborná knihovna prof. Františka Černého. Zúčastnil se i vzácný host, herečka Gabriela Vránová. Od 23. února 2016 tedy mají návštěvníci SVK k dispozici celou sbírku regionální literatury z pozůstalosti prof. Františka Černého, který je zároveň i autorem mnoha dalších titulů, jež si je zde možné půjčit. Tato sbírka byla prof. Františkem Černým speciálně určena pro fond Studijní a vědecké knihovny v Hradci Králové.

7. dubna následoval projekt s názvem Tak trochu sváteční shakespearovská pošta, který vznikl při příležitosti 400. výročí úmrtí Williama Shakespeara. Přednášel

prof. Martin Hilský, držitel výroční ceny Akademie věd ČR České hlavy, a zhudebněné sonety Williama Shakespeara interpretoval autor hudby Daniel Dobiáš.

11. května se konal slavnostní pořad k 700. výročí narození českého krále a císaře Říše římské Karla IV. V pořadu zazněly autentické myšlenky z pera samotného panovníka a citace z jeho zakládacích listin Univerzity Karlovy či Nového Města pražského i ze zákonů. Ukázky přednesli Nikol a Karel Heřmánekovi. Součástí projektu byly verše středověkých básníků ze sedmi evropských zemí, zhudebněné Danielem Dobiášem.

O prázdninách proběhla pod záštitou primátora města Hradce Králové MUDr. Zdeňka Finka výstava Z nábřeží do knihovny, jejíž fotografie mapovaly již tradiční Nábřeží umělců, tentokrát na téma Dřevo.

V září se uskutečnila výstava a autorské čtení světoznámého tchajwanského básníka a kaligrafa Lo Ch'inga. Projekt byl realizován pod záštitou Tchajpejské hospodářské a kulturní kanceláře v Praze za podpory Mezinárodního sinologického centra Chaing Ching-kuovy nadace při Karlově univerzitě.

Ve středu 12. října proběhl již podruhé velmi úspěšný projekt v rámci Týdnů pro duševní zdraví. Večer moderovala Simona Babčáková, která vedla rozhovory s PhDr. Petrem Winklerem, jenž se zabývá ekonomikou duševního zdraví a sociální psychiatrií, a Bc. Artemem Vartanianem.

Obr. 38: Slavnostní otevření Odborné knihovny prof. F. Černého

V listopadu se v knihovně poprvé konal festival Očima generací. Jako součást tohoto projektu byla uspořádána 2. listopadu vernisáž k výstavě s názvem Souznění. Jednalo se o mezigenerační výstavu výtvarných a literárních prací dětí, mládeže a seniorů Královéhradeckého kraje, přinášející různorodé pohledy na vztahy mezi gene-

racemi, mezi vrstevníky i v rodině. 19. listopadu pak byl uspořádán v konferenčním sále závěrečný doprovodný program pro veřejnost.

Pro pohodlí uživatelů byl ve 4. podlaží v prostorách studovny umístěn stojánek s dioptrickými brýlemi, který propůjčila optika IRIS Hradec Králové.

Na webu SVK bylo umístěno kolečko s názvem Co číst, což je odkaz na rychlou nabídku nových knih, které knihovna doporučuje k přečtení. Stejným způsobem byl vyřešen i přímý vstup do digitální knihovny.

Byla pořízena placovačka pro další propagaci knihovny. Používá se zejména u větších akcí, jako je koncert Danětačka v knihovně či Festival sociálních služeb.

Během roku probíhalo rovněž natáčení reklamy na T-mobile. Získané finanční prostředky byly použity na nákup nových knih.

2017: Chytrý kvíz, iQLANDIA, The Best of Czech Press Photo

SVK v rámci nové koncepce vyhlásila další regionální kampaň pro rok 2017 s názvem Digitalizace v knihovnách. Cílem kampaně bylo seznámit veřejnost s přínosy digitalizace a možnostmi, které skýtá – od ochrany knihovních fondů až po zpřístupnění v digitálních knihovnách. Knihovna nabídla jednou měsíčně speciální exkurze Zkus si zdigitalizovat knihu, kde si zájemci z řad veřejnosti mohli sami vyzkoušet proces digitalizace knihovního fondu od skenování po tvorbu metadat a výsledek své práce si posléze prohlédnout v Digitální knihovně SVK HK. Kampaň byla rovněž prezentována na panelech v centrální hale knihovny, na facebookových stránkách DK SVK a v občasníku X.

V lednu, březnu, květnu a listopadu 2017 proběhly kurzy práce se smartphonem pro seniory, které se setkaly s velkým úspěchem, a proto byla školení doplněna ještě v dubnu, květnu a listopadu o školení pro pokročilé a školení práce s tabletem. Výuku vedla Ing. Tereza Otčenášková z FIM UHK.

Dne 8. února SVK uspořádala první chytrý kvíz s názvem „Barevný“, jehož se zúčastnilo na 70 hráčů. Pro velký úspěch byl uspořádán 24. května Rockový chytrý kvíz a zatím jako poslední se uskutečnil v prosinci Vánoční knižní kvíz.

V únoru se knihovna zařadila ve spolupráci s městem Hradec Králové do projektu, který měl za úkol vytvořit mobilní aplikaci – Turista v mobilu. Aplikace zahrnuje vytvoření tras, tipy na výlety a turistické body, zveřejnění kulturních akcí pro rok 2017/2018, trasy spojené se zámky, hrady, muzei či bazény a tipy na výlety pro děti. V březnu byla aplikace spuštěna.

V březnu se konal rovněž Národní týden trénování paměti, během něhož měli návštěvníci knihovny možnost – kromě jiného – navštívit výstavu s názvem *Hry a klamy z liberecké iQLANDIE*. Během 14 dnů navštívilo knihovnu 45 skupin z 20 škol (923 žáků). Dalších 1 435 návštěvníků přišlo z řad veřejnosti.

Dne 19. dubna proběhla vernisáž výstavy fotografií Robina Böhnische Arménie – země klášterů a vína za účasti arménského velvyslance v ČR, Jeho Excelence pana Tigrana Seiraniana, a hejtmána Královéhradeckého kraje PhDr. Jiřího Štěpána, Ph.D.

6. června se konala výstava rozhlasové zvukařky a fotografky Zdeňky Mlýnkové, spojená s přednáškou dlouholetého rozhlasového reportéra a zahraničního zpravodaje Petra Voldána. Večer nesl název *Podvečer na Maltě*.

Měsíc červen byl cele věnován významné události – výstavě *The Best of Czech Press Photo*, jejíž vernisáž se uskutečnila 1. června v galerii U Přívozu za účasti hejtmána Královéhradeckého kraje PhDr. Jiřího Štěpána, Ph.D., statutární ředitelky soutěže paní Veroniky Souralové a dalších významných hostů. Expozice představila ty nejlepší fotografie za celou historii soutěže i soubory z let 2015 a 2016. Výstava byla realizována za finanční podpory Královéhradeckého kraje. U příležitosti této výstavy se konala autorská prezentace Michaela Hankeho, oceněného v tomto ročníku nejprestižnější světové fotožurnalistické soutěže *World Press Photo* a držitele řady dalších ocenění (*Czech Press Photo*, *Sony World Photography Awards*, *International Photographer of the Year*). V rámci své autorské prezentace se pan Michael Hanke s diváky podělil o svůj přístup k dokumentární fotografii za doprovodu videoprojekce s více než 100 fotografiemi z dosavadní tvorby, z nichž některé do té doby nebyly publikovány. Večer byl spojený s vyhlášením divácké soutěže *The Best of Czech Press Photo*, která začala 1. června na vernisáži výstavy v galerii U Přívozu. Ceny do soutěže poskytla společnost FOMEI, s. r. o.

Dne 16. června proběhl v konferenčním sále slavnostní večer spojený s prezentací knihy *Babiččin škapulíř*. Autory příběhů a ilustrátory knihy byli žáci Základní umělecké školy Střezina. O hudební doprovod se rovněž postarali posluchači této školy a do fondu knihovny byl věnován jeden výtisk.

Ve spolupráci s Univerzitou Pardubice se uskutečnily tři přednášky k 300. výročí narození Marie Terezie.

Začátkem listopadu se SVK připojila k projektu *Den válečných veteránů*, který pořádala organizace *Post Bellum*. Byly umístěny dvě pokladničky pro příspěvky na tvorbu filmu *Paměť národa*. Vybralo se téměř 3 000 Kč.

Dne 14. listopadu pak proběhla ve spolupráci se ČRo Plus veřejná debata moderovaná panem Michaelem Rozsypalem *Jak (vy/pro)hrát volby v Česku?*, které se zú-

častnili nejprestižnější političtí komentátoři dneška v čele s panem Tomášem Sedláčkem. Zájemci o debatu vyplnili nejen celý sál, ale i předsálí.

Již podruhé se konal festival Očima generací. Tento interaktivní celostátní projekt přivádějící k sobě různé generace měl zastávku v Královéhradeckém kraji, a to právě ve Studijní a vědecké knihovně. Začátkem listopadu byla představena ve 4. podlaží knihovny výstava, jež byla součástí projektu a jejímž tvůrčím tématem bylo Vystup ze své ulity. Hlavní program se uskutečnil 24. listopadu a začal už ve 14 hodin v počítačové učebně, kde „hodinový ajťák“ radil seniorům, jak na počítač. Nabídl poradenské služby nejen v oblasti počítačů, ale i tabletů, chytrých telefonů či internetu. Od 15 hodin se mohli senioři poučit spolu s hostem Davidem Hufem, který s nimi hovořil na téma Naše energie, a nakonec si zacvičit s dětmi a jejich rodiči.

Obr. 39: The Best of Czech Press Photo

Březen – měsíc čtenářů, Týden knihoven a Týden vědy a techniky AV ČR, Březen – měsíc internetu/čtenářů

Březen měsíc internetu byla v letech 1998–2008 každoročně se opakující kampaň s cílem upozornit na význam sítě internet. V rámci ní knihovna v roce 2004 zorganizovala soutěž Knihovny na webu pro střední školy a v roce 2006 pět lekcí školení uživatelů zaměřených na internet, které měly být určeny hlavně nezaměstnaným. Propagační letáky byly předány také na Úřad práce v Hradci Králové, avšak ze strany nezaměstnaných nebyla zaznamenána odezva.

Březen – měsíc čtenářů je celostátní akce podporující četbu. Vznikla v roce 2009. V roce 2010 SVK prezentovala na výstavních panelech elektronické čtečky a další nové služby knihovny. Byla uspořádána literární dílna s názvem Milan Kundera – Kunderova poetika v napětí metaforické a metonymické motivace a dobrovolníci

z týmu Kreativní knihovny uspořádali veřejnou akci Frozen Motion aneb Poezie v betonu, která proběhla v obchodním domě OC Futurum.

V roce 2011 byla uspořádána literární dílna s názvem Popis jednoho zápisu – Zotročený mýtus: Roland Barthes; Roland Barthes – od ideologie k fantasmatu a literární přednáška na téma Karel a Josef Čapkové.

Březen 2012 byl v knihovně pojat velkolepě, nesl se ve znamení „Sladký život s knihovnou“. Ke všem březnovým akcím bylo podáváno sladké občerstvení a káva. Ve spolupráci s Památníkem Karla Čapka ve Staré Huti byla připravena výstava s názvem Josef Čapek – malíř, básník, spisovatel, k níž byl promítán i doprovodný dokumentární film Nekonečná pouť Josefa Čapka. Byly uspořádány dvě přednášky z cyklu Literární dílny, a to přednáška prof. Lubomíra Machaly Pseudonymy a mystifikace a prezentace poezie dr. Julia Šimka Setkání s fotopoezií.

V roce 2013 se realizovalo 14 akcí. Příklad za všechny: výstava v galerii Automat Básník doby své – zapomenutý Jaroslav Vrchlický a přednáška PhDr. Pavly Pečinkové, CSc., z Vysoké školy uměleckoprůmyslové v Praze na téma Teorie a dějiny umění – Josef Čapek.

V březnu 2014 bylo 12 akcí, například výstava olejomalb Zdeňky Mlýnkové v galerii Automat s názvem Tady žijeme, přednáška z cyklu Literární dílny Otevřený rány Jáchyma Topola s velmi živým výkladem PhDr. Ivo Říhy, Ph.D., či přednáška dr. Jany Jebavé Alice Masaryková a Josip Plečnik – osudové setkání.

V roce 2015 už bylo akcí 15: například výstava ZUŠ Habrmanova O městě a li-dech, výstava Quo vadis, scientia, přednáška doc. Mgr. E. Gilka, Ph.D., z cyklu Literární dílny Almanach na rok 1914 – umělecké tendence předválečné moderny, přednáška dr. Jany Jebavé Hořící světla – Marc a Bella Chagallovi nebo Cesta Jana Amose Komenského do XXI. století v podání Tani Fischerové a Ing. Adolfa Innemana.

Počtem 18 se může chlubit březen 2016. Uskutečnily se například: výstava DMIŠJ Hradec Králové IntrEXPO 2016, fotovýstava Věry Kopecké Stromy, průvodci našich cest, přednáška RNDr. Petra Rybáře Kréta – kolébka evropské civilizace, Japonské odpoledne s ukázkami čajového obřadu a bojových umění, diskusní klub na téma Evropská unie – mýtus a skutečnost nebo seminář Matěje Bekery Asanace a proměny historického jádra Hradce Králové. 22. března proběhly tři přednášky projektu Science to Go, jehož cílem je zpřístupnit nejnovější úspěchy přírodních věd široké veřejnosti.

Rok 2017 nedosáhl maxima roku 2016, proběhlo „pouze“ 13 akcí, například výstava fotografií Ivana Nehery a Karla Novotného s názvem 2 N, výstava absolventských prací studentů oboru grafická tvorba a multimédia s názvem Možné je všechno,

přednáška doc. PhDr. Jana Klímy Kapverdy, ostrovy věčného léta, prezentace knih V. Michalského Jaro v Kartágu či spisovatelky Mileny Holcové Riskantní rozhovor a další.

Týden knihoven

Týden knihoven probíhá většinou první říjnový týden pod záštitou Sekce veřejných knihoven Svazu knihovníků a informačních pracovníků České republiky. Je pořádán v knihovnách po celé České republice od roku 1997.

V roce 2002 uspořádala SVK cyklus besed Cesta s knihovnou kolem světa za 5 dní. Každý den v týdnu byl věnován jedné zeměpisné oblasti: Rumunský Banát, Severní Amerika, Jihoafrická republika, Příroda Austrálie, Japonsko dnešních dnů. Knihovna tak reagovala na výsledky anket, pomocí nichž zjišťovala zájem veřejnosti o tematické okruhy besed a přednášek.

V roce 2006 se v tomto týdnu uskutečnil den otevřených dveří knihovny, který byl zahájen prezentací současných služeb v učebně na Eliščině nábřeží. Účast byla minimální. Odpoledne proběhla dílna pro veřejnost, na které byla prezentována nová budova knihovny (KIC) a připravované služby. Na dílnu byli pozváni vytipovaní zástupci z řad čtenářů, médií a institucí spolupracujících s knihovnou.

K Týdnu knihoven v roce 2007 byla vyhlášena soutěž na knihovnické téma a na závěr bylo vylosováno pět výherců, kteří získali registraci do SVK na celý rok zdarma. V neděli 28. října se konal v obou budovách knihovny den otevřených dveří. Návštěvníci měli možnost zhlédnout prezentaci o nové budově knihovny a prohlédnout si vystavenou Bibli benátskou z roku 1506. K těmto tématům byl připraven doprovodný materiál. Knihovnu navštívilo celkem 52 návštěvníků.

V roce 2010 se uskutečnily dvě výstavy (Česko – Polsko objektivem a Toskánsko a Dolomity), cestopisná přednáška o Malawi a přednáška PhDr. Jiřiny Šiklové Společnost a minority.

Týden knihoven v roce 2011 nabídl tři výstavy: Exponovaná retrospektiva Miroslava Podhrázského v galerii U Přívozu, Sicílie Marie Schön v galerii Automat a rovněž byly v 5. podlaží vystaveny materiály z kurzu trénování paměti a dále fotografie ze Dne dětí, který se uskutečnil v knihovně 22. června. Dále bylo uspořádáno autorské čtení Františka Novotného Prsten vévodkyně a proběhla přednáška Bc. Pavla Kalpakcise Jak se vyrovnat s těžkou životní situací.

Čti, žij zdravě bylo motto Týdne knihoven pro rok 2012. Proběhla v něm přednáška doc. V. Dohnala na téma Biopotraviny – mýty a fakta, ke které bylo podáváno malé

zdravé občerstvení, které připravily zaměstnankyně knihovny. Tento Týden také znamenal významnější spolupráci s dalšími hradeckými knihovnami – s Knihovnou města Hradce Králové, s knihovnou Muzea východních Čech, s knihovnou Farmaceutické fakulty a s Lékařskou knihovnou UK.

Týden knihoven v roce 2013 byl společným projektem 11 hradeckých knihoven. Hlavní organizace i náklady spočívaly na Studijní a vědecké knihovně a Knihovně města Hradce Králové. Týden byl zahájen knihovnickým happenin- gem, který se konal v Knihovně města Hradce Králové. Postupně byly představeny univerzitní knihovny, SVK, muzejní a galerijní knihovna a biskupská a farní knihovna.

18. ročník Týdne knihoven v roce 2014 s tématem „Muzea a velká válka aneb 100 let od vypuknutí 1. světové války“ byl zaměřen na muzejní knihovny. SVK ve spolupráci s Muzeem východních Čech připravila slavnostní zahájení Týdne královéhradeckých knihoven 2014 uspořádáním večera na výše zmíněné téma, složeného ze čtení válečných deníků a prezentace hradeckých knihoven. Záštitu nad akcí převzal primátor města MUDr. Zdeněk Fink.

Akce k Týdnu knihoven se v roce 2015 rozšířily na celý měsíc. 5. října se uskutečnilo za značného zájmu veřejnosti ve spolupráci se Střední průmyslovou školou kamenickou a sochařskou v Hořicích slavnostní odhalení exteriérových soch před knihovnou. Sochy byly absolventskými pracemi studentů zmíněné školy. Projekt počítal s osazením soch dalších, což bylo uskutečněno v dalších letech. Protože Týden knihoven se přesně kryl s Týdnem pro duševní zdraví, byly obě akce spojeny. Výsledkem byla velmi úspěšná talkshow, moderovaná herečkou Simonou Babčákovou na téma Jak se žije s duševní nemocí.

Po celé dva týdny probíhala literární soutěž Poznáte klasika?, kdy bylo po knihovně rozmístěno několik úryvků textů z klasické literatury. Bylo vylosováno pět výherců, kteří obdrželi knihu nebo roční registraci zdarma. Tričko navíc obdrželi ti, kdo zodpověděli i prémiovou otázku.

Rovněž byly realizovány přednášky a dvě výstavy. Výstavu 25 let Společnosti přátel Itálie navštívili i Jeho Excelence velvyslanec Itálie Aldo Amati a primátor města Hradce Králové MUDr. Zdeněk Fink.

Rok 2016 přinesl výstavu Braňte knihu i vaše vzpomínky. Ve 4. podlaží byly vystaveny předměty denní potřeby, hračky, knihy, gramodesky, tisk a další drobnosti připomínající 60., 70., 80. a 90. léta minulého století. Dále proběhl další večer v rámci Diskusního klubu SVK na téma Populismus v politice, cestovatelská přednáška o Malajsii, výstava ArtWalk v galerii U Přívozu a další akce.

„Zločin v knihovně“ byl nejvýznamnějším projektem Týdne knihoven roku 2017. Velká pozornost byla věnována dětským návštěvníkům. Proběhla soutěž pro žáky 1. stupně ZŠ, kdy děti pátraly podle indicií po pachateli krádeže oblíbeného komiksu Čtyřlístek, a menší děti pak mohly navštívit 5. podlaží, kde se skrývala hra menšího rozsahu Kriminálka iQLANDIA, zapůjčená z libereckého science centra. Proběhly přednášky o kyberšikaně a o zneužívání drog mezi mladistvými – obě ve spolupráci s Policií ČR. V prostoru 5. podlaží pak bylo možno zhlédnout výstavu Policie ČR Správným směrem, která vznikla v rámci soutěže o nejlepší protidrogový plakát. Pro dospělé byla připravena přednáška RNDr. Daniela Vaňka, Ph.D., Analýza DNA: rozbor případů, kde kriminalistům pomohla forenzní genetika, a přednáška doc. Marie Mackové Detektiv bez mobilu. Autorka v ní představila své úspěšné krimiromány.

Týden vědy a techniky

Týden vědy a techniky Akademie věd ČR je největší vědecký festival v České republice. Zahrnuje přednášky, výstavy, workshopy a další akce v celé republice. Realizuje se od roku 2001, zpravidla v listopadu. SVK se zapojila v roce 2013, kdy byly uspořádány ve spolupráci s AV ČR dvě přednášky pro školy a veřejnost – Svět kolem nás je z atomu, no a co? RNDr. Jana Jirsáka, Ph.D., a Muži a ženy z pohledu neurofyzologie prof. Dr. Františka Vyskočila, DrSc.

V roce 2014 proběhly přednášky pro školy a veřejnost – Kdo napsal Slezské písně? Mgr. Michala Kosáka, Ph.D., a Jste to, co jíte, co jedli vaši prarodiče! RNDr. Ondřeje Kudy, Ph.D.

V listopadu 2017 byl prezentován workshop Úžasné divadlo fyziky – svět ve světle neviditelném. Dvě představení pro žáky 2. stupně ZŠ a SŠ a jedno večerní představení pro veřejnost navštívilo více než 300 lidí. Jako další se konala filozofická přednáška PhDr. Hany Fořtové, Ph.D., Niccolò Machiavelli, učitel nového francouzského prezidenta?, která Týden vědy a techniky uzavřela.

Významné osobnosti v SVK

V průběhu let navštívily knihovnu významné osobnosti – mezi jinými Jeho Excellence velvyslanec Slovenské republiky Mgr. Ladislav Ballek, prozaik a esejista, Jeho Excellence velvyslanec Itálie Aldo Amati, arménský velvyslanec v ČR Jeho Excellence pan Tigran Seiranian, Jeho Excellence Gary Koren, velvyslanec Státu Izrael, paní Liat Wexelman, zástupkyně velvyslance Státu Izrael v ČR, Erin Kotheimer z Velvyslanec-

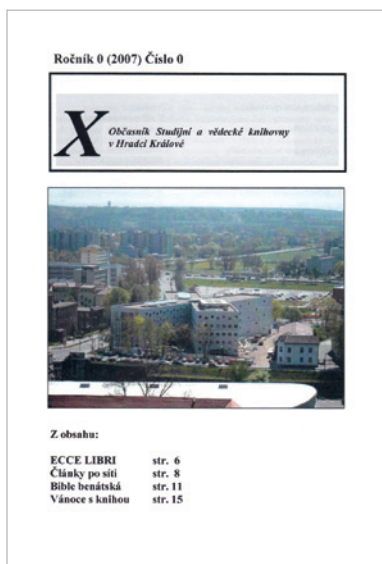
tví USA či herci a herečky Catherina Zeta-Jones, Táňa Fischerová, Gabriela Vránová, Ivan Trojan, Karel a Nicol Heřmánekovi, Simona Babčáková, spisovatelé a spisovatelky Miloš Urban, Milena Holcová, Iva Pekárková, Edgar Dutka, socioložka Jiřina Šiklová, hudebník Jiří Dědeček, Magdalena Dietlová nebo zahraniční zpravodaj Petr Voldán a další.

I když se personální obsazení úseku public relations měnilo a od roku 2008 čítalo dvě pracovnice, samostatným oddělením se stalo až v roce 2012. V současnosti zde pracují tři lidé a další půlúvazek je této práci věnován přímo v odboru služeb. Propagace a marketing služeb, přednášky, besedy, vzdělávací a kulturní akce se staly neodmyslitelnou součástí existence Studijní a vědecké knihovny v Hradci Králové v 21. století.

2.3.1 Občasník X

Informační zpravodaj Studijní a vědecké knihovny v Hradci Králové

Těsně před přestěhováním do nové budovy, v roce 2007, vznikla myšlenka na časopis pro širší veřejnost, který by mapoval život knihovny a informoval o veškerém dění v jejích zdech. A tak od 3. prosince 2007, kdy vyšlo nulté číslo, vydává SVK informační zpravodaj pro uživatele knihovny i širokou veřejnost – občasník X. Název byl

Obr. 40: Nulté číslo občasníku X z roku 2007

inspirován netypickým půdorysem tehdy nové knihovny. Časopis vychází 3x až 4x ročně samostatným nákladem ve formátu A5 a v barevném tisku. Jeho rozsah se pohybuje od 16 do 30 stran, podle aktuálního dění. Má svou redakční radu z řad zaměstnanců knihovny a jazykovou korektorku.

SVK zde uvádí novinky, ať už se jedná o knihovní služby, informace ohledně významných výročí, či o pořádané akce. Rovněž mapuje regionální události či seznamuje čtenáře s chodem knihovny. Do tohoto časopisu mohou přispívat svými postřehy i sami čtenáři. Občasník má stálé rubriky jako například Služby, Připravujeme..., Novinky či Ohlédnutí zpět. Rubriky se však mohou měnit podle nejnovějšího dění v knihovně či podle aktuálních trendů. Postupně tedy přibyla například rubrika Regionální tip, v „osmičkovém“ roce rovněž Republika československá anebo rubrika Knihovník je odborník, ve které knihovna seznamuje veřejnost s náplní práce jednotlivých oddělení.

Občasník knihovna tiskne svépomocí, většinou v počtu 100–200 výtisků. Je k dispozici rovněž v elektronické podobě na stránkách knihovny.⁴⁵

⁴⁵ <https://www.svkhk.cz/Pro-verejnost/Obcasnik-X.aspx>

3. Fondy

3.1 Knihovní fond

Po celou dobu existence knihovny patřilo vždy k jejím prvořadým úkolům získat do fondu dokumenty, které by vyhovovaly zájmům a potřebám uživatelů, zpracovat tyto dokumenty tak, aby byly pro čtenáře snadno vyhledatelné prostřednictvím informačního aparátu knihovny, a také je odpovídajícím způsobem uchovávat, aby se vybraný dokument dostal ke svému uživateli co nejdříve a v co nejlepším fyzickém stavu.

1949–1958

Knihovní fond Státní studijní knihovny nebyl v prvních letech její existence výsledkem systematické akviziční činnosti, ale odrážel stav jejího vývoje a složení fondů jejích předchůdců. Knihovní fondy byly nejrůznějším způsobem přesunovány, sdružovány a děleny na základě mnoha dohod i příkazů nadřízených orgánů.

Fond byl při jejím vzniku v roce 1949 tvořen fondem bývalé Městské studijní knihovny (z té získala do fondu 34 000 svazků knih a časopisů) a knihami, a zejména časopisy bývalé německé Lékařské knihovny v Hradci Králové (jednalo se o 9 440 knih a přibližně 25 000 časopisů). Knihovna tedy již při svém založení obsahovala 69 000 svazků a odebírala 392 domácích i zahraničních časopisů. Její fond byl přitom nadále obohacován včleňováním zrušených knihoven (8 000 svazků zrušené Obchodní a živnostenské komory, knihovna bývalého učitelského ústavu a pod.). K faktickému spojení obou původně samostatných částí knihovního fondu však došlo až v roce 1951, kdy se pro knihovnu podařilo získat nové prostory v budově Lékařské fakulty Univerzity Karlovy v Šimkově ulici.

K další podstatné změně ve skladbě fondu Státní studijní knihovny došlo v roce 1952. Na základě dohody mezi Ministerstvem školství, věd a umění a Ministerstvem národní obrany byla tehdy z fondu Státní studijní knihovny vyčleněna lékařská literatura a předána nově zřízené Vojenské lékařské akademii v Hradci Králové. Státní

studijní knihovna předala nové knihovně přibližně 35 000 svazků – byl to vlastně celý fond bývalé Lékařské knihovny, doplněný o nové přírůstky z tohoto oboru (zejména ročníky časopisů). Po uvedených přesunech zůstalo Státní studijní knihovně asi 30 000 svazků. V této době odebírala 220 titulů časopisů.

Na přelomu let 1952 a 1953 pak došlo ještě k dalšímu stěhování knihovny a celého fondu, a to do přízemních místností v budově č. p. 626 na Eliščině nábřeží. V roce 1955 obsahoval knihovní fond 60 000 svazků, roční přírůstek činil 8 000 svazků. Ve studovně bylo k dispozici již 600 titulů odborných i zábavnějších našich a zahraničních časopisů.

V období od roku 1954 do roku 1958 plnila knihovna své poslání v intencích statutu vědeckých knihoven. SVK dostala za úkol působit v rámci celého kraje, shromažďovat základní díla všech vědních oborů a v relativní úplnosti literaturu své specializace, tzn. publikace z oblasti chemie, gumárenství, textilnictví a těžkého strojírenství, poskytovat informace o vhodné literatuře. V plnění jednotlivých úkolů pomáhal SVK poradní sbor složený ze zástupců výrobních závodů, výzkumných ústavů, vysokých a odborných škol a vědeckotechnické společnosti. Knihovna s těmito institucemi během let navázala a prohloubila styky a např. společně plánovala nákup zahraničních časopisů.

V roce 1958 dosáhl knihovní fond necelých 90 000 svazků, z čehož bylo ovšem 20 000 nezpracovaných knih, uložených v tzv. rezervním fondu. Roční přírůstek byl více než 9 000 jmenů i věcně zkatalogizovaných jednotek. Počet docházejících časopisů vzrostl na 815.

1958–1960

K 1. říjnu 1958 byla Státní vědecká knihovna Zdeňka Nejedlého spojena s Krajskou lidovou knihovnou (tzn. bývalou Městskou veřejnou knihovnou, jejíž působnost byla od roku 1951 rozšířena na okres a kraj) pod společným názvem Krajská knihovna.

Sloučení obou knihoven se nejvíce projevilo v oblasti doplňování fondů. Bylo vytvořeno společné oddělení nákupu a zpracování knih, které zajišťovalo doplňování obou částí Krajské knihovny kvantitativně ve stejném rozsahu jako v předcházejícím období. V jeho činnosti se však objevily některé nedostatky. Při nákupu devizové literatury pro vědecké oddělení se upustilo od koordinace s technickými a vysokoškolskými knihovnami, které předtím v této oblasti spolupracovaly se Státní vědeckou knihovnou ZN. Nepřihlíželo se k dříve stanovené specializaci (strojírenství, gumáren-

ství, textil, chemie). Pobočky lidové knihovny zase byly v porovnání s vědeckým oddělením doplňovány pouze nejpobulárnější naučnou literaturou a chyběly zde náročnější, ale základní publikace z jednotlivých vědních oborů.

Pozitivním momentem však bylo zkvalitnění úrovně katalogů. Před vznikem Krajské knihovny používala SVK pro svůj systematický katalog třídění bývalé Městské studijní knihovny, které bylo vytvořeno v roce 1941 a v současné době již nevyhovovalo, zejména pro úsek společenských věd. Lidová knihovna měla systematický katalog roztríděný přibližně do 100 skupin MDT, nebyla v něm však zaznamenána všechna naučná literatura a množství používaných tříd již nedostačovalo. Od roku 1959 se tedy veškerá nová knižní produkce začala v Krajské knihovně zpracovávat podle zásad Tropovského úpravy MDT. Ve Státní vědecké knihovně ZN se pak toto třídění částečně používalo až do konce 80. let. Po dobu trvání Krajské knihovny byl budován jeden ústřední jmenný i systematický katalog, byly vedeny společné přírůstkové a místní seznamy. V roce 1959, který byl stěžejním obdobím krátkého trvání činnosti Krajské knihovny, tvořilo knihovní fond přes 200 000 jednotek. Roční přírůstek přesáhl 20 000 zpracovaných knih, z nichž 75 % bylo získáno nákupem. V knihovně bylo ale v tomto roce již 30 000 nezpracovaných publikací – většina byla uložena v tzv. rezervním fondu.

V roce 1960, po územní reorganizaci v našem státě, došlo k rozdělení Krajské knihovny. Od 1. července 1960 byla znovu zřízena samostatná Státní vědecká knihovna ZN, která měla působit na území celého kraje, z bývalé Krajské lidové knihovny byla vytvořena Okresní lidová knihovna s působností pro město a okres. SVK se měla aktivně podílet na rozšiřování odborných a vědeckých knih a časopisů i informací z oblasti vědy a techniky, spolupracovat se závodními technickými knihovnami (středisky technicko-ekonomických informací) i s knihovnami vysokých škol, muzeí, výzkumných ústavů, institucí a pod. na území Východočeského kraje.

S důsledky rozdělení se musela v prvé řadě vyrovnat oddělení doplňování a zpracování fondů v obou knihovnách. Lístky jmenného katalogu se záznamy přírůstků za období existence Krajské knihovny byly rozděleny mezi obě knihovny v souladu s rozdělením knihovního fondu, případně opsány Státní vědeckou knihovnou ZN. Systematický katalog, na kterém se pracovalo od roku 1959, převzala SVK. Knihovní fond byl rozdělen v počtu cca 85 000 svazků pro SVK a cca 130 000 svazků pro OLK.

V závěru roku 1960 byl zvýšen počet pracovníků knihovny, což umožnilo alespoň částečně řešit otázku postupného zpracování rezervního fondu a zajistit činnost na úseku bibliografie. Přírůstek za rok 1960 činil více než 10 000 svazků.

1961–1970

SVK se po roce 1960 stala knihovnou univerzálního typu a s ohledem na potřeby kraje a v koordinaci s ostatními vědeckými knihovnami v Československu jí byla přidělena specializace na textilní obory a zemědělství.

Doplňování fondů knihovny bylo určováno jejím celkovým profilem. Byla doplňována stěžejní literatura všech oborů, jak to vyžadovalo univerzální zaměření knihovny, ale zvláštní pozornost přitom byla věnována oblastem stanovené specializace. Při získávání neperiodické i periodické domácí literatury se stále více využívalo možnosti doplňování fondů povinným výtiskem. Již od roku 1950 měla knihovna právo povinného výtisku na vyžádání; tehdy se snažila o uzavírání co největšího počtu dohod s nakladatelstvími o plynulém dodávání knih. V roce 1963 získala pak knihovna právo úplného povinného výtisku (Novotná, D., 1987, s. 65, 66).

V první polovině 60. let začala SVK získávat a využívat také speciální druhy dokumentů, jako je firemní literatura, normy, patenty, mikrofilmy a pod., zejména pokud se týkaly dané oborové specializace. V roce 1962 bylo např. do fondu zařazeno na 25 000 titulů domácí patentové literatury a její fond byl od té doby pravidelně doplňován.

Roku 1962 se v knihovně vytvořilo koordinační středisko pro práci s vědeckou a technickou literaturou ve Východočeském kraji. Do úseku koordinační činnosti patřila i práce s doplňováním zahraniční devizové literatury v jednotlivých specializovaných knihovnách, kde úzce spolupracovalo metodicko-bibliografické oddělení s oddělením doplňování a zpracování fondů – ať už se jednalo o nákup, či mezinárodní výměnu. Pracovnice metodiky Ing. Ludmila Vlčková, která se práci se zahraniční literaturou věnovala, se později (v roce 1971) stala vedoucí odboru doplňování a zpracování fondů. V 60. letech pracovalo oddělení pod vedením Lumíra Lánského.

Začátkem 60. let v knihovně vznikl tzv. aktiv spolupracovníků, odborníků z různých oblastí, kteří pomáhali řešit konkrétní problémy při věcném zpracování jednotlivých titulů. Tito lidé se podíleli také na akviziční činnosti, zejména při nákupu zahraniční literatury, kdy navrhovali nejvhodnější témata či jednotlivé tituly, které je potřeba získat. Nákup odborné zahraniční literatury byl ovlivněn omezenými možnostmi přidělu devizových prostředků. Začátkem 60. let proto byly vytvořeny předpoklady a podmínky pro zavedení mezinárodní výměny publikací (byly získány adresy zahraničních partnerů, zakoupen základní fond běžné československé produkce i starších knih z antikvariátu, zaveden zvláštní přírůstkový seznam a rozeslány nabídkové seznamy literatury). Od roku 1963 byla mezinárodní výměna v rutinním

provozu a na konci 60. let spolupracovala knihovna až s 60 partnery a rozesílala dva až čtyři nabídkové seznamy ročně. Za účelem dalšího zkvalitnění doplňování fondů začala v roce 1968 pracovat akviziční komise, složená z vedoucích pracovníků SVK. Z tohoto období je v archivních materiálech i první písemná podoba akviziční směrnice či akvizičního programu.

K důležité změně došlo v informačním aparátu knihovny – v roce 1961 bylo zahájeno budování předmětového katalogu. Čtenářům byl v roce 1962 dán v půjčovně k dispozici lístkový přírůstkový katalog novinek, který byl průběžně doplňován a aktualizován, aby byli uživatelé informováni o nově získaných odborných publikacích. V souvislosti s novým upraveným vydáním *Pravidel jmenného katalogu* v roce 1969 došlo k menším změnám ve formě zápisu na katalogizačním lístku. V oblasti věcné katalogizace byl vypracován rejstřík (heslář) k soupisu třídníků MDT používaných v SVK, který byl užitečný i pro čtenáře.

Významnou součástí doplňování fondů knihovny v tomto období bylo získání rozsáhlého tzv. rezervního fondu, který vznikl přesunem fondů několika zrušených knihoven Východočeského kraje do vlastnictví SVK. Zpracování co největší části těchto převzatých knih se pro oddělení doplňování a zpracování fondů stalo (kromě průběžného zpracování veškeré nově doplňované literatury) hlavním úkolem. V první polovině 60. let se tento fond z větší části podařilo roztrdit a tu část, která měla být postupně zařazena do fondu knihovny, předběžně zpracovat a zaevidovat. V roce 1966 však počet publikací v rezervním fondu dosáhl již 85 000 svazků a od systému předběžného zpracovávání se upustilo (byl velmi neekonomický). Provedlo se definitivní rozdělení tohoto fondu a část, která nevyhovovala zaměření SVK nebo již byla v jejích fondech dostatečně zastoupena, byla nabídnuta jiným typům knihoven, případně antikvariátu. Z rezervního fondu byla získávána jednak domácí literatura vydaná po roce 1950, která dosud nebyla ve fondu knihovny (i když by zde měla být v úplnosti, protože od ledna 1950 měla Státní studijní knihovna právo povinného výstisku, v první etapě pouze na vyžádání), jednak literatura staršího data, která vyšla před založením knihovny, a proto v jejím fondu chyběla. Kvůli zpracování rezervního fondu byli přijati tři noví pracovníci. V roce 1968 bylo dokončeno zpracování starých tisků (tzn. publikací vydaných do roku 1800) zahraniční provenience. Již předtím byly vyčleněny a zpracovány domácí staré tisky (do této skupiny byly zařazeny všechny publikace vydané do roku 1860), a bylo tedy dosaženo úplného zpracování nejhodnotnějších knih z rezervního fondu knihovny.

S rostoucími fondy však vzrůstaly také problémy související s jejich uložením. Několikrát byla přebudována skladiště knih i časopisů v budově knihovny, aby byl

využít veškerý prostor. Částečně se situace zlepšila umístěním rezervního fondu v místnostech na zámku v Hrádku u Nechanic, které se knihovně podařilo získat v závěru roku 1960. Toto řešení však už brzy nedostačovalo a od roku 1962 zde byly ukládány i běžné fondy, pro které se muselo minimálně jednou týdně 15 kilometrů dojíždět.

V roce 1962 provedli pracovníci knihovny po pěti letech řádnou pravidelnou revizi knihovního fondu. Celkem bylo prověřeno a zrevidováno více než 100 000 knihovních jednotek. Revize ukázala, že dlouholeté organizační změny ve složení fondu SVK (slučování a rozdělování fondů, časté přesuny a pod.) měly negativní vliv na celkovou evidenci fondů. Všechny nepřesnosti byly odstraněny a bylo rozhodnuto, že dosavadní způsob revize prováděné v příslušných intervalech bude nahrazen průběžnou revizí knihovního fondu. V každém roce se podle předem stanoveného plánu mělo zrevidovat 20 % fondu, takže celková kontrola by opět byla provedena jednou za pět let.

V roce 1965 byl v souvislosti s dislokačními problémy zaveden nový způsob členění fondu. Nově zařazovaný fond byl rozdělen do několika tzv. paprsků, odlišených signaturami (např. starší literatura, krásná literatura, vzácná díla ojediněle žádaná a pod.). Podle stupně využití pak byly publikace jednotlivých paprsků umísťovány buď přímo v budově, nebo ve skladech mimo město. Značné problémy již tehdy souvisely s vazbou brožovaných knih a zkompletovaných ročníků časopisů. SVK nikdy neměla svoji vlastní knihařskou dílnu a nepodařilo se ani zajistit pro spolupráci dostatečný počet knihařství. Od roku 1968 byl tedy zaveden nový způsob ukládání brožurek a drobnějších tisků do kartonových desek po 10 až 20 kusech. Tento způsob řazení podstatně snížil nároky na kapacitu knihařských dílen, byl levnější a je využíván až do současné doby.

V tomto období se stále zhoršovala situace ve skladištích. V roce 1967 se podařilo získat další skladištní prostor, ale opět mimo město, v Sendražicích. Byly sem umístěny některé starší ročníky časopisů, ale prostorové podmínky v budově knihovny se příliš nezlepšily. Knihovna tedy začala jednat o koupi bývalé židovské synagogy na třídě Československé armády č. p. 395, která byla po rekonstrukci dána do provozu v březnu roku 1971.

1971–1980

V souladu s celkovým zaměřením činnosti SVK v tomto období byl i knihovní fond budován tak, aby sloužil odbornému, kulturnímu, ale také ideovému růstu čte-

nářů knihovny, jak to odpovídalo tehdejšímu společenskému a politickému vývoji v Československu. Na začátku tohoto desetiletí se už velikost fondu pohybovala kolem 400 000 svazků a roční přírůstek přesahoval 25 000 jednotek.

Spou dobrou úroveň si i v těchto letech udržela mezinárodní výměna publikací. Knihovna spolupracovala již s přibližně 100 institucemi 30 zemí světa. V letech 1972 až 1975 byli získáni noví zahraniční partneři převážně z řad univerzitních knihoven, které SVK zasílaly své dizertační práce, jež byly jinak na knižním trhu nedostupné, až do začátku 90. let. Většina svazků z mezinárodní výměny byla již získávána na základě vlastního výběru.

Po přestěhování většiny fondu do nové budovy na tř. ČSA bylo nutné provést jeho mimořádnou revizi. Začalo se s ní v září 1971 a ukončena byla v roce 1972. V poměrně krátké době byl tedy zrevidován prakticky veškerý knihovní fond.

Na začátku 70. let se podařilo získat ke spolupráci další knihařské dílny s dostatečnou kapacitou, ale zlepšení bylo pouze krátkodobé a již v roce 1975 začal znovu narůstat počet nesvázaných dokumentů.

Vzhledem k tomu, že získáním objektu bývalé synagogy se zdaleka nevyřešila obtížná situace s umístěním narůstajících fondů, začala se již v roce 1973 připravovat výstavba velkokapacitního skladu ve skladištní oblasti v Hradci Králové – Pouchově, který zajistil prostor na několik dalších let a umožňoval přístavbu dalších skladových objektů v těsné blízkosti.

Průběžně podle plánu pokračovalo zpracování rezervního fondu, který byl v roce 1975 rozšířen převzetím části literatury rezervního fondu Krajské knihovny v souvislosti s přesunem krajské funkce na SVK.

Podstatně se v tomto období zkvalitnila formální úroveň katalogizačních lístků a tím i knihovních katalogů a některých kartoték. V roce 1974 byl uveden do provozu zahraniční kancelářský rozmnožovací přístroj Minigraph 120, který umožňoval kvalitnější a trvanlivější tisk, než jakého byl schopen dosáhnout do té doby používaný lihový rozmnožovací stroj. Rozmnožené katalogizační záznamy byly vřazovány do všech hlavních katalogů knihovny (jmenného, předmětového a systematického – všechny existovaly v duplicitní formě, jako čtenářské a služební) a do několika kartoték. V dalších letech se Minigraph přes jeho opotřebenost nepovedlo nahradit jiným stejně kvalitním strojem, a byl využíván až do roku 1997, kdy byl tisk papírových katalogizačních lístků z finančních důvodů ukončen. V roce 1979 byly uvedeny do provozu dvě mechanické kartotéky Zippel-Gigant maďarské výroby, které umožňovaly úspornější uložení katalogizačních lístků než tradiční zásuvkové katalogy.

Od začátku roku 1976 začala SVK oficiálně plnit funkci ústřední knihovny Východočeského kraje. Při doplňování knihovního fondu byl i po získání nové funkce knihovny zachován jeho všeobecně vzdělávací univerzální charakter, se zvláštním zřetelem na tradiční průmyslová odvětví v kraji, na společenské vědy a na zemědělství. SVK se nadále snažila o koordinaci nákupu literatury (zejména devizové) v rámci kraje, což se dařilo zejména s vysokoškolskými knihovnami. V roce 1980 přesáhla velikost fondu již 660 000 svazků.

V letech 1979–1980 byly na odboru doplňování a zpracování fondů řešeny možnosti a způsob zavedení centralizovaného zpracování fondů v rámci kraje, tzv. krajské katalogizace.

Obr. 41: Lístkový katalog

1981–1989

V závěru roku 1981 se odbor doplňování a zpracování fondů přestěhoval do nové stavby nad bývalým obytným traktem budovy na třídě ČSA. Pracovníci odboru dostali k dispozici nové kanceláře, ale problémem bylo rozmístění jednotlivých místností ve dvou (později dokonce ve třech) podlažích, což značně komplikovalo nezbytnou manipulaci se zpracovávanými dokumenty.

Doplňování literatury do fondů SVK se v 80. letech řídilo současným charakterem instituce. Byla doplňována nově vycházející díla všech oborů (na základě univerzálního zaměření knihovny) a zároveň uchovávány i starší dokumenty pro studijní účely v rámci konzervační funkce knihovny. Velká pozornost byla věnována získávání a uchovávání regionální literatury.

Základem knihovního fondu SVK byly knihy a periodika, dále normy a patenty, mapy, částečně také firemní literatura a disertace. Hudebniny a gramofonové desky

shromažďovala v Hradci Králové výhradně Okresní knihovna, která měla v této oblasti celokrajskou působnost. Roční přírůstek se již od druhé poloviny 60. let pohyboval okolo 20 000 knih a periodik ročně. V roce 1986 obsahoval knihovní fond více než 800 000 jednotek. K orientaci ve fondech knihovny sloužila soustava lístkových katalogů a kartoték, které se vzájemně doplňovaly a podávaly obraz o složení a obsahu knihovního fondu z různých hledisek. Čtenáři měli k dispozici hlavní čtenářské katalogy – jmenný, předmětový a systematický – a nově zavedenou kartotéku nejnovějších přírůstků ve fondech knihovny. Na konci roku 1986 byly v budově na nábreží uvedeny do provozu další dvě mechanické kartotéky Zippel-Gigant, umožňující úsporné uložení záznamů ve služebním katalogu (byly využívány až do roku 1999).

V závěru roku 1981 začalo zkušebně pro jeden okres pracovat oddělení krajské katalogizace a od roku 1982 se tato služba postupně rozšiřovala. V roce 1986 bylo na krajskou katalogizaci ve Východočeském kraji napojeno již sedm okresů a SVK pracovala pro 60 knihoven kraje. Krajská katalogizace zpracovávala českou knižní produkci, kterou získávala s předstihem z n. p. Kniha (po vytvoření záznamu pro krajskou katalogizaci byly tyto knihy zařazeny do fondu SVK). Knihovny si objednávaly požadované záznamy knih podle typu a počtu katalogů, do kterých měly být lístky vřazeny. Zavedením krajské katalogizace došlo v jednotlivých knihovnách k sjednocení a zkvalitnění katalogizačních záznamů a úspore pracovního času.

V roce 1982 byla dokončena výstavba nového velkokapacitního skladu v Hradci Králové – Pouchově. Během roku 1983 do něj byla postupně přestěhována většina knih ze skladišť nacházejících se mimo město a zároveň se fondy, které v nich měly i nadále zůstat, postupně nově uspořádaly. Knihovní fond byl rozdělen do několika skladišť podle očekávané frekvence využití. Nejnovější fond byl umístěn přímo v budově půjčovny na třídě ČSA, takže nejaktuálnější publikace obdržel čtenář do 30 minut po jejich objednání. Největší část knihovního fondu – starší i novější produkce vydaná přibližně do roku 1975 – byla uložena ve skladištní hale v Hradci Králové – Pouchově (literatura se odtud dovážela dvakrát denně). V depozitních skladech na Hrádku u Nechanic a v objektu v Sendražicích byl v druhé polovině 80. let uložen převážně fond starších ročníků časopisů (požadované tituly se přivážely dvakrát týdně). Do budovy bývalé školy v Záhoří u Semil, kterou knihovna získala v roce 1978, byl přemístěn tzv. zvláštní fond, který byl jen v minimální míře půjčován některým kategoriím uživatelů, dále dosud nezpracovaný rezervní fond a duplicitní výtisky české beletrie (do tohoto skladu se jezdilo jen v případě potřeby, průměrně čtyřikrát za rok). Tento způsob uložení fondu umožňoval jen u nejnovějších publikací, aby si čtenář během jedné návštěvy požadovanou literaturu nejen objednal, ale také si ji

po chvilce čekání odnesl s sebou. Jinak bylo nutné kvůli každému požadavku přijít do knihovny nejméně dvakrát, a často uživatel dostal žádaný dokument až po uplynutí několika dnů. Navíc sklad v Záhoří byl dlouhodobě nevyhovující (z důvodu velké vzdálenosti i celkového stavu budovy), proto byl koncem roku 1987 zakoupen nový skladový objekt ve Stračově. V roce 1987 se začal prosazovat názor, že pro celkové zkvalitnění práce na úseku ochrany a revizí fondu by se v budoucnu mělo vytvořit samostatné oddělení ochrany a revize knihovního fondu.

Ve druhé polovině 80. let se knihovna chystala na postupné zavádění prvků automatizace do všech oblastí činnosti. Vzhledem k tomu, že jednou z prvních automatizovaných oblastí mělo být zpracování fondů, bylo nutné učinit dva základní přípravné kroky: převádět shromažďovaná data (katalogizační údaje) na strojem čitelná média a naučit pracovníky používat při zpracování literatury jiné pracovní postupy, novou metodiku.

V tomto období se věnovala zvýšená pozornost také práci s regionální literaturou. Byl retrospektivně budován katalog regionální literatury Východočeského kraje ve fondech SVK, přičemž záznamy získané na základě služebních katalogů knihovny byly doplňovány dalšími třídítky regionálního třídění a předmětovými hesly regionální povahy. Až do této doby nebyl v SVK zvlášť vyčleňován fond regionální literatury. Tato literatura byla zařazována do celkového knihovního fondu, což mj. komplikovalo činnost informačních pracovníků při podávání informací regionální povahy. Vzhledem ke struktuře knihovního fondu SVK (regionální tituly vlastnila knihovna často pouze v jednom exempláři a byly rozptýleny ve všech paprscích fondu) a s ohledem na nedostatek prostorových možností úseku BIS nebylo možné zpětně vyčlenit regionální fond pro potřeby informační služby, ale bylo alespoň zajištěno jeho další průběžné budování.

Roku 1987 odešla do důchodu dlouholetá vedoucí ODZF Ing. Ludmila Vlčková a na její místo nastoupila Ilona Vinšálková.

V závěru roku 1989, v souvislosti s probíhajícími společenskými a politickými změnami, byly zahájeny práce na uvolňování bývalých zvláštních fondů, které pokračovaly ještě v prvních měsících roku 1990. Uvolněné zvláštní knižní fondy (tzn. tituly, které byly v předcházejících letech z ideových důvodů zakázány komunistickým režimem a staženy z fondů knihoven) byly postupně přebírány ze skladu Státní knihovny ČSR v Nučicích u Prahy. Po roztrídění a zhotovení seznamů byly ihned předávány okresům Východočeského kraje a zařazeny i do fondu SVK. Zároveň knihovna vracela do svého běžného fondu dříve vyřazené tituly, které byly uloženy ve skladu v Záhoří a veřejnosti se nepůjčovaly. Celkem tak bylo nutné na ODZF urychleně zpracovat

přes 2 340 titulů (Komplexní rozbor, 1990, s. 6). Současně probíhalo až do roku 1991 postupné vyřazování multiplicitní politické literatury.

1990–1999

V roce 1990 se vedoucí odboru doplňování a zpracování fondů stala PhDr. Blanka Špačková. V tomto roce byl také vytvořen samostatný úsek akvizice.

Po odchodu Blanky Špačkové v roce 1991 byla vedoucí ODZF jmenována Mgr. Eva Svobodová. Odbor byl organizačně rozčleněn na oddělení akvizice a evidence, věcné katalogizace, jmenné katalogizace a krajské katalogizace. Počet knihoven, které využívaly služeb krajské katalogizace, však postupně klesal (vlivem nejednotnosti knižního trhu značně vzrostla rozmanitost nově nakupované literatury v jednotlivých knihovnách), proto bylo rozhodnuto činnost tohoto oddělení k 30. září 1993 ukončit.

Na začátku 90. let byla právě na ODZF zahájena éra automatizace odborných knihovnických činností v SVK.

V roce 1991 byla uzavřena smlouva s firmou Lumare a zakoupen program Smartlib. Během roku byl zpracován plán postupu automatizace na odboru a řada činností (oblast akvizice, evidence, zpracování seriálových karet) už byla řešena s ohledem na budoucí automatizaci. Od 1. ledna 1992 začal pracovat v rutinním provozu program pro záznam rozšířeného přírůstkového seznamu a část agend akvizice (objednávky, deziderata a adresář dodavatelů). V roce 1993 byly automatizovány některé práce také na oddělení jmenné katalogizace (zejména související se zpracováním periodik a vazby) a zkušební provoz probíhal na oddělení věcné katalogizace – u části titulů byla do záznamů zapsána klíčová slova (byl vytvořen základ řízeného slovníku klíčových slov, který se postupně dále doplňoval), třídníky MDT, případně bylo vyplněno také pole Personálie s údaji o jednotlivých osobnostech. Na konci roku 1993 bylo na ODZF k dispozici devět počítačových stanic, které sloužily jednotlivým oddělením, a všechny pracovnice odboru se při práci na nich střídaly.

V závěru roku 1993 byl na ODZF zahájen dlouhodobý, několik let trvající proces retrokonverze lístkových katalogů do elektronické podoby. Od 1. října 1993, po ukončení činnosti oddělení krajské katalogizace, bylo vytvořeno oddělení zpětného ukládání, které se na tuto činnost v následujících letech zaměřilo. Kromě toho se však na retrokonverzi postupně podílela řada externích spolupracovníků na dohody o provedení práce a v některých letech se do zpětného ukládání v letních měsících zapojila většina odborných pracovníků knihovny (na ODZF se záznamy následně kontrolovaly a připojovaly se k nim čárové kódy).

Retrokonverze generálního katalogu probíhala postupně ve třech hlavních fázích. Nejdříve byly od roku 1993 z katalogu vybírány a ukládány záznamy českých a slovenských dokumentů s vrocením 1965–1992, po uložení byly lístky označeny a zařazeny zpět. Ve druhé fázi (od roku 2002 do roku 2007) se ukládaly již všechny zbývající záznamy v úplnosti, znovu podle abecedy od písmene A. Zároveň se během obou těchto období po určitou dobu pracovalo i na rychlém uložení tzv. „živého fondu“ – přednostně se zpracovávaly tituly vytipované pracovníky půjčovny (nejdříve před zapůjčením dokumentů uživateli a později naopak až po jejich vrácení), dále zamluvené knihy a knihy určené do převazby. Ve třetí fázi (od roku 2007 do roku 2010) se uložily záznamy z nejstarší části katalogu (se signaturami 1 – 60 000), které byly během druhé etapy řazeny do zvláštní kartotéky. Tyto základní záznamy však bylo potřeba po uložení do počítače ještě dokončit (kromě doplnění záznamu bylo nutné přidělit přírůstkové číslo a čárový kód). Uvedené práce pokračují i v současné době. Nejedná se už o pouhou retrokonverzi katalogizačních lístků, ale o celkovou rekatalogizaci jmennou i věcnou, která se provádí vždy „s knihou v ruce“. Nicméně je možné konstatovat, že už od roku 2010 má knihovna v elektronickém katalogu uloženy záznamy všech dokumentů svého fondu.

Rok 1995 byl pro odbor prvním rokem rutinního automatizovaného provozu celé zpracovatelské linky. Pro programové nedostatky se však nepodařilo automatizovat agendu odpisů. Klasickým způsobem se stále ještě tiskly a připisovaly na pokračovací katalogizační lístky časopisy a vícedílné publikace.

Od začátku roku 1995 se již katalogizovalo převážně podle nových katalogizačních pravidel AACR2. Byly uspořádány i dva semináře s cílem seznámit pracovníky SVK a ostatních knihoven regionu se základy nových pravidel. Zároveň se od května 1995 pracovníci odboru podíleli na přípravě konverze elektronického katalogu z výměnného formátu do formátu UNIMARC.

V roce 1996 bylo přijato rozhodnutí o přechodu z knihovního systému Smartlib k novějšímu softwaru KP-systém od firmy KP-sys. K převedení dat do KP-systému došlo koncem roku 1996 a teprve potom, po nezbytné kontrole převedených záznamů, byla na začátku prosince zahájena katalogizace v UNIMARCu. Formát UNIMARC vyžadoval vyplňování mnohem většího počtu polí než výměnný formát. Zpracování jednoho dokumentu si tak vyžádalo podstatně delší čas než dříve, ale vše se následně zúročilo při kvalitnějším a komfortnějším vyhledávání záznamů dokumentů v elektronickém katalogu.

Také ve věcné katalogizaci vzrostlo množství ukládaných údajů do jednotlivých záznamů. Každý záznam byl opatřen vybraným znakem MDT (pro účely souborného

katalogu) a v případě potřeby byly vyplňovány i údaje v poli Personálie a instituce. Dále byly doplněny revidované třídníky MDT k hlavním záznamům v databázi Periodika a zpětně doplněny vybrané znaky MDT k již dříve uloženým katalogizačním záznamům. V letech 1995 a 1996 bylo ukončeno řazení lístkového systematického katalogu, nejdříve s tzv. původním tříděním MDT a poté i s třídníky revidovanými.

Požadavky na kvalitu a rozsah elektronického katalogizačního záznamu se začaly zvyšovat také v souvislosti se vznikem elektronického Souborného katalogu CASLIN v roce 1995, do kterého měla SVK zasílat své záznamy. V roce 1996 byla uzavřena smlouva o spolupráci na tvorbě Souborného katalogu CASLIN, a jakmile to bylo technicky možné, začala SVK do Národní knihovny ČR dodávat záznamy dokumentů, které zpracovávala.

Na konci roku 1995 byl sestaven první návrh projektu Souborného katalogu regionální monografické literatury (SKRL). O spolupráci na tvorbě tohoto souborného katalogu projevila zájem řada profesionálních knihoven východočeského regionu, ale kvůli softwarovým problémům, které se ani po několika letech nepodařilo vyřešit, nebyl projekt nakonec realizován.

Roku 1996 byla podepsána také smlouva o spolupráci na projektu RETROKON, na jejímž základě se SVK jedním pracovním úvazkem několik let podílela na převodu České národní bibliografie do strojem čitelné podoby.

Od listopadu 1995 byl do odboru začleněn úsek evidence seriálů, který byl dříve součástí oddělení časopisů. V databázi Seriály se průběžně evidovala docházející čísla všech periodik, která byla na pracovních schůzkách pro tuto úplnou evidenci vybrána. Na zbývající periodické tituly, získané povinným výtiskem, se vytvářely méně podrobné základní záznamy.

V roce 1996 bylo důležitým úkolem zajištění plynulého chodu akvizice po ztrátě povinného výtisku monografií. Zákonem č. 37/1995 byl dosud získávaný celostátní povinný výtisk knih pro knihovnu redukován na povinný výtisk regionální literatury. Většina dokumentů byla tedy nadále získávána za úhradu a bylo nutné vytvořit program efektivního využívání finančních prostředků na nákup knih. Výchozím dokumentem pro akviziční politiku se stal akviziční program, který byl pro tento účel zpracován na konci roku 1995 a obsahoval zásadu nakupovat knihy ve větším titulovém rozsahu s menší multiplicitou.

V září 1996 byla slavnostně otevřena skladová hala č. 2 na Pouchově, do které byl již během prázdnin přestěhován knihovní fond ze tří odlehlých skladů v Hrádku u Nechanic, Sendražicích a Stračově. V hodině dvanácté se tím vyřešila dlouhodobá kritická situace s uložením fondu ve zcela nevyhovujících depozitních skladech.

V posledním čtvrtletí roku 1996 se navíc podařilo zahájit výstavbu haly č. 3 v areálu Pouchov, která byla dokončena v roce 1999. A i když bylo jasné, že nejstarší halu č. 1 čeká nutná rekonstrukce (kvůli nevyhovující technologii vysokozdvížných vozíků musela být v době silných mrazů dokonce mimo provoz), knihovna se tak snad poprvé za dobu své existence dostala do situace, kdy nemusela řešit akutní problémy s umístěním svých fondů.

Rok 1997 přinesl omezení odborných činností i provozu celé knihovny po dvou vládních „balíčcích“ a následných restriktivních opatřeních. Na ODZF byl snížen rozpočet na nákup knih, periodik i databází a v polovině roku byl snížen i počet pracovních sil o dva pracovní úvazky. Důsledkem bylo ukončení tisku katalogizačních záznamů do všech čtenářských i služebních katalogů a omezení průběžné retrokonverze. Navíc bylo nutné začít zajišťovat některé činnosti realizované dříve mimo odbor (polepování duplicitních knih štítky se signaturami a tisk měsíčních seznamů přírůstků). Rovněž bylo potřeba personálně zabezpečit oblast revize fondů – vzhledem k plánovanému nárůstu počtu revidovaných svazků na další desetileté období byl v oddělení jmenné katalogizace vytvořen úsek revize fondů, ve kterém pracovaly částečnými úvazky tři pracovníce. V rámci úsporných opatření byla minimalizována vazba knih – tato situace přetrvávala i v následujících letech, a navíc se obdobné opatření postupně dotklo i periodik, která jsou od konce 90. let až na výjimky uchovávána bez pevné vazby.

I v tomto těžkém roce se však některé věci podařily. Na ODZF byly připraveny podklady pro konverzi záznamů databáze Seriály a Periodika ze Smartlibu do KP-systému a ve spolupráci s odborem speciálních služeb i podklady pro konverzi databáze REOS a REFA do autorit KP-systému. Byl zaslán vzorek dat do souborných katalogů CASLIN a KAKS a jedna dávka záznamů do České národní bibliografie. Jako jedné z prvních knihoven se SVK podařilo vystavit na internetu svůj elektronický katalog.

V roce 1998 byla provedena první a druhá část konverze seriálů ze Smartlibu do KP-systému, třetí část byla z technických důvodů přeložena na rok 1999. Dále byla realizována konverze regionálních autorit do personálních autorit v KP-systému. Ve spolupráci s oddělením bibliografie byly připraveny podklady a analýza pro přechod zpracovávání článků z programu ISIS/ANAL do programu KP-systém a byl vytvořen základní pracovní list pro analytický popis. V průběhu roku 1999 byla databáze pro analytický popis připravena, do Národní knihovny ČR byl zaslán zkušební soubor a od 1. února 2000 se začalo s analytickým zpracováním v KP-systému.

Hlavním úkolem roku 1999 bylo dokončit složitou konverzi seriálů ze Smartlibu do KP-systému. Všechny záznamy seriálů byly převedeny k 15. srpnu 1999 a od této

doby se na ODZF pracovalo již pouze v tomto automatizovaném systému. V říjnu 1999 získala knihovna finanční podporu Open Society Institute na ukládání záznamů svazků do elektronického katalogu seriálů. Na tuto práci byli přijati pracovníci z řad studentů a dalších externistů, z ODZF byly na tuto práci již od srpna vyčleněny dva pracovní úvazky. Téměř všechny pracovnice ODZF se podílely na přípravě podkladů pro tuto akci (výběr katalogizačních lístků, ukládání bibliografických záznamů seriálů a likvidace nepřesností a chyb). Oficiálně projekt skončil v únoru 2000, ale pracovnice ODZF pokračovaly i v dalších letech.

V roce 1999 byla zavedena nová služba katalogizace za úhradu pro knihovny, které neměly vyškolené katalogizátory; několik desítek záznamů dokumentů bylo zpracováno např. pro knihovnu Galerie moderního umění v Hradci Králové. Vzhledem k tomu, že stále narůstaly problémy s knihovním systémem KP-systém (zvláště výpadky způsobené poškozením indexů), bylo v závěru roku 1999 na poradě vedení rozhodnuto o zahájení výběru nového knihovního systému. Knihovní fond v této době již přesáhl počet 1 100 000 jednotek.

2000–2008

Ke konci roku 2001 došlo kvůli urychlení zpracování a přípravě na sdílenou katalogizaci k podstatným změnám ve zpracovatelské lince. Do jednoho editačního vstupu se sloučila dosud samostatně prováděná evidence a jmenná katalogizace a zpracování dokumentů od té doby končí věcnou katalogizací a předávacím protokolem.

V oblasti věcného zpracování se od května 2001 začalo používat nové MDT-MRF, vydané na CD-ROMu. V souvislosti s přípravou výstavby nové budovy se ODZF zapojil do přípravy volného výběru. Byl vypracován seznam znaků MDT k označení jednotlivých skupin ve volném výběru a stavěcí znaky se od roku 2003 po několik let přidělovaly (v rámci běžného zpracování i zpětně) těm dokumentům, které byly do budoucího volného výběru určeny. Od září 2004 se začaly nově přidělovat všem zpracovávaným publikacím znaky skupin konspektu.

Od 1. února 2002 se vedoucí odboru doplňování a zpracování fondů stala Mgr. Dana Novotná.

Oblast mezinárodní výměny publikací byla v roce 2002 z personálních důvodů omezena na nejnutnější míru a také v dalších letech pokračoval z objektivních důvodů její postupný útlum – zahraniční publikace se už daly získat zcela bez problémů, zvyšovaly se ceny českých knih určených pro zahraniční partnery i ceny poštovního.

V září roku 2002 byla na schůzce s pracovníky odborných knihoven působících v Hradci Králové dohodnuta spolupráce při akvizici a evidenci zahraničních periodik. Následně byla vytvořena souborná regionální databáze odebíraných titulů „Zahraniční periodika objednaná do knihoven Královéhradeckého kraje v roce ...“, která byla vystavena na webových stránkách SVK a pravidelně jednou ročně aktualizována až do roku 2010.

Od 1. ledna 2003 bylo v rámci odboru služeb čtenářům vytvořeno samostatné oddělení správy fondů, do kterého byli kromě pracovníků skladů začleněni také pracovníci ODZF zajišťující revize fondů. Stabilní náplní práce nového oddělení bylo vyhledávání dokumentů podle požadavků čtenářů, řazení, stěhování a rozvolňování knihovních fondů v jednotlivých skladech, polepování zpětně uložených publikací čárovými kódy, průběžné revize a superrevize fondu, vedení agendy odpisů, pravidelné přebírání nově zpracovaných monografií a periodik z ODZF (knihy každý den, periodika 2x týdně a od roku 2009 také denně), tisk signatur a stavěcích znaků. Od tohoto roku se také začaly balit do ochranné fólie knihy určené do budoucího volného výběru v nové budově – kromě nově získaných i ty se starším datem vydání (přibližně od roku 1990). Od roku 2005 byly tyto svazky navíc opatřovány radiofrekvenčními čipy a elektromagnetickými páskami a od roku 2008 také barevnými polepkami označujícími jejich zařazení do tematických skupin podle třídníků MDT.

V průběhu roku 2003 byla dokončena rekonstrukce haly č. 1 v depozitáři na Pouchově, která z prostorových důvodů musela probíhat za plného provozu: podle postupu stavebních prací probíhaly přesuny fondu v budově a následně se prováděla revize. Uskutečnila se výměna vnitřní technologie (demontáž vysokozdvížných vozíků, vestavba 2. podlaží a přemístění regálů), bylo provedeno zateplení obvodového pláště, proběhla instalace plynového topení a výtahů.

V roce 2004 byla zavedena nová kategorie „pokračující zdroje“ v katalogizačních pravidlech AACR2. Od tohoto roku byla také zahájena několik let trvající redakce a doplňování starších záznamů v elektronickém katalogu monografií (tzv. modré záznamy) s cílem předejít problémům při plánované konverzi těchto záznamů do nového systému.

Od roku 2004 se knihovna po více než dvaceti letech mohla znovu vrátit k odbornému zpracování starých tisků. Součástí knihovního fondu SVK je soubor téměř 4 000 nejstarších publikací, vyčleněných na zvláštní signatuře 400 000 – 405 000 (byly sem zařazeny tisky české provenience vydané do roku 1860 a zahraniční tisky vydané do roku 1850). Jsou většinou českého nebo německého původu a některé z nich jsou vydané ve východních Čechách. Přibližně 1 500 z těchto svazků jsou staré

tisky, tzn. publikace vydané v letech 1500 až 1800. Vůbec nejstarším tiskem ve vlastnictví knihovny je *Bible benátská* z roku 1506. Celý historický fond se začal postupně rekatalogizovat podle celostátně platných doporučení pro zpracování starých tisků. Přednostně byly zpracovány ty, které už sice byly evidovány v elektronickém katalogu, ale měly neúplný záznam, případně i nesprávnou signaturu (nebyly zařazeny v paprsku 400 000).

Kromě vlastního historického fondu měla SVK v letech 1953 až 1992 ve správě také fond bývalé benediktinské klášterní knihovny v Broumově. Tato knihovna začala vznikat ihned po založení kláštera v roce 1322 a obsahovala zejména literaturu náboženskou, ale byla zde zastoupena i literatura světská, sloužící převážně k vědeckému studiu i pro potřeby školy, která byla při klášteře založena. V porovnání s ostatními obdobnými knihovnami není broumovská knihovna výjimečná skladbou svých fondů – její jádro tvoří tisky ze 17. a 18. století, méně již z 19. století. Původně obsahovala také řadu starých rukopisů a prvotisků, ale některé z nich byly odvezeny nebo zničeny v průběhu bohaté historie kláštera a většina z těch, které zde zůstaly až do 20. století, se ztratila po druhé světové válce a začátkem 50. let. Ty, které zbyly, byly převezeny do Památníku národního písemnictví na Strahově. Hodnota této knihovny spočívá ovšem v zachování historického fondu jako celku v původní podobě a v jeho původním prostředí. Proto také byla broumovská klášterní knihovna na základě rozhodnutí vlády z 19. září 1950 zařazena mezi ty, které mají být zachovány ve svých původních interiérech (Kádnerová, 2018, s. 10). Současná podoba knihovního sálu totiž souvisí s velkorysou přestavbou broumovského kláštera, ke které došlo v letech 1727 až 1735 pod vedením Kiliána Ignáce Dientzenhofera – jedná se o prostorný barokní sál s bohatou štukovou výzdobou a nástropními freskami, kolem kterého jsou v přízemní části i na galerii umístěny skříně na knihy. Do správy Státní studijní knihovny Zdeňka Nejedlého byla klášterní knihovna předána 4. června 1953. Už předtím, v září roku 1952, provedla knihovna revizi celého fondu, při níž porovnávala současný stav se zachovaným katalogem Jeronýma Růžičky z let 1850 až 1854 a sepsala díla, která chybějí. V roce 1958 byla broumovská knihovna rozhodnutím Rady KNV předána nově vytvořenému Krajskému vlastivědnému ústavu a po jeho zrušení v roce 1960 se znovu dostala do správy SVK (Vlčková, 1969, s. 29). Ke kompletnímu odbornému zpracování fondu se přistoupilo v letech 1972 až 1980. Z celkového fondu přibližně 16 000 publikací bylo zkatalogizováno celkem 4 600 knih. Postupovalo se podle Pravidel jmenné katalogizace starých tisků, prvotisků a rukopisů z roku 1971 a byly vytvářeny záznamy pro místní a jmenný katalog SVK a broumovského muzea a také pro katalog proveniencí, rejstřík tiskařů a rejstřík rytců.

Knihy z klášterní knihovny se zpřístupňovaly přes lístkový čtenářský katalog SVK. Po odchodu pracovnice pověřené touto činností však nikdo v její práci nepokračoval. V roce 1986 byla zahájena další etapa zpracování – nová celková revize a soupis fondů broumovské knihovny. Tento mimořádný úkol, stanovený Radou VČ KNV, byl dokončen v závěru roku 1988. V dalším období měla být provedena ještě evidence svozů církevní literatury, která byla v klášteře umístěna, a přitom nepatřila do fondů benediktinské klášterní knihovny. V roce 1992 byl na základě vládního usnesení fond klášterní knihovny v Broumově předán zpět původnímu vlastníkov, spolu s lístkovými kartotékami, které SVK vytvořila.

V roce 2004 byla zveřejněna souborná bibliografická databáze s názvem *Noviny, časopisy, sborníky, ročenky a výroční zprávy vydávané na území Královéhradeckého kraje v letech 1800–1965* (Noviny, časopisy, sborníky, 2004). Tato databáze vznikala v letech 2001–2003 a na její tvorbě se podílely knihovny, muzea a archivy východních Čech. Byla vydána také na CD ROMu a doplnila dvě tištěné bibliografie stejného tematického zaměření – *Soupis periodik Východočeského kraje 1966–1985* (Labuťová, 1994) a *Soupis periodik východních Čech 1986–1990* (Šimková, 1994), které byly vydány o deset let dříve.

Od 1. února 2006 se oddělení správy fondu vyčlenilo z odboru výpůjčních služeb a vznikl samostatný odbor správy fondu, jehož vedoucí se stala Martina Adametzová. Od tohoto roku byla na OSF předána z ODZF veškerá agenda týkající se vazby a převazby dokumentů.

V roce 2006 byl postupně implementován nový automatizovaný knihovní systém Aleph, který byl po řadě testování jednotlivých modulů a kontrole záznamů po provedené konverzi dat uveden 24. ledna 2007 do rutinního provozu. Na ODZF se začalo pracovat ve všech příslušných modulech (zejména Akvizice, Katalogizace a Autority) a v souvislosti s tím byl zaveden také nový systém přidělování přírůstkových čísel a signatur (byly definovány nové řady signatur, které začaly být generovány systémem, změnil se tvar přírůstkového čísla). Současně s novým automatizovaným knihovním systémem se začal v katalogizaci používat také nový bibliografický formát MARC 21, jenž nahradil do té doby užívaný formát UNIMARC.

Od června 2007 byla zavedena možnost přednostního věcného zpracování na základě požadavku čtenáře. Od listopadu 2008 bylo zahájeno přidělování předmětových hesel a unifikovaných názvů v souladu s pravidly a praxí Národní knihovny ČR. Klíčová slova jsou nadále používána pouze jako doplněk v případech, kdy je pro vyjádření obsahu díla potřeba uvést podrobnější termín, než umožňují předmětová hesla. Zároveň s používáním předmětových hesel NK ČR bylo zahájeno i přebírání přísluš-

ných třídníků MDT-MRF, které se poněkud lišily od dosud užívané verze. Knihovní fond obsahoval v roce 2008 více než 1 250 000 jednotek.

Hlavním úkolem roku 2008 bylo i pro ODZF přestěhování knihovny do nové budovy a zajištění s tím spojených činností (např. provádění potřebných změn a oprav v bibliografických záznamech a záznamech jednotek). Stěhování knihovny a přesuny fondů z budovy synagogy, prostor na nábreží i ze skladů na Pouchově probíhaly od 28. července do září. Dne 25. září 2008 byla slavnostně otevřena nová budova knihovny a od 1. října došlo ke změně organizační struktury, kdy do odboru doplňování a zpracování fondu bylo začleněno oddělení bibliografie, které bylo dříve součástí odboru speciálních služeb. Pracovníkům ODZF se přestěhováním do nových prostor splnilo dlouholeté přání mít celou zpracovatelskou linku pohromadě, na jednom poschodí, bez nutnosti složitého přenášení dokumentů z oddělení do oddělení.

2009–2017

Nové moderní prostory se staly také odpovídajícím zázemím pro moderní druhy dokumentů a informační zdroje, které mají stále větší zastoupení ve fondu knihovny.

V roce 2009 začaly do knihovny ve zvýšené míře docházet elektronické časopisy – buď se jednalo o tituly vydávané pouze v elektronické formě, nebo o dříve tištěná periodika, u kterých byl nyní změněn způsob vydávání (tato skutečnost byla vyznačena v jejich bibliografických záznamech). Elektronické dokumenty byly od roku 2009 ukládány do zvláštní složky na disku K a od roku 2012 byla tato periodika uživatelům postupně zpřístupňována prostřednictvím modulu ADAM.

Od června 2009 začaly pracovnice oddělení akvizice skenovat obálky nově získaných knih a zasílat je do celostátní databáze. Obálky publikací se staly součástí katalogizačních záznamů v elektronickém katalogu SVK.

Od října bylo v oddělení věcného zpracování zahájeno připojování obsahů publikací k bibliografickým záznamům v OPACu. Obsahy jsou z publikací skenovány a dále upravovány, prostřednictvím modulu ADAM jsou pak zpřístupněny uživatelům. Takto uložené obsahy je možné si nejen prohlížet, ale také v nich vyhledávat podle jednotlivých slov.

Autoritní záznamy jsou stahovány z celostátní databáze NKC10 i z lokální databáze HKA10. Pokud je třeba, vytvářejí se autority nové. Od října 2009 se personální autority začaly tvořit přímo online v celostátní databázi národních autorit (bylo ukončeno jejich dávkové zasílání), což si vyžádalo částečnou změnu pracovní linky zpracování dokumentů – autority začaly vytvářet čtyři pověřené pracovnice z odděle-

ní jmenného i věcného zpracování. U regionálních personálních a korporativních autorit jsou vytvářeny také podrobnější lokální záznamy, pokud možno až do úrovně REOS⁴⁶ a REFA⁴⁷.

Zvláštní pozornost je věnována regionálním personálním autoritám. Oddělení věcného zpracování se podílí na tvorbě databáze Regionální výročí, pro kterou připravuje podklady, kontroluje, opravuje a doplňuje autoritní záznamy jednotlivých regionálních osobností na dané období.

Na oddělení věcného zpracování je už od zahájení provozu v Alephu průběžně testována a ve spolupráci se systémovou knihovnicí doladěována funkčnost personálních a korporativních autorit a probíhá postupná redakce přístupových autoritních rejstříků a kontrola vazeb mezi autoritami a příslušnými bibliografickými záznamy. V rámci těchto prací jsou do Národní knihovny pravidelně zasílány tzv. nesrovnalosti, tzn. autority z lokální báze SVK, které jsou ověřené, a přitom se jejich znění liší od autorit uvedených v celostátní databázi souborů národních autorit.

V roce 2009 bylo zahájeno přidělování unifikovaných názvů, chronologických údajů a kódů zemí v souladu s pravidly a praxí Národní knihovny ČR. Pokračovala úzká spolupráce s NK ČR při tvorbě celostátní databáze geografických autorit a byly zasílány návrhy předmětových hesel, zejména týkajících se regionu. Byly zahájeny opravy záznamů personálních autorit s pseudonymy podle nových pravidel NK ČR.

Pracovnice odboru spolupracovaly s odborem informačních technologií při zasílání katalogizačních záznamů do Souborného katalogu CASLIN. Zpočátku byly záznamy předávány klasicky v měsíčních intervalech, ale od května 2009 se začaly odesílat 1x týdně. Aktualizace záznamů periodik se v souborném katalogu prováděla již od září 2007 online podle pokynů Národní knihovny.

V roce 2010 se začala zpětně doplňovat klíčová slova k beletrii v originále, cizojazyčné a dvojjazyčné beletrii pro jejich snadnější vyhledání v katalogu. V závěru roku bylo připraveno připojování anglických ekvivalentů k předmětovým heslům u bibliografických záznamů anglických publikací a publikací s anglicko-českým textem.

V březnu 2011 byl na ODZF vytvořen v rámci oddělení jmenného zpracování nový úsek digitalizace, ze kterého vzniklo 1. dubna 2014 samostatné oddělení digitalizace (Více o něm pojednává samostatná kapitola.).

Kromě jmenného zpracování nových titulů byla v roce 2011 velká pozornost věnována také kontrolám a opravám starších záznamů. Souviselo to jednak s přípravou

⁴⁶ REOS – Regionální osobnosti.

⁴⁷ REFA – Regionální faktografie.

regionálních dokumentů pro krajský projekt Digitalizace a ukládání, jednak s řešením problémů nahlášených prostřednictvím helpdesku ODZE, který byl zprovozněn v únoru 2011. Průběžně byly doplňovány do elektronického katalogu záznamy dodatečně (zejména při revizi) nalezených neuložených monografií i periodik. Zároveň se „s knihou v ruce“ pokračovalo v doplňování dříve zpětně uložených základních záznamů se signaturami do 60 000 (kromě doplnění záznamu bylo nutné přidělit přírůstkové číslo a čárový kód) a v jejich rekatalogizaci.

V roce 2012 začala SVK půjčovat elektronické knihy. Uživatelé se mohli prostřednictvím tzv. služby PDA (řízené akvizice) přímo podílet na výběru a nákupu zahraniční literatury z nabídky firmy EBSCO: na základě svého zájmu postupně vybírali dokumenty, které byly do knihovního fondu automaticky zakoupeny až do vyčerpání celkové částky, která byla na tento způsob akvizice vyčleněna. Knihovna se také zapojila do projektu České e-knihy do každé knihovny, organizovaného Městskou knihovnou v Praze: byly získány plné elektronické texty několika desítek knih z nakladatelství Academia, které byly ve fondu SVK v tištěné formě.

V oblasti jmenného zpracování byl v prvním pololetí roku 2012 zahájen rozsáhlý a dlouhodobý úkol oprav a sjednocování záznamů „nepravých“ periodik a příloh u periodik podle nově definovaných pravidel. V roce 2013 bylo obdobným způsobem sjednoceno zpracování tzv. kompletů a suplement a také tyto záznamy jsou postupně opravovány.

Do bibliografických záznamů bylo zavedeno pole 015 s číslem České národní bibliografie. V souvislosti s přípravou projektu digitalizace bylo do katalogizačních záznamů zavedeno pole 911 s údaji o digitalizaci a provedeny úpravy pole 856. Konspekt byl v roce 2012 zpřístupněn uživatelům knihovny v režimu prohlížení. Bylo dokončeno doplňování skupin Konspektu, které nebyly převedeny při konverzi z KP-systému, a tím byly záznamy připraveny pro vytvoření tematické mapy fondu knihovny – ta byla v roce 2013 zpřístupněna přes samostatný odkaz na hlavní stránce OPACu.

V roce 2013 byl vypracován pracovní postup pro získávání, ukládání, jmenné i věcné zpracování a zpřístupnění elektronických monografií a periodik. Elektronické dokumenty docházející do SVK byly systematicky ukládány a připravovány pro zpřístupnění (předtím byly od roku 2009 prozatímně ukládány do zvláštní složky na disku K). V červnu byla zpracovatelská linka pro elektronické dokumenty spuštěna, zpřístupňování probíhalo pomocí modulu ADAM (monografie se vkládají jako objekty k záznamu, u periodik se prostřednictvím ADAMa vloží link na jednotlivé ročníky uložené na serveru).

V roce 2014 bylo zahájeno soustavné čištění rejstříku personálních autorit v bázi HKA10. Jsou z ní odstraňovány ty autority, které jsou navázané na databázi Národní knihovny ČR, a nejsou regionální. Tím je postupně budována regionální báze personálních autorit.

Po téměř roční přípravě se od 1. května 2015 začaly všechny druhy dokumentů jmenně i věcně zpracovávat podle nových katalogizačních pravidel RDA. Knihovny v regionu byly zaškoleny do katalogizace podle nových pravidel na dvou školeních. Z nově aplikovaných pravidel RDA vyplývá mj. nutnost vytvářet zvýšený počet personálních autorit, a celkově je tedy tato činnost podstatně časově náročnější než dříve.

Od 1. června 2015 vstoupilo v platnost nové znění akvizičního programu, který byl v průběhu několika měsíců podstatně přepracován a aktualizován. Byly získány elektronické dokumenty od různých poskytovatelů (Levná knihovna, EBSCO – zejména Karolinum a VŠCHT) a ve spolupráci s odborem informačních technologií bylo zahájeno jejich půjčování. Pro nově zřízenou službu „Co číst“ na webu knihovny jsou každý týden vybírány vhodné tituly ke studiu i četbě a připojovány anotace.

Dne 22. února 2016 byla za účasti řady hostů a členů rodiny slavnostně otevřena Odborná knihovna prof. Františka Černého, která obsahuje více než 4 000 svazků knih a periodik z osobní knihovny tohoto významného českého teatrologa, historika českého divadla a pedagoga (narodil se 21. února 1926 v Jaroměři). SVK získala tuto pozůstalost postupně ve třech etapách v letech 2007 a 2010 darem i nákupem z prostředků zvláštní dotace Královéhradeckého kraje. Jedná se především o publikace s tematikou divadla, tedy teoretická pojednání, odborné studie a stati, ale i biografie herců či texty divadelních her. Významně zastoupena je i literatura, která se týká regionu východních Čech. Vzhledem k tomu, že se jedná o osobní knihovnu, kterou prof. Černý budoval celý život, objevují se zde i díla z jiných oborů, která ho zajímala nebo která potřeboval studovat ke své práci, a samozřejmě také beletrie, kterou četl. Fond této knihovny zůstal zachován jako celek a je umístěn v samostatné části volného výběru.

Od roku 2016 se pracovníci odboru ve zvýšené míře věnují jmennému i věcnému zpracování rezervního fondu a zapisování proveniencí, dedikací a exlibris, které jsou uvedeny ve zpracovávaných publikacích. Do zvláštních polí v bibliografických záznamech jsou průběžně zapisováni původní vlastníci (instituce i jednotlivci), věnování a exlibris ze všech zpracovávaných dokumentů, nejen z rezervního fondu.

Od začátku roku 2016 nejsou již nově vytvořené záznamy zasílány do Souborného katalogu CASLIN v týdenních intervalech, ale jsou sklízeny každý den prostřednictvím protokolu OAI-PMH.

Z důvodu ochrany knihovního fondu se od 2. ledna 2017 přestaly půjčovat mimo budovu dokumenty vydané do roku 1930 včetně, pokud je knihovna vlastní pouze v jednom exempláři.

Na konci roku 2017 bylo v knihovním fondu více než 1 400 000 jednotek. Nejsou to už pouze knihy a časopisy tištěné na papíře jako před sedmdesáti lety – mnoho současných dokumentů (nebo spíše zdrojů informací) už dokonce ani nepotřebuje žádný fyzický nosič. Ovšem stejně jako tenkrát musí knihovna být schopná tyto dokumenty a informace vyhledat a získat, zpracovat je a nabídnout svým uživatelům.

3.2 Doplnování knihovního fondu

1949–1988

V hradecké vědecké knihovně, tak jako ve všech českých a slovenských knihovnách tohoto typu, bylo doplňování knihovního fondu (akvizice) do roku 1988 plně poplatné stávajícím společenským a politickým podmínkám, což se samozřejmě projevilo na skladbě fondů. V knihovnách s právem povinného výtisku, ke kterým SVK jako krajská knihovna patřila, probíhala akvizice víceméně v ustálených rutinních procesech. Z větší části se rovnala příjmu povinného výtisku z nakladatelství z celé republiky. Další výtisky (duplikáty, popř. multiplikáty) doplňovala knihovna nákupem. Hlavním zdrojem informací o dokumentech domácí produkce byl vedle došlého povinného výtisku týdeník *Nové knihy*. Nové tituly publikací se objevovaly na pultech knihkupectví pravidelně v celé republice jeden den v týdnu (tzv. „knižní čtvrtky“). Udělat si přehled o nové knižní produkci nebyl pro knihovníka akvizitéra velký problém.

Zahraniční literatura byla nakupována prostřednictvím prodejen n. p. Zahraniční kniha a přes tzv. „fišky“ (jednalo se o jakési poukázky v určité hodnotě devizových prostředků, které byly knihovně v omezeném množství přidělovány nadřízenými orgány). Kvalitní odbornou zahraniční literaturu získávala knihovna prostřednictvím mezinárodní výměny, která se nemusela vždy omezovat jen na kontakty s „povolenými“ socialistickými zeměmi.

V SVK neexistovalo samostatné akviziční oddělení, nákupem monografií a mezinárodní výměnou se zabývala vedoucí odboru doplňování a zpracování fondů vedle své vlastní činnosti. Knihovna se věnovala i retrospektivnímu doplňování zajímavých dokumentů vydaných před jejím vznikem nebo těch, které z různých důvodů v jejím fondu chyběly.

V roce 1968 začala za účelem dalšího zkvalitnění akviziční práce pracovat akviziční komise, složená z vedoucích pracovníků SVK. Scházela se pravidelně, většinou jednou měsíčně. Byly zde řešeny zejména otázky nákupu zahraniční literatury.

Z tohoto období je v archivních materiálech uložena i první písemná podoba akvizičního programu *Směrnice pro doplňování fondů SVK, vyřazování knih a ukládání fondů v letech 1968–1970. S výhledem do roku 1975*.⁴⁸ Tento poměrně velmi podrobný dokument charakterizuje tehdejší stav fondů SVK, podává přehled o způsobech a možnostech získávání dokumentů, jednotlivých druzích a typech doplňovaných dokumentů a uvádí hlediska při tom uplatňovaná. Směrnice si všímá i problematiky vyřazování knih a rozmístění fondů do jednotlivých paprsků signatur a skladů. V úvodu se zmiňuje i možnost zřízení samostatného akvizičního oddělení, ke kterému však došlo až mnohem později.

V 70. letech 20. století byla akviziční činnost a tím i stav fondů SVK odrazem společenských a politických poměrů v Československu po roce 1968. Podle archivních materiálů proběhlo mnoho revizí a prověrek fondů a „ideově závadná“ literatura byla stahována a umísťována do trezorů a nedostupných skladů. V SVK byla zvláštní pozornost věnována získávání aktuální politické a společenskovední literatury (zejména pro studovnu politické literatury a fond bibliograficko-informační služby), regionální literatuře i doplňování příručních knihoven na všech odborech a odděleních. Vedle stále akviziční komise byla v roce 1974 navíc ustavena rozšířená akviziční komise z řad odborníků a vědeckých pracovníků spolupracujících s knihovnou, která měla 53 členů a byla rozdělena do tří sekcí – společenskovední, přírodovědné a technické (Novotná, D., 1987, s. 85). V archivních materiálech se dochovalo doporučení řídit se při doplňování fondů těmito hledisky:

1. politická a ideová hodnota,
2. hledisko potřeb socialistického státu,
3. využití vzhledem ke skladbě čtenářů,
4. hledisko spolupráce s jinými knihovnami.

SVK nadále projevovala soustavnou snahu o koordinaci nákupu literatury (zejména devizové) v rámci kraje, na dobré úrovni probíhala spolupráce s vysokoškolskými knihovnami.

⁴⁸ *Směrnice pro doplňování fondů SVK, vyřazování knih a ukládání fondů v letech 1968–1970: s výhledem do r. 1975.* Hradec Králové: Státní vědecká knihovna v Hradci Králové, 1968. 18 s. Interní materiál.

V 80. letech se akviziční komise, složená z vedoucích odboru doplňování a zpracování fondů, odboru služeb čtenářům a oddělení bibliograficko-informační služby, scházela pravidelně každý týden. Akvizice literatury se důsledně řídila současným charakterem instituce. Byla doplňována nově vycházející díla všech oborů (na základě univerzálního zaměření knihovny), ale zároveň i starší dokumenty pro studijní účely. V souvislosti s funkcí ústřední knihovny kraje byla i nadále velká pozornost věnována regionální literatuře. V knihovním fondu byly v té době zastoupeny knihy, periodika, normy, patenty, mapy, částečně firemní literatura a disertace.

V roce 1987 byly zavedeny každotýdenní „vykládací dny“. Jejich cílem bylo umožnit všem pracovníkům knihovny seznámit se s novou literaturou získanou do fondu SVK za uplynulý týden. Pracovníkům bibliografie poskytly možnost identifikovat regionální literaturu, která podléhala podrobnějšímu zpracování. Vykládací dny se konaly pravidelně v pátek od 7.30 do 9.00 hod. První vykládací den se uskutečnil 19. června 1987, od 22. září 2008 bylo pro výklad dokumentů zvoleno pondělí.

1989–2017

S novou politickou a ekonomickou situací a s masivním nástupem výpočetní techniky do knihoven došlo v 90. letech 20. století na úseku doplňování fondů k velkým změnám. Nepřehlednost knižního trhu, nárůst počtu vydávaných publikací, vznik mnoha nových nakladatelství, nekázeň nakladatelů při dodávání povinných výtisků a plnění nabídkové povinnosti⁴⁹, změny v zákonech o povinných výtiscích, nárůst cen publikací, a ne vždy dostatečné finanční prostředky k nákupu publikací – to jsou hlavní faktory, které zásadně ovlivnily množství a charakter práce úseku akvizice.

Ke zkvalitnění a racionalizaci této práce zásadním způsobem přispěla automatizace knihovních procesů a také zřízení samostatného pracoviště akvizice v roce 1990. SVK zahájila automatizaci v roce 1992 právě zautomatizováním akvizice (Svobodová, 1998, s. 107), tehdy v systému Smartlib, poté systému KP-sys, ze kterého knihovna přešla na software Aleph.

Společensko-politické změny po listopadu 1989 měly pozitivní vliv na skladbu fondů SVK. Knihovna získala publikace uvolněné ze zvláštního fondu ze skladů Státní knihovny ČSR jak do svého knihovního fondu, tak i do fondů ostatních knihoven

⁴⁹ Každý vydavatel v České republice je povinen nabídnout krajským knihovnám jeden výtisk k prodeji (Tovaryš, 2018).

Východočeského kraje. Práce na uvolňování tzv. N fondů (šlo o fond knih zakázaných cenzurou komunistického režimu) byly ukončeny v roce 1990 (Jirků, 2003, s. 18). Do knihovního fondu se vracela i dříve vyřazená literatura uložená ve vzdáleném skladu v Záhoří. V té době byl také zrušen ústřední a krajský nákup.

Velmi podstatné změny nastaly pro knihovnu v souvislosti s novelami zákonů o povinných výtiscích neperiodických i periodických publikací. Do roku 1996 získávala SVK většinu monografických publikací povinným výtiskem. V důsledku změn, které přinesl zákon č. 37/1995 Sb., přišla SVK o právo celostátního povinného výtisku, zůstalo jí jen právo na regionální povinný výtisk monografií. Od svého zřizovatele, Ministerstva kultury ČR, obdržela za tuto ztrátu kompenzaci ve výši 1 000 000 Kč, z níž se podařilo bohužel vyčerpat pouze 800 000 Kč.

I fond periodické literatury prošel obdobím „otřesu“. V únoru 2000 vešel v platnost nový tiskový zákon (č. 46/2000 Sb.), který zrušil právo státních vědeckých knihoven na povinný výtisk veškerých periodik vydávaných na území republiky. Novela tohoto tiskového zákona z druhé poloviny roku 2000 (zákon č. 302/2000 Sb.) toto právo státním vědeckým knihovnám vrátila, ale nešťastný zásah zákonodárců znamenal narušení kontinuity fondů periodik v knihovnách. Některé tituly z tohoto roku nejsou kompletní, protože chybějící čísla periodik již nebylo možné získat.

Akvizice se od 90. let 20. století nepotýkala s problémy, jak získat určitý dokument (nebyl problém získat nákupem jakoukoliv domácí či zahraniční publikaci), ale spíše jak získat dostatečné množství finančních prostředků na nákup všech potřebných a dostupných dokumentů a informačních zdrojů.

V roce 1995 došlo k vytvoření nového akvizičního programu, novelizován byl v roce 1998. Tyto akviziční programy se podrobně věnovaly zásadám doplňování knihovního fondu a speciálním pokynům pro doplňování literatury nákupem. Další akviziční program, který zohlednil změny od roku 1998 a sumarizoval dílčí pravidla od té doby stanovená, vznikl v roce 2002 a byl aktualizován v roce 2007. Měl charakter vnitropodnikové směrnice. První část popisovala profil fondu, podrobně charakterizovala činnost akvizičního oddělení a akviziční komise, určovala zdroje doplňování knihovního fondu, druhy a hlediska doplňování a druhy doplňovaných dokumentů. Druhá část směrnice stanovila speciální pravidla pro doplňování knihovního fondu nákupem. Definovala i akviziční postupy pro získávání regionální literatury Královéhradeckého kraje, které SVK vždy věnovala zvýšenou pozornost.

V roce 2007 se doplňování fondů v SVK stejně jako v ostatních knihovnách potýkalo s problémem financování. Změna DPH u knih ze 4 % na 9 %, inflace, navýšení cen poštovního, toto všechno se negativně promítlo do práce akvizice. Vzhledem

k množství přidělených finančních prostředků a k uvedeným zvýšeným nákladům musely pracovnice akvizice společně s akviziční komisí pečlivě vybírat a nakupovat dokumenty podle profilu knihovny v souladu s akvizičním programem a průzkumem potřeb tak, aby byly uspokojeny požadavky uživatelů.

Pracoviště akvizice prošlo v roce 2008 díky výstavbě nové budovy knihovny zásadní proměnou. Kromě prostorných kanceláří má k dispozici příruční sklad a druhý, větší sklad v přízemí nové budovy. Přestěhování také umožnilo dodavatelům pohodlně zaparkovat, vyložit zboží a přesuny fondů ulehčuje i několik výtahů. Akvizice v nové budově navázala na dřívější tradici a začala připravovat tzv. výkladové dny. Během nich jednotliví členové akviziční komise navrhovali dokoupení duplikátů a pracovníci z různých oddělení knihovny si mohli vybírat odborné publikace pro své příručky. První výklad v prostorách nové budovy se uskutečnil v pondělí 22. září 2008.

Akvizice získala nové zázemí, ale některé priority oddělení se nezměnily. Patří k nim především důsledné vymáhání regionálních povinných výtisků knih a celostátních povinných výtisků periodik a sledování čerpání přidělených finančních prostředků na nákup dokumentů. Vyjednání výhodných cenových podmínek pro knihovnu pomáhalo udržet množství nových knihovních jednotek přibližně na stejné úrovni i přes růst jejich cen. Díky finančně zajímavému pronájmu mohla knihovna v roce 2008 zakoupit do volného výběru velké množství české beletrie i zahraniční literatury a předplatila přístupy do zahraničních databází. V roce 2009 získala kolekci „Zlatý fond české kinematografie“ včetně autorských práv.

Oddělení akvizice se věnovalo i retrospektivnímu doplňování fondu. V roce 2007 a 2010 získala SVK darem a nákupem osobní knihovnu teatrologa profesora Františka Černého, v roce 2009 převodem soubor knih bývalé profesorské knihovny z Vyšší odborné školy zdravotnické a Střední zdravotnické školy v Hradci Králové. V roce 2012 ukončil činnost Státní výzkumný ústav sklářský v Hradci Králové a SVK převzala větší část jeho jedinečné knihovny. V roce 2014 a 2015 získala knihovna do svého rezervního fondu dokumenty z rozsáhlé knihovny Výzkumného ústavu chladírenské techniky v Hradci Králové.

V roce 2010 se SVK připojila k projektu Gutenberg (Projekt Gutenberg, 2018). Tento projekt společnosti Ringier představoval dobrovolnickou snahu digitalizovat, archivovat a distribuovat kulturní díla. Většinu získaných elektronických publikací tvořily plné texty knih se statusem volného díla. Obsah těchto volných dokumentů byl umístěn do elektronických čteček a čtenáři SVK si mohli půjčit čtečku s nahraným obsahem cca 1 800 elektronických knih domů.

V roce 2012 zakoupily pracovnice akvizice do fondu první elektronickou knihu a k ní získala knihovna zdarma kolekci s dalšími cca 3 500 elektronickými knihami. Na základě příznivého ohlasu čtenářů byly zakoupeny další elektronické knihy, tentokrát prostřednictvím modulu nazvaného PDA (Patron Driven Acquisition), tzv. řízené akvizice (Knollová, 2012). Tento model nákupu umožňuje, aby knihovna objednala pouze ty tituly, které jsou opravdu žádané uživateli. Pro další tipy na nákup elektronických knih SVK zvolila formu dotazníku. Čtenáři vybírali z nabídky titulů na stránkách knihovny a označovali preference v dotazníku. Další projekt, do kterého se pracovnice akvizice zapojily, s názvem „Budování knihovních fondů a informačních zdrojů“, řešil problematiku optimalizace povinného výtisku elektronických dokumentů (Koncepce rozvoje knihoven, 2017).

V roce 2013 knihovna vstoupila do nově vznikajícího projektu E-knihy do každé knihovny, který realizovala Městská knihovna v Praze (E-knihy do každé knihovny, [2013]). Cílem projektu bylo elektronicky zpřístupnit obsah tištěných knih. Ke knihám od vybraných vydavatelů, které knihovna vlastnila v tištěné formě, získala zásluhou projektu jejich elektronickou verzi. Zpřístupnění elektronického obsahu knihy nabízelo alternativu k situaci, kdy tištěná kniha byla půjčená. Čtenář měl možnost číst knihu přímo na počítači, ale bohužel pouze prezenčně v prostorách knihovny. Na konci roku 2014 oddělení akvizice oslovilo dodavatele elektronických knih a využilo nabídky na spolupráci s portálem Levná knihovna (Levná knihovna, [2014–]). Uživatelé knihovny měli prostřednictvím tohoto portálu k dispozici elektronické knihy z oborů práva, ekonomie, psychologie, filozofie, politologie a dalších humanitních věd. Půjčování elektronických knih přes tento portál bylo ukončeno v roce 2016 z důvodu malého zájmu uživatelů. Možná že knihovna tuto službu nabídla předčasně a uživatelé na ni ještě nebyli připraveni.

Dalším významným rokem pro akvizici byl rok 2015. Vedle „klasických“ typů dokumentů se začalo nakupovat více databází a elektronických dokumentů, příp. jejich dlouhodobých licencí. Nákup těchto nových druhů dokumentů si vyžádal úpravu akvizičního programu SVK (Pitašová, 2007) a změnu interního předpisu o oběhu účetních dokladů. Upravený akviziční plán byl schválen 1. června 2015 (Havrdová, 2015). Akvizice měla v tomto roce zakoupeno již 268 elektronických knih k půjčování. U placených elektronických zdrojů využívala konsorciální projekty a snažila se zachovávat kontinuitu těchto elektronických zdrojů. O doplňování databází a dražších titulů do fondu knihovny rozhodovala akviziční komise, která byla složená z vybraných zástupců jednotlivých oddělení. Nákup výjimečně finančně náročných dokumentů a databází schvalovala ředitelka knihovny. Doplnění knih do fondu mohli

navrhovat také uživatelé prostřednictvím formuláře „Návrh na dokoupení titulů“. Pokud návrh odpovídal profilu knihovny a pracoviště akvizice mělo dostatek finančních prostředků, titul byl zakoupen. V roce 2015 začala akvizice společně s dalšími odděleními knihovny připravovat pro čtenáře rubriku nazvanou „Co číst“ a společně s odborem služeb uspořádala čtenářskou anketu. V anketě se uživatelé mohli vyjádřit, které knihy v knihovně vyhledávají a které postrádají. Z ankety vyplynulo, že uživatelé preferují beletrii těsně před dějinami a historií, což bylo překvapivé vzhledem k charakteru knihovny. Výsledek ankety byl zohledněn při dalších nákupech, ovšem více beletrie se nakupuje jen ve finančně příznivých letech.

Rok 2016 přinesl změny v nákupu zahraničních časopisů. Většinu periodik ve studovně tvoří periodika získaná na základě povinného výtisku (zákon 46/2000 Sb., o právech a povinnostech při vydávání periodického tisku vydávaného nebo šířeného na území České republiky), ale zahraniční časopisy pro studovnu se nakupují. V roce 2016 akvizice poprvé vyhlásila výběrové řízení na předplatné zahraničních periodik.

V roce 2017 knihovna zakoupila první elektronický časopis – elektronickou verzi často půjčovaného časopisu *dTest* – a zpřístupnila ho prezenčně v prostorách knihovny. SVK se připojila k celorepublikovému projektu s názvem: „Cizojazyčná literatura“ (Machková, 2017). Tento projekt za finanční podpory státu vyhlásila Moravská zemská knihovna v Brně pro vybrané veřejné profesionální knihovny. Jedním z cílů byla podpora doplňování literatury pro potřebu rozvoje jazykových dovedností obyvatel. Každá knihovna si mohla objednat tituly v celkové hodnotě 50 000 Kč. SVK využila příležitosti zdarma si doplnit knihovní fond o nové tituly v cizích jazycích a objednala celkem 129 publikací v celkové hodnotě 42 800 Kč. Kromě obvyklé němčiny a angličtiny byly získány i knihy ve francouzštině, italštině, španělštině a ruštině. Ke zkvalitnění akviziční práce přispěl také vznik celostátní pracovní skupiny akvizitérů z knihoven, které mají právo na povinný výtisk a na nabídkovou povinnost. Tato skupina při pravidelných poradách v Národní knihovně ČR aktivně řeší problémy z akviziční praxe.

Po roce 1990 vzniklo mnoho nových distribučních sítí, internetových knihkupectví, knižních trhů, antikvariátů a tím se výrazným způsobem rozšířila nabídka všech typů dokumentů, dále se využíval a využívá denní tisk, různé katalogy, bibliografie, vydavatelské seznamy, knihkupecké seznamy a nově také internetové stránky různých vydavatelů a organizací. Významným zdrojem informací o vydaných dokumentech bývají i výroční zprávy, ve kterých organizace obvykle uvádějí svoji publikační činnost. Díky informačním technologiím mají akvizitérky možnost dozvědět se i o knihách, které si autoři vydávají sami vlastním nákladem, stejně tak o zajímavých

dokumentech vydávaných v zahraničí. Internet přesunul větší část akviziční práce do online prostředí, ale „staré“, ověřené způsoby akvizice, jako je osobní návštěva kamenného knihkupectví, antikvariátu, výstavy a knižních veletrhů, stále přetrvávají. Doplňkovou formou pro rozšíření fondu knihovny jsou dary získané od jednotlivců nebo organizací. U darovaných dokumentů se zvažuje jejich aktuálnost, stav, a zda vyhovují profilu fondu. Další možností, jak rozšířit fond knihovny, je získávání neprodejných publikací z různých projektů, grantů, výměnou dokumentů mezi organizacemi v České republice a mezinárodní výměnou s partnery v zahraničí.

Objevují se však i překážky. Není dosud celostátně vyřešena otázka povinného výtisku elektronických dokumentů: většina vydavatelů není ochotna prodávat elektronické publikace knihovnám a spolupracovat s nimi. Vysoká cena elektronických knih, nedostatek finančních prostředků na dlouhodobý nákup elektronických informačních zdrojů, různé formáty e-knih, to vše práci akviziterek komplikuje.

Dnes už v akvizici nejde jen o získávání fyzických publikací, k některým dokumentům knihovna kupuje jen licence a zpřístupňuje je elektronicky. Doplňování fondu knihovny se tak posouvá z fyzických regálů do virtuálních úložišť.

3.3 Bibliografie

Počátky bibliografie v SVK HK

Bibliografická činnost, která byla téměř od počátku nedílnou součástí SVK, vždy odpovídala stávajícím podmínkám knihovny a samozřejmě také aktuálním požadavkům doby. Ano, téměř od počátku, protože v době samotného vzniku knihovny, v roce 1949, zajišťovali provoz kromě ředitele pouze tři zaměstnanci (Novotná, D., 1989, s. 10), činnost byla tedy z podstaty věci zaměřena zejména na doplňování, zpracování a využívání fondu. V roce 1954, kdy už knihovna zcela plnila své poslání v rámci statutu vědeckých knihoven, i bibliografické služby nabyly oficiálnějšího charakteru. Zpočátku měla bibliografie cíl poměrně jednoduchý – propagovat vlastní sbírky. Postupně se ale stávala významným pomocníkem výrobních a výzkumných pracovišť, různých ústavů a škol. Tomu, jak se bibliografické oddělení rozvíjelo, odpovídá i počet stran ročně vydávaného bibliografického textu: v roce 1952 to bylo 8 stran, v roce 1958 už 138 stran (Hromádka, 1976, s. 45).

Vznikaly jak soupisy literatury, jejichž cílem bylo informovat o nových fondech vědecké i populárně-naučné literatury, tak bibliografie se zaměřením speciálním, oborovým či tematickým. Sledovala se tuzemská i zahraniční literatura, a to zejména

z oborů chemie nebo zemědělské výroby, zvláštní pozornost pak byla od počátku 60. do poloviny 80. let věnována periodickým bibliografickým přehledům textilní literatury v celostátním měřítku. Ve stejném rozsahu se na konci 60. a začátku 70. let bibliografická činnost věnovala reprografické literatuře (Vacina, 1989, s. 44). Postupem času se pak bibliografická činnost zaměřila na širší tematickou oblast, jakou je např. společenskovědní literatura, umění aj., a stále silněji se prosazovalo systematické mapování regionální literatury v celé její šíři.

Bibliografické práce byly prováděny v rámci různých oddělení knihovny, protože bibliografie v této době samostatné oddělení neměla. To vzniklo až v roce 1961 jako bibliograficko-metodické oddělení a co se týče personálního obsazení, nebylo nijak závažné – kromě vedoucího, kterým byl Karel Renč, mělo dva bibliografy. Mimo bibliografickou činnost oddělení zajišťovalo i dílčí úkoly jiných úseků, od roku 1962 byla navíc SVK pověřena funkcí metodického a konzultačního střediska knihoven východočeské sítě VTEL. Nicméně i přes určité těžkosti se bibliografická činnost nadále rozvíjela, bibliografické texty už se nepočítaly na pouhé stránky, ale na celé publikace. V roce 1960 vyšlo 7 publikací, v roce 1968 bylo vydáno 11 titulů o celkovém rozsahu 427 stran (Hromádka, 1976, s. 47–48). Touto dobou měla knihovna tři oddělení: metodicko-bibliografické, oddělení doplňování a zpracování fondu a oddělení styku se čtenářem. Bibliografická činnost byla ve druhé polovině 60. let ve velké míře ovlivňována celostátní koordinací ústředních knihoven, sítí vědeckých knihoven, přidělenou specializací i potřebami institucí a podniků v kraji (Novotná, I., 2009, s. [2]).

Regionální bibliografie

Zákonem o jednotné soustavě knihoven z roku 1959 se knihovnám dostalo povinnosti zabývat se regionální bibliografií systematicky jako celkem (do té doby byla regionální bibliografie zpracovávána různými institucemi – muzei, archivy aj. – a také různými formami). Regionální bibliografie se díky tomuto zákonu začala plně rozvíjet již na počátku 60. let – byla zpracována řada regionálních bibliografií na nejrozličnější témata nebo retrospektivní bibliografie obsahující články z deníku *Pochodeň*. Postupně začaly vznikat také bibliografie s tematikou kulturního života regionu. Každoročně byl vydáván výběrový soupis článků, statí a publikací *Východočeský kraj v tisku* (1961–1990).⁵⁰ Významným mezníkem byl rok 1966, ve kterém se uskutečnila 1. čes-

⁵⁰ Dále v letech 1991–1994 pod názvem *Východní Čechy v tisku: soupis publikací a článků*.

koslovenská bibliografická konference, jejímž úkolem bylo zhodnotit první zkušenosti se systematizací bibliografické práce, a vytyčila cíle týkající se souběžné regionální bibliografie pro jednotlivé kraje. Byla zavedena vlastní excerpce článků z vybraných regionálních periodik.

Kartotéka je základ

Počátkem 60. let se začínají v knihovně zakládat kartotéky, které jsou základem bibliografické, rešeršní a informační práce. V roce 1960 vznikla kartotéka (vlastních i získaných) bibliografií, koncem 60. let kartotéka knihovnické literatury (která v roce 1973 měla 7 500 záznamů), k interní potřebě pak kartotéka docházejících časopisů, organizace průmyslu ve VČ kraji a kartotéka technických knihoven ve Východočeském kraji. Od roku 1971 pracovalo bibliografické oddělení na sestavení informační kartotéky Informace o informacích, která obsahovala záznamy šedé literatury (Novotná, I., 2009, s. [3]). V roce 1973 byla založena kartotéka regionální literatury, rozdělená na část jmennou, systematickou, geografickou a biografickou (Hromádka, 1976, s. 60).

Léta 70. a 80.

V roce 1970 byl vydán nový organizační řád SVK a vznikl bibliograficko-metodický odbor, jehož součástí bylo i bibliografické oddělení. V roce 1973 posílilo bibliografické oddělení o další dva pracovníky (Hromádka, 1976, s. 46), celkově tedy oddělení čítalo pět osob. Je ale nutno podotknout, že bibliografické oddělení stále do jisté míry zastávalo práci jiných úseků knihovny a organizovalo metodickou činnost. Vedoucím oddělení se v roce 1973 stal Mgr. Miloslav Hromádka.

V té době vznikla dlouhodobá koncepce bibliografického oddělení, která se zaměřovala třemi směry: na regionální bibliografii (současnou i retrospektivní), na vědu a techniku a na oblast politiky a společenských věd. V rámci republiky došlo k formálnímu sjednocení bibliografických ročenek ve všech krajích, byla vytvořena jednotná pravidla popisu, zpracováno regionální věcné třídění a domluveny jednotné standardy pro tvorbu rejstříků. Ustáleny byly také zásady pro kooperační výměnu regionálních záznamů vydaných mimo region. Postupně se rozšiřovala excerpční základna regionální bibliografie, zvýšil se počet excerpovaných regionálních i celostátních periodik. Regionální bibliografie se stala doplňkem *České národní bibliografie* (Novotná, I., 2009, s. [3]). Od poloviny 70. let bibliografic-

ké oddělení koordinovalo bibliografickou činnost v kraji a bylo také metodickým centrem.

V roce 1976 se metodické oddělení vyčlenilo z bibliografického a byl vytvořen samostatný úsek bibliografický, který začal fungovat jako samostatné oddělení pod bibliograficko-informačním odborem. V roce 1979 byla k tomuto bibliograficko-informačnímu oddělení přičleněna ještě studovna politické literatury (Novotná, I., 2009 s. [3]).

V roce 1980 převzal funkci vedoucího oddělení Ladislav Vacina, který zde působil až do své předčasné smrti v roce 1992.

Ve druhé polovině 80. let se činnost oddělení zaměřovala stále více na region, zejména na tzv. koordinovaná regionální témata navržená Bibliografickou komisí Státní knihovny ČSR (Novotná, I., 2009, s. [4]). Knihovna poskytovala bibliograficko-informační služby kolektivním i individuálním uživatelům a koordinovala bibliografickou činnost veřejných knihoven kraje.

Vedoucí oddělení se stal členem subkomise pro národní a regionální bibliografii při Bibliografické komisi Státní knihovny ČSR. Na základě dohody si knihovna vyměňovala všechny bibliografické soupisy s ústředními knihovnami a dalšími kulturními institucemi. Pracovníci oddělení kvůli výměně zkušeností pravidelně navštěvovali ostatní krajské a vědecké knihovny. Velkou událostí 80. let bylo uspořádání III. národní konference o bibliografii v ČSR 3. – 4. března 1987 v Hradci Králové, na které se jako spolupořadatel podílela i SVK (Novotná, I., 2009, s. [4]).

Koncem 80. let se bibliografie orientovala na aktuální tematické bibliografie (tyto ovšem byly zastoupeny poměrně málo), nadále se zpracovávaly informace o fondech vlastní knihovny – periodicky např. nadále vycházel (již od 50. let) přehled *Přirůstky*⁵¹ – a v centru pozornosti byl samozřejmě stále systém regionální bibliografie. Ta se zaměřovala jak na souběžnou regionální bibliografii, tedy bibliografii, která průběžně zaznamenává vydávanou literaturu obsahem se vztahující k regionu, tak na tematické retrospektivní soupisy regionální literatury. Vycházely ročenky *Tvorba východočeských autorů (1980–1992) a Východočeský kraj v tisku*.

⁵¹ Pod názvy *Přirůstky Státní vědecké knihovny Dr. Zdeňka Nejedlého v Hradci Králové (1957–1958)*, *Přirůstky Krajské knihovny v Hradci Králové (1959)*, *Přirůstky Státní vědecké knihovny v Hradci Králové (1960)*, *Přirůstky SVK (1974–1990)*, *Přirůstky (1961, 1964–1973, 1991–1995)*.

90. léta

Počátkem 90. let došlo k reorganizaci některých oddělení knihovny. V roce 1993 byl schválen nový statut SVK, v budově na nábřeží byl vytvořen odbor speciálních služeb, kam spadalo také oddělení bibliografie, které se na nábřeží přestěhovalo z hlavní budovy. Vznikl tak celek tří vzájemně se doplňujících pracovišť: oddělení periodik, oddělení informačních a referenčních služeb a oddělení bibliografie.

V roce 1992 přešlo bibliografické oddělení na elektronické zpracování dokumentů a doplňování lístkové kartotéky souběžné regionální bibliografie bylo postupně omezeno. Po smrti Ladislava Vaciny v roce 1992 se snížil počet zaměstnanců oddělení na tři. V roce 1993 se stala vedoucí Jindřiška Labuťová; v témže roce již byly veškeré analytické záznamy zpracovávány v systému CDS/ISIS ve formátu MAKIS.

Personální problémy, přechod na elektronické zpracování záznamů a stěhování – všechny tyto okolnosti do značné míry ztížily chod oddělení. Stále se však pokračovalo v souběžné excerpci článků z regionálních i celostátních periodik a deníků a záznamy byly ukládány do elektronické databáze ANAL (v roce 2004 přejmenována na ENAL) v systému CDS/ISIS. Čtyřikrát ročně byly z této databáze vybírány záznamy se vztahem k dané oblasti a na disketě nebo tiskem předávány příslušným okresním knihovnám.

V roce 1992 oddělení bibliografie zpracovalo experimentální sadu záznamů, která byla v elektronické dávkové formě (na kazetě, později na disketách, od roku 1996 online přístupem) zasílána do celonárodní bibliografické článkové databáze. V roce 1993 se spolupráce s Národní knihovnou v Praze (NKP) rozběhla naplno a záznamy byly posílány v pravidelných měsíčních intervalech. NKP řídila metodiku popisu článků a výběr témat. Výběr excerpovaných regionálních periodik i článků byl ponechán na SVK. V roce 1992 začala knihovna průběžně zasílat záznamy s evidovanými údaji o regionálních periodikách východních Čech do databáze periodik NKP. Kromě toho bibliografické oddělení průběžně sledovalo přírůstky zahraniční technické literatury pro STK (1992) a spolupracovalo s knihovnou Ústavu pro českou literaturu (1995). V roce 1995 se oddělení na základě žádosti bibliografické sekce SDRUK ČR podílelo na tvorbě bibliografie *Historie měst*. Pracovníci oddělení se stali členy komise pro bibliografii při NK ČR a bibliografické sekce SDRUK ČR, pokračovali v účasti na jednáních komise pro technickou bibliografii při STK a dál spolupracovali s odbornými pracovišti regionu (Novotná, I., 2009, s. [5]).

Průběžně byly zachycovány nové regionální monografie, které se stávaly součástí fondu, byly nadále vydávány *Přírůstky*, regionální ročenky a tematické bibliografie.

Byl dokončen retrospektivní dvousvazkový *Soupis periodik východních Čech*, který byl příspěvkem královéhradecké SVK k úkolu koordinovanému Národní knihovnou ČR stejně jako Bibliografie personálních bibliografií nebo Bibliografie bibliografií východních Čech. Nadále byly vytvářeny soupisy seriálů docházejících do SVK (Novotná, I., 2009, s. [5]).

Přibližně v polovině 90. let bylo z finančních důvodů ukončeno vydávání tištěných ročenek (*Východní Čechy v tisku*,⁵² *Výročí regionálních osobností východních Čech v roce...*,⁵³ *Tvorba východočeských autorů*⁵⁴). V roce 1997 byla započata práce na bibliografických databázích Historie obcí a Bibliografie bibliografií (Novotná, I., 2009, s. [5]).

Od roku 1998 byla vedoucí oddělení, v té době zvaného oddělení bibliografie a knihovnictví, PhDr. Alena Součková. V tomto roce byla vydána poslední tištěná tematická bibliografie *Josef Váchal*.

Roky 2000–2017

Kromě databáze regionálních článků a elektronických databází Bibliografie bibliografií, Historie měst a Historie obcí byla od roku 2001 doplňována ještě báze Bibliografie personálních bibliografií.

Počátkem roku 2002 se oddělení bibliografie a knihovnictví znova transformovalo: bylo rozděleno na dvě samostatné části – oddělení služeb knihovnám a oddělení bibliografie, které bylo součástí odboru speciálních služeb a jehož vedoucí byla Mgr. Lenka Málková.

V roce 2004 bylo oddělení posíleno o jeden další úvazek, čítalo tedy tři pracovníky. Vedoucí oddělení se stala Bc. Ivana Novotná. Oddělení nadále pokračovalo v excerpci regionálních periodik v systému CDS/ISIS a doplňování dalších bibliografických bází, zasílalo záznamy do databáze ANL NK ČR a pověřeným knihovnám Královéhradeckého kraje. Pracovnice oddělení nadále pracovaly v komisích pro bibliografii v Národní knihovně ČR, v STK a v bibliografické sekci SDRUK ČR, pro kterou v tomto čase ověřovaly regionální periodika pro projekt Bibliografie českých časopisů a novin 1865–1945. Byla vytvořena databáze ediční činnosti pracovníků SVK (která ale byla zrušena po přechodu na nový knihovnický systém Aleph v roce 2007). V tomto roce

⁵² Poslední vydání v roce 1994.

⁵³ Poslední vydání v roce 1997.

⁵⁴ Vydávání ukončeno již v roce 1992.

bylo také ukončeno doplňování databází Historie měst, Historie obcí, Bibliografie bibliografií a Bibliografie personálních bibliografií (Novotná, I., 2009, s. [5]). Na webu knihovny byla zveřejněna elektronická výběrová bibliografie článků o knihovnách v kraji Knihovny v tisku, která byla až do roku 2006 v pravidelných tříměsíčních intervalech doplňována. Započala také spolupráce s Muzeem východních Čech na vytváření ročenky *Královéhradecko*.

V roce 2007 byla regionální databáze článků, do té doby přístupná pouze ze studovny SVK, převedena ze systému CDS/ISIS do systému Aleph, čímž byl umožněn online přístup k záznamům. Z toho důvodu bylo také ukončeno zasílání bibliografických záznamů knihovnám v kraji.

Z formátu zápisu záznamů MAKŠ se s novým systémem přešlo na podrobnější formát MARC 21 a k záznamům článků se začaly vytvářet personální i korporativní autority. Tyto okolnosti způsobily, že došlo k poklesu množství vytvořených záznamů o 30 %. Bylo tedy rozhodnuto, že zůstane zachován počet excerpovaných periodik a zpřísní se kritéria pro výběr článků. Konverzí dat se záznamy článků ocitly ve stejné databázi jako záznamy knih a periodik, bylo tedy nutné sjednotit popis a všechny vytvořené záznamy zpětně zrevidovat.

Oddělení se v tomto roce připojilo ke kooperativnímu projektu Slovník českých knihovníků, zaštiťovanému Sdružením knihoven ČR. Slovník má formu databáze, která byla až do roku 2014 přístupná na webu SDRUK ČR. Právě v roce 2014 převzala nad databází záštitu NK ČR, data byla konvertována do Alephu a Slovník je v současnosti přístupný přes katalogy a databáze NK ČR. Bibliografické oddělení SVK se nadále podílí na doplňování nových hesel regionálních knihovnických osobností a na aktualizaci hesel stávajících.

V roce 2008 došlo k přestěhování celé knihovny do nové budovy, což s sebou nutně neslo také značnou reorganizaci struktury knihovny, v jejímž rámci se oddělení bibliografie přesunulo pod správu odboru doplňování a zpracování fondu. V závěru toho roku byla zkonvertována do Alephu Souborná báze regionálních seriálů Královéhradeckého kraje za léta 1800–1965.⁵⁵

V roce 2009 se na oddělení bibliografie excerpovalo cca 136 titulů regionálních periodik, z nichž bylo během roku do databáze SVK uloženo 3 534 bibliografických záznamů článků; celkový počet záznamů regionálních článků v databázi dosahoval počtu 76 322. Kromě doplňování báze regionálních článků byla doplňována databáze

⁵⁵ Tato databáze vznikla v rámci výše zmíněného projektu České noviny a časopisy 1865–1945 z programu VISK 5 na základě spolupráce s organizací SDRUK a ve spolupráci s dalšími knihovnami regionu.

regionálních osobností a korporací, oddělení vedlo archiv publikační činnosti SVK, zpracovávalo přehled ediční a publikační činnost knihovny i jejích zaměstnanců a přehled článků o knihovně. Probíhala spolupráce s oddělením akvizice (dodávání informací z regionálních periodik o nových regionálních publikacích s cílem získat co nejúplněji regionální povinný výtisk), s oddělením věcného zpracování (metodika popisu), s oddělením služeb knihovnám (předávání článků o akcích knihoven regionu) a s oddělením PR (články o SVK). Na webu SVK byly nadále udržovány odkazy na online katalogy knihoven v regionu a odkazy na články o SVK v rubrice O nás v tisku ze zpravodaje *U nás*. V tomto roce oddělení převzalo i vkládání článků o knihovně na web SVK do rubriky O nás v tisku z databáze TamTam. Oddělení dále spolupracovalo s NK ČR, v pravidelných měsíčních intervalech posílalo záznamy článků z vybraných periodik do báze ANL. Pracovnice byly členkami skupiny pro analytické zpracování v NK ČR a bibliografické sekce SDRUK ČR, pravidelně se účastnily kolokvií českých, moravských a slovenských bibliografů.

V následujícím roce byla dokončena *Bibliografie Marie Kubátové*, která vyšla ve formátu PDF.

V roce 2011 došlo na poli bibliografie k velkým změnám na celostátní úrovni. Národní knihovna ČR ukončila provoz svého analytického oddělení, což s sebou přineslo významný výpadek nejen v doplňování báze ANL, ale také v zajišťování metodiky. O rok později, v roce 2012, vznikl systém ANL+, v jehož rámci krajské knihovny realizovaly navazující kooperační projekty „Obohacení záznamů článků zobrazených v ANL+ o vybraná jmenná a věcná metadata“, jejichž koordinaci zajišťovala vedoucí bibliografie SVK. Cílem bylo dopracovat metadata ze systému ANL+ a vytvořit z nich standardní bibliografické záznamy a ty uložit do báze ANL. Projekt však nebyl úspěšný, protože plné texty a metadata nebyly včas a v úplnosti do systému ANL+ dodány. Vzhledem k tomu pokračovaly knihovny od roku 2013 pod vedením SVK s projekty zaměřenými už pouze na tvorbu bibliografických záznamů, které byly uloženy do databáze ANL bez vazby na plné texty. Projekty byly realizovány za finanční podpory z grantu MK ČR VISK 9/I.

V roce 2014 nastoupila na oddělení bibliografie na místo vedoucí Mgr. Zdeňka Mikulecká a mimo to bylo toto oddělení posíleno ještě o další částečný pracovní úvazek. Má tedy čtyři zaměstnankyně, celkem na 3,2 pracovního úvazku.

Pracovnice oddělení excerpují cca 160 titulů regionálních periodik, novin, ročníků a sborníků, záznamy zpracovávají v systému Aleph, ve formátu MARC 21, a od roku 2015 podle pravidel RDA. Průměrně ročně vytvoří cca 4 000 záznamů

článků. Při zpracování souběžné regionální bibliografie se zaměřují na články s tematikou historie, kultury, vlastivědy a společenského dění v kraji a také na činnost veřejných knihoven v regionu. Databáze SVK obsahuje již více než 152 000 bibliografických záznamů regionálních článků. Ročně je zpracováno i 700 autoritních záznamů. Oddělení také koordinuje přepis lístkové kartotéky souběžné regionální bibliografie (SRB) budované v letech 1973–1992. Její systematická část obsahuje přibližně 175 000 lístků, ročně je do elektronického knihovního systému Aleph uloženo 5 000 až 6 000 záznamů článků. Celkem se již z kartotéky podařilo přepsat více než 30 000 záznamů.⁵⁶ Nadále je sledována a evidována ediční činnost pracovníků SVK, oddělení spravuje (ukládá, eviduje a doplňuje) archiv ediční činnosti knihovny, který obsahuje převážnou většinu publikací, jež knihovna a její zaměstnanci za dobu svého působení vydali. Zpracovává statistiky využívání regionálních článků a periodik.

Databáze regionální článkové bibliografie, jejíž tvorba je nejdůležitějším úkolem bibliografického oddělení, je jedinečným zdrojem pro poznání minulosti i současnosti Královéhradeckého kraje a do roku 2001 celých východních Čech.

3.4 Digitalizace

Studijní a vědecká knihovna si od počátku uvědomovala důležitost digitalizace v budoucím rozvoji knihovních služeb, a tak byla jednou z prvních institucí, které se zapojily do digitalizace ohrožených fondů v rámci nově vzniklého dotačního programu VISK 7 – Kramerius. Hned v roce 2001 SVK realizovala první projekt na digitalizaci regionálních periodik. Další projekty potom následovaly každý rok od roku 2005 až po současnost a pomalu, ale jistě vytvářely základ regionální digitální knihovny. Velkým zlomem pak byla realizace tzv. krajského projektu z IOP, díky které nejenže rapidně vzrostlo množství dokumentů v Digitální knihovně SVK HK, ale začalo se formovat prozatím nejmladší oddělení krajské knihovny – oddělení digitalizace s vlastním digitalizačním pracovištěm...

VISK 7

Ale zpátky do roku 2001, kdy SVK realizovala v dotačním programu VISK 7 – Kramerius projekt Zpřístupnění ohrožených seriálů prostřednictvím digitálních kopií na CD-R. Digitalizovány službou byly tituly *Pochodeň* (roky 1951–1965), *Český severo-*

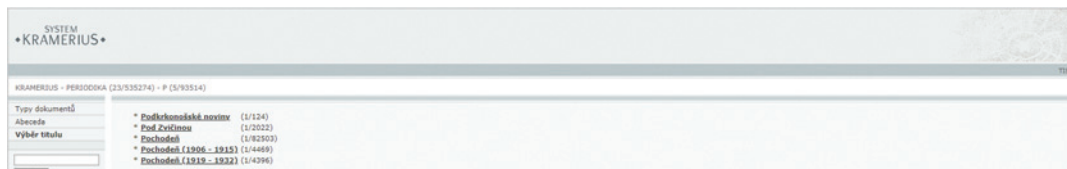
⁵⁶ V letech 2010–2016 se do projektu zapojilo i deset pracovníků odboru služeb, které uložily 20 313 záznamů.

východ, Pod Zvičinou a Královéhradecko. Poté knihovna zreplikovala některá periodika z projektů Muzea východních Čech a také zdigitalizovala službou (z vlastních zdrojů) téměř stovku vybraných regionálních monografií. Od roku 2005 pokračovala v projektech z VISK 7 – každý rok se pod názvem Reformátování dalších ročníků regionálních novin *Pochodeň* a jejich zpřístupnění prostřednictvím digitálních kopií zdigitalizovala další část periodika *Pochodeň*. Při digitalizaci byla využívána technika mikrofilmování a následného skenování, od roku 2013 již jen metoda přímého skenování (mikrofilmy už zhotovovány nebyly). Pro zdigitalizované svazky byly také v rámci projektu pořizovány ochranné obaly. Po dokončení digitalizace titulu *Pochodeň* byly od roku 2012 (v projektech pod názvem Reformátování dalších ročníků regionálních novin *Pochodeň* a navazujících titulů) postupně digitalizovány i navazující tituly (*Deník Pochodeň a Hradecké noviny*).

Od „cédéček“ k systému Kramerius

Zpřístupnění zdigitalizovaných titulů čtenářům se odehrávalo nejprve ve studovně z CD, v roce 2006 pak byl v knihovně nainstalován systém Kramerius pro správu a zpřístupnění digitálních dokumentů. Ukázalo se, že ze zdigitalizovaných dokumentů je pro tento systém vhodná pouze nepatrná část. Ve spolupráci s Národní knihovnou ČR a Muzeem východních Čech (jako vlastníkem autorských práv) byly získány nové verze těchto dokumentů a v průběhu roku tak mohly být do systému Kramerius všechny dokumenty postupně naimportovány. V letech 2007 a 2008 byly doplňovány chybějící roky u některých periodik a prováděny opravy. V roce 2009 došlo k instalaci nové verze systému Kramerius, která umožnila mj. fulltextově vyhledávat i exportovat dokumenty do PDF. Do systému byly na základě smlouvy s Národní knihovnou ČR replikovány žádané *Národní listy* (1861–1941) a ze zdrojů SVK importována *Pochodeň* (z let 1966–83) a více než 90 různých monografií. Migrace dat ze starého systému do nového byla dokončena v roce 2010, poté byl původní systém (Kramerius 2) odstaven a server vypnut. V té době Kramerius 3 (K3) obsahoval celkem 22 titulů periodik a 90 monografií. Vývoj systému K3 byl v roce následujícím ukončen a systém byl v knihovnách postupně nahrazován novější verzí, Krameriem 4 (K4). K instalaci K4 došlo v SVK v roce 2012, v témže roce proběhla i část konverzí (kdy se převedlo cca 30 % dokumentů). Konverze pokračovaly i v roce 2013, přičemž u části dokumentů se konverze nezdařila a měly být postupně opraveny, aby po přesunu na jiné úložiště mohl být nový systém zpřístupněn uživatelům. Ke spuštění do ostrého provozu došlo (po delším testování) až v listopadu 2014. Předchozí systém K3 musel zůstat v provozu

i nadále, protože ne všechny dokumenty se podařilo do nové verze převést, ale nebyl už aktualizován a doplňován o nově zdigitalizované tituly. Ani v letech 2015–2017 se situace nezměnila – primárně byl sice provozován systém novější (nyní už K5, v různých verzích), ale neaktualizovaný systém K3 zůstal k dispozici uživatelům také.

Obr. 42: Kramerius 3

Obr. 43: Kramerius 4

Od projektových záměrů k oddělení digitalizace s vlastním pracovištěm

Ale jak (a čím) se vlastně digitální knihovna v systému Kramerius plnila a plní? Nejprve, jak již bylo uvedeno, daty z výše zmíněných projektů z VISK 7. Postupem času však knihovna uvažovala i o jiných možnostech digitalizace, a když se začala krajským knihovnám rýsovat možnost podání digitalizačního projektu v rámci Integrovaného operačního programu (IOP), byla SVK už od počátku velmi aktivní. Od prvních plánů a příprav (v roce 2009) však uběhlo hodně času, než počátkem roku 2014 konečně došlo k realizaci projektu (Jirků, 2017). Jedním z nejpodstatnějších úkolů v první fázi byla příprava seznamů titulů, které by přicházely v úvahu k digitalizaci, kdy byla vytipována část regionálního fondu (cca 900 000 stran monografií i periodik). Počátkem roku 2011 dostala knihovna v souvislosti s připravovaným projektem jeden úvazek na zajištění práce s digitálními a elektronickými dokumenty a k 1. březnu tak mohl být vytvořen zcela nový úsek digitalizace (v rámci oddělení jmenného zpracování na odboru doplňování a zpracování fondů). Tím se situace

značně zjednodušila a zpřehlednila, protože do té doby se o přípravu projektu staralo postupně několik lidí z různých oddělení. Současně se vznikem zatím jednočlenného úseku digitalizace byla z pracovníků různých oddělení knihovny ustavena i pracovní skupina pro digitalizaci. V rámci skupiny bylo mj. rozhodnuto o změnách v katalogizaci digitalizovaných dokumentů, včetně propojení katalogizačního záznamu tištěného dokumentu na digitalizovaný dokument v systému Kramerius odkazem v poli 856 (ve formátu MARC 21). Také byla vypracována a schválena Koncepce digitalizace a získávání a zpřístupňování digitalizovaných dokumentů a elektronických zdrojů ve Studijní a vědecké knihovně v Hradci Králové, ale hlavně byla pozornost zaměřena na přípravu krajského projektu Digitalizace a ukládání. Jelikož výzvu z IOP od počátku provázelo zpoždění, více než přípravné práce nebylo možno zatím provést. Projekt, ve kterém SVK působila jako partner budoucího žadatele o dotaci, tedy Královéhradeckého kraje, měl zahrnovat digitalizaci nejen fondu SVK, ale i dalších paměťových institucí kraje. SVK se ujala i metodického vedení a koordinace přípravných prací mezi institucemi a v tomto období mj. kontrolovala na duplicitu seznamy titulů plánovaných k digitalizaci všech zapojených institucí – seznamy navzájem, potom oproti záznamům v registru digitalizace a procházela i jednotlivé digitální knihovny jiných českých knihoven: to vše kvůli zjištění, zda už nejsou vybrané tituly digitalizovány jinde (tyto pak byly vyřazeny). Jelikož digitalizovat se měly primárně regionální dokumenty, byly také zpracovávány seznamy regionálních osobností (jejich děl a děl o nich), které by byly k digitalizaci vhodné.

K realizaci projektu digitalizace regionálních monografií a periodik z knihovních fondů paměťových institucí Královéhradeckého kraje (projekt Digitalizace a ukládání, IOP – výzva o8 pro kraje) nedošlo ani v roce 2012. Knihovna nadále pokračovala ve spolupráci s Královéhradeckým krajem a Centrem evropského projektování v přípravě projektu a výběrových řízení. Pro uložení dat z projektu bylo rozhodnuto o zakoupení síťového úložiště. Na odboru doplňování a zpracování fondů (ODZF) byla téměř dokončena rekatalogizace fondu vybraného k digitalizaci v této fázi, dále se aktualizovaly informace o přípravě k digitalizaci v záznamech v Souborném katalogu ČR a průběžně byly posílány žádosti o přidělení čísel ČNB u dokumentů, které je neměly, a kterým přísluší. Po rekatalogizaci již dříve digitalizovaných periodik a monografií z fondu SVK byly v katalogizačních záznamech tištěných dokumentů doplněny (či opraveny) odkazy na zdigitalizovanou verzi dokumentu, aby se k nim uživatel dostal jednoduchou cestou i z OPACu. U dokumentů v Digitální knihovně SVK HK (v systému Kramerius) byla hranice volně přístupných děl posunuta na r. 1900. V druhé polovině roku se začalo posílat hlášení do registru digitalizace dávkovým

importem MARCxml z Alephu, což nahradilo dříve ručně vyplňované tabulky. V pracovní skupině pro digitalizaci se dále řešila otázka zobrazování údajů o digitalizaci v OPACu, zpracování digitalizovaných dokumentů a zpracování a způsob zpřístupňování elektronických zdrojů. K získávání, ukládání, jmennému i věcnému popisu a zpřístupnění neplacených e-zdrojů proběhlo během roku několik schůzek. Bylo zvoleno zpřístupňování pomocí modulu ADAM, kdy se monografie vkládaly jako objekty přímo k záznamu, zatímco periodika se kvůli zachování hierarchické struktury ukládala na webserver a přes modul ADAM na ně vedly odkazy. V roce 2013 se pak podle vytvořeného *Pracovního postupu pro získávání, zpracování, ukládání a zpřístupnění elektronických monografií a periodik* začaly dokumenty systematicky zpracovávat. Byly připraveny smlouvy o poskytování elektronických online zdrojů (pro vydavatele) a licenční smlouvy (pro autory) a na webu SVK byla vytvořena sekce Pro vydavatele mj. s informacemi o akvizici elektronických zdrojů a smlouvami ke stažení, kromě toho byli systematicky oslovoováni vydavatelé obecních a městských zpravodajů. Na úseku digitalizace se začalo se zpřístupňováním regionálních periodik – elektronických verzí tištěných periodik či přímo elektronických periodik (k 31. prosinci 2013 bylo zpřístupněno 32 titulů v elektronické formě, z toho u 25 byly uzavřeny smlouvy s vydavateli na volné zpřístupnění). V rámci projektu Městské knihovny v Praze E-knihy do každé knihovny byly také zpřístupněny elektronické verze knih (především z nakladatelství Academia, celkem 110 titulů), které však bylo možno zpřístupnit jen v budově SVK na vymezených počítačích. U těchto elektronických zdrojů byl stejně jako u digitalizovaných dokumentů řešen přístup pro uživatele přes odkazy v OPACu.

Elektronické zdroje však nebyly tím nejdůležitějším – především intenzivně pokračovaly přípravy krajského projektu. SVK koordinovala přípravné práce ostatních zapojených knihoven a začala s přípravou dávek pro digitalizaci službou. Dále se podílela na přípravě zadávací dokumentace k výběrovému řízení na dodavatele služby digitalizace a na dodavatele vybavení krajské digitalizační jednotky. Po úspěšných výběrových řízeních pak kraj koncem roku 2013 uzavřel smlouvy s vybranými dodavateli. Co se původně jevilo jako nedostatek, ukázalo se nakonec jako výhoda. Díky zpoždění projektu měla knihovna dostatek času na pečlivou rekatalogizaci „s knihou v ruce“ a také již byly v době vyhlášení výběrových řízení k dispozici metadatové standardy NDK (Jirků, 2016). V roce 2013 také byla uzavřena smlouva o odborné praxi s FF UHK (Katedra pomocných věd historických a archivnictví) a započaly praxe studentů na úseku digitalizace, které pokračovaly i v roce následujícím.

Rok 2014 byl pro digitalizaci v SVK přelomový. Počátkem roku konečně započala realizace krajského projektu z IOP Digitalizace a ukládání.⁵⁷ Úsek digitalizace byl díky pochopení zřizovatele posílen od konce února 2014 o další úvazek (pro práci s elektronickými zdroji) a kromě dvou kmenových zaměstnanců patřili pod úsek navíc i tři pracovníci placení z projektu, kteří zajišťovali jak přípravu a agendu pro digitalizaci službou, tak i vlastní digitalizaci na Krajské digitalizační jednotce (KDJ). Od 1. dubna byl úsek přetvořen v samostatné oddělení digitalizace (pod ODZF), jehož úkolem bylo především zajistit provoz KDJ a další práce na krajském projektu, a také zajistit práci s elektronickými zdroji. Ale zpět k realizaci projektu. Jako první proběhla 24. února 2014 v suterénních prostorách knihovny instalace KDJ. Pracoviště, které mělo produkovat balíčky podle NDK standardu, bylo vybaveno knižním skenerem Bookeye 3 A2, dvěma pracovními stanicemi, SW pro zpracování skenů BCS-2 a open source SW pro metadatový popis ProArc, součástí dodávky byla také licence pro OCR (ABBYY Recognition Server) na 15 000 stran měsíčně. K tomuto datu započal testovací provoz. U této zakázky nenastaly větší problémy; dodávka sice v termínu nebyla kompletní, ale všechny nedostatky byly postupně odstraněny a výsledkem bylo kvalitně vybavené pracoviště, produkující balíčky podle aktuálního NDK standardu. Po faktickém ukončení tříměsíčního intenzivního testování byla provedena reinstalace ProArcu a koncem června pracoviště přešlo do rutinního provozu. V běžném provozu se projeví vedle výhod i nevýhody open source řešení, ale dodavatelem byly průběžně prováděny nejen opravy chyb v systému ProArc, ale i úpravy nebo vylepšení funkcí na základě připomínek knihovny. Celkem bylo na KDJ za rok 2014 naskenová-

Obr. 44: Vybavení KDJ – knižní skener

⁵⁷ III. Digitalizace a ukládání, reg. č. projektu: CZ.1.06/2.1.00/08.07379, spolufinancovaný Evropskou unií z Evropského fondu pro regionální rozvoj z Integrovaného operačního programu, prioritní osy 2 Zavádění ICT v územní veřejné správě – Cíl Konvergence, oblasti podpory 2.1 Zavádění ICT v územní veřejné správě.

no, opatřeno metadaty a vyexportováno 302 monografií, do K4 jich bylo naimportováno v daném roce 216. Dále byla zpracovávána periodika – naskenováno a opatřeno metadaty bylo 13 titulů.

Jestliže dodávka a provoz KDJ byly bez větších závad, v druhé části projektu – digitalizace službou, kde mělo být zdigitalizováno 500 000 stran – byly podstatně větší problémy. V prvním pololetí probíhala především komunikace s dodavatelem služby ohledně podoby výsledných skenů a byly prováděny kontroly a vracení nevyhovujících vzorků. Také bylo třeba dohlížet na dodržování podmínek sjednaných ve smlouvě, velkým problémem byla chybějící kontrola kvality u dodavatele. Až na konci června pak byla odevzdána první zpracovaná dávka, která však nemohla být pro množství chyb akceptována. Situace se zlepšila až se vstupem subdodavatele a dalšími změnami u dodavatele, a konečně se začalo na zakázce systematicky pracovat. Problémy s kvalitou a dodržováním termínů sice přetrvávaly, ale obecně se spolupráce zlepšila a dodavatel začal postupně odevzdávat hotové dávky. Žádná z dávek však nebyla na straně knihovny akceptována bez výhrad (odevzdávaná data procházela na oddělení digitalizace důslednou kontrolou). Data z hotových dávek pak byla nakopírována do úložiště, odevzdávané HDD ponechány jako záloha, a také samozřejmě naimportována do digitální knihovny a zpřístupněna uživatelům. Digitální knihovna SVK HK byla od 4. listopadu 2014 provozována v systému Kramerius 4 a obsahovala v naprosté většině regionální fond – dokumenty vztahující se k území současného Královéhradeckého kraje. Systém Kramerius 4 byl uživatelsky přívětivější než předchozí verze: např. u nově digitalizovaných titulů umožňoval uživateli rychlejší a příjemnější práci s obrázky a vyhledávání nejen v metadatech, ale velmi přesné hledání v plných textech (kromě textového OCR se u NDK balíčků povinně vytvářelo i alto.xml se souřadnicemi každého slova na konkrétní straně). Na konci roku obsahovala DK 22 titulů periodik a více než 300 monografií. Pokračovala také koordinace přípravných prací ostatních knihoven zapojených do krajského projektu digitalizace a na podzim proběhl svoz dokumentů připravených k digitalizaci z těchto institucí.

Ač byl těžištěm práce oddělení krajský projekt, neustala ani práce s elektronickými dokumenty docházejícími do SVK. Byli oslovováni vydavatelé regionálních periodik a uzavírány nové smlouvy. V roce 2014 bylo zpracováno a zpřístupněno 50 nových elektronických periodik (z toho 35 na základě smlouvy volně přes internet a 15 v souladu s autorským zákonem pouze v budově na vyhrazených počítačích). Zpracovány a zpřístupněny byly také monografie (11 nových titulů v roce 2014, celkem 23). Zkušenosti knihovny ze získávání, zpracování a zpřístupňování elektronických

kých zdrojů byly úspěšně prezentovány na mezinárodním semináři, který nesl název Akvizícia, budovanie, sprístupňovanie a ochrana knižničných e-fondov – e-knihy v depozitároch a konal se 29. dubna 2014 v ŠVK Banská Bystrica (s příspěvkem „Elektronické dokumenty od získání po zpřístupnění – praxe SVK HK“ vystoupila Mgr. Lucie Jirků). Pokračovala také spolupráce s Městskou knihovnou v Praze v rámci projektu E-knihy do každé knihovny – k záznamům tištěných monografií z nakladatelství Academia byly v modulu ADAM přidávány elektronické verze titulů (přístupných v budově na vyhrazených počítačích).

V roce 2015 v rámci této spolupráce přibýlo do fondu SVK 74 nových titulů z nakladatelství Academia a VŠCHT v elektronické podobě. Dále bylo uzavřeno 21 nových smluv na zpřístupnění e-zdrojů. Nejdůležitější však stále byl krajský projekt Digitalizace a ukládání, který byl počátkem roku 2015 akceptací posledních disků s daty zdárně ukončen. Březnem započalo období udržitelnosti projektu. Ta měla být zajištěna provozem KDJ, což však mohl být problém, protože se třemi pracovníky na dohody, kteří pracovali na KDJ, se v projektu počítalo pouze pro realizační fázi projektu. Naštěstí zřizovatel zareagoval rychle a knihovna hned k 1. březnu dostala do stavu další úvazek právě pro práci na KDJ. Oddělení tedy v té době mělo už tři stále plné úvazky. K tomu se ještě SVK rozhodla využít možností projektu ÚP Odborné praxe pro mladé do 30 let a od března tak na digitalizaci nastoupilo na časově omezenou dobu i několik těchto absolventů, takže personální problémy, se kterými se v době udržitelnosti projektů z IOP potýkaly jiné krajské knihovny, se v SVK podařilo vyřešit a na provozu KDJ se přechod z realizační fáze do fáze udržitelnosti výrazně neprojevil. Na KDJ se v prvním pololetí kromě digitalizace vlastního fondu SVK dokončovala digitalizace fondů ostatních zapojených knihoven, a především byla důsledně kontrolována data z digitalizace službou (dodavatelé bylo postupně vystaveno devět reklamací). Během roku pak muselo kvůli chybě v NDK exportu v systému ProArc dojít ke kompletní opravě odevzdaných balíčků; týkalo se to všech balíčků z digitalizace službou a veškeré produkce KDJ do března 2015. V průběhu roku byly odevzdané balíčky z digitalizace službou naimportovány do K5 a zpřístupněny uživatelům v Digitální knihovně SVK HK. Do K5 byla průběžně importována také data z produkce KDJ. K 31. prosinci 2015 obsahovala DK všechna data z digitalizace službou a vše hotové z produkce KDJ. Na KDJ bylo během roku 2015 kompletně zpracováno včetně importu do DK celkem 471 monografií a 45 titulů periodik. Při zvýšení úvazků na práci na oddělení digitalizace (po nástupu pracovníků z projektu ÚP) bylo v období březen až květen 2015 průměrně zpracováno cca 14 000 stran za měsíc, v měsících září až listopad 2015 při nižším počtu úvazků (tři plné) pak bylo průměrně zpracováno 11 000

stran za měsíc. V průběhu roku se začal ve větší míře objevovat problém se skenerem (který však neznemožňoval běžnou produkci KDJ); proběhlo několik oprav, ale do konce roku se nepodařilo problém odstranit. S problémy se oddělení digitalizace začalo potýkat i v produkčním systému ProArc. Z důvodu velkého objemu dat a nedostatku místa na lokálním disku muselo dojít k přesunu úložiště Fedora na síťový disk. Přesun ProArcu na virtuál byl dodavatelsky realizován ve třetím čtvrtletí roku 2015. Zároveň pro zjednodušení budoucích dokompletací periodik a pod. byl zprovozněn druhý ProArc, kam byla přenesena všechna data z digitalizace službou (cca 18 TB). Co se týká samotného open source systému ProArc, oddělení se aktivně podílelo i na vývoji systému ProArc a RDflow, který zaštiťuje Knihovna Akademie věd ČR, účastnilo se jednání vývojového týmu, připravovalo podklady a testovalo a připomínkovalo vývojové verze systému.

„Úklid“ po realizační fázi pokračoval a týkal se nejen dat, ale i fyzických dokumentů. Do skladu byly vráceny všechny svazky včetně těch, které byly po digitalizaci na převazbě. V červnu byla definitivně vyklizena přípravná digitalizace v bývalém Internet clubu (používaná v realizační fázi především k přípravě pro digitalizaci službou) a uvolněna k jiným účelům. Pokračovala také spolupráce s dalšími knihovnami zapojenými do krajského projektu. Během prvního pololetí byla na KDJ dokončena digitalizace fondů ostatních knihoven a postupně během roku byly všechny svazky vráceny zpět do knihoven. Ve druhé polovině roku byla vytvořena smlouva o zpřístupnění fondů těchto knihoven přes DK SVK HK. Ve druhé polovině roku také byla ve spolupráci s OIT zprovozněna služba EOD (digitalizace knih na objednávku). Služba byla nabízena na webu knihovny a v OPACu byly odpovídající tituly doplněny tlačítkem EOD.

Digitální knihovna SVK HK, provozovaná v systému Kramerius (ke konci roku ve verzi 5.2.0), obsahovala k 31. prosinci 2015 celkem 1 019 438 stran, 939 monografií a 140 titulů periodik – díky krajskému projektu tedy velmi významně narostl její obsah. Z toho 185 234 stran (tj. cca 18 % obsahu DK) bylo veřejně přístupných z internetu, plné texty ostatních dokumentů byly přístupné na vymezených počítačových stanicích v budově knihovny. V březnu byla DK SVK HK zpřístupněna také v mobilní aplikaci Kramerius, vyvíjené Moravskou zemskou knihovnou (pro Android), během roku byla založena facebooková stránka pro propagaci Digitální knihovny SVK HK a v ní zpřístupněných digitalizovaných dokumentů. Na jaře proběhlo školení K5 pro zájemce z řad pracovníků odboru služeb. Co se týká propojení s OPACem, do bibliografických záznamů byly zpětně doplněny odkazy na digitalizované dokumenty zpřístupněné v DK SVK HK a odkazy na nové přírůstky byly již doplňovány průběžně.

Aby se ještě více zhodnotila vynaložená práce a zjednodušil přístup uživatele k plným textům, byl vytvořen interní projekt Doplňování odkazů na digitalizovaný dokument do záznamů článků (do té doby byly odkazy doplňovány u periodik pouze na úrovni titulu). V dubnu až prosinci doplňovaly pracovnice oddělení digitalizace a pracovnice z projektu ÚP do katalogizačních záznamů článků odkazy na digitalizované výtisky periodik v Digitální knihovně SVK HK (např. periodik *Noviny Jičínska*, *Krkonošské noviny*, *Jiskra Rychnovska* či *Krkonoše*). Celkem bylo propojeno 6 493 záznamů.

Propojování záznamů článků a plných textů v DK SVK HK pokračovalo i v roce 2016, během něhož bylo propojeno 6 109 záznamů (téměř 4 500 těchto záznamů pocházelo z významných regionálních novin *Pochodeň*). Pokračovala také udržitelnost krajského projektu, zajištěná provozem KDJ; na KDJ bylo během roku 2016 kompletně zpracováno (včetně importu do DK) celkem 492 monografií a 22 titulů periodik (celkem 85 088 stran). Průměrně bylo měsíčně kompletně zpracováno cca 7 000 stran a naskenováno cca 14 000 stran. Stejně jako v roce předchozím se řešil problém se skenerem, došlo např. k výměně základní desky či disku, a posledním zásahem v listopadu měl být problém definitivně odstraněn. I nadále oddělení spolupracovalo v rámci vývojového týmu KNAV na vývoji systémů ProArc a RDflow (v roce 2016 byla v produkci KDJ používána verze ProArcu 3.0.1).

Digitální knihovna SVK HK (v roce 2016 v systému K5, verze 5.3.3) se opět rozrostla. K 31. prosinci 2016 bylo v DK zpřístupněno celkem 1 133 323 stran z 1 464 monografií a 170 titulů periodik. Z toho 225 982 stran (tj. cca 20 % obsahu DK) bylo veřejně přístupných odkudkoli, plné texty ostatních pak na vymezených počítačových stanicích v budově knihovny. Koncem roku 2015 a v průběhu prvního pololetí 2016 byly uzavřeny smlouvy o zpřístupnění s pěti knihovnami zapojenými do krajského projektu (Knihovna města Hradce Králové, Knihovna Václava Čtvrťka v Jičíně, Krkonošské muzeum ve Vrchlabí, Regionální muzeum a galerie v Jičíně a Muzeum Podkrkonoší v Trutnově), v průběhu roku byly pak přes virtuální sbírky v DK SVK HK jejich digitalizované dokumenty zpřístupněny uživatelům. Dále byly vytvořeny ucelené virtuální sbírky k regionálním osobnostem (např. J. Škvorecký, V. K. Klicpera, K. J. Erben a další). Celkem DK SVK HK obsahovala digitalizované dokumenty v 10 jazycích; nejvíce byla zastoupena čeština, nezanedbatelné množství dokumentů bylo i v němčině, angličtině a ruštině. Data z Digitální knihovny SVK HK byla od druhého čtvrtletí 2016 sklízena do České digitální knihovny.

A protože se objevila další možnost využití evropských dotací pro digitalizaci knihovního fondu, tentokrát z IROP (specifický cíl 3.1 Zefektivnění prezentace, posí-

lení ochrany a rozvoje kulturního dědictví), začal se intenzivně připravovat nový projekt, který měl být podán přes ITI hradecko-pardubické aglomerace. Podařilo se zachovat osvědčený model, kdy žadatelem o dotaci není knihovna, ale zřizovatel. Příprava s předstihem se vyplatila. Výzva ITI hradecko pardubické aglomerace byla vyhlášena 11. října, o pár týdnů později již knihovna prezentovala projektový záměr, který pak byl 15. listopadu schválen Řídícím výborem ITI, a nic již nebránilo budoucí realizaci projektu Zvýšení ochrany fondu a komplexní řešení ukládání a zálohování digitálních dokumentů v SVK HK. Projekt měl (vzhledem k nastavení podmínek výzvy) více výstupů: posílení klimatizace a doplnění zvlhčování do stávajících vzduchotechnik; modernizace síťové infrastruktury a zajištění zálohování (2 servery, backup diskové pole, zálohovací SW, pásková knihovna) a rozšíření digitalizačního pracoviště. Příprava i realizace projektu, koordinované oddělením digitalizace, byly tedy výsledkem spolupráce digitalizace s ekonomicko-provozním odborem a odborem informačních technologií.

Personálně oddělení digitalizace fungovalo v modelu 3 + 1 (3 stálí zaměstnanci + 1 dočasný pracovník z projektu Záruky pro mladé v Královéhradeckém kraji). I nadále se pokračovalo v práci s e-zdroji. Nově se začalo se systematickým vytvářením jednotek pro digitalizované dokumenty – nejprve pro dokumenty vytvořené v roce 2016 (372 jednotek) a dále zpětně pro dokumenty vytvořené v roce 2015 (822 jednotek). Mimo běžné činnosti se pak oddělení věnovalo také plánování celokrajské kampaně pro rok 2017 Digitalizace v knihovnách...

Čtvrtý rok plnění koncepce rozvoje knihoven Královéhradeckého kraje byl zaměřen právě na digitalizaci. Cílem celokrajské kampaně v roce 2017 (s názvem Digitalizace v knihovnách, s mottem Otisk papíru v digitálním světě) bylo seznámit veřejnost s přínosy digitalizace a možnostmi, které skýtá – od ochrany knihovních fondů až po zpřístupnění v digitálních knihovnách. Pro oddělení digitalizace to znamenalo intenzivní publikační činnost (10 článků ve zpravodaji *U nás* a 4 v občasníku *X plus* zajištění dalších článků od externistů), přípravu podkladů pro propagaci, lektorské zajištění školení práce s digitálními knihovnami pro začátečníky či prezentaci na celostátních odborných akcích – např. příspěvky na semináři VISK 7, konferenci Archivy, knihovny, muzea v digitálním světě 2017 či regionální Královéhradecké knihovnické konferenci – a příspěvek byl publikován také ve sborníku konference Knihovny současnosti 2017. V rámci kampaně se však uskutečnila především série prakticky zaměřených exkurzí na KDJ, nazvaných Zkus si zdigitalizovat knihu. Při těch si zájemci sami vyzkoušeli skenování, úpravy skenů i metadatový popis v systému ProArc, poznali na vlastní kůži pracnost a zdlohavost celého procesu

a ověřili si, že digitalizace zdaleka není jen skenování. Těchto velmi kladně hodnocených exkurzí se během roku zúčastnilo celkem 115 zájemců v 19 termínech. Konalo se 9 exkurzí pro knihovníky (celkem 67 knihovníků: 25 zaměstnanců SVK, 42 z různých knihoven Královéhradeckého kraje), 8 exkurzí pro veřejnost (27 účastníků) a 2 exkurze pro studenty (21 studentů). Téma se ukázalo zajímavým i pro média a pracovníci oddělení tak propagovali exkurze v Českém rozhlasu (2 reportáže) a Východočeské televizi V1 (reportáž z první exkurze pro veřejnost).

Zkus si zdigitalizovat knihu!

Co vše obnáší proces digitalizace knihovního fondu?
Kolik kliknutí je třeba, aby se kniha dostala
z analogové formy do formy digitální?
Přijďte si to vyzkoušet na vlastní kůži při speciálních
exkurzích na oddělení digitalizace SVK HK
(digitalizace@svkhk.cz).
Těšíme se na vás.

**DIGITALIZACE
V KNIHOVNÁCH**

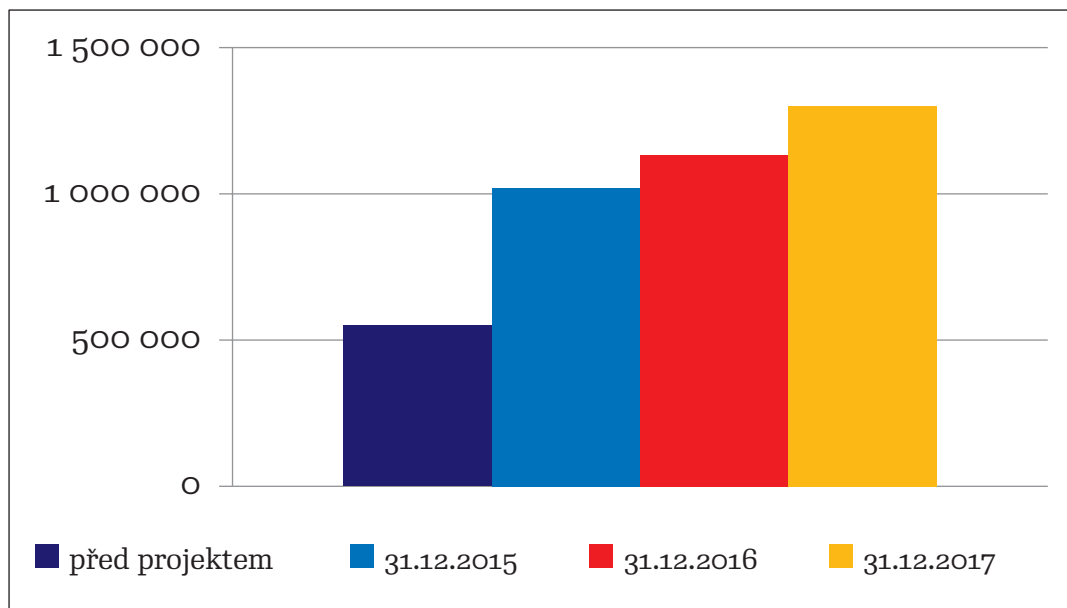
Obr. 45: Plakát na akci Zkus si zdigitalizovat knihu

Kromě těchto atypických aktivit pokračoval i běžný provoz. Během roku bylo na KDJ naskenováno 103 990 stran monografií (591 titulů) a 70 336 stran periodik (53 titulů), u některých periodik se dokončovala digitalizace započatá v roce předchozím. Průměrně bylo měsíčně naskenováno 14 500 stran. V produkci byl po celý rok používán ProArc v. 3.3 (vývojová verze). Kramerius byl v průběhu roku několikrát upgradován (v červnu proběhl upgrade na verzi 5.3.6, v srpnu na verze 5.3.7 a 5.3.8 a od 26. září pak byla používána verze 5.3.9). K 31. prosinci 2017 bylo v Digitální knihovně SVK HK zpřístupněno celkem 1 300 642 stran ze 2 054 monografií a 207

titulů periodik. Z toho 305 379 stran bylo veřejně přístupných z internetu, plné texty ostatních dokumentů byly kvůli legislativním omezením přístupné na vymezených počítačových stanicích v budově knihovny. Dlouhodobě bylo veřejně přístupných cca 20 % obsahu DK, za rok 2017 se však díky cílenému výběru digitalizovaných titulů s ohledem na možnost zpřístupnění situace velmi zlepšila – 47 % stran naimportovaných v roce 2017 bylo veřejně přístupných odkudkoli. V souvislosti s tím vzrostl i počet uživatelů zobrazených stran v DK, především veřejně přístupných. Není překvapení, že veřejně přístupné tituly byly také těmi nejnavštěvovanějšími. Nejčastěji zobrazovanými tituly v roce 2017 byly monografie *Paměti c. k. pevnosti a královského svobodného města Josefova* (2600x), *Topografický popis všech osad hejtmanství královhradeckého* (1824x), *Krkonoše a Jizerské Hory* (897x) a *Potměchuť: povídky a kresby z podhůří* (866x). Pozornost byla věnována také virtuálním sbírkám v DK, nově vznikla např. sbírka k výročí *Rukopisu královédvorského a zelenohorského*. Dále byly vytvářeny jednotky pro digitalizované dokumenty – zpětně pro dokumenty vytvořené v roce 2015 a 2016 a průběžně pro rok 2017. Také byly (dávkově ve spolupráci s OIT) do bibliografických záznamů doplňovány odkazy na digitalizované dokumenty zpřístupněné v DK SVK HK. V celostátním registru digitalizace měla SVK k 31. prosinci 2017 celkem zaregistrováno 3 501 předloh (3 444 ve stavu dokončeno, 57 ve zpracování) k 2 400 titulům (2 051 monografií a 349 titulů periodik). Propojování článkových záznamů v roce 2017 také pokračovalo, byť v menší míře – 2 008 záznamů (např. z titulů *Předvoj*, *Nové Hradecsko* či *Krkonošská pravda*). Celkem i s lety 2015–2016 to tedy bylo už 14 610 záznamů článků propojených se zdigitalizovanými čísly periodik v DK. Pracovalo se dále i na získávání, zpracování a zpřístupňování elektronických dokumentů jak na základě uzavíraných smluv, tak na základě otevřené licence, ale získávány byly i další dokumenty, které knihovna mohla zpřístupnit pouze v budově na vybraných počítačích.

Počet digitalizovaných stran v DK SVK HK – vývoj				
	před krajským projektem	31. 12. 2015	31. 12. 2016	31. 12. 2017
Počet monografií	91	939	1 464	2 054
Počet titulů periodik	22	140	170	207
Počet stran celkem	550 038	1 019 438	1 133 323	1 300 642
Počet stran přístupných veřejně (odkudkoli)	údaj není k dispozici	185 234	225 982	305 379

Tab. č. 1: Počet digitalizovaných stran v DK SVK HK – vývoj

Graf č. 1: Počet digitalizovaných stran v DK SVK HK – vývoj

Pokračovaly i práce na projektu Zvýšení ochrany fondu a komplexní řešení ukládání a zálohování digitálních dokumentů v SVK HK z IOP. Po úspěšných výběrových řízeních (projekt byl rozdělen na tři zakázky) byly s vítěznými uchazeči uzavřeny smlouvy a současně probíhala příprava projektové žádosti, která byla podána na podzim, aby v roce následujícím mohlo dojít k realizaci.

Práce na digitalizaci nekončí...

Digitalizace je neustále se rozvíjející oblastí, která je závislá nejen na technologickém pokroku, ale také na legislativě (především v podobě autorského zákona), jež zpřístupnění digitalizovaných a elektronických dokumentů v současné době příliš nepřeje. I přesto se SVK snažila a snaží najít cesty, jak zpřístupnit co největší množství titulů způsobem, který bude vyhovovat uživatelům. Nárůst obsahu Digitální knihovny SVK HK je mezi roky 2014 a 2017 několikanásobný, v knihovně je vybudováno kvalitně vybavené digitalizační pracoviště, produkující data dle celostátně platných a užívaných standardů, a uživatelé z řad veřejnosti i knihovníků si pomalu, ale jistě zvykají na digitální knihovnu jako kvalitní zdroj informací. SVK také působila a působí aktivně v různých pracovních skupinách, od zmiňovaného vývoje digitalizačního SW přes spolupráci na tvorbě metadatových standardů po zapojení

do pracovních skupin v rámci implementace celostátní koncepce rozvoje knihoven. Je třeba zdůraznit, že digitalizace by nemohla fungovat bez spolupráce s dalšími odděleními a institucemi. Ať už je to spolupráce v rámci samotné knihovny (s ODZF, OSF, OIT a OS), spolupráce se zřizovatelem (Královéhradecký kraj) či s dalšími knihovnami (nejen v rámci kraje, ale např. s dalšími krajskými knihovnami, které mají vlastní digitalizační pracoviště a potýkají se s obdobnými problémy). Digitalizace má nezastupitelné místo, ať už jde o zpřístupnění fondu uživatelům, či ochranu fyzického fondu – a je nezpochybnitelné, že SVK v této oblasti urazila za předchozích 16 let opravdu velký kus cesty.

4. Přílohy

Příloha č. 1

Zřízení Státní studijní knihovny – dopis ze dne 30. 12. 1948

MÍSTNÍ NÁRODNÍ VÝBOR V HRADCI KRÁLOVÉ *8/49*

TELEFON: 2101-3, 2105

30639/48 Dne 30. prosince 1948.

Obec • odpovědi

**Ministerstvo školství, věd a umění
v P r a z e .**

Došlo: *30. prosince 48*
Vytiskeno: *Liberec*

K Š. j. B-231.709/48-I/1 ze dne 23. listopadu 1948.
Věc: Hradec Králové – zřízení Státní studijní knihovny.

Místní národní výbor v Hradci Králové na základě usnesení plenní schůze ze dne 27. září 1948 prohlašuje, že za účelem zřízení Státní studijní knihovny v Hradci Králové, která vznikne sloučením Lékařské knihovny v Hradci Králové, pobočky Národní a univerzitní knihovny v Praze a městské studijní knihovny v Hradci Králové,

- 1/ předá město Hradec Králové Československému státu do správy a vlastnictví bez náhrady městskou studijní knihovnu v Hradci Králové s celým zařízením,
- 2/ zavazuje se, že se postará o řádné umístění nově zřízené Státní studijní knihovny v Hradci Králové v budově vyhovující plně provozním a technickým potřebám této knihovny,
- 3/ zavazuje se hraditi věcné náklady, spojené se správou budovy, jakož i ostatní věcné náklady související s udržováním, opravami a obnovou vnitřního zařízení, dále výdaje na otop, světlo, úklid a jiné.

Salovu, která nám byla předložena výměrem ministerstva školství, věd a umění ze dne 31. srpna 1948 Š. B-133.002/48-I/1, předložíme po jejím schválení okresním národním výborem v Hradci Králové, o které jsme požádali.

Panu
Jiřímu R y s o v i ,
knihovníku,
L i b e r e c ,

U věže 9 - na vědomí.

Předseda:
Neumey

Příloha č. 2

Zřízení studijních knihoven v Českých Budějovicích, Hradci Králové a Brně -
dopis ze dne 13. 5. 1949Ministerstvo školství, věd a umění.

Číslo: 59.802/49-IV/2.

V Praze dne 13. května 1949.

Státní studijní knihovna

Hradec Králové.

Zřízení studijních knihoven v Českých Budějovicích, v Hradci Králové a v Brně.

Vláda ve své schůzi konané dne 12. dubna 1949 vzala se souhlasem na vědomí, že ministerstvo školství, věd a umění přejímá majetek, sloužící k udržování Jihočeské vědecké knihovny Zdeňka Nejedlého v Českých Budějovicích, Ústřední pedagogické knihovny v Brně a Městské studijní knihovny v Hradci Králové do vlastnictví státu a že z jmenovaných knihoven zřizuje: Státní studijní knihovnu Zdeňka Nejedlého v Českých Budějovicích, Státní pedagogickou knihovnu v Brně, Státní studijní knihovnu v Hradci Králové.

Ministerstvo školství, věd a umění žádá, abyste s urychlením připravili protokolární převzetí majetku tak, aby nejpozději v prvním týdnu června t.r. mohly být knihovny za přítomnosti zástupce ministerstva školství, věd a umění a po případě i veřejnosti převzaty. O tom zašlete ministerstvu školství, věd a umění zprávu. Po slyšení příslušných národních výborů, vysokých škol, vědeckých ústavů a pod. zašlete ministerstvu školství, věd a umění nejpozději do 25. května t.r. návrh organizačního řádu Vaší knihovny. Úprava personálních poměrů v knihovnách bude provedena zvlášť.

Opíšem se uvědomují příslušné krajské, okresní a místní národní výbory.

Za ministra:

Dr. Drtina v.r.

Za správnost vyhotovení:

J. Hájek

Došlo: 19 V. 1949
Vyřizeno:

Příloha č. 3

Souhlas dr. Zdeňka Nejedlého s pojmenováním Státní studijní knihovna

Dr. Zdeňka Nejedlého – dopis ze dne 6. 8. 1949

Jednotný
~~OPRAVENÝ~~ Místní národní výbor v Hradci Králové,

Telefon: 2651-2656

Zn. 352-6/8-1949

Dne 6. srpna

1949.

Titl.

Státní studijní knihovně

v H r a d c i K r á l o v é .

Věc: Státní studijní knihovna Dr. Zdeňka Nejedlého – pojmenování.

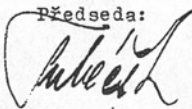
K tamnímu č. ze dne

Přílohy:

Místní národní výbor v Hradci Králové usnesl se ve své plenární schůzi dne 10. června 1949, aby Státní studijní knihovna v Hradci Králové byla pojmenována „ Státní studijní knihovna Dr. Zdeňka Nejedlého „, v ocenění zásluh, které má p. ministr školství věd a umění o založení lékařské fakulty v Hradci Králové a o zřízení uvedené knihovny.

Pan ministr svým dopisem ze dne 11. července 1949 toto usnesení vzal na vědomí a projevil s tímto opatřením svůj souhlas.

Rada JNV ve své schůzi dne 28. července 1949 vzala s radostí rozhodnutí p. ministra na vědomí a pověřuje Vás dalším opatřením.

Předseda:
v zast.

Příloha č. 4

Slavnostní odevzdání knihovny 4. 11. 1949 – dopis ze dne 29. 10. 1949

JEDNOTNÝ NÁRODNÍ VÝBOR V HRADCI KRÁLOVÉ

Č. j. 453/39 - osvět.

V Hradci Králové dne 29. října 1949.

Odevzdání městské studijní knihovny
do vlastnictví Čsl. státu.

Přílohy: 1

Usnesením vlády ze dne 12. dubna 1949 byla městská studijní knihovna v Hradci Králové postátněna. Ministerstvo školství, věd a umění přezve majetek knihovny do vlastnictví Československého státu a zřídí **Státní studijní knihovnu v Hradci Králové**.

Odevzdání knihovny se bude konati **v pátek 4. listopadu 1949**.

Knihovnu přezve univ. prof. JUDr. Václav Vaněček, odborový přednost ministerstva školství, věd a umění.

Tak se knihovně, která od r. 1913 jako knihovna městského průmyslového muzea a později jako městská studijní, plnila úspěšně své kulturní poslání, dostane možnosti dalšího rozvoje.

Zveme všechny úřady, pedagogické instituce a korporace, které si uvědomují význam královéhradecké knihovny, k účasti na tomto významném aktu.

Dovolujeme si zváti i Vás a prosíme, abyste k slavnostnímu odevzdání knihovny vyslali svého zástupce.

Pozvánku s programem přikládáme.

Ota Šmíd v. r.
školský a osvětový referent JNV.

Josef Pikhart v. r.,
předseda JNV.

Příloha č. 5

Hospodářská smlouva – koupě budovy synagogy na Pospíšilově tř.
od Židovské náboženské obce – ze dne 4. 6. 1968

Hospodářská smlouva

o převodu správy národního majetku
(§ 347 hospodářského zákoníku)

Čís.

Název Adresa	Předávající organizace	Její nadřízený orgán
	Židovská náboženská obec P r a h a	

Název Adresa	Přijímající organizace	Její nadřízený orgán
	Státní vědecká knihovna Hradec Králové	Východočeský kraj IV Hradec Králové

1. Převádí se správa tohoto národního majetku:

Pol.	Základní prostředky (název – druh, popis, invent. č., u nemovitostí: obec, č. kat. území, parc. č., čp. *)	Polizovací hodnota	Oprávy ke dni převodu	Zůstatková hodnota
1.	Hradec Králové, Pospíšilova třída čp. 395 – budova =synagoga společně s by- tovými jednotkami			
2.	Pozemek 599 m2 na parcele číslo 460 téhož domu čp. 395			
				celkem 60.000 Kčs
Úhrnem				
Pol.	Jiný majetek (název, druh apod.)	Hodnota		Poznámka
	viz svl. příloha: předává se v celkové ceně a jedná se o drobný majetek jako součást bytů. Jeho soupis bude proveden po inventuře v domě k 30.6.1968.			
Úhrnem				

2. Správa majetku uvedeného pod bodem 1. převádí se ke dni

1. srpence 1968.

*) Jsou-li předmětem převodu pozemky, je třeba zde uvést jejich parcelní čísla vedená v evidenci nemovitostí, organizace musí proto před vyznačením údajů v tomto bodě u příslušného střediska geodézie provést porovnání parcelních čísel pozemků. Smlouvu je třeba předložit příslušnému středisku geodézie k zápisu do evidence nemovitostí do 60 dnů po právní účinnosti smlouvy.

Poznámka: Co se nehodí, škrtněte.

Příloha č. 6

Statut Státní vědecké knihovny v Hradci Králové ze dne 7. 12. 1992

Ministerstvo kultury
České republiky
Č.j. 11 988/92

V Praze dne 7.12.1992

Ministr kultury České republiky v souladu s § 8, odst. 1 zákona č. 53/1959 Sb., o jednotné soustavě knihoven (knihovnický zákon) a zákonem č. 425/1990 Sb., o okresních úřadech, úpravě jejich působnosti a o některých dalších opatřeních s tím souvisejících (příloha IV, část B) vydává tento

S T A T U T

Státní vědecké knihovny v Hradci Králové

I. Základní ustanovení

1. Státní vědecká knihovna v Hradci Králové (dále jen "knihovna") byla zřízena výnosem ministerstva školství, věd a umění č.j. 59 802/49-IV/2 ze dne 13.5.1949 na základě rozhodnutí vlády ze dne 12.4.1949. Podle delimitačního protokolu mezi Východočeským KNV v Hradci Králové a ministerstvem kultury ČR ze dne 23.11.1990 přešla funkce zřizovatele dnem 1.1.1991 na ministerstvo kultury ČR (dále jen "ministerstvo").
2. Knihovna je příspěvkovou organizací se samostatnou právní subjektivitou.
3. Název a sídlo knihovny: Státní vědecká knihovna v Hradci Králové se sídlem v Hradci Králové.

II. Funkce a základní poslání knihovny

1. Knihovna je veřejně přístupnou univerzální knihovnou.
2. Posláním knihovny je veškerou činností přispívat k rozvoji vědy, kultury, vzdělání, techniky, ekonomiky a národního

Příloha č. 7

Zřizovací listina Studijní a vědecké knihovny ze dne 1. 7. 2001

ZŘIZOVACÍ LISTINA**Studijní a vědecké knihovny v Hradci Králové****Čl. I.**

V souladu s ustanovením § 1 zákona č. 157/2000 Sb., o přechodu některých věcí, práv a závazků z majetku České republiky do majetku krajů, podle § 14, § 35 odst. 2 a § 59 odst. 1 zákona č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení), podle § 27 zákona č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, podle zákona č. 53/1959 Sb., o jednotné soustavě knihoven (knihovnický zákon), podle rozhodnutí Ministerstva kultury č.j. 10 463 ze dne 25. června a v souladu s usnesením Zastupitelstva Královéhradeckého kraje č. j. 5/52/2001 ze dne 27. září 2001

**vydává Zastupitelstvo Královéhradeckého kraje dnem 1. července 2001
zřizovací listinu pro**

Studijní a vědeckou knihovnu v Hradci Králové

Sídlo organizace: Pospíšilova 395, 500 01 Hradec Králové
Identifikační číslo organizace: 00412821

Čl. II.**Vymezení hlavního účelu a předmětu činnosti*****Základní účel***

Studijní a vědecká knihovna v Hradci Králové je veřejnou univerzální knihovnou. Svými službami a knihovními fondy zaručuje knihovna právo všech občanů na informace a zajišťuje jim rovný a neomezený přístup k těmto informacím. Knihovna je součástí systému knihoven vykonávající koordinační, odborné, informační, vzdělávací, analytické, výzkumné, metodické a poradenské činnosti ve smyslu platných právních předpisů upravujících provozování veřejných knihovnických a informačních služeb.

Příloha č. 8 Registrační list projektu výstavby nové budovy SVK

MINISTERSTVO FINANČÍ

MF	Registrační list projektu	RA 80 R
Informační systém programového financování (ISPROFIN)		

Název projektu :	Knihovnicko - informační centrum "U Přívozu" SVK Hradec Králové			
Evidenční číslo :	334 010 - 2016	Kód prog.národ.f. :	0300	Kód území : CZ 0521
Název účastníka programu :	Státní vědecká knihovna Hradec Králové			ICO : 412 821

Termíny přípravy a realizace projektu :

Č.řádku	Název etapy	závaznost 1/	ukončení
8001	Vypracování investičního záměru	O	3/2001
8002	Zadání zakázky na vypracování projektové dokumentace	O	8/2001
8003	Vypracování projektové dokumentace	MAX	5/2002
8004	Zadání zakázky na realizaci projektu(stavební částí)	O	8/2002
8005	Zadání zakázky na technologické dodávky nebo stroje a zařízení	O	8/2003
8006	Realizace projektu (stavební částí)	MAX	9/2005
8007	Realizace technologických dodávek (dodávek strojů a zařízení)	MAX	9/2005
8008	Závěrečné vyhodnocení akce	MAX	12/2005

Projektované parametry :

Č.řádku	Název ukazatele	závaznost 1/	měr.jedn.	hodnota
8011	zastavěná plocha	MIN	m2	3 360
8012	obestavěný prostor	MIN	m3	57 150
8013	podlahová plocha objektu	MIN	m2	13 450
8014	podlahová plocha půjčoven	MIN	m2	3 650
8015	podlahová plocha skladů	MIN	m2	2 950
8016	podlahová plocha administrativy	MIN	m2	2 250
8017	podlahová plocha studoven a sálů	MIN	m2	950
8018	počet studijních míst	MIN	os	450
8019	počet zaměstnanců	MIN	os	70
8020	skladová kapacita knižního fondu	MIN	bm	20 500

Podmínky přípravy projektu :

1. V přípravě projektu bude účastník programu postupovat podle Vyhlášky č.40 Ministerstva financí ze dne 19.ledna 2001 o účasti státního rozpočtu na financování programů reprodukce majetku
2. Financování projektu je zařazeno do programu na základě dopisu místopředsedy vlády pro hospodářskou politiku a ministra financí doc. Ing. Pavla Mertlika, CSc. čj. 142/130 029/2000 ze dne 22.12.2000 a usnesení PSP ČR č.1324 ze dne 5.12.2000
3. Pro řízení projektu bude sestavena odborná pracovní skupina investora, která bude provádět oponenturu projektu a formulaci zadání obchodní soutěže na veřejnou zakázku a průběžnou kontrolu dosažení cílů záměru resp. Zadání, ve smyslu formální struktury projektového řízení.

*) Opraveno 11.06.2016
20.2.07 K206

Poznámky : 1/ MAX - závazný ukazatel maximální, MIN - závazný ukazatel minimální, O - orientační ukazatel

Registrační list vydává :	Ministerstvo kultury ČR			Č. 17071/2000
Přílohy :	RA 81 R, RA 82 R			
Vypracoval :	C.Vrána	tel.č.:	02/57085241	Razítko a podpis :
Schválil :	JUDr. Jiří Richter, náměstek ministra	dne :	12.4.2001	
Potvrzení registrace projektu ministerstvem financí (pouze i individuálně posuzovaných akcí)	Č. 704/14/3-3-2007			
Vypracoval :	11.06.2016	tel.č.:	13043430	Razítko a podpis :
Schválil :	Václav Jeřábek, 20.11	dne :	21.11.2001	

Příloha č. 9

Ředitelé knihovny

Od vzniku knihovny v roce 1949 až do konce roku 2017 stálo v čele Studijní a vědecké knihovny celkem osm ředitelů.

Jiří RYS

Jiří Rys se narodil 30. listopadu 1901 v Praze. Tam také zemřel 24. dubna 1986. Od roku 1945 byl pověřen jako pracovník Národní a univerzitní knihovny v Praze správou Lékařské knihovny. Ředitelem Státní studijní knihovny v Hradci Králové byl v letech 1949–1950. Zároveň zastával funkci ředitele Státní studijní knihovny v Liberci. V 50. a 60. letech 20. století byl autorem několika publikací vydávaných Státní knihovnou ČSR a Státní technickou knihovnou v Praze.

PhDr. Josef PETERA

PhDr. Josef Petera se narodil 3. března 1906 ve Vilanticích. Zemřel 31. prosince 1998. Pracoval v oboru grafologie, byl autorem bibliografie vědecké a technické literatury. Funkci ředitele SVK zastával v letech 1950–1958. Do svého jmenování byl předsedou poradního sboru této knihovny. Působil také jako profesor na Státní reálce v Hradci Králové (1938–1950) a v knihovně Patentního úřadu v Praze, odkud v roce 1968 odešel do důchodu.

Jiří VANĚK

Jiří Vaněk se narodil 18. dubna 1920 v Hradci Králové, kde 3. listopadu 1994 i zemřel. Od roku 1945 působil jako ředitel Městské veřejné knihovny v Hradci Králové, resp. Krajské lidové knihovny. Po sloučení s SVK v roce 1958 se stal ředitelem vzniklé Krajské knihovny a po jejich opětovném rozdělení byl jmenován ředitelem SVK. V roce 1971 byla z politických důvodů jeho ředitelská kariéra ukončena (SCK, 2007).

Antonín ŠRŮTEK

Antonín Šrůtek se narodil 25. února 1915. Ředitelem SVK byl v letech 1971–1980. Do té doby zastával funkci vedoucího odboru kultury VČ KNV. Po odchodu z funkce ředitele odešel do důchodu.

Mgr. Miloslav HROMÁDKA

Mgr. Miloslav Hromádka se narodil v Borové u Poličky 27. března 1931. Vystudoval Filozofickou fakultu UK v Praze, obor historie. Ještě před vstupem do knihovnictví, v letech 1956–1964, pracoval jako archivář ve Státním archivu v Novém Studenci a ve Státním archivu v Zámrsku. Od roku 1964 do roku 1968 byl ředitelem Okresního archivu v Chrudimi. V letech 1971–1973 působil v poradním sboru pro kronikářskou práci při Ústředním muzeologickém kabinetu v Praze. Od roku 1973 byl vedoucím bibliograficko-metodického odboru v SVK. V letech 1980–1981 byl pověřen řízením SVK a od roku 1981 do roku 1991 byl náměstkem ředitele pro odbornou činnost (SCK, 2007).

Jaromír KUBOVÝ

Jaromír Kubový se narodil 25. července 1946. Vystudoval žurnalistiku na UK v Praze. Jako ředitel SVK působil v letech 1981–1985. V letech 1970–1980 pravděpodobně publikoval v *Pochodni*, *Mladé frontě* a *Jiskře Orlicka*.

PhDr. Josef VLČEK, CSc.

PhDr. Josef Vlček, CSc., se narodil v Náchodě 23. listopadu 1940. Vystudoval Pedagogickou fakultu v Hradci Králové a Filozofickou fakultu Univerzity Karlovy, obor teorie kultury. V letech 1985–2001 byl ředitelem SVK. Pracoval také jako učitel na základních školách v okrese Náchod, jako úředník OV KSČ v Náchodě a KV KSČ v Hradci Králové (SCK, 2007).

Mgr. Eva SVOBODOVÁ (roz. Stachová)

Mgr. Eva Svobodová se narodila 24. února 1959 v Hlinsku. Vystudovala filozofii na Filozofické fakultě UK v Praze. Ředitelkou SVK se stala 1. ledna 2002, v knihovně pracuje od roku 1978. Je nositelkou medaile Z. V. Tobolky za rok 2005 (Kdo je kdo, 2004).

Příloha č. 10
Názvy knihovny

Státní studijní knihovna Dr. Zdeňka Nejedlého v Hradci Králové
od 4. 11. 1949

Státní vědecká knihovna Zdeňka Nejedlého v Hradci Králové
od r. 1954

Krajská knihovna v Hradci Králové
od r. 1958, sloučení s Krajskou lidovou knihovnou

Státní vědecká knihovna v Hradci Králové
od 1. 7. 1960

Státní vědecká knihovna Zdeňka Nejedlého
1976

Státní vědecká knihovna v Hradci Králové
od 11. 4. 1990

Studijní a vědecká knihovna v Hradci Králové
od 1. 7. 2001

Příloha č. 11

Historické milníky SVK

1896	založení odborné knihovny a čítárny Městského průmyslového muzea
1941	plné zpřístupnění dosavadní muzejní knihovny veřejnosti – vytvoření Městské studijní knihovny
1946	založena samostatná veřejná Lékařská knihovna; později se stala (i když jen na několik let) jednou z hlavních součástí Státní studijní knihovny
1948	průběžná jednání představitelů Ministerstva školství a osvěty a města Hradec Králové o převzetí studijní knihovny při Městském muzeu do správy a řízení státu a o jejím splnutí s Lékařskou knihovnou
12. 4. 1949	na zasedání vlády přijato konečné rozhodnutí o ustavení Státní studijní knihovny v Hradci Králové
10. 6. 1949	rozhodnuto o pojmenování nové knihovny po tehdejšímu ministru školství, věd a umění Zdeňku Nejedlém
4. 11. 1949	slavnostní akt, při kterém byl předán fond bývalé Městské studijní knihovny do vlastnictví státu a otevřena nová Státní studijní knihovna v Hradci Králové
1952	vyčlenění fondu bývalé Lékařské knihovny a jeho předání knihovně nově zřízené Vojenské lékařské akademie v Hradci Králové
1953	zahájen provoz v nově získaných místnostech na nábřeží Protifašistických bojovníků (Eliščině nábřeží)
1954	nový organizační statut a název – Státní vědecká knihovna Zdeňka Nejedlého v Hradci Králové

- 1958 sloučení s Krajskou lidovou knihovnou – vznik Krajské knihovny v Hradci Králové
- 1960 územní reorganizace, decentralizace vědeckých knihoven pod správou krajských národních výborů – od 1. 7. 1960 opět samostatná Státní vědecká knihovna, součást jednotné soustavy knihoven podle zásad nového knihovního zákona z roku 1959
- 1971 zahájení provozu půjčovny v adaptovaných prostorách bývalé synagogy
70. léta organizační změny uvnitř knihovny, zajišťování krajských funkcí pro oblast východních Čech
- 1980 stavební úpravy v druhé části budovy synagogy
- 1983 zahájení provozu v prvním velkokapacitním skladu na Pouchově (výstavba zahájena v roce 1978)
- 1987 zakoupení a adaptace skladového objektu ve Stračově
- 1988–99 celková adaptace prostor studoven v budově na Eliščině nábřeží
- 1994 bezúplatný převod jedné z budov SVK HK (bývalé synagogy) z vlastnictví státu na Židovskou náboženskou obec v Praze
- 1996 zprovoznění druhé skladové haly na Pouchově
- 1998 zahájení provozu v nově upravených prostorách pro uživatele v budově synagogy
- zpracování objemové a zastavovací studie pro výstavbu nové budovy Knihovnicko-informačního centra SVK HK
- 1999 dokončení výstavby třetí skladové haly na Pouchově
1. 7. 2001 knihovna přešla pod nového zřizovatele, jímž je Královéhradecký kraj

31. 7. 2001 zaregistrován pod číslem 334 010 – 216 projekt výstavby nové budovy knihovny pod názvem „Knihovnicko-informační centrum U Přívozu“
26. 10. 2004 položen základní kámen nové budovy knihovny
29. 9. 2008 knihovna zahájila provoz v nové budově na Hradecké ulici

Příloha č. 12
Statistické ukazatele

Statistické ukazatele činnosti Studijní a vědecké knihovny v Hradci Králové
v letech 1961 až 2017

	Knihovní fond	Roční přírůstek	Výpůjčky	Počet registrovaných čtenářů	Počet návštěvníků
1961	116 782	26 421	53 232	3 474	64 914
1962	163 814	47 032	68 885	3 212	79 086
1963	198 941	35 067	76 001	4 240	76 962
1964	222 635	23 694	88 474	4 719	85 337
1965	244 958	22 326	96 189	5 800	79 603
1966	273 889	28 931	102 563	6 528	72 573
1967	304 116	30 227	121 041	6 588	71 456
1968	337 475	33 359	110 508	6 585	62 574
1969	371 708	34 233	106 518	5 923	55 872
1970	399 471	27 763	123 717	5 564	63 256
1971	423 776	24 305	115 969	6 035	56 165
1972	450 429	33 607	166 863	6 427	65 028
1973	474 308	27 113	170 171	6 515	63 751
1974	501 337	27 704	187 217	6 889	70 386
1975	525 282	20 070	nezjištěno	7 006	nezjištěno
1976	554 869	27 560	205 000	7 599	nezjištěno
1977	580 933	26 064	209 241	7 817	nezjištěno
1978	608 278	27 345	215 585	7 934	nezjištěno
1979	634 860	26 582	215 647	8 827	nezjištěno
1980	660 483	25 623	221 604	8 925	nezjištěno
1981	687 629	27 279	230 899	9 016	nezjištěno
1982	717 215	29 617	232 287	9 001	nezjištěno
1983	744 955	27 753	221 228	9 009	nezjištěno
1984	775 182	29 271	222 130	9 189	nezjištěno
1985	805 037	29 993	230 617	9 671	68 422
1986	832 786	27 749	230 445	9 667	69 659
1987	863 290	30 638	242 180	9 944	69 151
1988	897 127	33 887	253 988	10 004	67 097

	Knihovní fond	Roční přírůstek	Výpůjčky	Počet registrovaných čtenářů	Počet návštěvníků
1989	925 958	29 006	262 826	9 240	66 010
1990	965 307	26 154	259 145	8 569	60 528
1991	986 996	25 147	310 908	8 510	68 384
1992	1 007 014	20 509	274 227	7 659	76 625
1993	1 023 121	16 413	281 657	6 826	80 031
1994	nezjištěno	17 815	283 598	8 025	83 852
1995	nezjištěno	17 819	286 659	7 350	90 956
1996	1 075 529	17 054	293 131	7 789	100 849
1997	1 090 381	14 989	311 437	7 927	102 046
1998	1 104 040	13 793	343 226	7 749	94 985
1999	1 116 354	12 658	354 493	7 204	113 922
2000	1 130 294	14 641	366 386	6 809	115 742
2001	1 144 782	14 683	360 162	6 797	122 214
2002	1 158 998	15 309	335 993	6 780	121 958
2003	1 173 584	14 723	360 036	6 608	125 835
2004	1 189 172	15 689	375 701	6 934	129 146
2005	1 204 856	15 744	370 964	6 445	129 142
2006	1 220 126	15 796	361 496	6 202	125 413
2007	1 233 731	13 800	375 836	6 600	126 826
2008	1 250 207	16 512	356 004	8 260	139 564
2009	1 269 537	19 450	429 177	10 191	172 988
2010	1 287 816	18 566	485 415	11 294	190 187
2011	1 303 802	16 496	503 387	11 019	195 211
2012	1 322 560	19 306	486 055	10 649	195 131
2013	1 339 098	16 665	477 095	10 483	189 736
2014	1 356 706	18 032	462 061	9 696	187 344
2015	1 373 477	17 411	447 532	9 702	173 829
2016	1 389 915	16 698	417 753	9 023	167 332
2017	1 407 995	18 240	390 714	12 326 *	157 728

Poznámky:

- 1) Nárůst fondu v jednotlivých letech neodpovídá výši uvedených přírůstků z důvodu úbytků ztracených a poškozených dokumentů.
 - 2) V letech 1961–1974 je uveden počet výpůjček ze skladišť.
 - 3) V letech 1976–1984 jsou uvedeny pouze tzv. protokolované výpůjčky.
 - 4) Od roku 1985 jsou uvedeny výpůjčky celkem (půjčovna + studovna).
- * Změna ve vykazování počtu registrovaných čtenářů.

Příloha č. 13 Projekty 1993–2017

Většina projektů, které SVK realizovala v letech 1997–2017, byla podpořena z externích zdrojů, nejvíce Ministerstvem kultury ČR v rámci programu Veřejné informační služby knihoven (VISK). Z vlastních zdrojů financovala knihovna finančně méně náročné, přesto velmi důležité projekty, nejrozsáhlejším byla retrokonverze záznamů generálního lístkového katalogu, trvající 15 let. SVK se také účastnila projektů celostátních (poskytovala své síly a um ve prospěch českého knihovnictví), a konsorciálních, které jí umožnily přístup do zahraničních (ale i českých) elektronických zdrojů za přijatelnou cenu. Náklady v tabulkách jsou uvedeny v Kč.

Projekty s podporou externích zdrojů

1997

Zdroj dotace	Garant	Název	Celkem	Dotace
MK ČR	Potůček, M.	Přenos dat ATM technologií	2 830 000	2 830 000

1999

Zdroj dotace	Garant	Název	Celkem	Dotace
Open Society Institut	Svobodová, E.	Zpřístupnění katalogu seriálů uživatelům SVK HK prostřednictvím elektronické databáze (realizace 1999–2000)	nezjištěno	nezjištěno
MK ČR	Červený, I.	Implementace technologie Ultra*Net	nezjištěno	1 000 000

2000

Zdroj dotace	Garant	Název	Celkem	Dotace
MŠMT – LI200011	Klbalová, B.	Plnotextová databáze českých norem jako nezbytná součást zkvalitnění informačních služeb ve východočeském regionu (realizace 2000–2003)	1 122 000	1 094 000

2001

Zdroj dotace	Garant	Název	Celkem	Dotace
VISK 2	Součková, A.	Regionální vzdělávací centrum Hradec Králové – Zajištění výuky dovedností ICT podle programu ECDL	171 210	112 000
VISK 3	Pokorný, J.	Technologická platforma pro databázi regionálních dokumentů východních Čech na internetu	71 619,50	50 000
VISK 3	Červený, I.	Internet pro veřejnost	791 515	550 000
VISK 5	Svobodová, E.	Retrokonverze záznamů regionálních seriálů KhK za léta 1800–1965 – tvorba souborné elektronické databáze (Kooperativní projekt knihoven a muzeí KhK)	320 674	213 000
VISK 7	Svobodová, E. (Novotná, D.)	Zpřístupnění ohrožených regionálních seriálů prostřednictvím digitálních kopií na CD-R	189 932	120 000
VISK 9	Svobodová, E. (Novotná, D.)	Kooperativní tvorba a využívání souborů národních autorit v elektronickém katalogu SVK HK	261 393	259 000
VaV	Svobodová, E.	Zpřístupnění regionálních dokumentů SVK v Hradci Králové prostřednictvím elektronické databáze bibliografických záznamů a internetu (realizace 2001–2002)	446 000	352 000

2002

Zdroj dotace	Garant	Název	Celkem	Dotace
VISK 2	Součková, A.	Regionální vzdělávací centrum Hradec Králové – Výuka počítačové gramotnosti pro knihovníky dle osnov ECDL	254 000	140 000
VISK 5	Svobodová, E.	Retrokonverze záznamů regionálních seriálů KhK za léta 1800–1965 – tvorba souborné elektronické databáze	177 383	93 000
VISK 9	Novotná, D.	Kooperativní tvorba a využívání souborů národních autorit v elektronickém katalogu SVK HK	122 570	81 000

2003

Zdroj dotace	Garant	Název	Celkem	Dotace
VISK 2	Součková, A.	Výuka počítačové a informační gramotnosti pro knihovníky dle osnov ECDL	179 000	124 000
VISK 3	Červený, I.	Zvýšení propustnosti internetového připojení	132 000	54 000
VISK 5	Svobodová, E.	Retrokonverze záznamů českých norem	180 465	119 778
VISK 7	Novotná, D.	Zabezpečení ohrožených a poškozených dokumentů ochrannými obaly	47 420	30 000
VISK 9	Novotná, D.	Kooperativní tvorba a využívání souborů národních autorit v SVK HK	119 840	79 000

2004

Zdroj dotace	Garant	Název	Celkem	Dotace
KhK	Součková, A.	Knihovny Královéhradeckého kraje se představují	190 805	10 000
VISK 2	Součková, A.	Výuka počítačové a informační gramotnosti pro knihovníky dle osnov ECDL a aktualizace HW a SW v učebně	185 000	129 000
VISK 9	Novotná, D.	Kooperativní tvorba a využívání souborů národních autorit v SVK HK	237 300	120 000

2005

Zdroj dotace	Garant	Název	Celkem	Dotace
VISK 2	Součková, A.	Výuka počítačové a informační gramotnosti pro knihovníky dle osnov ECDL	114 045	70 000
VISK 5	Novotná, D.	Retrospektivní konverze záznamů do elektronického katalogu SVK HK s důrazem na nejvíce půjčované dokumenty	434 160	150 000
VISK 7	Novotná, D.	Ochrana a zpřístupnění dalších ročníků regionálního periodika „Pochodeň“	141 000	45 000
VISK 9	Novotná, D.	Kooperativní tvorba a využívání souborů národních autorit v SVK HK	228 000	40 000

2006

Zdroj dotace	Garant	Název	Celkem	Dotace
VISK 2	Součková, A.	Výuka počítačové a informační gramotnosti pro knihovníky dle osnov ECDL	95 203	66 000
VISK 7	Novotná, D.	Reformátování dalších ročníků reg. novin „Pochodeň“ a jejich zpřístupnění prostřednictvím digitálních kopií	130 000	70 000
Knihovna 21. stol.	Adametzová, M.	Zabezpečení starých tisků ochrannými obaly	40 000	20 000

2007

Zdroj dotace	Garant	Název	Celkem	Dotace
VISK 2	Součková, A.	Výuka počítačové a informační gramotnosti pro knihovníky dle osnov ECDL	87 050	60 000
VISK 2	Součková, A.	Obnova počítačů v učebně - regionální výukové centrum SVK HK	300 000	210 000
VISK 5	Svobodová, E.	Zpracování reg. monografií v knihovnách pamětových institucí Královéhradeckého kraje	144 450	98 000
VISK 7	Novotná, D.	Reformátování dalších ročníků reg. novin „Pochodeň“ a jejich zpřístupnění prostřednictvím digitálních kopií	134 000	92 000
VISK 9	Novotná, D.	Kooperativní tvorba a využívání souborů národních autorit v SVK HK	62 910	40 000
Knihovna 21. stol.	Adametzová, M.	Výroba ochranných obalů pro historické dokumenty a poškozené vazby	40 000	20 000

2008

Zdroj dotace	Garant	Název	Celkem	Dotace
VISK 7	Novotná, D.	Reformátování dalších ročníků reg. novin „Pochodeň“ a jejich zpřístupnění prostřednictvím digitálních kopií	145 000	101 000

2009

Zdroj dotace	Garant	Název	Celkem	Dotace
VISK 7	Novotná, D.	Reformátování dalších ročníků reg. novin „Pochodeň“ a jejich zpřístupnění prostřednictvím digitálních kopií	153 000	68 000
VISK 9	Novotná, D.	Kooperativní tvorba a využívání souborů národních autorit v SVK HK	159 460	90 000
Knihovna 21. stol.	Adametzová, M.	Výroba ochranných obalů pro historické dokumenty a poškozené vazby	40 000	20 000

2010

Zdroj dotace	Garant	Název	Celkem	Dotace
VISK 7	Novotná, D.	Reformátování dalších ročníků reg. novin „Pochodeň“ a jejich zpřístupnění prostřednictvím digitálních kopií	184 000	121 000
VISK 9	Novotná, D.	Kooperativní tvorba a využívání souborů národních autorit v SVK HK	162 140	99 000

2011

Zdroj dotace	Garant	Název	Celkem	Dotace
VISK 7	Novotná, D.	Reformátování dalších ročníků reg. novin „Pochodeň“ a jejich zpřístupnění prostřednictvím digitálních kopií	100 000	67 000
VISK 9	Novotná, D.	Kooperativní tvorba a využívání souborů národních autorit v SVK HK	162 140	99 000
Nadace Charty 77 – konto Bariéry	Buchtová, V.	PC kurz pro neslyšící	15 700	15 700

2012

Zdroj dotace	Garant	Název	Celkem	Dotace
VISK 2	Součková, A.	Další zvyšování počítačové gramotnosti	67 000	24 000
VISK 7	Novotná, D.	Reformátování dalších ročníků reg. novin „Pochodeň“ a navazujících titulů	80 000	40 000

Zdroj dotace	Garant	Název	Celkem	Dotace
VISK 9/1	Novotná, I.	Obohacení záznamů článků zobrazených v ANL+ o vybraná jmenná a věcná metadata (rozšíření projektu Analytické zpracování vybraných periodických titulů z fondu NK ČR realizovaného v roce 2011)	84 500	59 000
VISK 9/2	Novotná, D.	Kooperativní tvorba a využívání souborů národních autorit v SVK HK	139 480	95 000
MK ČR	Součková, A.	Od kořenů a tradic k literárním a kulturním vztahům východních Čech a středního Slovenska	54 019	26 240

2013

Zdroj dotace	Garant	Název	Celkem	Dotace
VISK 2	Kroupa, T.	Obnova HW a SW vybavení PC učebny SVK HK pro potřeby reg. vzdělávacího centra mimoškolního vzdělávání knihovníků	300 000	160 000
VISK 7	Novotná, D.	Reformátování regionálních novin „Pochodeň“ a navazujících titulů	49 000	33 000
VISK 8	Hornychová, H.	Programové rozšíření knihovního systému Aleph pro potřeby integrace s Centrálním portálem knihoven	330 256	226 000
VISK 9/1	Novotná, I.	Obohacování vybraných záznamů článků zobrazených v ANL+ o jmenná a věcná metadata	87 000	60 000
VISK 9/2	Novotná, D.	Kooperativní tvorby a využívání souborů národních autorit v SVK HK	140 160	95 000
IOP – výzva o8	Jirků, L. (za SVK HK)	Krajský projekt digitalizace regionálních monografií a periodik z knihovních fondů paměťových institucí Královéhradeckého kraje (IOP – výzva, projekt III. Digitalizace a ukládání, reg. č. CZ.1.06/2.1.00/08.07379). Realizace projektu 2013–2015	*	*

* Krajský projekt (SVK partnerem).

2014

Zdroj dotace	Garant	Název	Celkem	Dotace
VISK 2	Kroupa, T.	Obnova hw a sw vybavení PC učebny SVK HK pro potřeby reg. vzdělávacího centra mimoškolního vzdělávání knihovníků	69 000	47 000
VISK 2	Součková, And.	Kurzy počítačové a informační gramotnosti pro pracovníce knihoven Královéhradeckého kraje	51 000	22 000
VISK 5	Novotná, D.	Zpracování a zpřístupnění knihovny prof. Františka Černého v elektronickém katalogu	54 000	36 000
VISK 7	Novotná, D.	Reformátování regionálních novin „Pochodeň“ a navazujících titulů	69 730	48 000
VISK 8/B	Hornychová, H.	Rozšíření knihovního systému Aleph o podporu online plateb pro potřeby integrace s Centrálním portálem knihoven	40 530	28 000
VISK 9/1	Novotná, I.	Doplňování vybraných záznamů článků do báze ANL	100 000	67 000
VISK 9/2	Špačková, M.	Rozvoj souborného katalogu CASLIN a souboru národních autorit	150 960	104 000
VaVpI 4.3 SCI-INFO	Holečková, H. Málková, L.	Databáze EBSCOhost	nezjištěno	nezjištěno

2015

Zdroj dotace	Garant	Název	Celkem	Dotace
VISK 2	Součková, And.	Kurzy podpory a rozvoje informační gramotnosti pro pracovníce knihoven Královéhradeckého kraje	17 568	12 000
VISK 7	Novotná, D.	Reformátování regionálních novin „Pochodeň“ a navazujících titulů	43 773	30 000
VISK 8/B	Hornychová, H.	Rozšíření knihovního systému Aleph o podporu mojeID.cz pro potřeby integrace s Centrálním portálem knihoven	44 490	31 000
VISK 9/1	Mikulecká, Z.	Doplňování vybraných záznamů článků do báze ANL	134 188	92 000
VISK 9/2	Špačková, M.	Harmonizace a opravy tematických autorit v SVK HK	112 500	77 000

Zdroj dotace	Garant	Název	Celkem	Dotace
Úřad práce HK (OP Lidské zdroje a zaměstnanost a SR)	Šrámková, M.	Odborná praxe pro mladé do 30 let	602 268	528 653

2016

Zdroj dotace	Garant	Název	Celkem	Dotace
VISK 2	Součková, And.	Kurzy podpory a rozvoje informační gramotnosti pro pracovníce knihoven Královéhradeckého kraje	22 800	15 000
VISK 7	Novotná, D.	Reformátování regionálních novin „Pochodeň“ a navazujících titulů	48 923	34 000
VISK 9/1	Mikulecká, Z.	Doplňování vybraných záznamů článků do báze ANL	122 840	84 000
VISK 9/2	Špačková, M.	Harmonizace a opravy tematických autorit v SVK HK	180 000	121 000
ÚP HK	Šrámková, M.	Záruka pro mladé v Královéhradeckém kraji	105 437	90 000

2017

Zdroj dotace	Garant	Název	Celkem	Dotace
VISK 2	Součková, And.	Kurzy podpory a rozvoje informační gramotnosti pro pracovníce knihoven Královéhradeckého kraje	28 527	19 000
VISK 7	Novotná, D.	Reformátování regionálních novin „Pochodeň“ a navazujících titulů	60 161	42 000
VISK 9/1	Mikulecká, Z.	Doplňování vybraných záznamů článků do báze ANL	130 840	89 000
VISK 9/2	Špačková, M.	Harmonizace a opravy tematických autorit v SVK HK	171 500	120 000
MK ČR	Havrdová, V.	Cizojazyčná literatura		
Úřad práce HK	Šrámková, M.	Záruka pro mladé v Královéhradeckém kraji	508 051	413 514

Zdroj dotace	Garant	Název	Celkem	Dotace
KhK (IROP – specifický cíl 3.1).	Jirků, L.	Zvýšení ochrany fondu a komplexní řešení ukládání a zálohování digitálních dokumentů v SVK HK (IROP specifický cíl 3.1 Zefektivnění prezentace, posílení ochrany a rozvoje kulturního dědictví, žádost přes ITI hradecko-pardubické aglomerace) Realizace projektu 2018	11 994 236	9 558 249

* Krajský projekt (SVK uživatel).

Spolupráce na celostátních/krajských projektech

Rok	Hlavní řešitel	Název	Garant za SVK
1996	NK ČR	RETROKON	
1998	NK ČR	Česká národní bibliografie	vedoucí ODZF
2002–2017	MK ČR / MZK	Česká knihovna	vedoucí odd. akvizice
1993–1997	NK ČR	Kooperační systém článkové bibliografie – souborná báze ANL*	vedoucí bibliografie
1998	NK ČR	Česká národní bibliografie – články viz ANL	vedoucí odd. bibliografie
2004	MZK	Česká retrospektivní bibliografie 1865–1945	vedoucí odd. bibliografie
2008–2017	SDRUK / NK ČR	Biografický slovník českých knihovníků	vedoucí odd. bibliografie
2008–2017	NK ČR	Souborný katalog ČR	Novotná, D. Hornychová, H.
2010	Muzejní a vlastivědná společnost Brno, MěK Svitavy, KK v Pardubicích	Bibliografie okresu Svitavy	Svobodová, E.
2013–2017	Královéhradecký kraj IOP – výzva o8	Krajský projekt digitalizace regionálních monografií a periodik z knihovních fondů pamětových institucí Královéhradeckého kraje (IOP – výzva, projekt III. Digitalizace a ukládání, reg. č. CZ.1.06/2.1.00/08.07379)	Jirků, L.
2015–2017	Sdružení knihoven ČR, MZK	Projekt Centrální portál knihoven / Knihovny.cz	Hornychová, H.
2015–2017	NK ČR	Virtuální depozitní knihovna	Hornychová, H.

Rok	Hlavní řešitel	Název	Garant za SVK
2016–2017	Konfederace zaměstnavatelů a podnikatelských svazů	Společným postupem sociálních partnerů k přípravě odvětví na změny důchodového systému	Hladíková, B.
2016–2017	Královéhradecký kraj	Krajský akční plán rozvoje vzdělávání v Královéhradeckém kraji	Hašková, M.
2016–2017	Královéhradecký kraj (IROP –specifický cíl 3.1)	Zvýšení ochrany fondu a komplexní řešení ukládání a zálohování digitálních dokumentů v SVK HK (IROP specifický cíl 3.1 Zefektivnění prezentace, posílení ochrany a rozvoje kulturního dědictví, žádost přes ITI hradecko-pardubické aglomerace)	Jirků, L.
2017	MK ČR / MZK	Cizojazyčná literatura	Havrdová, V.

* Název projektu se měnil, uvedeno pod posledním názvem projektu.

Konsorciální projekty

V rámci konsorciálních projektů získala SVK v letech 2008–2017 přístup do těchto zahraničních a českých elektronických zdrojů: SpringerLink, OCLC First Search, Infobanka ČTK, Anopress (TamTam), EBSCOhost, EZB – Elektronická knihovna časopisů, ProQuest Central, ASPI, Library PressDisplay, Business Source Complete, Academic Search Complete, Central Eastern Europe.

V roce 2017 se SVK stala součástí projektu Národní centrum pro elektronické informační zdroje – CzechELib, jehož garantem je Národní technická knihovna v Praze. Cílem projektu je zajistit pro celou výzkumnou a vzdělávací sféru v České republice efektivní nákup a zpřístupnění klíčových elektronických informačních zdrojů pro potřeby vědy, výzkumu a vzdělávání. Prostřednictvím tohoto konsorcia knihovna získala přístup k těmto elektronickým zdrojům: Business Source Complete (EBSCO), SpringerLink a Library Information Science and Technology Abstracts (LISTA).

a) Projekty z vlastních zdrojů

Rok /roky	Garant	Název
1993–2010	Vedoucí ODZF	Retrokonverze záznamů generálního lístkového katalogu

Rok /roky	Garant	Název
2003	Novotná, D. Pitašová, O.	Zahraniční periodika objednaná do královéhradeckých knihoven v roce... (databáze)
2004	Součková, And. Blažková, B.	Knihovny Královéhradeckého kraje se představují (vydání publikace)
2007–2009	Vedoucí ODZF	Opravy pole g67 v záznamech regionálních dokumentů
2007–2013	Vedoucí oddělení bibliografie	Opravy článků konvertovaných z článkové databáze do systému Aleph
2009–2011	Buchtová, V. Novotný, J. (stážista)	Kreativní knihovna (projekt s podporou dobrovolníků)
2010–2011	Novotná, D.	Opravy a doplňování záznamů jednotek periodik konvertovaných do systému Aleph
2011	Novotná, I.	Samostatné analytické zpracování vybraných titulů periodik
2011–2014, 2016–2017	Málková, L. Řidlová, D. Mikulecká, Z.	Zpětné ukládání záznamů článků z regionálních seriálů (kartotéka souběžné regionální bibliografie) za léta 1960–1992 do systému Aleph
2010–2017	Novotná, D.	Rekatalogizace některých záznamů dokumentů se sign. 1-60 000 „s knihou v ruce“
2012–2016	Novotná, D.	Opravy v polích A a I v záznamech jednotek periodik
2012–2017	Novotná, D. Špačková, M.	Připojování předmětových hesel k BIB záznamům naučné literatury z let 1990–1993
2013–2017	Novotná, D.	Opravy klíčových slov v regionálních personálních a korporativních autoritách
2014–2017	Mikulecká, Z.	Revize analytických záznamů v elektronickém katalogu
2015–2016	Novotná, D.	Zpracování a zpřístupnění knihovny prof. Františka Černého v elektronickém katalogu
2015–2017	Jirků, L.	Doplňování odkazů na digitalizovaný dokument do záznamů článků
2016–2017	Novotná, D.	Záznamy článků se šiframi autorů v záhlaví
2016–2017	Novotná, D.	Opravy starých záznamů jednotek u periodik
2016–2017	Novotná, D.	Kontrola a opravy jmenného zpracování starých bibliografických záznamů

b) Další významné projekty

Rok /roky	Garant	Název
	Jirků, L.	Královéhradecká partnerská síť (projekt UHK, výzva 31, OP VK, Oblast podpory 2.4 Partnerství a sítě, SVK HK je partnerem)

Příloha č. 14
Články o SVK (výběr)

1949

(ú). Knihovna ministra dr. Zdeňka Nejedlého. *Svobodné slovo. Královéhradecký kraj.* 11. 8. 1949, roč. 5, s. 5.

Státní studijní knihovna ponese jméno dr. Zd. Nejedlého. *Rudé právo. Kraj Hradecký.* 14. 8. 1949, roč. 29, s. 8.

Městská studijní knihovna v Hradci Králové... *Rudé právo. Kraj Hradecký.* 3. 11. 1949, roč. 29, s. 4.

Studijní knihovna do vlastnictví státu. *Svobodné slovo. Královéhradecký kraj.* 3. 11. 1949, roč. 5, s. 5.

Slavnostní předání městské studijní knihovny státu. *Pochodeň.* 4. 11. 1949, roč. 36, s. 6.

Státní studijní knihovna v Hradci Králové. *Rudé právo. Kraj Hradecký.* 4. 11. 1949, roč. 29, s. 4.

Městská studijní knihovna v Hradci Králové... *Rudé právo. Kraj Hradecký.* 11. 11. 1949, roč. 29, s. 4.

1950

Státní studijní knihovna dr. Zd. Nejedlého v Hradci Králové... *Pochodeň.* 20. 1. 1950, roč. 37, s. 10.

1951

hk. Knihovna přesídílí. *Lidová demokracie.* 15. 2. 1951, roč. 7, s. 5.

Studijní knihovna v Hradci. *Svobodné slovo.* 15. 2. 1951, roč. 7, s. 5.

Studijní knihovna v Hradci Králové. *Svobodné slovo*. 7. 11. 1951, roč. 7, s. 7.

Státní studijní knihovna dr. Zdeňka Nejedlého v Hradci Králové... *Pochodeň*. 9. 11. 1951, roč. 38, s. 7.

1953

Státní studijní knihovna otevřena. *Svobodné slovo. Hradecký kraj*. 18. 4. 1953, roč. 9, s. 4.

Státní studijní knihovna. *Lidová demokracie. Hradecký kraj*. 21. 4. 1953, roč. 9, s. 3.

n. Studijní knihovna pomáhá pracujícím. *Lidová demokracie. Hradecký kraj*. 11. 12. 1953, roč. 9, s. 4.

Státní studijní knihovna pomáhá pracujícím. *Svobodné slovo. Hradecký kraj*. 30. 12. 1953, roč. 9, s. 4.

1955

VACLÍK, Vladimír. S knihou za čtenářem. *Pochodeň*. 29. 4. 1955, roč. 41, s. 6.

jp. Státní vědecká knihovna v Hradci Králové na pomoc výrobě. *Knihovna*. 1955, roč. 8, č. 3, s. 92-93.

1956

Kam pro knihu v létě. *Svobodné slovo. Hradecký kraj*. 3. 8. 1956, roč. 12, s. 4.

1957

jp. Chcete se učit syrsky? *Svobodné slovo. Hradecký kraj*. 25. 1. 1957, roč. 13, s. 4.

(dr. P). Fotolaboratoř v knihovně. *Svobodné slovo. Hradecký kraj*. 6. 3. 1957, roč. 13, s. 4.

Státní vědecká knihovna v Hradci Králové je už v pravidelném spojení... *Pochodeň*. 22. 3. 1957, roč. 44, s. 4.

LIPOVSKÝ, Jaroslav. Za další rozvoj státních vědeckých knihoven. *Knihovník*. 1957, roč. 2, č. 7, s. 204-215.

LIPOVSKÝ, Jaroslav. Za další rozvoj státních vědeckých knihoven. *Knihovník*. 1957, roč. 2, č. 8, s. 232-243.

1960

Fakta z knihovny. *Nové Hradecko*. 19. 8. 1960, roč. 11, s. 3.

1961

NÁDVORNÍK, Miroslav. Statistické hlavolamy. *Knihovník*. 1961, roč. 6, č. 2, s. 48-50.

1962

(pac). Služeb Státní vědecké knihovny... *Rudé právo*. 16. 1. 1962, roč. 42, s. 2.

1963

FIŠER, František. Knihovník se zpovídá. *Pochodeň*. 18. 8. 1983, roč. 52, č. 197, s. 4.

O Státní vědecké knihovně. *Nové Hradecko*. 22. 3. 1963, roč. 4, č. 12, s. 3.

1964

KOLÁŘSKÝ, Rudolf. Armáda knížek. *Pochodeň*. 4. 3. 1964, roč. 53, č. 55, s. 3.

1965

Státní vědecká knihovna... *Pochodeň*. 18. 3. 1965, roč. 54, s. 3.

(pu). Státní vědecká knihovna čtenářům. *Pochodeň*. 11. 9. 1965, roč. 54, s. 2.

1966

(pb). Kniha za 15 vteřin – nebo za týden? *Pochodeň*. 15. 6. 1966, roč. 55, s. 1.

Celkem k dispozici: 3 266 časopisů. *Pochodeň*. 5. 8. 1966, roč. 55, s. 2.

1967

SRP, Zdeněk. Knihovna na dlani. *Pochodeň*. 21. 2. 1967, roč. 56, s. 3.

1968

-k. O práci s knihou. *Rudé právo*. 4. 2. 1968, roč. 48, s. 4.

ZAHÁLKOVÁ, B. Z rozboru činnosti státních vědeckých knihoven. *Metodický zpravodaj*. 1968, č. 4, s. 30–35.

KLÍMOVÁ, Hana. Dědictví inkvizice a Liduška z pastoušky. *Pochodeň*. 20. 5. 1968, roč. 57, s. 2.

Život s knihou. *Pochodeň*. 25. 11. 1968, roč. 57, s. 1.

1969

-pac-. Mezi nejmladší knihovny... *Rudé právo*. 9. 4. 1969, roč. 72, s. 2.

-jv-. Výročí Státní vědecké knihovny. *Nové Hradecko*. 4. 6. 1969, roč. 11, s. 2.

1970

Knihy žalují. *Nové Hradecko*. 25. 2. 1970, roč. 12, s. 5.

-rm-. Rozdělení knihovny a čítárny Státní vědecké knihovny. *Nové Hradecko*. 22. 7. 1970, roč. 12, s. 5.

1971

(aš). Nová půjčovna knih otevřena. *Pochodeň*. 14. 4. 1971, roč. 60, s. 5.

Státní vědecká knihovna v Hradci Králové. *Pochodeň*. 13. 9. 1971, roč. 60, s. 3.

Činnost státních vědeckých knihoven v roce 1970. *Technická knihovna*. 1971, roč. 15, č. 12, s. 348.

1974

Státní vědecká knihovna v Hradci Králové... *Pochodeň*. 31. 1. 1974, roč. 63, s. 1.

(jh). Jubileum Státní vědecké knihovny. *Nové Hradecko*. 19. 2. 1974, roč. 16, č. 8, s. 5.

(jm). Historie hradeckých knihoven. *Pochodeň*. 4. – 5. 5. 1974, roč. 63, č. 105, s. 5.

1975

(aš). Ocenění záslužné práce. *Pochodeň*. 26. 2. 1975, roč. 64, s. 1.

HROMÁDKA, Miloslav. 25 let Státní vědecké knihovny v Hradci Králové. *Čtenář*. 1975, roč. 27, č. 3, s. 79–82.

Vyznamenání knihovníků. *Čtenář*. 1975, roč. 27, č. 6, s. 182.

1976

ČSN 49 4705. *Pochodeň*. 17. – 18. 1. 1976, roč. 65, s. 8.

(jk). Recept na učení: o nejlepší studijní skupinu. *Pochodeň*. 11. 3. 1976, roč. 65, s. 2.

Odboráři svým závodům a republice. *Kultura*. 1976, roč. 8, č. 6, s. 3.

1977

Do Státní vědecké knihovny Zdeňka Nejedlého v Hradci Králové... *Lidová demokracie*. 29. 1. 1977, roč. 33, s. 4.

(ko). Mladí nejvěrnějšími čtenáři: Státní vědecká knihovna v Hradci Králové. *Pochodeň*. 2. 2. 1977, roč. 66, č. 27, s. 5.

(km). Významné ocenění. *Pochodeň*. 4. 5. 1977, roč. 66, s. 5.

1978

(kou). Dobrá bilance. *Pochodeň*. 7. 2. 1978, roč. 67, s. 5.

Státní vědecká knihovna Zdeňka Nejedlého v Hradci Králové. *Nové Hradecko*. 21. 2. 1978, roč. 20, s. 5.

Hradec Králové. *Nové Hradecko*. 24. 2. 1978, roč. 20, s. 2.

Roste knižní fond. *Pochodeň*. 22. 3. 1978, roč. 67, s. 5.

(vn). Nová studovna politické literatury. *Pochodeň*. 14. 9. 1978, roč. 67, č. 217, s. 5.

(v). Studovna politické literatury. *Nové Hradecko*. 3. 10. 1978, roč. 20, č. 40, s. 1.

1979

(sb). SVK odborným pracovníkům. *Pochodeň*. 20. 3. 1979, roč. 68, s. 5.

JIRKALOVÁ, Hana, VOZNIČKA, Vladimír a Antonín ŠRŮTEK. Náš rozhovor o knihovnických lekcích. *Čtenář*. 1979, roč. 31, č. 11, s. 353–357.

MOTTLOVÁ, Milada. Nejužívanější formy práce se čtenářem ve vědeckých knihovnách: na podkladě činnosti Státní vědecké knihovny v Hradci Králové. *Knihovna*. 1979, sv. 11, s. 243–270.

ŠRŮTEK, Antonín. Státní vědecká knihovna Zdeňka Nejedlého v Hradci Králové. *Technická knihovna*. 1979, roč. 23, č. 12, s. 334–337.

1980

DALECKÁ, Božena. Diskusní příspěvek soudružky Boženy Dalecké z metodického odd. SVK ZN v Hradci Králové. *Zpravodaj KKS*. 1980, č. 2, s. 12–17.

VACINA, Ladislav. Možnosti společenskovo vědní informace v regionu: ze zkušeností Státní vědecké knihovny Zdeňka Nejedlého v Hradci Králové. *Čtenář*. 1980, roč. 32, č. 5, s. 156–158.

Maturita na výbornou. *Pochodeň*. 23. 7. 1980, roč. 69, s. 5.

1981

Propagují práci s knihou. *Pochodeň*. 21. 4. 1981, roč. 70, č. 93, s. 3.

Studovna politické literatury... *Zpravodaj MěstNV v Hradci Králové*. 1981, č. 19, s. 7.

Bibliografická činnost Státní vědecké knihovny Zdeňka Nejedlého v Hradci Králové za léta 1981–1985. In: *2. národní konference o bibliografii v ČSR: sborník materiálů*. Brno: Státní knihovna ČSR, SVK Brno, 1981, s. 295–296.

1982

řák. Zájem se zvyšuje. *Učitelské noviny*. 20. 5. 1982, roč. 32, č. 20, s. 8.

1984

(ly). Číslo o knihách. *Pochodeň*. 27. 3. 1984, roč. 73, č. 74, s. 4.

KUBOVÝ, Jaromír. Moderně řešený sklad SVK Z. Nejedlého v Hradci Králové. *Čtenář*. 1984, roč. 36, č. 5, s. 183–184.

1986

VLČEK, Josef. K některým problémům Státní vědecké knihovny Zdeňka Nejedlého v Hradci Králové. *Zpravodaj Jednotné soustavy knihoven Východočeského kraje*. 1986, roč. 1, č. 1, s. 11-12.

S. Rekonstrukce SVK Zdeňka Nejedlého v Hradci Králové. *Čtenář*. 1986, roč. 38, č. 3, s. 85.

PAULOVÍČOVÁ, Miloslava a Marta DAŇKOVÁ. Pokyny pro meziknihovní, cirkulační a reprografické služby: meziknihovní výpůjční služba v SVK HK. *Zpravodaj Jednotné soustavy knihoven Východočeského kraje*. Listopad 1986, roč. 1, s. 27-30.

1987

VLČEK, Josef. Království knih: ve Státní vědecké knihovně Zdeňka Nejedlého. *Pochodeň*. 4. 2. 1987, roč. 76, č. 28, s. 4.

VACINA, Ladislav. Bibliografická činnost ve Státní vědecké knihovně Zdeňka Nejedlého a ve veřejných knihovnách Východočeského kraje. *Zpravodaj Jednotné soustavy knihoven Východočeského kraje*. 1987, roč. [2], mimořádné číslo, s. 16-23.

Služby čtenářům. *Nové Hradecko*. 6. 10. 1987, roč. 29, č. 40, s. 4.

1988

FEJLOVÁ, Hana. Z metodické činnosti Státní vědecké knihovny Zdeňka Nejedlého v Hradci Králové v roce 1987. *Zpravodaj Jednotné soustavy knihoven Východočeského kraje*. Květen 1988, roč. [3], s. 13-15.

HAMPLOVÁ, Vlasta. Rozvoj regionálního informačního systému kultury v roce 1988. *Zpravodaj Jednotné soustavy knihoven Východočeského kraje*. Květen 1988, roč. [3], s. 3-4.

(ek). Záslužná ediční činnost. *Pochodeň*. 22. 11. 1988, roč. 77, č. 275, s. 4.

LYEROVÁ, Jitka. Noví uživatelé Státní vědecké knihovny Zdeňka Nejedlého v Hradci Králové. *Zpravodaj Jednotné soustavy knihoven Východočeského kraje*. Prosinec 1988, roč. [3], s. 4-10.

1989

LYEROVÁ, Jitka. Vztah znaků nového uživatele Státní vědecké knihovny Z. Nejedlého k vstupní informaci. *Zpravodaj Jednotné soustavy knihoven Východočeského kraje*. 1989, roč. 4, č. 1, s. 6-15.

SÝKOROVÁ, Stanislava. Informační činnost studovny společenských a politických literatury SVK ZN. *Zpravodaj Jednotné soustavy knihoven Východočeského kraje*. 1989, roč. 4, č. 2, s. 51-57.

VLČEK, Josef. 40 let činnosti Státní vědecké knihovny Zdeňka Nejedlého. *Zpravodaj Jednotné soustavy knihoven Východočeského kraje*. 1989, roč. 4, č. 3, s. 76-77.

SEMRÁDOVÁ, Eva. Práce s časopisy ve Státní vědecké knihovně Zdeňka Nejedlého. *Zpravodaj Jednotné soustavy knihoven Východočeského kraje*. 1989, roč. 4, č. 4, s. 112-114.

(sk). „Libri prohibiti“ se vracejí: otevřená paměť našeho národa. *Pochodeň*. 20. 12. 1989, roč. 78, č. 200, s. 4.

1990

VACINA, Ladislav. V Hradci Králové: jubileum Státní vědecké knihovny. *Čtenář*. 1990, roč. 42, č. 2, s. 56.

Banka, kde úrokem je zisk: Státní vědecká knihovna v Hradci Králové se představuje. *Hradecký kurýr*. 25. 9. 1990, roč. 32, č. 39, s. 4.

ČERNOVSKÁ, Ludmila a Miloslava PAULOVICHOVÁ. Využití skladových prostor Státní vědecké knihovny. *Zpravodaj Jednotné soustavy knihoven Východočeského kraje*. 1990, roč. 5, č. 4, s. 134-135.

1991

SOUČKOVÁ, Alena. Nové pojetí metodické práce oddělení knihovnictví SVK v Hradci Králové. *U nás: knihovnicko informační zpravodaj východních Čech*. 1991, roč. 1, č. 1, s. 9–12.

VACINA, Ladislav. Podklady k tvorbě koncepce bibliografické činnosti SVK v Hradci Králové – 1991. *U nás: knihovnicko informační zpravodaj východních Čech*. 1991, roč. 1, č. 2, s. 36–39.

FEJLOVÁ, Hana. Studijní fond ZIS knihovnictví SVK v Hradci Králové. Část 1. *U nás: knihovnicko informační zpravodaj východních Čech*. 1991, roč. 1, č. 2, s. 54–58.

SEMRÁDOVÁ, Eva. Studijní fond ZIS knihovnictví SVK v Hradci Králové. Část 2: dokumenty knihoven. *U nás: knihovnicko informační zpravodaj východních Čech*. 1991, roč. 1, č. 4, s. 116–118.

1992

TLUSTOŠOVÁ, Lucie. Studijní fond ZIS knihovnictví SVK v Hradci Králové. Část 3: kartotéka článků knihovnické literatury. *U nás: knihovnicko informační zpravodaj východních Čech*. 1992, roč. 2, č. 1, s. 14–16.

ZADINA, Jiří. Přeměna hradecké synagogy. *Deník Pochodeň*. 14. 5. 1992, roč. 2, č. 112, s. 6.

FETTERS, Aleš. Za Ladislavem Vacinou. *Deník Pochodeň*. 13. 6. 1992, roč. 2, č. 138, s. 4.

DVOŘÁKOVÁ, Božena. Služby studovny Státní vědecké knihovny v Hradci Králové. *U nás: knihovnicko informační zpravodaj východních Čech*. 1992, roč. 2, č. 2, s. 45–49.

VLČEK, Josef. Za Ladislavem Vacinou. *Čtenář*. 1992, roč. 44, č. 8–9, s. 302.

VLČEK, Josef. Koncepce zavádění automatizace v SVK v Hradci Králové. *U nás: knihovnicko informační zpravodaj východních Čech*. 1992, roč. 2, č. 3, s. 72–74.

1993

VLČEK, Josef a Eliška SKOKANOVÁ. „Chceme nabízet komplexní služby“: nahlédli jsme do zákulisí Státní vědecké knihovny v Hradci Králové. *Hradecké noviny: deník občanů východních Čech*. 20. 9. 1993, roč. 2, č. 218, s. 6.

SOUČKOVÁ, Alena. Ohlédnutí za činností Konzultačního střediska Střední knihovnické školy v Brně při SVK Hradec Králové. *U nás: knihovnicko informační zpravodaj východních Čech*. 1993, roč. 3, č. 3, s. 69–71.

VLČEK, Josef. Několik poznámek k využívání výpočetní techniky v SVK Hradec Králové. *U nás: knihovnicko informační zpravodaj východních Čech*. 1993, roč. 3, č. 4, s. 112–114.

HAMPLOVÁ, Vlasta. Odbor speciálních služeb. *U nás: knihovnicko informační zpravodaj východních Čech*. 1993, roč. 3, č. 4, s. 119–121.

HAMPLOVÁ, Vlasta. Oddělení bibliografie. *U nás: knihovnicko informační zpravodaj východních Čech*. 1993, roč. 3, č. 4, s. 121–125.

HORNYCHOVÁ, Hana. Automatizace odboru speciálních služeb Státní vědecké knihovny v Hradci Králové. *U nás: knihovnicko informační zpravodaj východních Čech*. 1993, roč. 3, č. 4, s. 125–128.

1994

VLČEK, Josef. Několik poznámek k využívání výpočetní techniky ve veřejných knihovnách východních Čech a v SVK Hradec Králové. *Čtenář: měsíčník pro práci s knihou*. 1994, roč. 46, č. 2, s. 48–49.

(bb). K dispozici milion knih: organizují i speciální exkurze. *Hradecké noviny: deník občanů východních Čech*. 22. 3. 1994, roč. 3, č. 68, s. 7.

HORNYCHOVÁ, Hana. Databáze provozované v oddělení informačních a referenčních služeb Státní vědecké knihovny v Hradci Králové. *U nás: knihovnicko informační zpravodaj východních Čech*. 1994, roč. 4, č. 2, s. 57–62.

KLABALOVÁ, Božena. K informační výchově studentů ve Státní vědecké knihovně v Hradci Králové. *U nás: knihovnicko informační zpravodaj východních Čech*. 1994, roč. 4, č. 3, s. 81–83.

1995

SOUČKOVÁ, Alena. Na prahu jubilejního ročníku regionálního knihovnicko informačního zpravodaje U nás. *U nás: knihovnicko informační zpravodaj východních Čech*. 1995, roč. 5, č. 1, s. 7–9.

HORNYCHOVÁ, Hana. Databáze Státní vědecké knihovny. *Čtenář: měsíčník pro práci s knihou*. 1995, roč. 47, č. 2, s. 49–50.

(ff). Odhalena pamětní deska. *Hradecké noviny: deník občanů východních Čech*. 21. 6. 1995, roč. 4, č. 144, s. 7.

SVOBODOVÁ, Eva. Automatizované zpracování dokumentů ve Státní vědecké knihovně v Hradci Králové. *U nás: knihovnicko informační zpravodaj východních Čech*. 1995, roč. 5, č. 2, s. 81–86.

HAMPLOVÁ, Vlasta. Regionální elektronické databáze. *U nás: knihovnicko informační zpravodaj východních Čech*. 1995, roč. 5, č. 2, s. 87–89.

SVOBODOVÁ, Eva. Retrokonverze generálního katalogu SVK Hradec Králové do strojem čitelné podoby. *U nás: knihovnicko informační zpravodaj východních Čech*. 1995, roč. 5, č. 3, s. 118–120.

KLABALOVÁ, Božena. Nová databáze vytvářená v SVK. *U nás: knihovnicko informační zpravodaj východních Čech*. 1995, roč. 5, č. 3, s. 135–136.

VLČEK, Josef. Řešení vzájemného propojení dvou lokálních počítačových sítí. *U nás: knihovnicko informační zpravodaj východních Čech*. 1995, roč. 5, č. 4, s. 157–158.

1996

VLČEK, Josef. Aktivita SVK Hradec Králové. *U nás: knihovnicko informační zpravodaj východních Čech*. 1996, roč. 6, č. 1, s. 16-17.

Co s ním? Malá anketa o využívání internetu v českých knihovnách. *Čtenář: měsíčník pro práci s knihou*. 1996, roč. 48, č. 7-8, s. 248-252.

MARŠÍKOVÁ, Vanda. Myši už knihy okusovat nebudou: Státní vědecká knihovna otvírá nový sklad. *Východočeský večerník*. 17. 9. 1996, roč. 7, č. 34, s. 1.

(hl). Záhada nefunkčních záchodů. *Hradecké noviny: deníky Bohemia*. 21. 9. 1996, roč. 5, č. 222, s. 7.

ČERNOVSKÁ, Ludmila. Nový sklad Státní vědecké knihovny v Hradci Králové. *U nás: knihovnicko informační zpravodaj východních Čech*. 1996, roč. 6, č. 3, s. 65.

MARŠÍKOVÁ, Vanda. Internet v knihovně. *Východočeský večerník*. 29. 10. 1996, roč. 7, č. 40, s. 1.

VÁCLAVÍČKOVÁ, Jarka. Státní vědecká knihovna modernizuje své služby. *Hradecké noviny: deníky Bohemia*. 19. 11. 1996, roč. 5, č. 271, s. 7.

(jg). Internet Club zahájí už v lednu. *Hradecké noviny: deníky Bohemia*. 23. 12. 1996, roč. 5, č. 300, s. 7.

1997

(jg). Internet Club nabídl své služby. *Hradecké noviny: deníky Bohemia*. 17. 1. 1997, roč. 6, č. 14, s. 2.

GROSSMANOVÁ, Judita. Státní vědecká knihovna nabízí služby ve středisku Internet Club. *Hradecké noviny: deníky Bohemia*. 17. 1. 1997, roč. 6, č. 14, s. 8.

soc. V hradecké knihovně otevřeli Internet klub. *Mladá fronta Dnes. Východní Čechy Dnes*. 17. 1. 1997, roč. 8, č. 14, s. 1.

MARŠÍKOVÁ, Vanda. Internet Club v knihovně otevřen. *Východočeský večerník*. 21.-24. 1. 1997, roč. 8, č. 3, s. 1.

KLABALOVÁ, Božena. Zásady spolupráce s IRS SVK aneb Osvěžení paměti. *U nás: knihovnicko informační zpravodaj východních Čech*. 1997, roč. 7, č. 1, s. 23-27.

(bb). Knihovna stále rozšiřuje služby. *Hradecké noviny: deníky Bohemia*. 14. 5. 1997, roč. 6, č. 111, s. 6.

VLČEK, Josef a Zdeněk PŘIDAL. Vládní „balíčky“ budou mít jistě velký dopad na činnost knihovny. *Hradecké noviny: deníky Bohemia*. 31. 7. 1997, roč. 6, č. 177, s. 8.

POTŮČEK, Michal a Ivo BĚLOHOUBEK. Za první pololetí využívalo výpůjční služby vědecké knihovny kolem šesti tisíc čtenářů. *Hradecké noviny: deníky Bohemia*. 22. 8. 1997, roč. 6, č. 196, s. 7.

(jg). Beletrie ke studijním účelům. *Hradecké noviny: deníky Bohemia*. 19. 9. 1997, roč. 6, č. 220, s. 7.

(jg). Nový sklad usnadňuje práci. *Hradecké noviny: deníky Bohemia*. 22. 9. 1997, roč. 6, č. 222, s. 7.

KLABALOVÁ, Božena a Judita GROSSMANNOVÁ. Úspěchy i potíže vědecké knihovny. *Hradecké noviny: deníky Bohemia*. 8. 10. 1997, roč. 6, č. 236, s. 7.

(jg). Bohatá nabídka pro čtenáře. *Hradecké noviny: deníky Bohemia*. 22. 10. 1997, roč. 6, č. 248, s. 8.

KLABALOVÁ, Božena. Informace ve společnosti – společnost (po krk) v informacích. In: *Knihovny současnosti 97*. Brno: Sdružení knihoven ČR, 1997, s. 83-88.

(soc). Státní vědecká knihovna hledá v Hradci novou budovu. *Mladá fronta Dnes. Východní Čechy Dnes*. 1. 12. 1997, roč. 8, č. 281, s. 2.

(van). Hledá se prostor pro Státní vědeckou knihovnu. *Východočeský večerník*. 15.-22. 12. 1997, roč. 8, č. 47, s. 2.

1998

ČERNÝ, Martin. Státní vědecká knihovna zřejmě našla místo pro výstavbu budovy. *Hradecké noviny: deníky Bohemia*. 14. 2. 1998, roč. 7, č. 38, s. 8.

HAMPLOVÁ, Vlasta. Státní vědecká knihovna v Hradci Králové. *U nás* [online]. 1998, roč. 8, č. 1 [cit. 12. 8. 2019]. Dostupné z: <http://www.svkhk.cz/unas>.

VLČEK, Josef. Vítejte na elektronické stránce SVK Hradec Králové. *U nás* [online]. 1998, roč. 8, č. 1 [cit. 12. 8. 2019]. Dostupné z: <http://www.svkhk.cz/unas>.

(soc). Radnice žádost knihovny o převod pozemku zamítla. *Mladá fronta Dnes. Východní Čechy Dnes*. 12. 5. 1998, roč. 9, č. 109, s. 2.

VYČICHLO, Jaroslav. Státní vědecké knihovny z pohledu uplynulých padesáti let 1948–1998. In: *Knihovny současnosti '98*. Brno: Sdružení knihoven, 1998, s. 11–44.

SVOBODOVÁ, Eva. Minulost a současnost akvizice českých monografických dokumentů: (s přihlédnutím ke zkušenostem ve Státní vědecké knihovně v Hradci Králové). In: *Knihovny současnosti '98*. Brno: Sdružení knihoven, 1998, s. 105–109.

1999

GROSSMANNOVÁ, Judita. Výstavba nové budovy na obzoru. *Hradecké noviny: deníky Bohemia*. 18. 2. 1999, roč. 8, č. 41, s. 7.

bk. Státní vědecká knihovna do nového v roce 2004: ministerstvo kultury zahrne zřejmě investice do nejbližšího rozpočtu. *Hradecké noviny: deníky Bohemia*. 1. 3. 1999, roč. 8, č. 50, s. 6.

(bk). Státní knihovna do nového v roce 2004. *Radnice: informační zpravodaj města Hradec Králové*. 8. 3. 1999, roč. 2, č. 7, s. 1.

(bk). Knihovna se začne stavět v roce 2001. *Mladá fronta Dnes. Východní Čechy Dnes*. 8. 4. 1999, roč. 10, č. 82, s. 2.

CHADIMOVÁ, Marcela. Státní vědecké knihovně skončil boj s vlhkostí a hlodavci: včera se uskutečnila kolaudace třetí skladištní budovy. *Hradecké noviny: deníky Bohemia*. 14. 7. 1999, roč. 8, č. 161, s. 6.

SVOBODOVÁ, Eva. Ochrana fondů ve Státní vědecké knihovně. *U nás: knihovnicko informační zpravodaj východních Čech*. 1999, roč. 9, č. 1, s. 10–13.

CHADIMOVÁ, Marcela. Státní vědecká knihovna oslaví ve čtvrtek své padesátiny: knihovníci se starají o více než milion titulů, k nimž ročně přibude 14 tisíc nových. *Hradecké noviny: deníky Bohemia*. 2. 11. 1999, roč. 8, č. 255, s. 6.

CHADIMOVÁ, Marcela a Josef VLČEK. Státní vědecká knihovna slaví letos 50. výročí svého vzniku: na obzoru je výstavba nového Knihovnicko informačního centra. *Hradecké noviny: deníky Bohemia*. 6. 11. 1999, roč. 8, č. 259, s. 14.

CHADIMOVÁ, Marcela. Státní vědecká knihovna oslavila kulatou padesátku: mezi mnoha hosty, kteří zavítali do Aldisu, byla i Eva Kantůrková. *Hradecké noviny: deníky Bohemia*. 10. 11. 1999, roč. 8, č. 262, s. 6.

(bop). Vědecká knihovna oslavila půl století. *Mladá fronta Dnes. Východní Čechy Dnes*. 10. 11. 1999, roč. 10, č. 262, s. 2.

HAMPLOVÁ, Vlasta. Systém vzdělávání odborných pracovníků SVK Hradec Králové. *U nás: knihovnicko informační zpravodaj východních Čech*. 1999, roč. 9, č. 2, s. 12–13.

HAMPLOVÁ, Vlasta. Literární dílny. *U nás: knihovnicko informační zpravodaj východních Čech*. 1999, roč. 9, č. 2, s. 14–17.

SOUČKOVÁ, Alena. Státní vědecká knihovna v Hradci Králové oslavila padesátiny. *U nás: knihovnicko informační zpravodaj východních Čech*. 1999, roč. 9, č. 2, s. 36–42.

2000

SOUČKOVÁ, Alena. Státní vědecká knihovna v Hradci Králové oslavila padesátiny. *Čtenář: měsíčník pro knihovny*. 2000, roč. 52, č. 2, s. 46–47.

CHADIMOVÁ, Marcela. Petici podepsala tisícovka čtenářů: státní vědecké knihovny mají přijít o povinný výtisk periodik. *Hradecké noviny: deníky Bohemia*. 17. 3. 2000, roč. 9, č. 65, s. 7.

KLABALOVÁ, Božena. Státní vědecká knihovna v Hradci Králové: využívání informačních databází ve studovně. *U nás: knihovnicko informační zpravodaj východních Čech*. 2000, roč. 10, č. 1, s. 3-7.

SVOBODOVÁ, Eva. Státní vědecká knihovna v Hradci Králové: normy a patenty. *U nás: knihovnicko informační zpravodaj východních Čech*. 2000, roč. 10, č. 1, s. 8-9.

POKORNÝ, Jan. Veřejný internet v Hradci Králové tři roky poté. *U nás: knihovnicko informační zpravodaj východních Čech*. 2000, roč. 10, č. 1, s. 22-23.

VLČEK, Josef. Obnovená spolupráce se Státní vědeckou knihovnou v Banské Bystrici. *U nás: knihovnicko informační zpravodaj východních Čech*. 2000, roč. 10, č. 1, s. 38.

SVOBODOVÁ, Eva. Záznamy seriálů v elektronickém katalogu SVK v Hradci Králové. *U nás: knihovnicko informační zpravodaj východních Čech*. 2000, roč. 10, č. 3, s. 19-20.

KUTILOVÁ, Jitka: Co si naši uživatelé myslí o elektronických databázích? *U nás: knihovnicko informační zpravodaj východních Čech*. 2000, roč. 10, č. 3, s. 21-22.

Ředitel Státní vědecké knihovny Josef VLČEK. *U nás: knihovnicko informační zpravodaj východních Čech*. 2000, roč. 10, č. 4, s. 15.

SVOBODOVÁ, Eva. Tiskový zákon a doplňování periodik do fondu SVK v Hradci Králové v roce 2000. *U nás: knihovnicko informační zpravodaj východních Čech*. 2000, roč. 10, č. 4, s. 23-24.

SOUČKOVÁ, Alena. Realizace podprogramu VISK2 v SVK Hradec Králové. *U nás: knihovnicko informační zpravodaj východních Čech*. 2000, roč. 10, č. 4, s. 30-31.

2001

HRAZDĚRA, Karel. Desetníky z kopií s rozpaky. *Hradecké noviny: deníky Bohemia*. 25. 1. 2001, roč. 10, č. 21, s. 1, 13.

MÁLKOVÁ, Lenka. Státní vědecká knihovna zpřístupnila veřejnosti novou počítačovou učebnu. *Hradecké noviny: deníky Bohemia*. 21. 2. 2001, roč. 10, č. 44, s. 7.

POKORNÝ, Jan. KP-systém v SVK Hradec Králové. *U nás: knihovnicko informační zpravodaj východních Čech*. 2001, roč. 11, č. 1, s. 22-23.

zr. Začíná boj o výstavbu vědecké knihovny: prohlášení osobnosti kraje adresovaly ministerstvům financí a kultury. *Hradecké noviny: deníky Bohemia*. 3. 5. 2001, roč. 10, č. 103, s. 4.

RYBÁŘ, Petr. Knihovně hrozí kolaps. *Mladá fronta Dnes. Kraj královéhradecký Dnes*. 4. 5. 2001, roč. 12, č. 104, s. 1, 2.

(yb). Kraj převezme knihovnu a galerii. *Mladá fronta Dnes. Kraj hradecký Dnes*. 13. 6. 2001, roč. 12, č. 137, s. 2.

(sk). Galerie a knihovna do majetku kraje. *Hradecké noviny: deníky Bohemia*. 16. 8. 2001, roč. 10, č. 190, s. 4.

MÁLKOVÁ, Lenka. Knihovna s novým jménem a službami. *Hradecké noviny: deníky Bohemia*. 8. 11. 2001, roč. 10, č. 261, s. 8.

2002

MÁLKOVÁ, Lenka. Opět vycházíme, a to i vstříc knihovnám regionu. *U nás: knihovnicko informační zpravodaj Královéhradeckého kraje*. 2002, roč. 12, č. 1, s. 4-5.

MÁLKOVÁ, Lenka. Regionální badatelna. *U nás: knihovnicko informační zpravodaj Královéhradeckého kraje*. 2002, roč. 12, č. 1, s. 6.

SVOBODOVÁ, Eva a Martina PLOJHAROVÁ. Studijní a vědecká knihovna v Hradci Králové očima nové ředitelky, Mgr. Evy Svobodové. *U nás: knihovnicko informační zpravodaj Královéhradeckého kraje*. 2002, roč. 12, č. 1, s. 28–29.

SVOBODOVÁ, Eva. Knihovnicko informační centrum U Přívozu: příprava výstavby nové krajské knihovny v Hradci Králové. *Čtenář: měsíčník pro knihovny*. 2002, roč. 54, č. 9, s. 246–247.

MACEK, Ivan. Knihovna už má na novou budovu: počátkem listopadu bude znám vítězný návrh na stavbu nové vědecké knihovny v Hradci Králové. *Mladá fronta Dnes*. Seš. D, *Kraj hradecký Dnes*. 23. 9. 2002, roč. 13, č. 222, s. 2.

VÁCLAVÍČKOVÁ, Jarka. Porotci se shodli na vítězích. *Hradecké noviny: deníky Bohemia*. 25. 10. 2002, roč. 11, č. 249, s. 7.

KLABALOVÁ, Božena. Plnotextová databáze českých norem (ČSNI Image) – projekt v půli cesty. *U nás: knihovnicko informační zpravodaj Královéhradeckého kraje*. 2002, roč. 12, č. 3, s. 17.

MÁLKOVÁ, Lenka. Naučíme vás, jak na ně. *U nás: knihovnicko informační zpravodaj Královéhradeckého kraje*. 2002, roč. 12, č. 3, s. 11–13.

PITUCHA, Václav. Kulturní večery ve Studijní a vědecké knihovně v Hradci Králové. *U nás: knihovnicko informační zpravodaj Královéhradeckého kraje*. 2002, roč. 12, č. 3, s. 42.

SVOBODOVÁ, Eva. Spolupráce paměťových institucí v rámci krajského bibliografického systému – utopie, nebo reálná možnost? In: *Knihovny současnosti 2002*. Brno: Sdružení knihoven ČR, 2002, s. 190–194.

2003

Březen a internet bez bariér. *Hradecké noviny: deníky Bohemia*. 7. 3. 2003, roč. 12, č. 56, s. 8.

Nová vědecká knihovna v Hradci bude hotova do pěti let. *Mladá fronta Dnes. Hradecký kraj*. 29. 4. 2003, roč. 14, č. 100, s. 1.

PITAŠOVÁ, Olga. Regionální literatura ve Studijní a vědecké knihovně v Hradci Králové. *U nás: knihovnicko informační zpravodaj Královéhradeckého kraje*. 2003, roč. 13, č. 3, s. 19–20.

HEJZLAR, Tomáš. Týden knihoven sice úspěšně skončil, problémy však mnohde zůstávají. *Haló noviny*. 17. 10. 2003, roč. 13, č. 244, s. 8.

2004

vá. Knihovna zve na kurzy internetu. *Hradecké noviny: deníky Bohemia*. 23. 2. 2004, roč. 13, č. 45, s. 7.

VÁCLAVÍČKOVÁ, Jarka. Zájem o kurzy hlavně mezi staršími. *Hradecké noviny: deníky Bohemia*. 3. 3. 2004, roč. 13, č. 53, s. 8.

as. Kdo chce poučovat, musí znát. *Hradecké noviny: deníky Bohemia*. Roč. 13, č. 72, s. 7.

vá. Hradecká knihovna vítězkou soutěže. *Hradecké noviny: deníky Bohemia*. 30. 3. 2004, roč. 13, č. 76, s. 7.

VÁCLAVÍČKOVÁ, Jarka. Stavět se začne asi v červenci. *Hradecké noviny: deníky Bohemia*. 30. 3. 2004, roč. 13, č. 76, s. 12.

Služba pro mimohradecké čtenáře. *Hradecké noviny: deníky Bohemia*. 28. 4. 2004, roč. 13, č. 100, s. 8.

MÁLKOVÁ, Lenka. Služba elektronického dodávání dokumentů. *U nás: knihovnicko informační zpravodaj Královéhradeckého kraje*. 2004, roč. 14, č. 1, s. 13.

BRYNDOVÁ, Helena, HORÁKOVÁ Iva a Eva SVOBODOVÁ. Meziknihovní služby Studijní a vědecké knihovny v Hradci Králové v kostce. *U nás: knihovnicko informační zpravodaj Královéhradeckého kraje*. 2004, roč. 14, č. 1, s. 18–20.

PITAŠOVÁ, Olga. Vědecká knihovna a povinnosti vydavatelů. *U nás: knihovnicko informační zpravodaj Královéhradeckého kraje*. 2004, roč. 14, č. 1, s. 6.

vá. Také knížky potřebují optimální klima. *Hradecké noviny: deníky Bohemia*. 6. 5. 2004, roč. 13, č. 106, s. 8.

MÁLKOVÁ, Lenka. Jak školit internet aneb Počítačová učebna nejen pro knihovníky. *Ikaros* [online]. 2004, roč. 8, č. 6 [cit. 12. 8. 2019]. Dostupné z: <http://www.ikaros.cz>.

SVOBODOVÁ, Eva. Vysokozdvížným vozíkům odzvonilo: rekonstrukce skladové haly SVK v Hradci Králové. *Čtenář*. 2004, roč. 56, č. 7-8, s. 242-243.

SOUČKOVÁ, Alena. Kurzy počítačové gramotnosti pro knihovníky v SVK HK pokračují. *U nás: knihovnicko informační zpravodaj Královéhradeckého kraje*. 2004, roč. 14, č. 3, s. 22-24.

KUTILOVÁ, Jitka. Čtenáři a fondy SVK Hradec Králové. *U nás: knihovnicko informační zpravodaj Královéhradeckého kraje*. 2004, roč. 14, č. 4, s. 25.

2005

ĐOUBAL, Stanislav. Knihovna se přestěhuje do nového. *Mladá fronta Dnes. Seš. B, Kraj hradecký Dnes*. 2. 4. 2005, roč. 16, č. 77, s. 2.

pl. Je libo tisk v afrikánštině? *Hradecké noviny*. 10. 11. 2005, roč. 14, č. 263, s. 7.

MÁLKOVÁ, Lenka. Zdroje regionálních informací ve Studijní a vědecké knihovně v Hradci Králové. *U nás: knihovnicko-informační zpravodaj Královéhradeckého kraje*. 2005, roč. 15, č. 3, s. 12-13.

PITUCHA, Václav. Využívání regionálních informací v SVK a jejich propagace. *U nás: knihovnicko-informační zpravodaj Královéhradeckého kraje*. 2005, roč. 15, č. 3, s. 16-17.

SOUČKOVÁ, Alena. Pět let působení vzdělávacího centra v SVK Hradec Králové. *U nás: knihovnicko-informační zpravodaj Královéhradeckého kraje*. 2005, roč. 15, č. 4, s. 16-17.

2006

TICHÝ, Zdeněk A. Proměny Studijní a vědecké knihovny v Hradci Králové. *Knihovna: knihovnická revue*. 2006, roč. 17, č. 1, s. 19-32.

MÁLKOVÁ, Lenka. Kurz informační výchovy – Průvodce knihovnou a informacemi na www.svkhk.cz. *U nás: knihovnicko-informační zpravodaj Královéhradeckého kraje*. 2006, roč. 16, č. 1, s. 17-18.

SOUČKOVÁ, Alena. Vzdělávací aktivity pro knihovníky ve Studijní a vědecké knihovně v Hradci Králové. *U nás: knihovnicko-informační zpravodaj Královéhradeckého kraje*. 2006, roč. 16, č. 1, s. 27-28.

(tz). Které veřejné knihovny mají nejlepší web? *Moderní obec – newsletter*. 12. 4. 2006, č. 8, s. 3.

RAMBOUSKOVÁ, Michaela. Bývalá synagoga svítí novotou: sídlo Státní [sic] vědecké knihovny v Hradci Králové má obnovenou fasádu, jeho osud je ale nejasný. *Mladá fronta Dnes. Seš. B, Kraj hradecký Dnes*. 5. 8. 2006, roč. 17, č. 181, s. 2.

SOUČKOVÁ, Alena. Ohlédnutí za rekvalifikačním kurzem. *U nás: knihovnicko-informační zpravodaj Královéhradeckého kraje*. 2006, roč. 16, č. 2. Volně vložená příloha. S. [1-4].

2007

(mar). Vědecká knihovna má nový systém. *Mladá fronta Dnes. Seš. C, Kraj hradecký Dnes*. 25. 1. 2007, roč. 18, č. 21, s. 4.

(pl). Starým žádankám už odzvonilo. *Hradecký deník*. 30. 1. 2007, roč. 16, č. 25, s. 9.

KLABALOVÁ, Božena. Začínáme od Alephu. *U nás: knihovnicko-informační zpravodaj Královéhradeckého kraje*. 2007, roč. 17, č. 1, s. 43-44.

MÁLKOVÁ, Lenka. Studijní a vědecká knihovna ostatním knihovnám a jejich čtenářům elektronicky (obsahy časopisů, elektronické dodávání dokumentů, Ptejte se

knihovny). *U nás: knihovnicko-informační zpravodaj Královéhradeckého kraje*. 2007, roč. 17, č. 2, s. 19–22.

MALINA, Jiří. Secesní budova slouží stále vědecké knihovně. *Hradecký deník*. 19. 7. 2007, roč. 16, č. 166, s. 5.

LUKEŠ, Zdeněk. Kotěra a Hradec Králové. *Neviditelný pes* [online]. 9. 10. 2007 [cit. 12. 4. 2007]. Dostupné z: http://neviditelnypes.lidovky.cz/architektura-kotera-a-hradec-kralove-dvb-/p_architekt.asp?c=Ao710o8_231455_p_architekt_wag.

2008

APPL, Filip. Na dokončení vědecké knihovny chybí 21 milionů. *Krajské noviny*. 8. 2. 2008, roč. 7, č. 2, s. 15.

ŠPRINC, Radek. Knihovna začne fungovat v září. I bez kopírek a židlí. *Hradecký deník*. 28. 2. 2008, roč. 17, č. 50, s. 3.

KOŠEK, Karel. Budova laděná do betonových variací. *Stavitel*. 15. 5. 2008, č. 5, s. 25.

ŠPRINC, Radek. Hejtman: Knihovna je zbytečná. *Hradecký deník*. 6. 6. 2008, roč. 17, č. 132, s. 1.

ĎOUBAL, Stanislav. Vybojovaná studijní knihovna. *Mladá fronta Dnes. Seš. B, Kraj hradecký Dnes*. 30. 9. 2008, roč. 19, č. 230, s. 2.

BEDNÁŘ, Jiří. Hradec Králové se už pyšní novou knihovnou. *Právo*. 26. 9. 2008, roč. 18, č. 227, s. 12.

HEGER, Leoš. Kultura: Nová knihovna v Hradci. *Neviditelný pes* [online]. 3. 10. 2008, s. 1. [cit. 18. 1. 2018]. Dostupné z: http://neviditelnypes.lidovky.cz/kultura-nova-knihovna-v-hradci-dzz-/p_kultura.aspx?c=Ao810o2_111641_p_kultura_wag.

2009

VINŠOVÁ, Hana. Inspirováno písmem. *Hospodářské noviny. Víkend*. 30. 1. 2009, č. 5, s. 24–27.

NOVÁK, Jakub Filip. Papír a beton: nová knihovna pro Hradec Králové. *Art & antiques*. 1. 2. 2009, roč. 7, č. 2, s. 56.

Pozitivní vibrace knižního svatostánku. *Projekt*. 7. 4. 2009, roč. 13, č. 4, s. 44.

POTŮČEK, Jakub. Hommage a Josef Gočár. *Stavba*. 9. 4. 2009, roč. 16, č. 2, s. 32.

PLOCKOVÁ, Zuzana. Catherine Zeta-Jonesová kradla v Hradci ve vědecké knihovně. Dokládá to film. *Jičínský deník*. 23. 5. 2009, roč. 18, č. 119, s. 4.

FERBAROVÁ, Gabriela, NOUZA, Petr a Tomáš REJNEK. Zpráva z květnové exkurze studentů 2. roč. bakalářského studia z Ústavu knihovnictví a informačních studií FF UK v Praze. *Ikaros* [online]. 2009, roč. 13, č. 6 [cit. 4. 6. 2009].
Dostupné z: <http://www.ikaros.cz/node/5554>.

Cena Grand Prix architektů 2009. *Projekt*. 10. 8. 2009, roč. 13, č. 7, s. 18.

KNIHA, Petr a Adam HALÍŘ. Jednotka informace zalitá v betonu. *Časopis Stavebnictví* [online]. 2009, roč. 3, č. 9 [cit. 7. 9. 2009]. Dostupné z: http://www.casopisstavebnictvi.cz/jednotka-informace-zalita-v-betonu_A2651_I34.

BROULÍK, Petr. Knihovna? Tajná laboratoř! *Mladá fronta Dnes. Královéhradecké vydání*. 23. 9. 2009, roč. 20, č. 223, s. 3.

ŠPRYŇAROVÁ, Silvie. Knihy lze vrátit už také po setmění: problémy s miliony jsou zažehnány. Hradecká bibliotéka chystá pestrou paletu novinek. *Hradecký deník*. 30. 9. 2009, roč. 18, č. 228, s. 3.

ŽLÁBKOVÁ, Ludmila. Do Hradce míří další titul Stavba roku. *Právo. Východní Čechy, Královéhradecký kraj, Pardubický kraj*. 2. 10. 2009, roč. 19, č. 230, s. 10.

O tečku za narozeninami knihovny se postaral ohňostroj. *Hradecký deník*. 6. 11. 2009, roč. 18, č. 259, s. 1.

SEDLÁKOVÁ, Radomíra. Zneklidňující a přitažlivé X. *Stavitel*. 7. 12. 2009, č. 12, s. 37.

KULHÁNEK, František. Dominantní architektura nové knihovny. *Stavitel*. 7. 12. 2009, č. 12, s. 34.

2010

OLBRICHOVÁ, Alice. Moderní knihovna je obývánkem města. *Literární noviny*. 15. 2. 2010, roč. 21, č. 7, s. 10.

Knihovna v Hradci Králové zaujme tvarem písmene X: umění. *Právo*. 4. 3. 2010, roč. 19, č. 53, s. 8.

Parkování u knihovny už není zadarmo. *Jičínský deník*. 26. 03. 2010, roč. 19, č. 72, s. 2.

RAMBOUSKOVÁ, Michaela. Ponurou a šedou – takovou knihovnu v Hradci nenajdete. *Mladá fronta Dnes. Královéhradecké vydání*. 18. 5. 2010, roč. 20, č. 114, s. 3.

Hradečáci, čtěte, nabádá knihovna. *Mladá fronta Dnes. Královéhradecké vydání*. 26. 6. 2010, roč. 20, č. 148, s. 3.

2011

GEBRIAN, Adam. Knihovna, Hradec Králové: Autoři: Roman Brychta, Adam Halíř, Ondřej Hefmeister, Petr Lešek. Dokončeno: 2008. *Lidové noviny*. 23. 4. 2011, roč. 24, č. 96, s. 37.

KOLÁŘOVÁ, Klára a František CINGER. Krajské knihovny: Když se DPH zvýší, budeme nabízet méně knih. *Právo*. 30. 7. 2011, roč. 21, č. 177, s. 3.

(ram). Čtenářům knihovny stačí městská karta. *Mladá fronta Dnes. Královéhradecké vydání*. 3. 8. 2011, roč. 22, č. 180, s. 3.

(řez). Před studenty se spisovatelka Němcová schovat nikam nemohla. *Náchodský deník*. 2. 12. 2011, roč. 20, č. 281, s. 3.

2012

(jap). Knihovně trvalo sedm let, než se přemístila. *Hradecký deník*. 28. 3. 2012, roč. 21, č. 75, 3.

(pov). Knihy až do domu? Zájem jen sporadický. *Hradecký deník*. 16. 8. 2012, roč. 21, č. 191, s. 3.

(pov). Máte zájem o architekturu? Přijďte. *Krkonošský deník*. 6. 10. 2012, roč. 21, č. 234, s. 1.

2013

V Hradci přednášela známá návrhářka. *Hradecký deník*. 16. 1. 2013, roč. 21, č. 13, s. 8.

UHLÍŘ, Jiří. Vyšlo čtení o regionálních autorech a tradicích kraje. *Krkonošský deník*. 31. 1. 2013, roč. 21, č. 26, s. 8.

MÁLKOVÁ, Lenka. První kroky s počítačem pro seniory aneb Starší našli odvahu vyzkoušet si novinky. *Hradecký deník*. 17. 4. 2013, roč. 22, č. 90, s. 8.

(jtn). U vědecké knihovny už voní káva z CrossCafe, včera se otevíralo. *Hradecký deník*. 30. 10. 2013, roč. 22, č. 252, s. 3.

2014

(red). Příběh hradecké knihovny: Měla být cihlová. *Hradecký deník*. 26. 8. 2014, roč. 23, č. 199, s. 3.

VRBA, Jakub. Knihovny se připravují na svůj týden. Připomenou výročí války. *Hradecký deník*. 26. 9. 2014, roč. 23, č. 226, s. 3.

2015

(zum). Středoškoláci získají zdarma průkaz do „vědárny“ v Hradci. *Hradecký deník*. 11. 9. 2015, roč. 24, č. 213, s. 3.

(zum). Studijní a vědecká knihovna chystá knihovnický jarmark. *Hradecký deník*. 30. 10. 2015, roč. 24, č. 253, s. 2.

BRANDEJS, Čestmír a Eva BRANDEJSOVÁ. Knihovna láká na podnětné přednášky o architektuře. *Hradecký deník*. 5. 12. 2015, roč. 24, č. 283, s. 8.

2016

UHLÍŘ, Jiří. Odborná knihovna ponese jméno rodáka z Jaroměře. *Náchodský deník*. 12. 2. 2016, roč. 25, č. 36, s. 1.

Slavnostní přestřižení pásky zahájilo provoz Odborné knihovny Františka Černého. *Náchodský deník*. 1. 3. 2016, roč. 25, č. 51, s. 8.

Cvičme v rytme: T-Mobile promuje svou televizi. *E15.cz* [online]. 29. 4. 2016, č. 120 [cit. 5. 5. 2016]. Dostupné z: <http://strategie.e15.cz/nove-kampane/cvicme-v-rytme-t-mobile-promuje-svou-televizi-1291749>.

VAŇOUS, Petr. V knihovně si filmaři podávají kliku s fotografi. *Hradecký deník*. 21. 6. 2016, roč. 25, č. 145, s. 1, 3.

(red). Knihovna nabízí pomoc studentům angličtiny. *Hradecký deník*. 8. 11. 2016, roč. 25, č. 261, s. 2.

2017

(lž). Hradecká knihovna chce nový skener. *Právo - severovýchodní Čechy*. 17. 2. 2017, roč. 27, č. 41, s. 11.

Studijní a vědecká knihovna v Hradci Králové plánuje modernizaci. *Parlamentnilisty.cz* [online]. 16. 2. 2017, č. 47 [cit. 13. 3. 2017]. Dostupné z: <http://www.parlamentnilisty.cz/article.aspx?rubrika=1423&clanek=475872>.

(red). Knihovna chystá milionový projekt na ochranu fondu. *Hradecký deník*. 22. 4. 2017, roč. 26, č. 94, s. 3.

FINKOVÁ, Tereza. Zaber. *Dolce vita*. 4. 4. 2017, č. 4, s. 142.

Knihovna zahájila sbírku pro veterány. *Hradecký deník*. 2. 11. 2017, roč. 26, č. 254, s. 1.

Příloha č. 15 Monografie o SVK (výběr)

1969

VANĚK, Jiří a Ludmila VLČKOVÁ. *Státní vědecká knihovna v Hradci Králové*. Hradec Králové: Státní vědecká knihovna Z. Nejedlého, 1969.

1976

HROMÁDKA, Miloslav. *Státní vědecká knihovna Zdeňka Nejedlého*. Hradec Králové: Kruh, 1976.

1980

Pověřovací listina: rada Východočeského KNV v Hradci Králové... pověřuje Státní vědeckou knihovnu Zdeňka Nejedlého, 500 49 Hradec Králové funkcí regionálního informačního střediska VTEI pro kulturu a umění v rámci působnosti Východočeského KNV. [Hradec Králové: VČ KNV, 1980].

1984

Funkční model Regionálního informačního střediska pro kulturu a umění Státní vědecké knihovny Zdeňka Nejedlého v Hradci Králové. [Hradec Králové: SVK ZN, 1984].

Statut Regionálního střediska pro kulturu a umění Státní vědecké knihovny Zdeňka Nejedlého v Hradci Králové. [Hradec Králové: SVK ZN, 1984].

Zajištění hlavních úkolů Regionálního informačního střediska pro kulturu SVK ZN v praxi. [Hradec Králové: SVK ZN, 1984].

1987

Přehled ediční činnosti SVK ZN za roky 1961–1985. Hradec Králové: Státní vědecká knihovna ZN, 1987.

1989

Státní vědecká knihovna Zdeňka Nejedlého: sborník materiálů ke 40. výročí založení knihovny. Hradec Králové: Státní vědecká knihovna Z. Nejedlého, 1989.

1999

Přehled ediční činnosti Státní vědecké knihovny za roky 1985–1999: bibliografický soupis. Hradec Králové: Státní vědecká knihovna, 1999.

1949–1999: sborník k 50. výročí knihovny. Hradec Králové: Státní vědecká knihovna, 1999.

2003

ŠIŠOLÁK, Matěj. *Studijní a vědecká knihovna v Hradci Králové: knihovnicko-informační centrum U Přívozu: architektonická soutěž na stavbu nové knihovny.* Hradec Králové: Studijní a vědecká knihovna, 2003.

2008

Průvodce po Studijní a vědecké knihovně v Hradci Králové. Hradec Králové: Studijní a vědecká knihovna v Hradci Králové, 2008.

DOUCEK, Pavel B. *Studijní a vědecká knihovna v Hradci Králové*. V Hradci Králové: Studijní a vědecká knihovna, 2008.

NOVOTNÁ, Martina. *Malovat po zdech dovoleno: nástěnné malby*. Hradec Králové: Studijní a vědecká knihovna, 2008.

2009

HEJL, Ondřej a Vladimíra BUCHTOVÁ. *Studijní a vědecká knihovna v Hradci Králové: papírový model*. Hradec Králové: Studijní a vědecká knihovna, 2009.

60. výročí založení Studijní a vědecké knihovny v Hradci Králové: Krajská knihovna a její úloha v systému knihoven 4. listopadu 2009: [sborník z konference]. Hradec Králové: Studijní a vědecká knihovna v Hradci Králové, 2009.

Akademické práce

NOVOTNÁ, Dana. *Historický vývoj, činnost a perspektivy Státní vědecké knihovny Zdeňka Nejedlého v Hradci Králové*. Praha, 1987. Diplomová práce. Univerzita Karlova v Praze. Filozofická fakulta. Vedoucí diplomové práce PhDr. Karel Šindelář, CSc.

LYEROVÁ, Jitka. *Zjišťování informačních znalostí a dovedností u nových uživatelů SVK ZN v Hradci Králové*. Hradec Králové, 1988. Disertační práce. Univerzita Karlova v Praze. Filozofická fakulta.

KARÁSKOVÁ, Jindřiška. *Automatizace a organizace bibliograficko-informační služby ve Státní vědecké knihovně v Hradci Králové*. Hradec Králové, 1991. Disertační práce. Univerzita Karlova v Praze. Filozofická fakulta.

VLČEK, Josef. *Zavádění automatizace do knihovnických procesů ve Státní vědecké knihovně v Hradci Králové*. Hradec Králové, 1992. Disertační práce. Univerzita Karlova v Praze. Filozofická fakulta.

JIRKŮ, Lucie. *Studijní a vědecká knihovna v Hradci Králové (1987-2002)*. Opava, 2003. Bakalářská diplomová práce. Slezská univerzita v Opavě. Filozoficko-přírodovědecká fakulta. Ústav bohemistiky a knihovnictví. Vedoucí práce Mgr. Jindra Planková.

MULAČ, Michal. *Návrh ideální struktury a funkce krajské knihovny*. Hradec Králové, 2006. Bakalářská diplomová práce. Univerzita Hradec Králové. Pedagogická fakulta.

PROCHÁZKOVÁ, Marcela. *Regionální fond, klenot veřejných knihoven – nové možnosti zpřístupnění*. Opava, 2007. Bakalářská diplomová práce. Slezská univerzita v Opavě. Filozoficko-přírodovědecká fakulta. Vedoucí práce Libuše Foberová.

FIALOVÁ, Klára. *Trénování paměti jako součást celoživotního vzdělávání ve veřejných knihovnách*. Praha, 2009. Závěrečná práce. Česká společnost pro trénování paměti a mozkový jogging.

VAVŘINOVÁ, Kristýna. *Vnitřní prostředí v objektu Knihovního a informačního centra Hradec Králové*. Hradec Králové, 2009. Diplomová práce. České vysoké učení technické v Praze. Fakulta stavební. Vedoucí práce Karel Kabele.

DRAGOUNOVÁ, Irena. *Studijní a vědecká knihovna v Hradci Králové v novém prostředí = Study and Research Library in Hradec Králové in the new background*. Praha, 2010. Diplomová práce. Univerzita Karlova v Praze. Filozofická fakulta.

Příloha č. 16 Ekonomika v číslech

Přehled nákladů (v Kčs, Kč) a počtu zaměstnanců SVK

Rok	Provozní náklady včetně platů	Investice	Vlastní příjmy	Průměrný plat	Náklady na platy	Pracovníci
1949	nezjištěno	nezjištěno	nezjištěno	nezjištěno	nezjištěno	3
1955	nezjištěno	nezjištěno	nezjištěno	nezjištěno	nezjištěno	13
1958	nezjištěno	nezjištěno	nezjištěno	nezjištěno	nezjištěno	15
1959	nezjištěno	nezjištěno	nezjištěno	1 058	nezjištěno	nezjištěno
1960	638 300	13 700	nezjištěno	1 360	231 200	17,5
1961	836 200	104 400	5 700	1 380	309 700	nezjištěno
1962	922 100	9 500	8 500	*1 355	325 200	20
1963	956 200	31 900	7 300	*1 318	339 200	21,2
1964	1 058 600	21 000	6 000	*1 402	373 400	22,2

Rok	Provozní náklady včetně platů	Investice	Vlastní příjmy	Průměrný plat	Náklady na platy	Pracovníci
1965	1 226 600	27 600	3 900	*1 448	417 000	24
1966	1 256 300	41 500	3100	*1506	470 000	26
1967	1 438 600	9 500	4 600	*1 631	544 600	28
1968	1 921 800	353 000	4 200	*1 785	631 800	29,5
1969	2 136 600	765 200	66 000	1 784	769 000	32,5
1970	2 438 100	661 000	49 300	1 735	831 100	37
1971	2 660 489	0	58 669	1 902	956 841	40
1972	2 786 830	122 684	31 499	1 911	990 745	41,5
1973	2 750 071	29 368	53 132	1 940	1 036 109	42,23
1974	3 130 395	78 154	37 408	*1 934	1 069 700	43,7
1975	3 539 472	149 193	41 582	*2 006	1 264 619	49,5
1976	4 013 557	364 218	35 133	2 055	1 373 560	51,7
1977	3 681 469	939 280	34 941	2 055	1 476 311	55
1978	3 317 885	698 814	122 830	2 160	1 514 735	53,7
1979	3 632 000	260 363	238 000	2 238	1 553 000	54
1980	3 245 557	1 891 631	130 634	2 269	1 480 916	52
1981	3 492 785	603 440	42 466	2 326	1 596 872	55
1982	3 746 987	531 036	40 304	2 396	1 659 991	56
1983	3 794 606	192 939	54 507	2 408	1 691 013	57
1984	3 948 096	113 433	46 715	2 491	1 727 793	57
1985	4 128 156	180 282	109 828	2 524	1 782 430	58
1986	4 503 868	241 281	199 307	2 573	1 848 755	59
1987	4 237 135	328 808	120 316	2594	1 896 742	60
1988	4 753 590	249 184	78 777	2 581	1 967 632	61
1989	4 867 021	91 189	50 509	2 648	1 979 464	61
1990	5 326 616	431 329	92 171	2 724	2 093 432	63
1991	6 068 000	84 000	nezjištěno	nezjištěno	2 589 000	60
1992	6 776 000	595 000	nezjištěno	**3 503	3 053 000	nezjištěno
1993	9 256 000	740 000	419 000	4 877	3 484 000	59, 43
1994	10 196 000	1 169 000	360 000	5 729	4 120 000	62
1995	13 340 000	2 600 000	452 000	6 639	4 899 000	61,49
1996	15 645 000	9 400 000	437 000	7 857	5 940 000	63
1997	15 367 000	11 750 000	989 000	8 418	6 101 000	60,4
1998	14 153 000	4 340 000	978 000	*9 613	6 333 000	54,9

Rok	Provozní náklady včetně platů	Investice	Vlastní příjmy	Průměrný plat	Náklady na platy	Pracovníci
1999	17 612 000	6 511 000	1 278 000	*10 630	7 581 000	56,76
2000	19 095 000	2 349 000	1 395 000	*10 684	7 225 000	56,35
2001	17 874 000	1 164 000	1 189 000	*11 840	8 042 000	56,6
2002	21 033 000	9 649 000	1 243 000	*13 906	9 979 000	59,8
2003	25 951 510	6 500 000	1 400 000	13 829	11 115 910	67
2004	28 222 170	2 411 626	1 388 760	16 066	13 125 100	67
2005	29 236 180	1 793 943	1 371 030	15 942	13 720 570	68,8
2006	30 790 820	3 197 136	1 600 750	17 483	15 129 850	70
2007	34 723 790	3 647 416	1 711 090	18 728	17 330 300	74,75
2008	67 406 210	4 197 342	2 651 220	20 169	19 688 960	79,13
2009	54 327 110	4 428 027	3 647 480	21 660	21 486 790	79,98
2010	53 449 650	1 657 108	3 000 393	21 897	21 669 829	80
2011	51 237 000	1 510 528	3 280 000	21 669	21 653 000	80,72
2012	52 444 000	1 173 479	3 329 000	21 648	21 776 000	80,58
2013	52 427 000	2 568 171	3 930 000	21 648	21 261 000	78,24
2014	51 515 600	1 455 689	3 464 000	21 652	21 445 000	79 24
2015	54 060 343	1 506 342	3 925 257	22 535	23 189 297	82,92
2016	54 031 787	428 369	3 611 031	23 323	23 798 922	81,79
2017	58 479 132	1 242 307	3 763 035	25 513	26 526 525	83,58

Poznámky k tabulce:

Sloupec Investice: neobsahuje dotaci ze státního rozpočtu na novou budovu SVK ve výši 394 500 000 Kč, čerpanou v letech 2002–2008.

Sloupec Vlastní příjmy: zvýšené vlastní příjmy v letech 1978–1981 byly způsobeny odprodejem nepotřebného stavebního materiálu, strojů a automobilů.

Sloupec Pracovníci: před rokem 1993 nebylo možné dohledat, zda se jedná o fyzický počet pracovníků, nebo o přepočtené úvazky, v roce 2003 se jednalo o fyzický počet zaměstnanců.

Sloupec Náklady na platy: náklady na platy jsou uvedeny včetně ostatních osobních nákladů, pouze v letech 2001 a 2002 se jedná o náklady na platy bez ostatních osobních nákladů.

Sloupec Průměrný plat: V položkách označených * průměrný plat nebyl dohledán, byl vypočten na základě finančních prostředků na platy (bez ostatních osobních nákladů) a počtu pracovních úvazků. ** V roce 1992 se jedná o průměrný plat k 30. 6.

Příloha č. 17
Loga knihovny

70. léta 20. století

STÁTNÍ
VĚDECKÁ
KNIHOVNA
HRADEC
KRÁLOVÉ

2. polovina 70. let až 80. léta 20. století

1. polovina 90. let 20. století

2. polovina 90. let 20. století

Od 2. dubna 2001 logo se značkou ®

Od 29. září 2008

Studijní a vědecká
knihovna
v Hradci Králové

Literatura

1949-1999: *sborník k 50. výročí knihovny*, 1999. Hradec Králové: Státní vědecká knihovna. 62 s. ISBN 80-7052-049-3.

BLAŽKOVÁ, Božena, 2009. Knihovnický zpravodaj jako jeden z nástrojů metodické pomoci knihovnám. In: *60. výročí založení Studijní a vědecké knihovny v Hradci Králové: krajská knihovna a její úloha v systému knihoven*. Hradec Králové: Studijní a vědecká knihovna v Hradci Králové, s. 71-76.

BLAŽKOVÁ, Božena, 2013. Ohlédnutí za dvaadvaceti ročníky knihovnického zpravodaje U nás. *Duha* [online]. Roč. 27, č. 1 [cit. 26. 9. 2018]. ISSN 1804-4255. Dostupné z: <http://duha.mzk.cz/clanky/ohljednuti-za-dvaadvaceti-rocniky-knihovnickeho-zpravodaje-u-nas>.

BUZEK, Kamil, PLACHT, Otto a František HAVELKA, eds., 1934. *Příručka školské a osvětové správy*. V Praze: Státní nakladatelství, 1930 s.

Březen a internet bez bariér, 2003. *Hradecké noviny: deníky Bohemia*. 7. 3. 2003, roč. 12, č. 56, s. 8. ISSN 1210-602X.

DVOŘÁKOVÁ, Božena, 1992. Služby studovny Státní vědecké knihovny v Hradci Králové. *U nás: knihovnicko informační zpravodaj východních Čech*. Roč. 2, č. 2, s. 45-49. ISSN 0862-9366.

ec, 1942. První úsek práce ve studijní knihovně královéhradecké. *Východočeská Národní politika*. Příloha. 17. 1. 1942.

E-knihy do každé knihovny, [2013]. *Městská knihovna v Praze* [online]. [Cit. 26. 6. 2018]. Dostupné z: <https://www.mlp.cz/cz/projekty/on-line-projekty/e-knihy-do-kazde-knihovny/?knihovna>.

GROSSMANNOVÁ, Judita, 1997. Státní vědecká knihovna nabízí služby ve středisku Internet Club. *Hradecké noviny: deníky Bohemia*. 17. 1. 1997, roč. 6, č. 14, s. 8. ISSN 1210-602X.

HAMPLOVÁ, Vlasta, 1985. *Bibliograficko-informační služba ve veřejných knihovnách: metodická pomůcka*. Hradec Králové: Státní vědecká knihovna Z. Nejedlého. 87 s.

HAMPLOVÁ, Vlasta, 1993. Odbor speciálních služeb. *U nás: knihovnicko informační zpravodaj východních Čech*. Roč. 3, č. 4, s. 119–121. ISSN 0862-9366.

HAMPLOVÁ, Vlasta, 1994a. Databáze REOS v knihovnách východních Čech: Akce-semináře-porady. *U nás: knihovnicko-informační zpravodaj východních Čech*. Roč. 4, č. 1, s. 11–13. ISSN 0862-9366.

HAMPLOVÁ, Vlasta, 1994b. Program REFA se představuje: Akce-semináře-porady. *U nás: knihovnicko informační zpravodaj východních Čech*. Roč. 4, č. 2, s. 51–52. ISSN 0862-9366.

HAMPLOVÁ, Vlasta, 1995. Regionální elektronické databáze. *U nás: knihovnicko informační zpravodaj východních Čech*. Roč. 5, č. 2, s. 87–89. ISSN 0862-9366.

HAMPLOVÁ, Vlasta, 1999. Literární dílny. *U nás: knihovnicko informační zpravodaj východních Čech*. Roč. 9, č. 2, s. 14–17. ISSN 0862-9366.

HAVRDOVÁ, Vlasta a Dana NOVOTNÁ, 2015. *Akviziční program* [vnitřní předpis]. Doplněné znění. Studijní a vědecká knihovna v Hradci Králové.

HEJL, František, 1941. Studijní knihovna v Hradci Králové. *Kraj Královéhradecký*. 13. 9. 1941, roč. 32, č. 37, s. 6–7.

Historie zpravodaje. *Studijní a vědecká knihovna v Hradci Králové* [online]. [Cit. 26. 9. 2018]. Dostupné z: <https://www.svkhk.cz/Pro-knihovny/Zpravodaj-U-nas/Historie-zpravodaje.aspx>.

HORNYCHOVÁ, Hana, 1993. Automatizace odboru speciálních služeb Státní vědecké knihovny v Hradci Králové. *U nás: knihovnicko informační zpravodaj východních Čech*. Roč. 3, č. 4, s. 125–128. ISSN 0862-9366.

HORNYCHOVÁ, Hana, 1994. Databáze provozované v oddělení informačních a referenčních služeb Státní vědecké knihovny v Hradci Králové. *U nás: knihovnicko informační zpravodaj východních Čech*. Roč. 4, č. 2, s. 57–62. ISSN 0862-9366.

HORNYCHOVÁ, Hana, 1995. Databáze Státní vědecké knihovny. *Čtenář: měsíčník pro práci s knihou*. Roč. 47, č. 2, s. 49–50. ISSN 0011-2321.

HRAZDĚRA, Karel, 2001. Desetníky z kopií s rozpaky. *Hradecké noviny: deníky Bohemia*. 25. 1. 2001, roč. 10, č. 21, s. 1, 13. ISSN 1210-602X.

HROMÁDKA, Miloslav, 1976. *Státní vědecká knihovna Zdeňka Nejedlého*. Hradec Králové: Kruh. 95 s., [12] s. obr. příl.

CHADIMOVÁ, Marcela, 2000. Petici podepsala tisícovka čtenářů: státní vědecké knihovny mají přijít o povinný výtisk periodik. *Hradecké noviny: deníky Bohemia*. 17. 3. 2000, roč. 9, č. 65, s. 7. ISSN 1210-602X.

Jak plní Státní vědecká knihovna v Hradci Králové své poslání v současné etapě kulturní revoluce a hlavní cíle perspektivního rozvoje této knihovny, [196?]. Složka Plány SVK 1960–1971, s. 3. Státní oblastní archiv v Zámrsku. Nepublikováno.

(JG), 1996. Internet Club zahájí už v lednu. *Hradecké noviny: deníky Bohemia*. 23. 12. 1996, roč. 5, č. 300, s. 7. ISSN 1210-602X.

(JG), 1997. Internet Club nabídl své služby. *Hradecké noviny: deníky Bohemia*. 17. 1. 1997, roč. 6, č. 14, s. 2. ISSN 1210-602X.

JIRKALOVÁ, Hana, VOZNIČKA, Vladimír a Antonín ŠRŮTEK, 1979. Náš rozhovor o knihovnických lekcích. *Čtenář*. Roč. 31, č. 11, s. 353–357. ISSN 0011-2321.

JIRKŮ, Lucie, 2003. *Studijní a vědecká knihovna v Hradci Králové (1987–2002)*. Opava. Bakalářská diplomová práce. Slezská univerzita v Opavě. Filozoficko-přírodovědecká fakulta. Ústav bohemistiky a knihovnictví. Vedoucí práce Mgr. Jindra Planková.

JIRKŮ, Lucie. 2016. Znovu a lépe! Zpráva o digitalizaci z Hradce Králové. *Čtenář: měsíčník pro knihovny*. Roč. 68, č. 5, s. 180–183. ISSN 0011-2321.

JIRKŮ, Lucie. 2017. Ohlédnutí za krajským projektem digitalizace. *U nás: knihovnicko informační zpravodaj Královéhradeckého kraje*. Roč. 27, č. 3, s.11-12.

K dnešnímu stavu královéhradeckého musea a jeho příští činnosti, 1921. *Osvěta lidu*. Roč. 24, č. 47, s. 5.

KÁDNEROVÁ, Jiřina, 2018. Rozhovor s Mgr. Evou Svobodovou, ředitelkou Studijní a vědecké knihovny v Hradci Králové: nepřetržitý sled změn aneb Byl tam i Fantomas. 2. část. *Čtenář: měsíčník pro knihovny*. Kladno: Středočeská vědecká knihovna, roč. 70, č. 1, s. 9-12. ISSN 0011-2321.

Kdo je kdo aneb Představujeme redakční radu, 2004. *U nás: knihovnicko-informační zpravodaj Královéhradeckého kraje*. Roč. 14, č. 4, s. 49-50.

KLABALOVÁ, Božena, 1994. K informační výchově studentů ve Státní vědecké knihovně v Hradci Králové. *U nás: knihovnicko informační zpravodaj východních Čech*. Roč. 4, č. 3, s. 81-83. ISSN 0862-9366.

KLABALOVÁ, Božena, 1995. Nová databáze vytvářená v SVK. *U nás: knihovnicko informační zpravodaj východních Čech*. Roč. 5, č. 3, s. 135-136. ISSN 0862-9366.

KLABALOVÁ, Božena, 1997. Informace ve společnosti – společnost (po krk) v informacích. In: *Knihovny současnosti '97*. Brno: Sdružení knihoven ČR, s. 83-88. ISBN 80-238-1169-X.

KLABALOVÁ, Božena, 2000. Státní vědecká knihovna v Hradci Králové: využívání informačních databází ve studovně. *U nás: knihovnicko informační zpravodaj východních Čech*. Roč. 10, č. 1, s. 3-7. ISSN 0862-9366.

KLABALOVÁ, Božena, 2002. Plnotextová databáze českých norem (ČSNI Image) – projekt v půli cesty. *U nás: knihovnicko informační zpravodaj Královéhradeckého kraje*. Roč. 12, č. 3, s. 17. ISSN 0862-9366.

KLABALOVÁ, Božena a Judita GROSSMANNOVÁ, 1997. Úspěchy i potíže vědecké knihovny. *Hradecké noviny: deníky Bohemia*. 8. 10. 1997, roč. 6, č. 236, s. 7. ISSN 1210-602X.

Knihovna a čítárna Městského průmyslového musea v Hradci Králové, 1922. *Osvěta lidu*. Roč. 25, č. 68, s. [29].

Knihovna a musejní čítárna, 1913. *Kraj královéhradecký*. Roč. 4, č. 32, s. 3.

Knihovna městského průmyslového muzea v Hradci Králové, 1909. *Hradecký kraj*. Roč. 6, č. 1-2, s. 59-60.

KNOLLOVÁ, Světlana, 2012. PDA (Patron Driven Acquisition) jako nový způsob akvizice zahraniční literatury? [PP prezentace]. In: *Sdružení knihoven ČR* [online]. [Cit. 30. 6. 2018]. Dostupné z: http://sdruk.mlp.cz/data/xinha/sdruk/Akvizice/2012/Prezentace/PDA_jako_novy_zpusob_akvizice.pdf.

Komise pro zřízení vědecké knihovny, 1914. *Ratibor*. Roč. 31, č. 5/6, s. 4.

Komplexní rozbor činnosti a hodnocení odborné činnosti a výsledků 1959-1993 a 1995-2017 [interní materiály]. Hradec Králové: Studijní a vědecká knihovna.

Komplexní rozbor činnosti a hospodaření za rok 1972, 1973 [interní materiál]. Hradec Králové: Státní vědecká knihovna. 29 s.

Komplexní rozbor činnosti a hospodaření za rok 1987 [interní materiál]. Hradec Králové: Státní vědecká knihovna Zdeňka Nejedlého v Hradci Králové. 29 s., příl.

Koncepce rozvoje knihoven v České republice na léta 2017-2020, 2017. In: *Knihovna plus* [online]. 30. 6. 2017 [cit. 26. 7. 2018]. Dostupné z: <https://knihovnaplus.nkp.cz/archiv/2017-01/informace-a-konference/koncepce-rozvoje-knihoven-v-ceske-republice-na-leta-201720132020>.

KORITENSKÁ, Pavla, 2015. *70 let Lékařské fakulty v Hradci Králové: 1945-2015*. Hradec Králové: Muzeum východních Čech. [10] s. ISBN 978-80-87686-07-2.

KUTILOVÁ, Jitka, 2000. Co si naši uživatelé myslí o elektronických databázích? *U nás: knihovnicko informační zpravodaj východních Čech*. Roč. 10, č. 3, s. 21-22. ISSN 0862-9366.

Levná knihovna: knihy vždy online, [2014-], [online]. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s. r. o. [Cit. 28. 7. 2018]. Dostupné z: <http://www.levnaknihovna.cz>.

MACHKOVÁ, Zdenka, 2017. Projekt Cizojazyčná literatura. *Duha: informace o knihách a knihovnách z Moravy* [online]. [Brno]: Moravská zemská knihovna, roč. 31, č. 1 [cit. 9. 8. 2018]. ISSN 1804-4255. Dostupné z: <http://duha.mzk.cz/clanky/projekt-cizojazycna-literatura>.

MÁLKOVÁ, Lenka, 2001a. Knihovna s novým jménem a službami. *Hradecké noviny: deníky Bohemia*. 8. 11. 2001, roč. 10, č. 261, s. 8. ISSN 1210-602X.

MÁLKOVÁ, Lenka, 2001b. Státní vědecká knihovna zpřístupnila veřejnosti novou počítačovou učebnu. *Hradecké noviny: deníky Bohemia*. 21. 2. 2001, roč. 10, č. 44, s. 7. ISSN 1210-602X.

MÁLKOVÁ, Lenka, 2002a. Naučíme vás, jak na ně. *U nás: knihovnicko informační zpravodaj Královéhradeckého kraje*. Roč. 12, č. 3, s. 11-13. ISSN 0862-9366.

MÁLKOVÁ, Lenka, 2002b. Regionální badatelna. *U nás: knihovnicko informační zpravodaj Královéhradeckého kraje*. Roč. 12, č. 1, s. 6. ISSN 0862-9366.

MÁLKOVÁ, Lenka, 2004a. Jak školit internet aneb Počítačová učebna nejen pro knihovníky. *Ikaros* [online]. Roč. 8, č. 6 [cit. 17. 4. 2019]. ISSN 1212-5075. Dostupné z: <https://ikaros.cz/jak-skolit-internet-aneb-pocitacova-ucebna-nejen-pro-knihovniky>.

MÁLKOVÁ, Lenka, 2004b. Nová služba pro mimohradecké čtenáře. *Noviny Svitavska: deníky Bohemia*. 13. 4. 2004, roč. 13, č. 87, s. 16. ISSN 1213-0729.

MÁLKOVÁ, Lenka, 2004c. Služba elektronického dodávání dokumentů. *U nás: knihovnicko informační zpravodaj Královéhradeckého kraje*. Roč. 14, č. 1, s. 13. ISSN 0862-9366.

MÁLKOVÁ, Lenka, 2004d. Služba elektronického dodávání dokumentů ve Studijní a vědecké knihovně v Hradci Králové. *Knihovnický zpravodaj Vysočina* [online]. Roč. 4, č. 4 [cit. 17. 4. 2019]. Dostupné z: <http://kzv2.kkvysociny.cz/archiv.aspx?id=265&idr=2&idci=3>.

MÁLKOVÁ, Lenka, 2004e. Studijní a vědecká knihovna v Hradci Králové zodpovídá e mailové dotazy. In: *Knihovny současnosti 2004*. Brno: Sdružení knihoven ČR, s. 236-239. ISBN 80-86249-30-1.

MÁLKOVÁ, Lenka, 2005a. Čerstvé noviny v 35 jazycích i v Hradci. *Radnice: informační zpravodaj statutárního města Hradec Králové*. Roč. 8, č. 38, s. 2.

MÁLKOVÁ, Lenka, 2005b. Informační výchova uživatelů prostřednictvím www stránek knihoven: naše téma: Knihovny na netu. *U nás: knihovnicko-informační zpravodaj Královéhradeckého kraje*. Roč. 15, č. 1, s. 21-22. ISSN 0862-9366.

MÁLKOVÁ, Lenka, 2005c. Nejen pro zahraniční studenty. *Zpravodaj Univerzita Hradec Králové: informační zpravodaj Univerzity Hradec Králové* [online]. Prosinec, s. 8 [cit. 17. 4. 2019]. Dostupné z: <https://www.uhk.cz/cs-CZ/UHK/Zpravy/Zpravodaj-a-dalsi-periodika.aspx>.

MÁLKOVÁ, Lenka, 2005d. Zdroje regionálních informací ve Studijní a vědecké knihovně v Hradci Králové. *U nás: knihovnicko-informační zpravodaj Královéhradeckého kraje*. Roč. 15, č. 3, s. 12-13. ISSN 0862-9366.

MÁLKOVÁ, Lenka, 2005e. Zdroje regionálních informací ve Studijní a vědecké knihovně v Hradci Králové. In: *Královéhradecko: historický sborník pro poučenou veřejnost*. Zámrsrk : Státní oblastní archiv v Zámrsku, s. 241-249. ISBN 80-85031-51-5.

MÁLKOVÁ, Lenka, 2006a. Kurz informační výchovy – Průvodce knihovnou a informacemi na www.svkhk.cz . *U nás: knihovnicko-informační zpravodaj Královéhradeckého kraje*. Roč. 16, č. 1, s. 17-18. ISSN 0862-9366.

MÁLKOVÁ, Lenka, 2006b. Obsahy knihovnických časopisů elektronicky: tipy a náměty. *U nás: knihovnicko-informační zpravodaj Královéhradeckého kraje*. Roč. 16, č. 1, s. 40. ISSN 0862-9366.

MÁLKOVÁ, Lenka, 2006c. Průvodce knihovnou a informacemi – kurz informační výchovy na webu SVK HK. In: *Knihovny současnosti 2006*. Brno: Sdružení knihoven ČR, s. 225-230. ISBN 80-86249-41-7.

MÁLKOVÁ, Lenka, 2007. Studijní a vědecká knihovna ostatním knihovnám a jejich čtenářům elektronicky (obsahy časopisů, elektronické dodávání dokumentů, Ptejte se knihovny). *U nás: knihovnicko-informační zpravodaj Královéhradeckého kraje*. Roč. 17, č. 2, s19-22. ISSN 0862-9366.

MÁLKOVÁ, Lenka a Vlasta HAMPLOVÁ, 2000. Současnost a perspektivy českého knihovnictví očima PhDr. Vlasty Hamplové. *U nás: knihovnicko-informační zpravodaj východních Čech*. Roč. 10, č. 3, s. 2325. ISSN 0862-9366. Dostupné též z: http://www.svkhk.cz/SVKHK/u-nas-pdf_archiv/386.pdf.

MARŠÍKOVÁ, Vanda, 1996. Internet v knihovně. *Východočeský večerník*. 29. 10. 1996, roč. 7, č. 40, s. 1.

MARŠÍKOVÁ Vanda, 1997. Internet Club v knihovně otevřen. *Východočeský večerník*. 21.-24. 1. 1997, roč. 8, č. 3, s. 1.

MOTTLOVÁ, Milada, 1979. Nejužívanější formy práce se čtenářem ve vědeckých knihovnách: na podkladě činnosti Státní vědecké knihovny v Hradci Králové. *Knihovna*. Č. 11, s. 243-270.

Noviny, časopisy, sborníky, ročenky a výroční zprávy vydávané na území Královéhradeckého kraje v letech 1800-1965: Souborná bibliografická databáze Královéhradeckého kraje, 2004 [CD-ROM]. Hradec Králové: Studijní a vědecká knihovna v Hradci Králové.

NOVOTNÁ, Dana, 1987. *Historický vývoj, činnost a perspektivy Státní vědecké knihovny Zdeňka Nejedlého v Hradci Králové*. Praha. Diplomová práce. Univerzita Karlova v Praze. Filozofická fakulta. Vedoucí diplomové práce PhDr. Karel Šindelář, CSc.

NOVOTNÁ, Dana, 1989. Historický vývoj Státní vědecké knihovny v Hradci Králové. In: *Státní vědecká knihovna Zdeňka Nejedlého: sborník materiálů ke 40. výročí založení knihovny*. Hradec Králové: Státní vědecká knihovna Zdeňka Nejedlého, s. 7-14. ISBN 80-7052-004-3.

NOVOTNÁ, Ivana, 2009. *Bibliografické oddělení* (článek pro Studijní a vědeckou knihovnu v Hradci Králové). [7] s. Archiv SVK HK. Nepublikováno.

Organisační statut státních vědeckých knihoven, 1954. *Věstník ministerstva školství*. 20. 8. 1954, roč. 10, seš. 23, s. [195]–198.

PITAŠOVÁ, Olga a Dana NOVOTNÁ, 2007. *Akviziční program* [směrnice]. Studijní a vědecká knihovna v Hradci Králové.

PITUCHA, Václav, 2002. Kulturní večery ve Studijní a vědecké knihovně v Hradci Králové. *U nás: knihovnicko-informační zpravodaj Královéhradeckého kraje*. Roč. 12, č. 3, s. 42. ISSN 0862-9366.

PITUCHA, Václav, ed., 2004. *Literární dílny. Díl 3. Metodické listy k přednáškám a besedám o literatuře z let 2002–2003*. Hradec Králové: Studijní a vědecká knihovna v Hradci Králové. 1 sv. ISBN 80-7052-068-X.

PITUCHA, Václav, 2005. Využívání regionálních informací v SVK a jejich propagace. *U nás: knihovnicko-informační zpravodaj Královéhradeckého kraje*. Roč. 15, č. 3, s. 16–17. ISSN 0862-9366.

(PL), 2005. Je libo tisk v afrikánštině? *Hradecké noviny*. 10. 11. 2005, roč. 14, č. 263, s. 7. ISSN 1210-602X.

Plán činnosti SVK v Hradci Králové na léta 1971–1975. Stručné hodnocení činnosti SVK do roku 1970. [1970]. Fond č. 119, Státní vědecká knihovna Hradec Králové, 1966–1993. Karton č. 3, s. 1. Státní oblastní archiv v Zámrsku. Nepublikováno.

Plán rozvoje činnosti jednotné soustavy knihoven Východočeského kraje na léta 1976–1980. Hradec Králové: Státní vědecká knihovna Zdeňka Nejedlého, 1976. 15 s.

POKORNÝ, Jan, 2000. Veřejný internet v Hradci Králové tři roky poté. *U nás: knihovnicko-informační zpravodaj východních Čech*. Roč. 10, č. 1, s. 22–23. ISSN 0862-9366.

Projekt Gutenberg, 2018. In: *Wikipedie: otevřená encyklopedie* [online]. 21. 8. 2018 [cit. 23. 8. 2018]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Projekt_Gutenberg.

Propagují práci s knihou, 1981. *Pochodeň*. 21. 4. 1981, roč. 70, č. 93, s. 3.

REJTMÁNEK, Leoš, 1947. Studijní knihovna. In: *Hradecké knihovny 1947: informativní leták veřejných knihoven v Hradci Králové*. Hradec Králové: Svoboda, s. 12–15.

RIDLOVÁ, Daniela a Lenka MÁLKOVÁ, 2012. Volný výběr knih a periodik v SVK HK – správné a osvědčené řešení. *U nás: knihovnicko-informační zpravodaj Královéhradeckého kraje*. Roč. 22, č. 2, s. 15–18. ISSN 0862-9366.

R.J, 1906. Z veřejné čítárny a knihovny městského průmyslového musea v Hradci Králové. *Osvěta lidu*. Roč. 11, č. 30, s. [4–5].

(RM), 1970. Rozdělení knihovny a čítárny Státní vědecké knihovny. *Nové Hradecko*. 22. 7. 1970, roč. 12, s. 5.

RYS, Jiří, 1948. *Jak bude vypadati Státní studijní knihovna v Hradci Králové* [přednáška pro východočeský vysílač 13. 11. 1948]. Fond č. 119, Státní vědecká knihovna Hradec Králové, 1966–1993. Karton č. 5. Státní oblastní archiv v Zámrsku. Nepublikováno.

(SB), 1979. SVK odborným pracovníkům. *Pochodeň*. 20. 3. 1979, roč. 68, č. 67, s. 5.

SEMRÁDOVÁ, Eva, 1989. Práce s časopisy ve Státní vědecké knihovně Zdeňka Nejedlého. *Zpravodaj Jednotné soustavy knihoven Východočeského kraje*. Roč. 4, č. 4, s. 112–114.

SCHILLER, Ottomar, 1913. Městská studijní knihovna v Hradci Králové. *Královéhradecká ročenka*. Roč. 2, s. 84.

SCK – *Slovník českých knihovníků*, 2007– [online databáze]. Praha: Národní knihovna České republiky [cit. 12. 8. 2019]. Dostupné z [www: https://aleph.nkp.cz/F/?func=file&file_name=find-b&local_base=SCK](https://aleph.nkp.cz/F/?func=file&file_name=find-b&local_base=SCK).

(SK), 1989. „Libri prohibiti“ se vrací: otevřená paměť našeho národa. *Pochodeň*. 20. 12. 1989, roč. 78, č. 200, s. 4.

Služba pro mimohradecké čtenáře, 2004. *Hradecké noviny: deníky Bohemia*. 28. 4. 2004, roč. 13, č. 100, s. 8. ISSN 1210-602X.

Služby čtenářům, 1987. *Nové Hradecko*. 6. 10. 1987, roč. 29, č. 40, s. 4.

(SOC), 1997. V hradecké knihovně otevřeli Internet klub. *Mladá fronta Dnes. Východní Čechy Dnes*. 17. 1. 1997, roč. 8, č. 14, s. 1. ISSN 1210-1168.

Soupis periodik východních Čech 1986–1990, 1994. Zpracovala Marie ŠIMKOVÁ. Hradec Králové: Státní vědecká knihovna. 149 s.

Soupis periodik Východočeského kraje 1966–1985, 1994. Sestavily Jindřiška LABUŤOVÁ a Dana VORLOVÁ. Hradec Králové: Státní vědecká knihovna. 226 s.

Státní vědecká knihovna v Hradci Králové, 1971. *Pochodeň*. 13. 9. 1971, roč. 60, č. 217, s. 3.

Studovna politické literatury, 1981. *Zpravodaj MěstNV v Hradci Králové*. Č. 19, s. 7.

SVOBODOVÁ, Eva, 1998. Minulost a současnost akvizice českých monografických dokumentů (s přihlédnutím ke zkušenostem ve Státní vědecké knihovně v Hradci Králové). In: *Knihovny současnosti '98*. 1. vyd. Brno: Sdružení knihoven ČR, s. 105–109. ISBN 80-86249-01-8.

SVOBODOVÁ, Eva, 2000. Tiskový zákon a doplňování periodik do fondu SVK v Hradci Králové v roce 2000. *U nás: knihovnicko informační zpravodaj východních Čech*. Roč. 10, č. 4, s. 23–24. ISSN 0862-9366.

SVOBODOVÁ, Eva. 2007. Z historie mechanizace a automatizace knihovnických procesů. In: *Výroční zpráva 2006*. Hradec Králové: Studijní a vědecká knihovna v Hradci Králové. 29 s. ISBN 978-80-7052-079-6.

ŠLAPETA, Vladimír, 2013. Národní a mezinárodní měřítko. In: ZIKMUND-LENDER, Ladislav a Jiří ZIKMUND. *Budova muzea v Hradci Králové 1909–1913: Jan Kotěra*. Hradec Králové: Garamon, s. 12–14. ISBN 978-80-86472-55-3.

ŠPAČKOVÁ, Blanka a Marie ŠIMKOVÁ, 1985. Z družebních styků SVK ZN v Hradci Králové a SVK v Banské Bystrici. *Čtenář*. Roč. 37, č. 6, s. 199. ISSN 0011-2321.

TOVARYŠ, Zdeněk, 2018. Příjemci povinného výtisku neperiodických publikací. *Národní knihovna České republiky* [online]. 16. 7. 2018. [Cit. 17. 8. 2018]. Dostupné z: <https://www.nkp.cz/o-knihovne/odborne-cinnosti/doplnovani-fondu/adresy-odberateluv>

UHLÍŘ, Jiří, 1995. Z dějin knih a knihoven v Jaroměři a Josefově. 7. část. *Jaroměřský a Josefovský zpravodaj*. Č. 7/8, s. 18–20.

(V), 1978. Studovna politické literatury. Nové Hradecko. 3. 10. 1978, roč. 20, č. 40, s. 1.

VACINA, Ladislav, 1989. Bibliografie ve Státní vědecké knihovně v Hradci Králové. In: *Státní vědecká knihovna Zdeňka Nejedlého: sborník materiálů ke 40. výročí založení knihovny*. Hradec Králové: Státní vědecká knihovna Zdeňka Nejedlého, s. 43–54. ISBN 80-7052-004-3.

(VÁ), 2004. Knihovna zve na kurzy internetu. *Hradecké noviny: deníky Bohemia*. 23. 2. 2004, roč. 13, č. 45, s. 7. ISSN 1210-602X.

VÁCLAVÍČKOVÁ, Jarka, 1996. Státní vědecká knihovna modernizuje své služby. *Hradecké noviny: deníky Bohemia*. 19. 11. 1996, roč. 5, č. 271, s. 7. ISSN 1210-602X.

VÁCLAVÍČKOVÁ, Jarka, 2004. Zájem o kurzy hlavně mezi staršími. *Hradecké noviny: deníky Bohemia*. 3. 3. 2004, roč. 13, č. 53, s. 8. ISSN 1210-602X.

VLČKOVÁ, Ludmila, 1969. *Benediktinská klášterní knihovna v Broumově*. Hradec Králové, Kruh. 86 s.

(VN), 1978. Nová studovna politické literatury. *Pochodeň*. 14. 9. 1978, roč. 67, č. 217, s. 5.

VOLF, Josef, 1931. *Dějiny veřejných půjčoven knih v Čechách do r. 1848*. V Praze: Obec pražská, s. 11.

VYČICHLO, Jaroslav, 1998. Státní vědecké knihovny z pohledu uplynulých padesáti let 1948–1998. In: *Knihovny současnosti '98*. Brno: Sdružení knihoven, s. 11–44. ISBN 80-86249-01-8.

Zásady systému metodické činnosti v jednotné soustavě knihoven v České socialistické republice. Praha: Ministerstvo kultury ČSR, 1988. 16 s.

ZIKMUND-LENDER, Ladislav, 2016. *Jan Kotěra v Hradci.* Hradec Králové: Pravý úhel. 145 s. ISBN 978-80-905271-6-4.

Zprávy veřejné a okresní knihovny v Jaroměři, 1993. Jaroměř: Obecní a okresní knihovnická rada, roč. 6, č. 2.

Jmenný rejstřík

A

Adametzová, M., 39, 40, 123, 124, 195, 250, 251

Amati, A., 174, 175

Appl, F., 280

B

Babčáková, S., 168, 174, 176

Ballek, L., 70, 175

Barthes, R., 172

Batěk, L., 13

Bednář, J., 280

Bekera, M., 172

Bělohoubek, I., 271

Blažková, B., 152, 153, 257, 293

Bogusław, V., 71

Böhnisch, R., 170

Brandejs, Č., 284

Brandejsová, E., 284

Broulík, P., 281

Brychta, R., 282

Bryndová, H., 277

Buchtová, V., 251, 256, 287

Buzková, P., 40

C

Cinger, F., 282

Č

Čapek, J., 38, 172

Čapek, K., 34, 172

Černovská, L., 266, 270

Černý, F., 44, 132, 167, 168, 199, 204, 272

Černý, M., 272

Červený, I., 247, 248, 249

Češka, J., 165

D

Dalecká, B., 264

Daňková, M., 265

Dědeček, J., 162, 176

Dientzenhofer, K.I., 194

Dietlová, M., 176

Dobiáš, D., 168

Doucek, P. B., 287

Dragounová, I., 288

Drtina, J., 22

Durych, J., 156

Dutka, E., 176

Dvořák, J., 155

Dvořáková, B., 150, 151, 152, 267

E

Erben, K. J., 224

F

Fejlová, H., 150, 151, 265, 267

Fekete, J., 41

Ferbarová, G., 281

Fetters, A., 44, 153, 164, 167, 267

Fialová, K., 157, 288

Fink, Z., 168, 174

Finková, T., 285

Fischerová, T., 172, 176

Fišer, F., 260

Fišer, J., 56

Foglar, J., 140

Fořtová, H., 175

Frinta, A., 16

G

Gebrian, A., 282

Geier, F., 39

Gilk, E., 172

Gočár, J., 281

Grossmannová, J., 270, 271, 272, 293

H

Halíř, A., 281

Hamplová, V., 35, 108, 109, 110, 121, 265, 268, 269, 272, 273, 294, 300

Hanka, V., 11

Hanke, M., 170

Harrach, F. A., 56

Hartová, M., 99

Hašková, M., 256

Havel, V., 131

Havlíček, J., 156

Havrdová, V., 254, 256, 294

Heger, L., 280

Hejl, F., 19, 22, 294

Hejl, O., 287

Hejzlar, T., 277

Hering, J., 69, 70

Heřmánk, K., 168, 176

Heřmánková, N., 168, 176

Hilský, M., 168

Hladíková, B., 256

Holcová, M., 173, 176

Holečková, G., 253

Horák, V., 39
 Horáková, I., 277
 Horanský, M., 159
 Hornychová, H., 252, 253, 255, 268, 269, 294, 295
 Hrabal, B., 109, 165
 Hrazděra, K., 275, 295
 Hromádka, M., 33, 63, 107, 209, 240, 262, 285, 295
 Hrzánová, B., 159
 Huf, D., 171

Ch

Chadimová, M., 273, 295
 Chagall, M., 172
 Chagallová, B., 172
 Cheben, J., 106
 Christov, P., 44, 167

I

Inneman, A., 172

J

Jacquet, A., 165
 Jebavá, J., 172
 Jirkalová, H., 263, 295
 Jirků, L., 252, 255, 256, 257, 287, 295, 296
 Jirsák, J., 175
 Jiří z Poděbrad, 10
 John, J., 13,

K

Kalpakcis, P., 173
 Kamenský, M., 69
 Kantůrková, E., 112
 Karásková, J., 287
 Kasiborska, V., 71
 Kasiborski, C., 71
 Kašparová, E., 97
 Kavka, J., 100
 Kádnerová, J., 296
 Klabalová, B., 108, 152, 247, 269, 271, 274, 276, 279, 296
 Klicpera, V. K., 11
 Klíma, J., 173
 Klímová, H., 261
 Kmošek, P., 38
 Kniha, P., 281
 Knollová, S., 297
 Kohout, O., 107
 Kolářová, K., 282
 Kolářský, R., 260
 Komárek, V., 106, 107

Komenský, J. A., 96, 97, 172
 Koniáš, M. A., 10
 Kopal, V., 99
 Kopecká, V., 172
 Koren, G., 175
 Koritenská, P., 297
 Kosák, M., 175
 Košek, K., 280
 Kotěra, J., 17, 22, 46, 48
 Kotheimer, E., 45, 175
 Kovařík, B., 158
 Kroupa, T., 252, 253
 Kubátová, M., 214
 Kubový, J., 34, 63, 240, 264
 Kuda, O., 175
 Kulháněk, F., 282
 Kundera, M., 171
 Kutilová, J., 274, 278, 297
 Kykalová, P., 161

L

Labuťová, J., 211, 303
 Lamch, B., 71
 Lánský, L., 181
 Lauková, O., 70
 Lederer, M., 100
 Lešek, P., 282
 Lipovský, J., 260
 Lukeš, Z., 280
 Lyerová, J., 266, 287

M

Macek, I., 276
 Macková, M., 175
 Mácha, K. H., 159
 Machala, L., 172
 Machar, J. S., 100
 Machiavelli, N., 175
 Machková, Z., 298
 Malina, J., 280
 Malinová, 107
 Málková, L., 39, 41, 126, 128, 151, 212, 253, 257, 275, 276, 277, 278, 279, 283, 298, 299, 300, 302
 Markalous, B., 13
 Maršíková, V., 270, 271, 300
 Masaryk, T. G., 140
 Masaryková, A., 100, 172
 Masaryková, H., 100
 Michalský, V., 173
 Mikulecká, Z., 214, 253, 254, 257
 Mlsová, N., 38, 156
 Mlýnková, Z., 170, 172

Moserová, J., 157
Mottlová, M., 263, 300
Mulač, M., 288

N

Nádvorník, M., 260
Nehera, I., 172
Nejedlý, Z., 22, 24, 26, 28, 33, 34, 35, 69, 104, 114, 139, 159, 179, 194, 241, 242
Němcová, B., 100
Neruda, J., 101
Nor, A. C., 100
Nouza, P., 281
Novák, J. F., 281
Novotná, D., 192, 248, 249, 250, 251, 252, 253, 254, 255, 257, 287, 294, 300, 301
Novotná, I., 212, 252, 253, 257, 300
Novotná, M., 159, 166, 287
Novotný, F., 173, 281
Novotný, J., 160, 161, 257
Novotný, K., 172

O

Oehm, J., 18
Oehm, M., 17, 18
Olbrichová, A., 282
Otčenášková, T., 169

P

Paroubek, J., 40
Paulovičová, M., 124, 265, 266
Pečínková, P., 172
Pekárková, I., 176
Pěta, J., 35
Peters, J., 20, 26, 60, 96, 97, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 239
Peters, V., 97
Peterová, A., 97
Peterová, L., 100
Piazza, L., 99
Piskáčková, J., 164
Pitašová, O., 256, 276, 278, 300, 301
Pitucha, V., 276, 278, 301
Plečník, J., 172
Pločková, Z., 281
Plojharová, M., 152, 276
Podhrázský, M., 273
Pokorný, J., 151, 248, 274, 275, 301
Polický, H. J., 99
Pospíšil, J. H., 11
Potůček, J., 281
Potůček, M., 36, 247, 270
Procházková, M., 288

Přidal, Z., 271

R

Rambousková, M., 279, 282
Rejchl, J., 47, 103
Rejmánek, L., 19, 22, 302
Rejnek, T., 281
Renč, K., 106, 208
Ridlová, D., 124, 132, 257, 302
Rozsypal, M., 170
Ruml, O., 44, 167
Růžička, J., 194
Rybář, P., 172, 275
Rys, J., 23, 24, 26, 60, 102, 239, 302

Ř

Říha, I., 172

S

Sedláček, T., 171
Sedláková, R., 282
Seiranian, T., 170, 175
Semrádová, E., 266, 267, 302
Shakespeare, W., 167, 168
Schiller, O., 15, 302
Schön, M., 173
Skácel, J., 106
Skokanová, E., 268
Součková, A., 39, 151, 212, 248, 249, 250, 251, 252, 267, 268, 269, 273, 274, 278, 279
Součková, And., 153, 253, 254, 257
Souralová, V., 45, 170
Steinová, D., 157
Suchoradský, E., 103
Svobodová, E., 39, 43, 66, 72, 96, 188, 240, 247, 248, 249, 250, 255, 269, 272, 273, 274, 276, 277, 278, 303
Sýkorová, S., 266

Š

Šedová, J., 164
Šiklová, J., 173, 176
Šimek, J., 172
Šimková, M., 303
Šišolák, M., 286
Škvorecký, J., 224
Šlapeta, V., 303
Špačková, B., 150, 188, 303
Špačková, M., 253, 254, 257
Špilka, R., 161
Šprinc, R., 280
Špryňarová, S., 281
Šrámková, M., 254

Šrůtek, A., 32, 33, 62, 239, 263, 264, 295
 Štastný, K., 49
 Štěpán, J., 45, 170
 Švengsbír, J., 106

T

Tesař, V., 106
 Tichý, F., 13, 18, 19, 22
 Tichý, Z., 279
 Tlustošová, L., 267
 Tomášek, R., 49
 Topol, J., 172
 Tovaryš, Z., 304
 Trojan, I., 176
 Třeštík, J., 99
 Tusar, V., 100
 Tyl, J. K., 11, 105

U

Udržal, F., 100
 Uhlíř, J., 97, 283, 284, 304
 Ulrich, F., 14, 15
 Urban, M., 176

V

Vacina, L., 106, 110, 210, 211, 265, 304
 Václavíčková, J., 270, 276, 277, 304
 Václavík, A., 17
 Václavík, V., 259
 Váchal, J., 37, 212
 Válek, L., 161
 Vaněček, V., 102
 Vaněk, D., 175, 239, 285
 Vaněk, J., 29, 30, 61
 Vaníčková, V., 152
 Vaňous, P., 284
 Vartanian, A., 168
 Vavřinová, K., 288
 Viklický, E., 159
 Vinšálková, I., 187
 Vinšová, H., 281
 Vlček, J., 34, 39, 63, 66, 70, 107, 110, 111, 240, 270, 271, 272, 273, 274, 287
 Vlčková, L., 180, 187, 285, 304
 Voldán, P., 170, 176
 Volf, J., 304
 Vorlová, D., 303
 Voznička, V., 263, 295
 Voženílek, J., 21
 Vránová, G., 44, 167, 176
 Vrba, J., 283
 Vrchlický, J., 172
 Všeťčková, O., 107

Vyčichlo, J., 272, 304
 Výskočil, F., 175

W

Walinda, G., 69
 Weinzettel, V., 49
 Weissar, J., 162
 Wexelman, L., 175
 Wiehle, M., 69
 Winkler, P., 168

Z

Zadina, J., 267
 Zahálková, B., 261
 Zahradníček, J., 140
 Zeman, A., 99
 Zeta Jones, C., 158, 176
 Zikmund, J., 46
 Zikmund-Lender, L., 46, 48, 303, 305
 Ziková, Š., 163

Ž

Žabka, F., 164
 Živný, L. J., 18,
 Žlábková, L., 281

Seznam obrázků

Obr. 1:	Dům u Špuláků.....	14
Obr. 2:	Pozvánka na slavnostní akt 4. 11. 1949	25
Obr. 3:	Studovna v Městském muzeu.....	46
Obr. 4:	Budova muzea	46
Obr. 5:	Budova lékařské fakulty.....	47
Obr. 6:	Studovna na Eliščině nábřeží v roce 1976	48
Obr. 7:	Budova na Eliščině nábřeží z roku 1976	48
Obr. 8:	Interiér v budově synagogy v 80. letech.....	50
Obr. 9:	Interiér v budově synagogy v 90. letech.....	50
Obr. 10:	Nová budova knihovny	54
Obr. 11:	Studovna periodik ve 4. podlaží nové knihovny.....	54
Obr. 12:	Hrádek u Nechanic.....	55
Obr. 13:	Bývalý vojenský objekt v Sendražicích.....	55
Obr. 14:	Bývalý zámek v obci Stračov	57
Obr. 15:	Vysokozdvížné vozíky	58
Obr. 16:	Areál skladů na Pouchově.....	59
Obr. 17:	Předání daru ŠVK BB při 40. výročí SVK v roce 1989.....	70
Obr. 18:	Výlet do Rychnova nad Kněžnou v roce 2012	71
Obr. 19:	PhDr. Josef Petera.....	102
Obr. 20:	PhDr. Josef Vlček, CSc., a Mgr. Miloslav Hromádka.....	107
Obr. 21:	PhDr. Vlasta Hamplová v roce 1987 (uprostřed)	108
Obr. 22:	PhDr. Josef Vlček, CSc., v roce 1999.....	111
Obr. 23:	Interiér půjčovny v synagoze v roce 1976.....	117
Obr. 24:	On-line katalogy v 1. podlaží synagogy	122
Obr. 25:	Počítačová učebna na Eliščině nábřeží.....	127
Obr. 26:	Regionální badatelna na Eliščině nábřeží	127
Obr. 27:	Studijní box v 5. podlaží nové budovy.....	133
Obr. 28:	Volný výběr ve 3. podlaží nové budovy	133
Obr. 29:	Publikace Veřejné knihovny Královéhradeckého kraje z roku 2007	149
Obr. 30:	První číslo Zpravodaje z roku 1986.....	150
Obr. 31:	Zpravodaj z roku 2017	154
Obr. 32:	Literární dílna PaedDr. Jana Luštince na Eliščině nábřeží v roce 2008	156
Obr. 33:	Den otevřených dveří u příležitosti zahájení provozu v nových prostorách knihovny	160
Obr. 34:	Středoškolský bazar učebnic v rámci projektu Kreativní knihovna	161
Obr. 35:	Benátská bible	162
Obr. 36:	Klub seniorů.....	163
Obr. 37:	Slavnostní odhalení soch před knihovnou	167
Obr. 38:	Slavnostní otevření Odborné knihovny prof. F. Černého.....	168
Obr. 39:	The Best of Czech Press Photo	171
Obr. 40:	Nulté číslo občasníku X z roku 2007.....	176
Obr. 41:	Lístkový katalog.....	185
Obr. 42:	Kramerius 3.....	217
Obr. 43:	Kramerius 4.....	217
Obr. 44:	Vybavení KDJ – knižní skener	220
Obr. 45:	Plakát na akci Zkus si zdigitalizovat knihu	226

Kniha je výsledkem práce kolektivu autorů:

JUDr. Zdeněk Bíl, CSc.: stať 1.6.1

Božena Blažková: stať 2.2.1 (s And. Součkovou)

Bc. Vladimíra Buchtová: statě 2.3, 2.3.1

Ludmila Černovská: stať 1.2 (s E. Svobodovou)

Mgr. Vlasta Havrdová: stať 3.2 (s D. Novotnou, O. Pitašovou)

Mgr. Bohdana Hladíková: stať 2.2 (s E. Semrádovou, Al. Součkovou, And. Součkovou)

Mgr. Gabriela Holečková: stať 2.1 (s B. Klabalovou, L. Málkovou, D. Ridlovou)

Mgr. Miloslav Hromádka: stať 1.6.4

Mgr. Lucie Jirků: statě 1.5, 3.4

PhDr. Božena Klabalová: statě 1.6.5, 2.1 (s G. Holečkovou, L. Málkovou, D. Ridlovou)

Mgr. Lenka Málková: stať 2.1 (G. Holečkovou, B. Klabalovou, D. Ridlovou)

Mgr. Zdeňka Mikulecká: stať 3.3

Mgr. Dana Novotná: statě 1.1 (s E. Svobodovou), 3.1, 3.2 (s V. Havrdovou, O. Pitašovou)

PhDr. Olga Pitašová: stať 3.2 (s V. Havrdovou, D. Novotnou)

Mgr. Daniela Ridlová: stať 2.1 (s G. Holečkovou, B. Klabalovou, L. Málkovou)

Bc. Eva Semrádová: stať 2.2 (s B. Hladíkovou, Al. Součkovou, And. Součkovou)

PhDr. Alena Součková: stať 2.2 (s B. Hladíkovou, E. Semrádovou, And. Součkovou)

Mgr. Andrea Součková: statě 2.2 (s B. Hladíkovou, E. Semrádovou, Al. Součkovou), 2.2.1 (s B. Blažkovou)

Oldřich Suchoradský: stať 1.6.3

Mgr. Eva Svobodová: statě 1.1 (s D. Novotnou), 1.2, 1.3, 1.4

PhDr. Josef Vlček: stať 1.6.6

Fotografie: archiv SVK HK

Studijní a vědecká knihovna v Hradci Králové 1949–2017

24 894 dnů v životě knihovny

Mgr. Eva Svobodová a kolektiv

Sestavila: Mgr. Petra Řoutilová

Jazyková korektura: PhDr. Božena Klabalová

Odborná spolupráce: Mgr. Zdeňka Mikulecká

Technická spolupráce: Jaroslava Štěpánová

Návrh obálky: Markéta Špásová

Vydání první, 2019

Vydala Studijní a vědecká knihovna v Hradci Králové,

Hradecká 1250, 50003 Hradec Králové

Grafické zpracování a tisk: Dukase s.r.o. Hradec Králové, www.dukase.cz

Náklad: 500 výtisků

ISBN 978-80-7052-138-0 (pdf)

„Ovšem potíže, jež souvisejí s uskládáním knih, jsou takové, že práce knihovny na tomto úseku přestává být radostnou.“ (1964)

„Ke kladům roku 1965 můžeme zaznamenat to, že se hradecké knihařství v druhé polovině roku rozhýbalo a začalo nám vázat. Váže sice ze všech nejhůře, ale váže.“ (1965)

„Knihovna pracuje s nejprimitivnějšími metodami informací: základem pro informaci je knihovník a katalogy v knihovně...“ (1966)

„Pracovníci mají k práci krajní nepohodlí, každý kout v půjčovně jsme zabrali pro katalogy, takže v půjčovně není místo pro čtenáře...“ (1969)

„Návštěvníci si nemají kde odložit oděv, často nejsou ani volná místa k sezení, a tak stojí opření o katalogy a čekají na vyřízení svých žádanek.“ (1996)

„V roce 1997 bylo registrováno 8 094 dotazů, v roce 1998 pouze 6 868. Kupodivu jsme s tímto vývojem celkem spokojeni.“ (1998)